

Ν ο έ μ β ρ ι ο ς 1958

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἐργασίας	X. Τσιμπούκης	23
Ὁ μεταρρυθμιστὴς Πάπας	Kenneth Allsop	28
Τὸ πορτραῖτο τοῦ διαπλανητικοῦ ἀνθρώπου	D. Cooley	33
Οἱ Βαίτας τῆς Αὐστραλίας	Marius Loraine	38
Ὁ Βουδδισμὸς « Ζέν »	J. G. Dumont	40
Τρεῖς ξένες ζοῦσαν μέσα μου	Eve Lancaster	45
Νίκος Καζαντζάκης	N. M. Παπαδόπουλος	56
Ἡ Βιταμίνη T	Eliane Morel	60
Ἰνδική φιλολογία (Ποιήματα)		65
Ἡ Ἀεροφωτογραφία	Michel Noiseau	70
Τὸ Ψάρι (Διήγημα)	James Thurber	76
Made in England	X. A. Καθαφάκης	85
Γίγαντες ἐζησαν στὴ γῆ	Roger May	92
Ἡ τραγικὴ ἀποθῆωση τοῦ Μοντιλιάνι	André Salmon	96
Ἰστερόγραφο τοῦ μνηός	N. M.	107
Τὸ ἐγκλημα τοῦ Λόρδου Σάβιλ (Διήγημα)	Oscar Wilde	110
Τὰ νέα βιβλία		137

Σταυρόλεξο 7. Γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα 55. Εἶναι πάντα σωστὰ τὰ ἑλληνικά σας; 64. Ἔχετε αὐτοπεποιθωση; 75. Ἐδῶ κι ἐκεῖ 74. Σκάκι 140.

Τὸ ἐξώφυλλό μας. Στὴ σειρὰ «Ὁ γῦρος τοῦ κόσμου»: Μία φωτογραφία ἀπὸ τὴ «Λευκὴ πατρίδα τῶν Πιγκουίνων».

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ἀρθρῶν καὶ εἰκόνων τῆς «Ἐκλογῆς» χωρὶς τὴν ἀδεία τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

«Ἐκλογὴ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Διεύθυνσις: ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Μουρούζη 4

Γραφεῖα: ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57, ΑΘΗΝΑΙ, Τηλ. 527-081

Δι/ντὴς Τυπογραφείου: ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΡΟΣ, Μικρᾶς Ἀσίας 1

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ἐσωτερικοῦ Ἐτησίᾳ 96

Ἐσωτερικοῦ Ἐξάμην. 48

Ἐξωτερικοῦ Ἐτησίᾳ \$ 4.50

Ἐξωτερικοῦ Ἐξάμην. £ 1.6.0

Θ Ε Α Τ Ρ Α

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ

Ἁγίου Κωνσταντίνου

Τηλ. 53.242

« Ὁθέλλος »

Σαίξπηρ

Σκηνοθεσία : Ἀλέξη Σολομοῦ.

Παίζουν : Ἄννα Συνοδινού, Κάκια Παναγιώτου, Γκέλυ Μαυροπούλου, Θάνος Κωτσόπουλος, Β. Διαμαντόπουλος, Ν. Παρασκευᾶς, Λυκ. Καλλέργης, Ἄνδρ. Φιλίππιδης, Δημ. Παπαμιχαήλ, Γίκας Μπινιάρης, Βασ. Κανάκης, Π. Λοχαίτης, Στ. Παπαδάκης, Β. Ἀνδρονίδης, Λ. Κωστόπουλος, Γιάν. Κόντος, Ι. Μαυρογένης, Β. Παπανίκας, Ἀθ. Λειβαδίτης, Γ. Γεωργίου, Θ. Σαρρής.

Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου :

« Νύχτα στὴ Μεσόγειο »

τοῦ Ἀγγέλου Τερζάκη

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

(Πειραϊκὸ Θέατρο)

Τηλ. 41.351

« Οἱ γάμοι τοῦ Φίγκαρο »

τοῦ Μπωμαρσαί

Σκηνοθεσία : Δημήτρη Ροντήρη.

Παίζουν : Ἀσπασία Παπαθανασίου, Ἄννα Κυριακοῦ, Βούλα Χαριλάου, Δήμητρα Ζελά, Σάσα Κατσαροῦ, Λένα Κρασᾶ, Δέσποινα Στυλιανοπούλου, Νόρα Δεμπονέρα, Ν. Δενδρινός, Ὁρφίας Ζάχος, Τρύφων Καρατζᾶς, Γιάννης Κουκούλης, Γιώργος Μάξης, Ἀνδρέας Ντοῦζος, Ἀντώνιος Ξενάκης, Ἀθηνόδωρος Μπρούσαλης, Φώτης Παπαλάμπρου, Δημήτριος Στανρολέμης.

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ

(Κάτωθι Ὁρφέως)

Τηλ. 28.706

« Ὁ καλὸς ἄνθρωπος τοῦ Σὲν Τσουάν »

Μπέρτολτ Μπρέχτ

Μετάφραση : Μάρ. Πλωρίτη.

Σκηνοθεσία : Καρόλου Κούν.

Σκηνικά : Γ. Βακαλό.

Μουσικὴ σύνθεση : Π. Ντεσάου.

Παίζουν : Βέρα Ζαβιτσάνου, Ἑκάλη Σώκου, Τάνια Σαβοπούλου, Ἑλένη Παπαγιάννη, Μαρία Μαρμαρινοῦ, Ρένα Μουσούρη, Δημήτρης Χατζημάρκος, Γιώργος Λαζάνης, Κώστος Μπάκας, Μηνᾶς Χρηστίδης, Νίκος Μπινιάρης, Θεόδωρος Κασσαδράμης, Γιώργος Τσιτσόπουλος, Γιώργος Κωνσταντίνου, Θανάσης Κανέλλης, Ἰάκωβος Ψαρρᾶς, Νίκος Μπούγας.

ΜΟΥΣΟΥΡΗ

(Πλατεία Καρύτση)

Τηλ. 27.248

« Ὠραία μου κυρία »

Μπέρναρντ Σῶ

Μετάφραση : Μάρ. Πλωρίτη.

Σκηνοθεσία : Κ. Μουσούρη.

Σκηνικά : Μάρ. Ἀγγελόπουλου.

Παίζουν : Ἀλίκη Βουγιουκλάκη, Βάσω Μεταξᾶ, Μαργαρίτα Λαμπρινοῦ, Σοῦλα Ἀθανασιάδου, Λουίζα Ποδηματᾶ, Σπυριδοῦλα Γιαννάτου, Κ. Μουσούρης, Σταῦρος Ξενίδης, Γ. Λευτεριώτης, Στεφ. Ληναῖος, Ι. Βογιατζῆς, Καραγιώργης.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ

(Πλατεία Κολοκοτρώνη)

Τηλ. 21.559

Θίασος Λαμπέτη - Χόρν

« Τὸ παιχνίδι τῆς μοναξιάς »

Γκίπσον

Μετάφραση : Ἀλέξη Σολομοῦ.

Σκηνοθεσία - Σκηνικά : Πῶλ Σὺλμπερτ.

Παίζουν : Ἑλλη Λαμπέτη, Δημήτρης Χόρν.

ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Πανεπιστημίου 48

Τηλ. 614.592

Θίασος Ἀρώνη - Ἡλιοπούλου

« Φωνάζει ὁ κλέφτης »

Δ. Ψαθᾶ

Σκηνοθεσία : Μαίρης Ἀρώνη

Παίζουν : Μαίρη Ἀρώνη, Θεανώ Ἰωαννίδου, Ἀντιγόνη Κουκούλη, Ντίνος Ἡλιοπούλος, Διον. Παπαγιαννόπουλος, Δημ. Καλλιβωκάς, Διον. Παγουλάτος, Πάντζας.

ΔΙΑΝΑ

Ἱπποκράτους 7

Τηλ. 614.454

Θίασος Δ. Μυράτ

« Τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ »

Φρίτς Χάχβελντερ

Σκηνοθεσία : Δ. Μυράτ.

Σκηνικά : Ι. Στεφανέλλη.

Κοστούμια : Ντένης Βαχλιώτης.

Παίζουν : Δ. Μυράτ, Τζ. Καρούσος, Βύρων Πάλλης, Ζώρας Τσαπέλης, Γιάννης Ἀργύρης, Λιάκος Χριστογιαννόπουλος.

ΙΝΤΕΛΛ

Πανεπιστημίου 46

Τηλ. 614.596

Θίασος Κατερίνας

«Κυρία δέν με μέλλει»

Σορντού

Μετάφραση : Ε. Οικονομίδη.

Σκηνοθεσία : Κατερίνας.

Σκηνικά - Κοστούμια : Ε. Όλύμπιου.

Παίζουν : Κατερίνα, Λ. Λαλσπού-
λου, Κάκια Άναλυτή, Χρήστος Τσα-
γανέας, Τίτος Φαρμάκης, Κ. Μαρίνος,
Νίκος Ξανθόπουλος, Μπάμπης Κα-
τσούλης, Κ. Ρηγόπουλος.

ΚΥΒΕΛΗΣ

(Πλατεία Συντάγματος)

Τηλ. 34.491

Θίασος Άλκης - Γληνού

«Γαλήνη»

Ήλια Βενέζη

Διασκευή : Νέστορα Μάτσα.

Σκηνοθεσία : Γκρέγκ Τάλλας.

Μουσική : Νίκυ Γιακοβλεφ.

Παίζουν : Άλίκη, Μιράντα, Παμ-
φίλη Ξανθοριναίου, Άννα Μπράτσου,
Έλλη Ξανθάκη, Γιώργος Γληνός,
Ήλιος Σταματίου, Δήμος Σταρένιος,
Φοίβος Ταξιάρχης, Δ. Κουκίς, Άρ-
τέμης Μάτσας.

ΑΘΗΝΩΝ

(Βουκουρεστίου)

Τηλ. 35.524

Θίασος Βασίλη Λογοθετίδη

«Ό Ήλιος του 16ου»

Άλ. Σακελλάριου-Χρ. Γιαννακόπουλου

Παίζουν : Ήλια Λιβυκού, Σμάρω
Στεφανίδου, Κυβέλη Θεοχάρη, Ντίνα
Σταθάτου, Άννα Ρούσσου, Βασ. Λο-
γοθετίδης, Εύαγ. Πρωτοπαππής, Θ.
Τζενεράλης, Βασ. Άνδρεόπουλος, Μιχ.
Παπαδάκης, Γ. Καρέττας, Γιάννης
Φέρμης, Α. Ξενάκης.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΛΗ

Πατησίων 28

Τηλ. 55-262

«Τέντυ Μπούς»

Γιαλαμά - Θισβίου - Πρετεντέρη

Σκηνοθεσία - Χορογραφία : Μ. Κα-
στρινού.

Μουσική : Λυκιαρδόπουλου-Βέλλα.

Ζωγραφική έκτελεσις : Γ. Συρίγου.

Καλλιτεχνική Διεύθυνσις : Ν. Σταυ-
ρίδη.

Παίζουν : Μπελίντα, Μαρίκα Νέζερ,
Πόπη Άλβα, Στέλλα Στρατηγού, Κά-
κια Κοντοπούλου, Μάρθα Καρογιάν-
νη, Ρένα Άρώνη, Τζίνα Βούλγαρη,
Νίκος Σταυρίδης, Γιάννης Γκιωνάκης,
Νίκος Ρίζος, Τάκης Μηλιάδης, Στ. Ία-
τρίδης, Ρ. Άγγελίδης, Π. Πονταζής,
Κ. Φισούν, Μ. Μεταξάς, Κ. Θεοδόσης.
Λαϊκό Τραγούδι : Μανώλης Χιώτης-
Μαίρη Λίντα.

Χορευτικό ντουέτο : Σειληνός-Προ-
κοπίου.

Μπαλλέτο : Μανώλη Καστρινού.

Οι επιθυμίες

"ΑΛΕΚΤΩ"

διαβάζονται
στα μάτια

ΣΟΚΟΛΑΤΑ - ΚΑΚΑΟ - ΠΑΓΩΤΑ

PARKER QUINK

σημαίνει μελάνι
για άνετο
γράψιμο

Μόνο τὸ Κουϊνκ
περιέχει Solv - x
πού προστατεύει
καὶ δίδει μακρο-
ζωία στὸν στυ-
λογράφο σας, οί-
ασδήποτε μάρκας
καὶ ἂν εἶναι.
Τὸ Quink εἶναι
κατάλληλο γιὰ ὁ-
λους τοὺς στυλο-
γράφους.

Χρώματα :

Blue black Permanent, Blue permanent,
Royal blue Washable, Black Red & Green.

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Καταστήματα

Τιμαί: Δρχ 7. 10 καὶ 15

GEN. ΑΝΤΙΠΡ. ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Β. Γ. ΔΕΡΤΙΛΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 1 ΑΘΗΝΑΙ
γκρέχα

Σ Τ Α Υ Ρ Ο Λ Ε Ξ Ο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

1. Σχετική με την έμπροσθοφυ-
λακή λέξις.
2. Οιονδήποτε προπέτασμα (ξέν.)
— Άντιθετικός σύνδεσμος.
3. Έκατον έβδομήντα. — Τὸ σκου-
ρέτο εἶναι μία λεπτή. — Υἱὸς
τοῦ Διὸς καὶ τῆς Κρήτης.
4. Ἐπὶ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρε-
σίας ἀρχικὰ διὰ τοὺς τεχνίτας
πλησίον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς
(Κέντρον Ὑποδοχῆς Τεχνιτῶν).
— Οὐδεὶς κτητικῆς ἀντωνυμίας
(ἀντιστρ.) — Κλητικὴ ἀνδρι-
κοῦ ὀνόματος (χαί-
δευτικά).
5. Ἑλληνικὰ μεταξωτά,
— Ἀκρωτήριον τῆς
Κυρηναϊκῆς.
6. Τὰ ἀνήκοντα καὶ ἀνα-
φερόμενα εἰς ἓνα
κλάδον τῆς Ιατρικῆς.
7. Καλοκαιρινὰ φρούτα
(καθ.) — Ἀδειος (γεν.).
8. Μέρος τοῦ προσώπου.
— Πρώσος στρατη-
γὸς τοῦ παρελθόντος
αἰῶνος, ὁργανώσας
τὸν πρωσσικὸν στρα-
τὸν — Εἶναι τὰ σκέλη
ἐνὸς τριγώνου (ἀντιστ.).
9. Ἀνθη. — Τακτ. ἀριθμ.
εἰς τὸν πληθυντικὸν
(γεν.) — Τελικὸς σύνδε-
σμος (ἀντιστρόφως).
10. Εἰς τῶν προέδρων
τῶν Η.Π.Α. — Ἀμερικανικὴ
συναίνεσις.
11. Πρῶτον συνθετικὸν τοῦ ὀ-
νόματος τοῦ ἡγέτου τοῦ Ἰσρα-
ήλ — Πυθμὴν.
12. Ἀνταμοιβὴ διὰ γενομένην
εὐεργεσίαν (γεν.).

ΚΑΘΕΤΩΣ :

1. Πρόβλημα πολλῶν Ι.Χ. ... στήν
Ἀθήνα.

2. Φαντασιοκόπημα (κυριολ.) —
Κολάζουν, συνεκφερόμενα.
3. Ἡ γραφή τοῦ 880 — Νοικοκυρο-
σύνη — Γαλλικὸ κεφάλι.
4. Ἀρθρον — Ἀορίστως κάποια. —
Τὸ μικρὸ ὄνομα τῆς Βιεννέζας
σοπράνο Σάκ.
5. Λιμὴν τῆς Ἀλγερίας. — Χρῶμα
σκοτεινῆς πούδρας, ἀντιστρό-
φως (ξέν.).
6. Τέτοιο γράψιμο βγαίνει ἀπὸ
τὴν κόπια μὲ καρμπὸν (δημ.).
7. Πυρομαχικόν. — Θυμίζει πάν-
τοτε τὸν Φιντιάν (ἀντιστρ.).
8. Πατρίς του ἡ Αἰθιοπία — Δὲν

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

- το παθαίνουν πολὺ γερὰ νεύρα
— Ὁργανισμὸς τοῦ λεγομένου
ἐλευθέρου κόσμου.
9. Παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως.
Ἀρχαία πόλις τῆς Ἀρκαδίας —
Οὐδεὶς κτητ. ἀντωνυμίας (ἀντιστ.).
10. Συνουκισμὸς ὑπαγόμενος εἰς
τὸν Δῆμον Πειραιῶς — Αἰτ. ἀντ.
11. Πυρρός. — Μουσικὸν κέρας (ξέν.).
12. Διδάσκει τὰ μέσα καὶ τὰς με-
θόδους τοῦ ἀεροπορεῖν (γεν.).

ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΑΤΡΟ «ΑΘΗΝΩΝ»

(Έλληνικός Παιδικός Θίασος)

Ο Έλληνικός Παιδικός Θίασος, κάθε Κυριακή στις 11 π. μ., όλον τον χειμώνα θα παρουσιάζει στους μικρούς θεατές του ένα από τα παρακάτω έργα:

«Τὰ ἄταχτα παιδιά»

τῆς Χριστ. Παυλοπούλου.

«Ο Νάνος Πυκνοφρύδης»

τῆς Σούλας Πιερράκου

«Σὰν τὰ παραμύθια»
καὶ «Χρυσόψαρο»

τοῦ Γ. Δρόση.

(Παιδική Μουσική Σκηνή)

«Ἀπὸ τὶς διακοπές,
στὰ θρανία».

(Παιδική Ἐπιθεώρησης)

τῆς Βούλας Μαγουλά.

ΘΕΑΤΡΟ «ΚΥΒΕΛΗΣ»

(Τὸ Θέατρο τοῦ Παιδιοῦ)

«Ο Ἀλέκος στὴ χώρα τῆς
ψευτιᾶς καὶ τῆς ἀλήθειας»

(Κωμωδία)

τοῦ Δ. Μπουρούνη.

Πρωταγωνιστοῦν ἡ Μίρκα Καλατζοπούλου καὶ ὁ Γιάννης Καλατζόπουλος. Λαμβάνουν ἐπίσης μέρος πολλὰ παιδάκια, μπαλέτα παιδικά, καὶ γνωστοὶ ἡθοποιοί.

ΠΑΥΛΙΔΟΥ

ΤΥΠΟΥ Ελβετίας

"MINI"

Ἡ νοστιμώτερη σοκολάτα

ΓΑΛΑΚΤΟΣ

ΑΔΕΛΑ Η2/26

Μὴ ρωτᾶτε
τὴ μαργαρίτα...

Εἶναι σίγουρο ὅτι ἔχετε ἐπιτυχία, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦτε καλλυντικά ἀπὸ τὴ μεγάλη ποικιλία πού διαθέτουν τὰ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Π. Α. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΩΝΙΑ ΠΑΤΗΣΙΩΝ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ι. Π. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΝΑΡΗ 20 - ΚΟΛΩΝΑΚΙ

καὶ φυσικά... κομψὲς Μαρινοπούλου

Θ Ε Α Τ Ρ Ο

© "Όπως έγραψαμε στο προηγούμενό μας τεύχος δέκα έν όλφ έργα θά άνεβάση τó Έθνικό Θέατρο κατά την τρέχουσα θεατρική περίοδο. Σχετικά με την έρμηνεία τών έργων, πληροφορούμεθα ότι ή Βάσω Μανωλίδου θά παίξη τόν πρώτο ρόλο στο έργο του Ζιροντού «Ίντερμέτζο», καθώς και στην «Αντιγόνη» ή την «Λεοκάντια» του Άνούιγ, ή Κατίνα Παξινού και ό Άλέξης Μινωτής θά παίξουν τó «Έγκλημα στο νησί τών κασι-κιών» του Ούγκο Μπέττι και την «Έπίσκεψη μιās ήλικιωμένης κυρίας» του Ντύρρενματ. Καί τά δύο έργα θά σκηνοθετήση ό Άλέξης Μινωτής. ή Άννα Συνοδινού, θά παίξη τόν κεντρικό

ρόλο στο έργο του Ίψεν «ή κυρά της θάλασσας». Τόν βασικό άνδρικό ρόλο στο ίδιο έργο θά παίξη ό Βασίλης Διαμαντόπουλος. Στο έργο του Μπωμαρσαί «Γάμοι του Φίγκαρο», πού ως γνωστόν παίζεται και από τó «Πειραϊκό Θέατρο» θά έμφανισθούν ό Χριστόφορος Νέζερ, ό Τάκης Γαλανός, ό Άρης Μαλλιαγρός και ό Μιχ. Καλογιάννης. Έπίσης κατά τις ίδιες πληροφορίες μας αποφασίσθηκε τó άνέβασμα του έργου του Νίκου Καζαντζάκη «Ίουλιανός». Τόν κεντρικό ρόλο του «Ίουλιανού» θά ύποδυθί ό Θάνας Κωτσόπουλος και τó έργο θά σκηνοθετήση ό Κωστής Μιχαηλίδης.

© "Ο Δημήτρης Μυράτ, άναγγέλλει ότι στο ρεπερτόριο του περιελήφθη τó έργο του Μαρσέλ Πανιόλ «Έμποροι της Δόξας» και ότι ως δεύτερο έργο στη «Διάνα» θά άνεβασθί ή «Ανάστασις» του Τολστόϊ, όπου θά έπανεμφανισθί ή πρωταγωνίστρια του θιάσου Βούλα Ζουμπουλάκη.

© Τό Σωματείο Ήθοποιών απέκτησε ιδιόκτητον διαμέρισμα, στο άνεγειρόμενον, βάσει σχεδίου του αρχιτέκτονος κ. Άντώνη Κ. Κιτσίκη, μέγαρο στη γωνία τών οδών Στουρνάρα και Κάνιγγος.

© Οί ύπουργοί Έργασίας, Οικονομικών και Συντονισμού κ.κ. Δημητράτος, Παπακωνσταντίνου και Πρωτοπαπα-

ΟΧΙ ΠΙΑ ΒΟΥΒΟΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ

"Οχι πια σύμπλεγμα κατωτερότητας!

«ή άξία του άνθρώπου είναι άνάλογη πρós τις γλώσσες πού γνωρίζει».

CHARLES - QUINT, 1500 - 1558

ΤΟ LINGUAPHONE

- Διδάσκει 34 γλώσσες με πρωτότυπες και πλήρεις σειρές μαθημάτων, χαραγμένες σε δίσκους άθραυστους, πού συνοδεύονται και από βιβλία οδηγίων, κειμένων κλπ.
- Είναι Σύστημα πρακτικό και άποδοτικό γιατί επιτρέπει όσες έπαναλήψεις θέλετε, μέρους ή όλoκληρών μαθημάτων, ή άκόμη και μιās φράσεως πού θέλετε νά ξανακούσετε.
- Με τόν ελάχιστο όγκο του, είναι σε κάθε στιγμή πρόχειρο για ός, για την οικoγένειά σας, τούς φίλους σας — και θά χρησιμεύη για δάσκαλος άκόμη και στα έγγόνια σας.
- Έξοικονομεί χρόνο, δέν κουράζει, δέν άπογοητεύει, γιατί άρκεί άκρόasis 60 ώρών (άπό ένα τέταρτο κάθε φορά, στις ώρες πού σας βολεύουν καλύτερα) για νά μιλάτε, νά γράφετε και — τó δυσκολώτερο — νά καταλαβαίνετε όταν άκούτε μιá ξένη γλώσσα.

Συμπληρώστε και στείλτε μας τó έρωτηματολόγιο αυτό και τó δελτίο.

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ		ΝΑΙ	ΟΧΙ
Γνωρίζετε ήδη ξένες γλώσσες ;			
Θά θέλατε νά μάθετε μιá μέσα σε 6 μήνες ;			
Μπορείτε ν' άφιερώσετε 15 λεπτά την ήμερα για μέλέτη ;			
Έχετε γραμμόφωνο είτε ΠΙΚΑΠ ;			
Δοκιμάσατε ποτέ νά μάθετε ξένες γλώσσες με τά παλαιά συστήματα ;			
Έχετε ήδη κάνει τή σκέψη νά τις μάθετε με τó σύγχρονο μέσο ήχητικό σύστημα ;			
ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ LINGUAPHONE Πανεπιστημίου 10, Άθήνας Παρακαλώ στείλτε μου δωρεάν και χωρίς ύποχρέωσή μου τó αναλυτικό σας τεύχος, «Εισαγωγή» δρχ. 3 σε γραμματάκια για έξοδα. ή γλώσσα πού μ' ενδιαφέρει είναι ή			
ΟΝΟΜΑ			
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ			
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ			

SWEEPSTAKE

δάκης κατόπιν ένεργειών της διοικήσεως του Σωματείου Έλλήνων Ήθοποιών και άποφάσεως του Δ.Σ του Ταμείου Συντάξεων Ήθοποιών, ύπέγραψαν άπόφαση με την όποια άναπροσαρμόζονται οι συντάξεις των ήθοποιών.

Θ Η Άντιγόνη Βαλάκου με τον θιάσό της άρχισε την περιοδεία της στις έπαρχίες από την Πάτρα Στο ρεπερτόριό της περιλαμβάνει τον «Γυάλινο κόσμο», την «Λουίζα Μίλλερ», την «Κληρονόμο», τὰ «Φθινοπωρινά φύλλα», «Πέγκυ, καρδούλα μου», «Φτωχό σαν σπουργιτάκι» και τὸ «Φεγγοβόλημα».

Θ Ὑπό την προεδρία του Βασίλη Λογοθετίδη συνήλθε ή έπιτροπή του Έλληνικού Κέντρου Διεθνούς Ίνστιτούτου Θεάτρου και συνεζήτησε τὸ σχέδιο πού καθήρτισε ό σκηνοθέτης Τάκης Μουζενίδης για την δημιουργία διεθνούς Φεστιβάλ αρχαίου δράματος στους Δελφούς. Κατεβλήθη προσπάθεια ώστε οι Διεθνείς Δελφικοί Άγωνες Αρχαίου Δράματος, όπως ονομάστητε ή εκδήλωση αυτή, να τεθούν στα πλαίσια του Διεθνούς Πνευματικού Κέντρου που πρόκειται να ιδρυθή. Έξ άλλου στη σύνοδο της Έκτελεστικής Έπιτροπής του Διεθνούς Κέντρου του Ίνστιτούτου Θεάτρου, τὸ Έλληνικό Κέντρο αντιπροσώπευσε ή αντιπρόεδρός του Ντόρα Στράτου.

Θ Κατά πληροφορίες μας ό θιάσος της Σμαρούλας Γιούλη ό όποιος θά περιοδεύσει όλον τον χειμώνα στα μεγάλα έπαρχιακά κέντρα, πρόκειται να παρουσιάσει τὸ έργο του Νέστορα Μάτσα, «Τὸ κορίτσι με τις κοῦκλες». Ο συγγραφέας του τὸ άποκαλεί «Παραμῦθι για καλούς ανθρώπους» και είναι ένα τρίπρακτο δράμα γεμάτο άγάπη και τρυφερότητα για τους άπλους και κατατρεγμένους της ζωής. Στα μεγάλα έπαρχιακά

κέντρα, όπου θά παρουσιασθή τὸ νέο αυτό έργο, θά πηγαίνει και ό συγγραφέας του για να τὸ προλογίζει. Στο «Κορίτσι με τις κοῦκλες» εκτός από την Σμαρούλα Γιούλη, θά μετέχουν ή Κρινιώ Παππά και ό Σπύρος Μουσούρης. Η πρώτη ιδέα του νέου αυτού ελληνικού έργου είναι από τὸ «Παραμῦθι της Λίλυ» και ή παράστασή του θά πλαισιωθή από ειδική μουσική, πού χρησιμοποιούσαν τὰ παλιά τσίρκα.

Θ Σε ειδική συνέντευξη με τους δημοσιογράφους, πού ώργανώθηκε στο Θέατρο Κοτοπούλη από τους δύο θιασάρχες, την Μαίρη Άρώνη και τον Ντίνο Ήλιόπουλο, εκτέθησαν οι κατευθύνσεις του νέου θιάσου. Τὸ ρεπερτόριο του νέου συγκροτήματος θά άπαρτίζεται κατά προτίμησιν από έργα Έλλήνων συγγραφέων. Έτσι ό Ίάκωβος Καμπανέλλης γράφει τὸ έργο, πού θά διαδεχθή τὸ «Φωνάξει ό κλέφτης» του Δ. Ψαθά. Προκρίθηκαν ήδη και θ' άνεβασθούν τὰ έργα «Ταγματάρχης Βαρβάρα» του Μπέρναρντ Σω και «Η κυρά-Κρυστάλλινο ποτάμι» του κινέζου συγγραφέως Σ. Σιούγκ. Έξ άλλου, ό σκηνοθέτης Κωστής Μιχαηλίδης ως καλλιτεχνικός σύμβουλος του θιάσου, θά έχη την έποπτεία του δραματολογίου των παραστάσεων. Η Μαίρη Άρώνη, όπως έδήλωσε, διέκοψε τή συνεργασία της με τὸ Έθνικό Θέατρο, ύστερα από όκτώ χρόνια δημιουργικής καλλιτεχνικής δουλειάς για ν' άφιερωθή σ' ένα ύψηλό σκοπό, με άμεσο συνεργάτη τον δημοφιλή κωμικό Ντίνο Ήλιόπουλο και να ξαναζωντανέψει τή μεγάλη παράδοση των έπιτυχιών του θεάτρου «Ρέξ».

Θ Στο «Πάνθεον» των Πατρών, στις 14 Νοεμβρίου άρχίζει τις παραστάσεις του ό θιάσος Μακρή ό όποιος θά συνεχίσει την περιοδεία του και σ'

—Που πάνε;

—Να εισπράξουν
τὰ κέρδη τους....

Έχουν αγοράσει...

**ΚΡΑΤΙΚΑ
ΛΑΧΕΙΑ!**

—Που πάει;

—Σπίτι του.

ΞΕΧΑΣΕ ν' αγοράση

**ΚΡΑΤΙΚΑ
ΛΑΧΕΙΑ**

άλλα έπαρχιακά κέντρα. Στο ρεπερτόριο του θιάσου περιλαμβάνονται πέντε έργα των 'Αλ. Σακελλάριου και Χρ. Γιαννακόπουλου, οι οποίοι και θα συνοδεύουν τον θίασο στις διάφορες πόλεις.

© 'Ο θίασος Λεμού που

βρίσκεται στην 'Αμερική, θα αρχίσει την φετινή χειμερινή καλλιτεχνική του εξόρμηση στις 7 Νοεμβρίου από την Βαλτιμόρη και έν συνεχεία θα έπισκεφθή και άλλες πόλεις της 'Αμερικής. Στη Νέα 'Υόρκη ο θίασος Λεμού θα έμφανισθή στις 30 'Ιανουαρίου στο Κάρνεγκυ Χώλ.

II

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

© Στη Μόσχα προβάλλεται ή ελληνική ταινία «Τό κορίτσι με τὰ μαύρα», με την οποία έγκαινιάσθηκε ο νέος κινηματογράφος «Μπουρεβέστνικ», ένας από τους μεγαλύτερους και τους πιο συγχρονισμένους της

σοβιετικής πρωτεύουσας. 'Ο νέος κινηματογράφος είναι έσωτερικά και έξωτερικά διακοσμημένος με ελληνικές και σοβιετικές σημαίες και με φωτογραφίες της 'Ελλης Λαμπέτη και του Δημήτρη Χόρν.

Δοκιμάσατε τή τύχη σας...
'Αγοράσατε σήμερον ένα

ΣΟΥΗΠΣΤΕΝΚ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΛΙΓΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΣΑΣ

ΜΑΘΕΤΕ ΣΚΙΤΣΟ ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΩΜΑ

Το τοπίο αυτό του μαθητού της Α.Β.Σ. Κ. Μοσκαχαϊδής ('Αμφισσα) έκτελεσμένο έπειτα από σύντομη σπουδή, άρτιο τεχνικά και αισθητικά, δά το ζήλευαν και επαγγελματίες.

Η ΣΧΟΛΗ Α.Β.Σ. του Παρισιού, με το 'Ιδρυμά της των 'Αθηνών, σάς έπιτρέπει να φθάσατε γρήγορα και σεις σε τέτοια άποτελέσματα, οποιαδήποτε και άν είναι ή ηλικία σας, έστω και άν ποτέ σας δέν δοκιμάσατε να σχεδιάσατε. Γιατί, χάρις στο Σύστημα Α.Β.Σ. άρκει ή νοημοσύνη σας για να δήτε και σεις τή φύσι σωστά και να τήν αποδώσατε ζωντανά και έκφραστικά, σάν έρρασιτέχνης ή και σάν επαγγελματίας.

Σπουδή στο σπίτι σας!

ΝΑΙ - στο σπίτι σας, αδιάφορο άν μένετε στάς 'Αθήνας ή σε έπαρχία, και με τή διαρκή παρακολούθησι μορφωμένων καλλιτεχνών, ικανών να προσαρμόσουν τή διδασκαλία μας σύμφωνα με τήν άτομική περίπτωση του κάθε μαθητού. Εϊδικό σύστημα για παιδιά, έκτός από το γνωστό Σύστημα Α.Β.Σ. για μεγάλους - με είδικεύσεις για όσους έπιδυμούν.

Σκίτσο του μαθητού μας Π. Σιδέρη

ΖΗΤΗΣΤΕ ΔΩΡΕΑΝ

το άναλυτικό μας Τεύχος και όρους έγγραφής, είτε αυτοπροσώπως είτε στέλνοντάς μας συμπληρωμένο το παραπλεύρως δελτίο.

Α.Β.Σ., Πανεπιστημίου 10, 'Αθήνας

Παρακαλώ να μου άποσταλή, χωρίς υποχρέωσι μου, το εικονογραφημένο τεύχος σας (έσωκλειστώσ δρασ. 3 σε γραμματόσημα δι' έξοδα).
— 'Ενδιαφέρομαι για το Σύστημα για μεγάλους.
— Σύστημα για παιδιά 8 - 13 ετών.
(Σβύνετε τήν περίπτωση που δέν σας ενδιαφέρει)

ΟΝΟΜΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

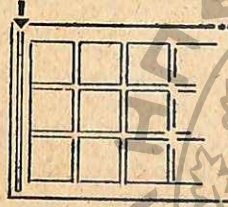
ΚΑΙ ΕΦΕΤΟΣ

Τὸ μεγαλύτερο
γεγονὸς τῆς χρονιᾶς

ΠΩΣ ΘΑ ΠΑΡΟΥΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΟΡ

Μετράμε τὸ μήκος τοῦ σιδηροδρόμου τῆς θέριας ἀπὸ τὴν ἀ- ποία δὲ κα- μέσουμε τὸ

Στόρ (σχέδ. 1.) ὅσο εἶναι τὸ μήκος αὐ- τοῦ, πρὸς δὲ γινώσκαι ἡ σούρα τοῦ Στόρ ἔνδ' τὸ μέγεθος τοῦ υφάσματος πρὸς δὲ διαλέξουμε πρὸς νὰ εἶναι 1 1/2 φορές τοῦλάχιστον. Παρόδωγμα Σιδηροδρόμος 1 20 μέτρον ὕψος 1 80.

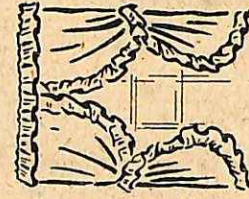

Σχέδ. 1.

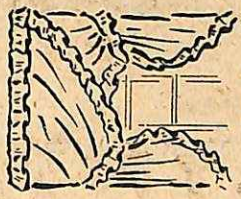
Σχέδ. 2.

Υπολογίζουμε τοὺς πῆλεις, γιὰ τὰ Στόρ (σχέδ. 2) μετ- ρώντας ἀπὸ τὸν σιδηροδρόμο μέχρι τὸ δάπεδο. Προσθε- τουμε, φυσικὰ, τὸ στρίψιμο- τα (Μισὸς πῆλεις γιὰ κάθε φύλλο).

Σχέδ. 3.

Γιὰ κουρτίνα με δολαν(σχέδ. 3) πρέπει νὰ λογαριάσουμε καὶ τὸ ὕψος γιὰ τὸ θολὸν καὶ τὸ λαμπράκιον.

Σχέδ. 4.

Γιὰ τ'κουρτίνα (σχέδ. 4) δὲ λογαριάσουμε τὸ διπλὸ πρὸς τοῦ ὕψους ἀπὸ δὲ τὸ στῆ- προηγούμενο σχέδιο.

Στὸ κατάστημα ΜΙΖΡΑΧΗ στὴν ὁδὸ Καλα- μιώτου ἀρ. 10, δὲ θρῆτε ὅλων τῶν εἰδῶν ὑ- φάσματα γιὰ Στόρ, σὲ τιμὲς ἀποθήκης. Θὰ σὰς τὰ ράψουν τέλεια καὶ σὲ τιμὴ συγκατα- βατική ἢ δὰ σὰς δοθὴ πρόθυμα κάθε σχετική ὁδηγία ἀπὸ τὸ πεπειραμένο προσωπικὸν τοῦ.

— Εἶναι 50 ἔτων μαγαζι —

Ἀγρύωνια

Ἄ, τί εἶν' ἐτούτη ἡ μελωδία
 πὺν λέει σὶ' αὐτιά μου κι ὅλο λέει
 καὶ κάνει τὴν ψυχὴ νὰ κλαίει;
 Τί σιωπηλὴ μελαγχολία
 στὴν κοιμισμένη πολιτεία,
 μήτε πουλὶ δὲν ἀναπνέει
 στοῦ ἀγέρα τὴ μονοτονία.

Σὰν γάργαρο νερὸ πὺν ρέει
 μονάχα τούτη ἡ ἁρμονία
 πὺν πάλλεται στὴν ἡρεμία! . .
 Παλιοὶ καημοὶ καὶ πόθοι νέοι
 ξυπνοῦν ἐντὸς μου ἀνησυχία
 κ' ἔτσι δίχως καμιὰν αἰτία
 ἡ νύχτα μοῦ ἔγινε ἀγρυπνία.
 Μέσ' σιῶν ὥρῶν μου τὴν ἀνία,
 τάχα γιὰ τοῦτο ποιοὺς νὰ φταίει,
 καιροὶ πὺν ἐπέρασαν ὥραῖοι
 καὶ κάποιοι θάνατοι μοιραῖοι
 στὴν ἄρρωστί μου φαντασία
 ἤρθαν μ' αὐτὴ τὴ μελωδία,
 πὺν λέει σὶ' αὐτιά μου κι ὅλο λέει —
 καὶ κάνει τὴν ψυχὴ νὰ κλαίει! . .

ΜΕΣΑ στὴ σύγχυση τοῦ τωρινοῦ ἄμουσου ποιητικοῦ πληθωρισμοῦ, ἡ λυρική φωνὴ τῆς Μαρίας Φαλαγγᾶ-Γεωργίου, ὑψώνεται ἀγνή, μελωδική, εἰλικρινής. Ἡ Ἀθηνᾶ Ταρσούλη στὸ βιβλίο της «Ἑλληνίδες ποιήτριες» τῆς δίνει μιὰ τιμητικὴ θέση ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες πὺν ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ποίηση ὡς τὸ 1940.

Ἡ Μαρία Φαλαγγᾶ-Γεωργίου γεννήθηκε τὸ 1912, στὴν Ἀνδρο. Κόρη οἰκογενείας ναυτικῶν ἄρχισε τὰ πρῶτα ποιητικὰ της φτερουγίσματα στὴ «Διάπλασι τῶν Παίδων» ἀπ' ὅπου γρήγορα πέρασε στὴ «Νέα Ἑστία» καὶ σὲ ἄλλα λογοτεχνικά περιοδικά. Παρουσίασε σὲ βιβλίο τοὺς στίχους της μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «Μέσ' στὴν ὁμίχλη» κι ἔχει ἐτοιμες γιὰ ἐκδόση ἄλλες δύο συλλογές.

Ἀπὸ τὰ καλὺτερα δημοσιεύματα τοῦ κόσμου

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἐργασίας

ΟΙ ΑΝΕΙΔΙΚΕΥΤΟΙ
 ΠΕΡΙΣΣΕΥΟΥΝ

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ

ΛΕΙΠΟΥΝ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α'

Μία λεπτομερὴς καὶ ἀντικειμενικὴ ἀναφορὰ
 τῆς σημερινῆς πραγματικότητος.

Τοῦ ΧΡ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ

Αναμφισβήτητα ὑπάρχει καὶ στὴ χώρα μας πρόβλημα ἀνεργίας, ὅπως ὑπάρχει καὶ στὶς ἄλλες ξένες χώρες. Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι νέο καὶ ἡ ἐπίλυσή του

εἶναι δύσκολη. Ἡ προσφορὰ ἐργασίας εἶναι μεγάλη καὶ ἡ ζήτηση μικρή. Αὐτὸ ὅλοι τὸ βεβαιώνουν, ὅλοι εἶναι σύμφωνοι. Διαφωνοῦν μόνον ὡς πρὸς τὴν

εκταση της ανεργίας. Τό 'Υπουργείο 'Εργασίας ανέβάζει τόν αριθμό τών άνεργών σέ 50—100 χιλιάδες, ένώ ή Γενική Συνομοσπονδία 'Εργατών σέ 200 χιλιάδες. Διαφορά δηλαδή σημαντική. 'Εμείς θα προσπαθήσωμε νά δώσωμε σήμερα μία γενική εικόνα του θέματος όπως παρουσιάζεται στις επίσημες εκθέσεις και τὰ επίσημα δημοσιεύματα του 'Υπουργείου 'Εργασίας και της 'Εθνικής Στατιστικής 'Υπηρεσίας της 'Ελλάδος.

Μία αυστηρή διάταξη

που όμως δεν τηρείται

'Από τὰ στοιχεία λοιπόν αυτά φαίνεται ότι επί πληθυσμού 7.632.208 κατοίκων της χώρας μας — όσους τούς παρουσιάζει ή απογραφή του 1951 — εκ τών οποίων οί 800 χιλιάδες είναι μισθωτοί, ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. και τούς άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς, μένανε τόν 'Ιούλιο άνεργοί 51.643. 'Απ' αυτούς 31.521 ήσαν άνδρες και 20.117 γυναίκες. Τοῦτο ἐξάγεται από τούς στατιστικούς πίνακες που έγιναν επί τη βάση τών στατιστικών δελτίων και εκθέσεων τών 46 Γραφείων Εύρέσεως 'Εργασίας που λειτουργούν στα διάφορα αστικά κέντρα της χώρας μας.

Σύμφωνα με τὸ νόμο (Νομοθετικὸν διάταγμα 2656/53) οί άνεργοί που είναι ικανοί για έργασία υποχρεούνται να ἐγγράφονται στα Γραφεία Εύρέσεως 'Εργασίας που λειτουργούν στην περιφέρεια της κατοικίας των. 'Επίσης και όλες οί ιδιωτικές επιχειρήσεις και ἐκμεταλλεύσεις υποχρεούνται να παίρνουνε τὸ προσωπικό τους ἀπὸ τὰ Γραφεία αὐ-

τά. Τὴν ἴδια ὑποχρέωση ἔχει και τὸ κράτος και τὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Οί εργοδότες που παραβαίνουν τὴν ὑποχρέωση αὐτή και προσλαμβάνουν προσωπικό ἀπ' εὐθείας, χωρίς τὴν μεσολάβηση τών Γραφείων Εύρέσεως 'Εργασίας, τιμωρουνται με χρηματική ποινὴ ἀπὸ 100 μέχρι 5.000 μεταλλικές δραχμές ἢ με φυλάκιση μέχρι 3 μῆνες. Δυστυχώς ἡ διάταξη αὐτή, με τὴν ἀνοχὴ τοῦ κράτους, δὲν τηρεῖται ἀπὸ ὅλους. Οὔτε ὅλοι οί άνεργοί πηγαίνουν στα Γραφεία Εύρέσεως 'Εργασίας, γιὰ νὰ ἐγγραφούν στους σχετικούς καταλόγους — προφανώς ἀπὸ δυσπιστία πρὸς αὐτὰ — οὔτε ὅλοι οί εργοδότες προσλαμβάνουν τὸ προσωπικό που τούς χρειάζεται κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ Γραφεία αὐτά. 'Ετσι θὰ ὑπάρχουν ἀσφαλῶς πολλοί άνεργοί, τούς ὁποίους τὸ κράτος ἀγνοεῖ και οί ὁποιοί βρίσκουν μόνοι τους δουλειά.

Πολλά επαγγέλματα

ἀλλὰ γιὰ λίγους μῆνες

'Ο ἀριθμὸς τών άνεργών δὲν είναι σταθερός. 'Ετσι ἀπὸ τούς στατιστικούς πίνακες βλέπουμε ότι ἐνῶ τὸν 'Ιούλιο οί άνεργοί ἔφθαναν τὴν 51.643, τὸν προηγούμενο μῆνα ἦσαν 55.553, τὸν Μάιο 69.927, τὸν 'Απρίλιο 95.567, τὸν Μάρτη 103.301, τὸν Φεβρουάριο 104.708 και τὸν 'Ιανουάριο τοῦ 1958 106.892.

Τοῦτο ὀφείλεται στο ὅτι διάφορα ἐποχικά λεγόμενα ἐπαγγέλματα παρουσιάζουν κίνηση ὀρισμένους μόνον μῆνες τὸ χρόνο, ὅπως είναι οί καπνεργάτες, οί πλινθοκερα-

μοποιοί, οί ἀλιεργάτες, οί γεωργικοί ἐργάτες, οί ἐργάτες οἰκοδομῶν και τεχνικῶν ἔργων, οί ἀπασχολούμενοι σὲ κέντρα ψυχαγωγίας, καφενεία, ξενοδοχεῖα κλπ., στήν κονσερβοποιία, στήν ἐπεξεργασία σύκων και σταφίδας, στή συσκευασία ἐσπεριδοειδῶν, στα ἐκκοκιστήρια βάμβακος, και στα πυρηνελαιουργεῖα. Οί καπνεργάτες π. χ. — 40 χιλιάδες — ἐργάζονται μόνον 6 μῆνες, ἀπὸ τὸν Μάιο μέχρι τὸν 'Οκτώβριο, οί πλινθοκεραμοποιοί μό-

νασίου και 'Ανωτάτων Σχολῶν), καθὼς και ἐκείνων που δὲν ἐνεγράφησαν στους καταλόγους τών Γραφείων Εύρέσεως 'Εργασίας, και ἀκόμη 886 ναυτικοί.

Οί προσλήψεις

αὐξάνονται

με νέα ἔργα

Εὐχάριστο είναι ὅτι ἀπὸ τὸ 1954 μέχρι και τὸν 'Απρί-

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος:

Ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

νον τούς θερινούς μῆνες, ἀπὸ τὸν Μάιο μέχρι τὸν Νοέμβριο ἢ Δεκέμβριο, οί ἀλιεργάτες ἀπὸ τὸν 'Απρίλιο μέχρι τὸν Νοέμβριο, οί γεωργικοί ἐργάτες τούς θερινούς μόνον μῆνες. 'Απὸ τὴ μελέτη τών στατιστικῶν στοιχείων οί ἀρμόδιοι (Ν. Θεοδώρου, προϊστάμενος τοῦ Γραφείου Εύρέσεως 'Εργασίας 'Αθηνῶν), δγάζουν τὸ συμπέρασμα ὅτι ὑ π ἄ ρ χ ε ι π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ θ έ μ α ἀ ν ε ρ γ ί α ς σ τ ῆ ν ' Ε λ λ ἄ δ α, ἐφ' ὅσον τὸ ποσοστὸ της είναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ποσοστὸ 3—4% που ἔχει γίνει δεκτὸ διεθνῶς γιὰ τὴν κανονικὴ λειτουργία της οἰκονομίας και τὴν ὁμαλὴ κοινωνικὴ ἐξέλιξη και ὅτι τὸ ποσοστὸ τῆς ανεργίας πρέπει νὰ αὐξηθῇ ἀκόμη περισσότερο ἂν προστεθῇ και ὁ ἀριθμὸς τών ἐργατῶν και ὑπαλλήλων που μεταναστεύουν, ἐκείνων που ζητᾶνε ἐργασία «λευκοῦ κολλάρου» (τελειόφοιτοι τοῦ Γυ-

λίου τοῦ 1958 παρατηρεῖται σταθερὴ αὐξηση τών προσλήψεων. Οί μισθωτοί που τοποθετήθηκαν σὲ διάφορες ἐργασίες στο χρονικὸ αὐτὸ διάστημα είναι πολὺ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς που ἀπολύθηκαν. Τοῦτο ὀφείλεται στήν κατασκευὴ νέων ἔργων ἢ στήν ἐπέκταση παλαιῶν ἐγκαταστάσεων.

'Ετσι στήν Πάτρα κατασκευάστηκε ἀπὸ τὴν 'Εταιρία «Πειραϊκή—Πατραϊκή» νέο ἐργοστάσιο ὑφαντουργίας βάμβακος, στο ὁποῖο προσελήφθησαν 2.405 μισθωτοί, και ἐπεξετάθησαν τὰ ἐργοστάσια Χαρτοποιίας Λαδοπούλου με ἀντίστοιχη αὐξηση τών προσλήψεων. Στήν Κοζάνη κατασκευάστηκε ἡ νέα Δημοτικὴ 'Αγορὰ και τὸ Κρατικὸ Νοσοκομεῖο, γιὰ τὴν κατασκευὴ δὲ αὐτὴ ἀπασχολήθηκαν 250 άτομα. Στὴ Σὺρο ἄρχισαν πάλι νὰ λειτουργοῦν τὰ νηματοργεῖα Α.Κ.Ε.Σ. και οί δεξαμενὲς ἐπισκευῆς

πλοίων. Έπισκευάσθηκαν από τον Σεπτέμβριο 1957 τὸ ὅλον 26 πλοία. Στὰ Χανιά ἔγιναν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ τὰ ἔργα τοῦ Ἀκρωτηρίου Σούδας. Σημαντικὸς ἐπίσης ἀριθμὸς μισθωτῶν ἀπασχολήθηκε ἀπὸ τὸν Ο.Τ.Ε., τὴν Δ.Ε.Η., τοὺς Σ.Ε.Κ., τὸν Ὀργανισμό Ἐργατικῆς Κατοικίας καὶ σὲ διάφορα δημόσια ἔργα (δρόμοι, γέφυρες κλπ.).

Ὀμαδικὲς ἀπολύσεις μισθωτῶν σημειώθηκαν τὸ 1957 στὶς ἐξῆς περιπτώσεις: Στὰ Γιάννενα ἀπολύθηκαν τὸν Νοέμβριο τοῦ 1957 περὶ τοὺς 300 μισθωτοὺς, ἐπειδὴ ἐτελείωσαν τὰ ἔργα τῆς Λαψίστης. Στὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης τελείωσαν τὰ ἐκτελούμενα ἔργα καὶ ἀπολύθηκαν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι στὴν ἀεροπορικὴ βάση Γουρνῶν. Στὸ Βόλο ἔκλεισε τὸν Νοέμβριο τὸ νηματοργεῖο Ἀδαμπούλου — Χατζηνικολάου καὶ ἀπολύθηκαν 160 ἐργάτες. Στὴ Θεσσαλονίκη, τὸ νηματοργεῖο «Μακεδονικὴ Βιομηχανία Βάμβακος» ἀπέλυσε 100 μισθωτοὺς τὸ πρῶτο τετράμηνο τοῦ 1957. Ἐπίσης τὸ ἐργοστάσιο πλεκτικῆς «Μέλισσα» ἀπέλυσε 72 μισθωτοὺς καὶ ἡ ὑφαντουργία «Γ. Τσίπη καὶ υἱός» ἀνέστειλε τὶς ἐργασίες τῆς ἀπὸ τὸν Νοέμβριο 1957, μὲ συνείπεια νὰ ἀπολυθοῦν 334 μισθωτοί. Στὴ Νάουσα τὰ κλωστοῦφαντουργεῖα «Λαναρά» ἀπέλυσαν ἀπὸ τὸν Μάρτιο μέχρι τὸν Ἰούλιο 400 ἐργάτες. Στὰ Τρίκαλα ἡ ὑφαντουργία «Τεγοπούλου» ἀπέλυσε τὸν Ἰανουάριο ὅλο σχεδὸν τὸ προσωπικὸ τῆς καὶ στὴ Χίο τὸ πλεκτήριον Ν. Καλλιορῆ ἀπέλυσε μέρος τοῦ προσωπικοῦ του. Ἐπίσης τὸ πρῶτο ἐξάμηνο τοῦ 1958 ἔγιναν πολλὰ ἀπολύσεις μεταλλωρύχων λόγῳ τῆς ἀζητησίας τῶν μεταλλευμάτων στὴ διεθνή ἀγορά.

Ἡ πρωτεύουσα

διατηρεῖ πάντοτε

τὰ πρωτεῖα

Ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα στὸ «Μηνιαῖον Στατιστικὸν Δελτίον» τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος στοιχεῖα, προκύπτει ὅτι τὸν μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἀνέργων τὸν ἔχει, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἡ περιφέρεια τῆς Πρωτεύουσας. Ἔτσι στὴν περιφέρειαν Ἀθηνῶν οἱ ἀνεργοὶ ποὺ ἦσαν γραμμένοι στὶς καταστάσεις τῶν Γραφείων Εὐρέσεως Ἐργασίας τὸν περασμένο Ἰούλιο ἀνέρχονταν σὲ 25.508. Ἀπ' ὅλους αὐτοὺς 17.521 ἦσαν ἄνδρες καὶ 7.987 γυναῖκες. Ἀκολουθεῖ ἡ Θεσσαλονίκη μὲ 3.595 ἀνέργους, τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης μὲ 3.359, ἡ Πάτρα μὲ 2.658, τὸ Αἶγιο μὲ 1.532, ἡ Καλαμάτα μὲ 1.488, ἡ Ξάνθη μὲ 1.390 καὶ μὲ μικρότερο ἀριθμὸ οἱ ἄλλες πόλεις.

Ἀπὸ τοὺς 27.478 ἀνέργους, στοὺς ὁποίους δόθηκε ἐργασία μέσῳ τῶν Γραφείων Εὐρέσεως Ἐργασίας τὸν Ἰούλιο τοῦ 1958, 17 ἦσαν τεχνικοὶ βιομηχανίας, γεωργίας κλπ., 60 νοσοκόμοι, μαῖες, φαρμακοποιοί, 56 διδακτικὸ προσωπικόν, 34 καλλιτέχνες καὶ συγγραφεῖς, 574 ὑπάλληλοι γραφείου, (62 λογισταί, βοηθοὶ λογιστῶν καὶ ταμῖαι, 20 δακτυλογράφοι, 251 πωληταί), 250 γεωργοὶ καὶ ἀλιεῖς, 134 μεταλλωρύχοι καὶ λατόμοι, 489 ἐργάτες μεταφορῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν, ἐπιθεωρηταί, ἐπόπται καὶ ἐλεγκταί, 10.473 ἐργάτες βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας καὶ 830 σερβιτόροι, θυρωροί, ὑπηρετές, μάγειροι, φύλακες, κουρεῖς καὶ κομμωταί κλπ. Οἱ περισσότεροι ἀνεργοὶ εἶναι ἡλικίας 20—25 ἐτῶν.

Οἱ εἰδικευμένοι

ποτὲ δὲν στέκουν

στὴν οὐρὰ

Ζήτησις ἐργασίας παρουσιάζεται στὶς εἰδικότητες τοῦ ἐπιγραφοποιοῦ, τοῦ διακοσμητοῦ, τοῦ φωτογράφου, κινηματογραφικῶν ταινιῶν, τοῦ χειριστοῦ πιεστηρίων, τοῦ ὀπλοουργοῦ, τοῦ ραπτομηχανικοῦ καὶ τοῦ τεχνίτου ὀρθοπεδικῶν συσκευῶν καὶ ὀπτικῶν. Ἐπίσης παρατηρεῖται ἔλλειψη στοὺς ναυπηγοξυλουργοὺς, τοὺς πομπιναδόρους, τοὺς τορναδόρους μετάλλου, τὶς πλέκτριες μαλλίνων ὑφασμάτων, τὶς ποκαμισοῦδες, τὶς ράπτριες ἀνδρικών εἰδῶν, τοὺς ζαχαροπλάστες τοὺς χειρι-

στὰς μηχανῶν κινηματογράφου, τοὺς φανοποιούς, τοὺς πιστολάδρους, στοὺς ἠλεκτροτεχνίτες ἀδειούχους τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, τοὺς ξυλουργοὺς, τοὺς ἐπιπλοποιούς, τοὺς σιδηρουργοὺς καὶ τὶς ὑφάντριες. Οἱ ἐργάτες ποὺ εἶναι εἰδικευμένοι εἶναι περιζήτητοι. Δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ σταθοῦν στὴν οὐρὰ τῶν ἀνέργων, ὅπως δὲν ἔχουν ἀνάγκη οἱ μηχανικοὶ αὐτοκινήτων, οἱ ἠλεκτρολόγοι, οἱ λεβητοποιοὶ μηχανικοί, οἱ σχεδιασταὶ τόπογράφοι καὶ ἄλλοι εἰδικευμένοι τεχνίτες. Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ εἰδίκευση, αὐτοὶ ποὺ ἀναζητοῦνε ἐργασία γραφείου μὲ μόνον ἐφόδιο ἓνα ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου περιμένουν μῆνες, χρόνια...

"ΖΗΤΩ ΕΡΓΑΣΙΑ"

ΚΑΠΟΙΟΝ ΑΠ' ΑΥΤΟΥΣ

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΧΡΕΙΑΖΕΣΤΕ

Στὴ σελίδα 142, θὰ βρῆτε τὶς

ΑΓΓΕΛΙΕΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ποὺ δημοσιεύει δωρεάν ἡ "Ἐκλογὴ"

Σε ηλικία 82 ετών
ἀπεβίωσε ο Πάπας

ΠΙΟΣ XII

«Θέλω να γίνω μάρτυρας όχι όμως με καρφιά», είχε πει ο μικρός Ιταλός που έμελλε να γίνη αργότερα ο μεταρρυθμιστής της Εκκλησίας της Ρώμης.

ο Μεταρρυθμιστής Πάπας

Άπλοποίησε το τυπικό του Βατικανού, άλλαξε το ένδυμα των καλογραιών και δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε ο διάδοχός του να μπορεί να είναι Βρεταννός ή Αμερικανός.

Του KENNETH ALLSOP

Ο Πάπας Πίος XII, υπήρξε διπλωμάτης, δικηγόρος, και επιχειρηματίας και ανώτατος αρχων μιάς απολυταρχικής Κυβερνήσεως, που έσπασε την αρχαϊκή παράδοση. Χρησιμοποίησε γραφομηχανή καθώς και το στούντιο

τηλεοράσεως για να ακούη τη φωνή του το ποίμνιό του. Ήταν ο βασιλιάς 469.000.000 ανθρώπων από διάφορες φυλές, ο οποίος, από την ημέρα της εκλογής του, το 1939, αναλώθηκε σε προσωπικές ακροάσεις.

Έξεφρασε τη γνώμη του για την τεχνητή γονιμοποίηση και τον κινηματογράφο, για τους διάφορους τρόπους θεραπείας του καρκίνου και για τον γάμο των χηρών, για τα αποξηραντικά έργα και τις αρτηριακές παθήσεις, για τον ανώδυνο τοκετό και την τηλεόραση, τη θρησκευτική μουσική και τον έλεγχο των γεννήσεων, τον Δαρβινισμό και τα σπόρ.

Ακόμη και οι κύκλοι των Καθολικών επέκριναν τον σκληρό και μη ρεαλιστικό τρόπο με τον οποίο έπαινούσε ανεπιφύλακτα «το μεγαλείο της χριστιανικής χηρείας», παραβλέποντας την περίπτωση μιάς νέας χήρας, που θα ήθελε ασφαλώς να ξαναποκτήσει την ασφάλεια του οικογενειακού περιβάλλοντος για τον εαυτό της και τα παιδιά της με την σύναψη ενός νέου γάμου.

Τις ίδιες αντιδράσεις δημιούργησε και η δήλωσή του ότι πρέπει να θεωρηθεί παράνομο το να θυσιάζεται η ζωή ενός βρέφους για να σωθή η ζωή μιάς μητέρας.

Ωστόσο, ο Πίος XII υπήρξε καινοτόμος.

ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΣ

Επέβαλε τη θέλησή του στα πιο αντιδραστικά στοιχεία που τον περιστοιχίζαν όταν περιέκοψε το έξεζητημένο μεσαιωνικό τελετουργικό του Βατικανού και άπλοποίησε το βαρύ ένδυμα των καλογραιών.

Μεταρρύθμισε το κογκλάβιο των καρδινάλιων, έτσι που τα 2/3 των μελών του να μπορούν να μην είναι Ιταλοί και δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε ο επόμενος Πά-

πας να μπορεί να είναι άλλης εθνικότητας.

Εισήγαγε πολλούς ξένους, κυρίως Βρεταννούς και Αμερικανούς στα έσωτερικά συμβούλια του Βατικανού και επέτρεψε ή λειτουργία και η Θεία Μετάληψη να γίνονται το βράδυ. Ακόμα επέτρεψε στους προτεστάντες πάστορες που ασπάζονταν τον καθολικισμό και γίνονταν δεκτοί στην ιερωσύνη να διατηρούν τις συζύγους τους.

Ίδρυσε νέους ραδιοφωνικούς και ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς για την Πόλη του Βατικανού. Και στα 1948 ανέλαβε ο ίδιος τις ευθύνες της πολιτικής υποστηρίζοντας τα διεθνή Χριστιανοδημοκρατικά κόμματα, που άρθμητικώς, είναι το ισχυρότερο συγκρότημα ψήφων στην Ευρώπη, έναντιον του Κομμουνισμού.

ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΣ

Στα βαθύτερα όμως θρησκευτικά και φιλοσοφικά θέματα έμεινε συντηρητικός. Στα δύο περισσότερο αμφισβητούμενα δόγματα της καθολικής Εκκλησίας — του Άλαθήτου του Πάπα και της Αώμου Συλλήψεως της Παρθένου — πρόσθεσε ένα τρίτο: την Ανάληψη της Παρθένου.

Μολονότι η πρώτη του πράξη όταν έγινε Πάπας, την εποχή που πλησίαζε η απειλή του δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου, ήταν μία σφοδρή έκκληση ειρήνης, δεν καταδίκασε ποτέ δημοσία το Ναζιστικό καθεστώς και διατήρησε τη συμφωνία Εκκλησίας - Κράτους ως το τέλος.

Αυτός πήρε την απόφαση — που η όρθότητά της είναι συζητήσιμη — πρώτα να πειθαρχήσει και ύστερα να θέσει υπό την έξουσία του το κίνημα των έργα-

τών - ιερέων στη Γαλλία, που είχε γίνει δεκτό ως μία από τις πιο έμπνευσμένες και δυναμικές θρησκευτικές ενέργειες του αιώνα.

Την απόλυτη άκεραιότητα και τη θερμή με την οποία πάντα εργαζόταν, τις χρησιμοποίησε εξ ολοκλήρου για την επέκταση και την ενίσχυση της Έκκλησίας του. Τα παρακάτω λόγια του, το 1944, όταν τα συμμαχικά στρατεύματα επρόκειτο να συγκρουσθούν με τις δυνάμεις του Άξονος κοντά στη Ρώμη είχαν ευρύτερη έννοια: «Όποιοι τολμήση, εἶπε, να σηκώση τὸ χέρι ἐναντίον τῆς Ρώμης, θὰ κηρυχθῇ ἔνοχος μητροκτονίας ἐνώπιον ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ συνείδηση ὅτι ἦταν ὁ 260ὸς κατὰ σειρὰν Πάπας τῆς Ρώμης καὶ ὁ πνευματικὸς πατέρας τῶν Χριστιανῶν, τοῦ εἶχαν γίνει συνείδηση.

ΑΣΘΕΝΙΚΟΣ

~~~~~

Τὸ σαρκαστικὸ εὐφυολόγημα τοῦ Στάλιν στὴ Διάσκεψη τῆς Γιάλτας: «Ὁ Πάπας; Πόσες μερarchίες διαθέτει;», δὲν θὰ μπορούσε νὰ φοβήσῃ ὅπωςδὴποτε αὐτὸν τὸ Στρατάρχῃ πού οἱ μερarchίες του ἦταν ἀμέτρητες.

Τί εἶδους ἄνθρωπος ἦταν αὐτός πού ἔζησε πίσω ἀπὸ τὰ δόρατα τῶν παράξενων, ἀναχρονιστικῶν φρουρῶν μὲ τις στολές πού σχεδίασε ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, τῶν φρουρῶν πού στέκονται στὴ μπρούτζινη πόρτα κάτω ἀπὸ τις κιονοστιχίες τοῦ Μπερνίνι;

Ἕνας μικρόσωμος, ἀσθενικὸς ἄνθρωπος, μὲ φαρδιά ἄσπρα ράσα, ἓνα μικρὸ ἄσπρο σκουφά-

κι στὸ πίσω μέρος τοῦ κεφαλοῦ, μὲ μαύρα μάτια πίσω ἀπὸ γυαλιά... μακρὺ αὐλακωμένο πρόσωπο, μὲ μύτη γαμψή σὰν ράμφος γερακιοῦ, καὶ ἓνα μεγάλο, σοδαρὸ στόμα ἱκανὸ νὰ ἀνοίξῃ σ' ἓνα πλατύ, θερμὸ χαμόγελο.

Οἱ ὥρες τῆς καθημερινῆς του ἐργασίας θὰ ἐφθειραν καὶ τὸν πιὸ δυναμικὸ βιομήχανο. Διαχειριζόταν μὲ ἡρεμία καὶ περισκεψη τὶς περίπλοκες καὶ πολλὰς ὑποθέσεις τοῦ Βατικανοῦ.

Θὰ πρέπει νὰ ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ σωματικὴ δύναμη ἐκεῖνο πού τὸν ἔκανε νὰ ἀντέχῃ στὶς βαρεῖες του εὐθύνες... καὶ στὴν βαρεῖα ἀρρώστεια πού τὸν εἶχε πλῆξῃ ἀπὸ τὸ 1954.

ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΗΣ

~~~~~

Δὲν κοιμόταν παραπάνω ἀπὸ πέντε ὥρες· σηκώνόταν στὶς 6.30 τὸ πρωὶ καὶ ἔμενε στὸ ἰδιωτικὸ του παρεκκλήσιο ὡς τὶς 8.30. Τὸ πρόγευμά του —καφῆς καὶ μία φρυγανιά— διαρκοῦσε ἐπὶ τὰ λεπτά. Ὑστερα διάβαζε τὸν διενή τύπο... ἤξερε θαυμάσια ὁκτὼ γλώσσες.

Διάβαζε τὰ πάντα καὶ ἡ σοφία του ἦταν ἀπέραντη. Ὡστόσο, ἡ ὀξεία ἀντίληψη καὶ ἡ διαύγεια πού διαπίστωσαν ὅσοι τὸν γνώρισαν ἀπὸ κοντά, δὲν χαρκτηρίζε τόσο τις δηλώσεις του καὶ τις πολλὰς ἐγκυκλίους πού εἶχε ἐκδώσει γιὰ διάφορα θεολογικὰ ζητήματα καθὼς καὶ τοὺς ἀμέτρητους λόγους πού εἶχε ἐκφωνήσει στὴ λατινικὴ, γαλλικὴ, ἰταλικὴ, ἰσπανικὴ, γερμανικὴ, καὶ πορτογαλλικὴ γλώσσα.

Εἶχε τὴν τάση νὰ χρησιμοποιοῖ ἓνα περίτεχνο ὕφος, καὶ νὰ περιβάλλῃ τὸ κήρυγμά του μὲ δαντελένιους ρητορισμούς.

Ἀκριβῶς αὐτό, ἡ ἀγάπη του δηλ. γιὰ τις θρησκευτικὲς κοινοτοπίες, προκαλοῦσε τις περισσότερες ἐπικρίσεις ἐκείνων πού ἀπαιτοῦσαν ἀπ' αὐτὸν μιὰ θετικώτερη στάση ἀπέναντι στὰ μεγάλα ζητήματα τῆς ἐποχῆς, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ὑδρογονοδόμδα.

Μόνον γιὰ ἓνα θέμα ἦταν πάντοτε ἀπόλυτος, γιὰ τὴν ἀντίθεση ἀνταμεσα στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν Κομμουνισμό, τὸν «Ἀθεϊστικὸ Κομμουνισμό», ὅπως τὸν χαρακτήριζε.

Ὡστόσο, σ' αὐτὸ τὸ θέμα, πού δὲν ἐπιδέχεται κανένα ἠθικὸ συμβιβασμὸ μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ τὴ λεπτότητα τοῦ διπλωματικοῦ του αἰσθητηρίου, γιατί, ἐνὼ καταδίκασε τὴν δίωξη τῶν καθολικῶν ιερέων στὶς χώρες τοῦ Σιδηροῦ Παραπετάσματος, ἔκανε καταπληκτικὲς παραχωρήσεις σὲ ἄλλες, ἔτσι ὥστε νὰ διατηρῆται ἡ ἐπαφὴ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. Εἶχε τὰ χαρίσματα ἐνὸς πολιτικοῦ μὲ μεγάλῃ διαίσθησιν.

Τώρα μπορεῖ κανεὶς νὰ δῇ ὅτι ὁλόκληρη ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε μιὰ λογικὴ πορεία πρὸς τὴν ὕψιστη θέση, πού τελικὰ ἀπέκτησε σὰν ἄνθρωπος καὶ σὰν πνευματικὸς ἀρχηγός.

Λεγόταν Εὐγένιος Μάριος Τζουζέππε Τζιοβάνι Πατσέλλι καὶ γεννήθηκε τὸ 1876 στὴ Ρώμη. Ἦταν τὸ δεύτερο παιδί ἐνὸς εὐποροῦ δικηγόρου, καὶ ἡ οἰκογένειά του συνδεόταν στενὰ μὲ τὸ Βατικανό. Ὁ παπoύς του ἦταν ἰδρυτὴς τῆς ἡμιεπίσημης ἐφημερίδας τοῦ Βατικανοῦ «Ὁσσερβατόρε Ρομάνο».

Παιδί ἀκόμη εἶχε δεῖξει ἓνα θρησκευτικὸ ζήλο πού τοῦ δημιούργησε φασαρίες μὲ τοὺς πολλοὺς ἀντικληρικoὺς δασκάλους τοῦ σχολείου του. Ἀπέκρουσε τὰ

σχέδια τοῦ πατέρα του νὰ γίνῃ δικηγόρος καὶ μπῆκε στὸ Κολέγιο Καπράνικα τῆς Ρώμης, λίγνο τῆς βατικανῆς διπλωματίας.

Στὰ 20 τοῦ χρόνια ἔπαθε ἓνα νευρικὸ κλονισμό ἀπὸ ὑπερκόπωση. Καὶ ἐνὼ βασανίζοταν ἀπὸ ἀμφιβολίες γιὰ τὴ σταδιοδρομία του, ἐγκατέλειψε τις σπουδές του γιὰ νὰ γίνῃ ἱερωμένος. Τότε ἀποτραβήχτηκε στὸ οἰκογενειακό του κτήμα στοὺς λόφους τοῦ Βιτέρμπο, γιὰ νὰ δοῇ μὲ ἡρεμία τὸ δρόμο του.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ

~~~~~

Ὅταν πέρασε ἡ κρίση γύρισε στὸ σεμινάριο, τελείωσε λαμπρὰ τις σπουδές του καὶ χειροτονήθηκε τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα τοῦ 1898, ἀνεπίσημα, γιατί ἡ ἰδιοσυγκρασία του κριθῆκε πολὺ εὐαίσθητη γιὰ νὰ ὑποβληθῇ στὴν παρατεταμένη ἐπίσημη τελετῇ.

Ἡ πρώτη σημαντικὴ θέση πού πῆρε ἦταν ὅταν ἐργάστηκε ὑπὸ τὸν καρδινάλιο Γκάσπαρρι γιὰ τὴν κωδικοποίηση τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ ἀργότερα ὅταν ἐστάλη ἀπὸ τὸν Γκάσπαρρι ὡς Νούντιος στὸ Μόναχο, καὶ ἀργότερα στὸ Βερολίνο. Τὸ 1929 ἔφυγε ἀπὸ τὸ Βερολίνο γιὰ νὰ γίνῃ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Βατικανοῦ.

Ὅταν ἐξελέγη Πάπας, δέκα χρόνια ἀργότερα, ἦταν ὁ πιὸ πολυταξιιδεμένος καρδινάλιος... καὶ ὁ πιὸ καταποτισμένος στοὺς σύγχρονους πολιτικούς καὶ ἰδεολογικοὺς ἀγῶνες.

Στὸν πόλεμο ὅλη του τὴν δραστηριότητα τὴν κατανάλωσε γιὰ νὰ ὀργανώσῃ ἀποστολές ἐφοδίων σὲ πολεμοπαθεῖς, καὶ νὰ προφυλάξῃ τὴ Ρώμη ἀπὸ τὴ θύελλα τῆς καταστροφῆς. Ὅταν ἦρθε ἡ ἀπελευθέρωση, χωρὶς ἡ

τήτως τὸ πεπτικό του σύστημα νὰ μὴ εἶναι εὐαίσθητο στὴν ἑλ-
λειψη βαρύτητος. Καὶ βέβαια,
μὲ κανένα τρόπο ὁ διαπλανητι-
κὸς ταξιδιώτης μας δὲν πρέπει
νὰ ὑποφέρει ἀπὸ ναυτία!

Πὼς ἄραγε οἱ γιάτροι καθώρι-
σαν τὶς βασικὲς ιδιότητες τοῦ ἀ-
στροναύτη; Οἱ ἐνδιαφέρουσες
καὶ ὠφέλιμες γιὰ ὁλόκληρη τὴν
ἀνθρωπότητα αὐτὲς γνώσεις,
κερδίσθηκαν σιγὰ-σιγὰ τὰ τε-
λευταία δέκα χρόνια, μετὰ τὴν
ἱδρυση τῆς Ὑπηρεσίας Ἰατρικῆς
τοῦ Διαστήματος στὴν ἀερο-
πορικὴ βάση Ράντολφ τοῦ Τέ-
ξας. Μὲ τὴ βοήθεια πολλῶν τε-
χνικῶν, οἱ εἰδικοί τῆς Ἀεροπο-
ρίας καὶ τοῦ Ναυτικοῦ τῶν Ἡ-
νωμένων Πολιτειῶν μελετοῦν τὰ
μυστήρια τῆς ζωῆς στὸ διάστη-
μα. Γιὰ νὰ μάθουν πὼς θὰ ἀν-
τιδράσῃ ὁ ἄνθρωπος μέσα στὸ
διαστημόπλοιο χρησιμοποιοῦν ἀ-
πομονωμένα δωμάτια, ἀεριοθετού-
μενα ἀεροπλάνα, ἀερόστατα,
«ἐλκθηρα» μὲ καταπέλτη, τηλεμε-
τρικὲς συσκευὲς τοποθετημένες
στοὺς πιλότους τῶν ἀεροπλάνων
καὶ τῶν ἀεροστάτων, θαλάμους
μὲ ἀτμόσφαιρα πολλὴ μεγάλου ὕ-
ψους καὶ πλήθος ἡλεκτρικὲς συ-
σκευὲς ποὺ καταγράφουν τὶς με-
ταβολὲς τοῦ αἵματος, τὸν ρυθμὸ
τῆς καρδιάς, τῶν πνευμόνων καὶ
τὶς ἀντιδράσεις τοῦ νευρικοῦ συ-
στήματος σὲ περιβάλλοντα ὅπου
δημιουργοῦνται οἱ συνθήκες στὶς
ὁποῖες θὰ βρεθῇ ὁ πιλότος τοῦ
διαστημόπλοιου, ὅταν θὰ ταξι-
δεύσῃ στὸ ἄπειρο.

Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες ὁ
τύπος ἀσχολήθηκε πολὺ μὲ τὸν
Ντόναλντ Φάρελλ, ἕνα στρατιω-
τικὸ 24 ἐτῶν, ποὺ ἔκανε ἕνα τε-
χνητὸ ταξίδι στὸ φεγγάρι. Κλει-
σμένος σὲ ἕνα θάλαμο μὲ δια-
στάσεις 1 μ. ἐπὶ 1.50, ποὺ ἀ-
ποτελοῦσε ἀκριβῆ ἀναπαράστα-

ση τῆς κατοικίας τοῦ πιλότου ἐ-
νὸς μελλοντικοῦ δορυφόρου, ἔμει-
νε ἀπομονωμένος ἀπὸ τὴ γῆ ἐ-
πὶ ἑπτὰ ἡμέρες. Μέσα στὸν θά-
λαμο, ὁ ἀέρας, ἀπόλυτα ἀνεξάρ-
τητος ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ ἀέρα,
εἶχε τὴ μισὴ τῆς συνηθισμένης
ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως. Ὁ Φά-
ρελλ τρεφόταν μὲ τρόφιμα συμ-
πεπικνωμένα, παρακολουθοῦσε
μια ὀθὼν ραντάρ καὶ ἐκτελοῦσε
διάφορες ἐργασίες ἀπὸ τὶς ὁποί-
ες οἱ εἰδικοί μετροῦσαν τὴ ζωη-
ρότητα τῶν ἀντιδράσεών του.
Ὡστόσο ὅμως ἤξερε καλὰ ὅτι
βρισκόταν στὴ γῆ. Ἐπειτα δὲν
ὑποβλήθηκε στὶς δυνάμεις ἐπι-
ταχύνσεως καὶ στὴ συντριπτικὴ
πίεση ποὺ προκαλεῖ ἡ ἀπογεί-
ωση τοῦ πυραύλου. Δὲν δοκίμα-
σε τὰ παράξενα αἰσθήματα ποὺ
δημιουργεῖ ἡ ἀπουσία τῆς βαρύ-
τητος καὶ ἄλλα περίεργα φαινό-
μενα ποὺ συνοδεύουν τὴν πτήση
στὸ διάστημα.

Ἡ ἀπογείωση ἀποτελεῖ τὴν
πρῶτη δοκιμασία ὅλης τῆς σει-
ρᾶς. Πρέπει κανεὶς νὰ ὑποστῇ
τὴν «καθίζηση» ποὺ προκαλεῖται
ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς ἐπιταχύν-
σεως ποὺ ἐκφράζονται μὲ πολλα-
πλὰ g.

Ἡ βαρύτης ποὺ ὑπάρχει στὴ
γῆ ἰσοδυναμεῖ μὲ 1 g. Στὶς συν-
θήκες αὐτὲς ἔχουμε τὸ συνηθι-
σμένο μας βάρος. Ὅλοι μας ἔ-
χει τύχει νὰ δοκιμάσουμε μιὰ
ἀπότομη ἐπιτάχυνση. Ὅταν βρε-
θοῦμε λ. χ., σὲ αὐτοκίνητο ποὺ
ξεκινᾷ ἀπότομα πεφτοῦμε πίσω
καὶ κολλᾶμε στὸ κάθισμα. Γιὰ
τὸν ἀστροναύτη ἡ ἐπιτάχυνση
τοῦ πυραύλου κατὰ τὴν ἀπογεί-
ωση θὰ εἶναι 7 ἢ 8 g, δηλαδή
7—8 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν
βαρύτητα. Ἄν ὑποθέσουμε πὼς
ὁ πιλότος ζυγίζει 70 κιλά, τότε
τὴν ὥρα τῆς ἐκκινήσεως θὰ ζυ-
γίσῃ μισὸ τόννο. Τὰ χέρια του

θὰ τοῦ φαίνονται βαρεῖα σὰν
μολύβι καὶ πιθανώτατα θὰ εἴ-
ναι ἀνίκανος νὰ δῇ ὅτιδήποτε ἢ
νὰ συγκεντρώσῃ τὸ μυαλό του.
Οἱ μελέτες ποὺ ἔγιναν, μὲ τὸ
«μαῦρο πέπλο» ποὺ δοκιμάζουν
στὰ μάτια τους οἱ πιλότοι τῶν
ἀεριοθετούμενων, δείχνουν πὼς σὲ
μιὰ ἐπιτάχυνση 4—5 g, τὸ μάτι
παραμορφώνεται καὶ τὸ ὑαλῶδες
ὕγρὸ δὲν δημιουργεῖ πιά ἐστία
στὸν ἀμφιβληστροειδῆ. Καὶ ἐπει-
δὴ ἡ ἀρτηριακὴ πίεση δὲν κα-
τορθώνει νὰ ἀντιδράσῃ στὴν ὑπο-
χώρηση τοῦ αἵματος ποὺ προ-
καλεῖ ἡ ἐπιτάχυνση, γι' αὐτὸ ὁ
ἐγκέφαλος δὲν ἀρδεύεται πιά ἐ-
παρκῶς καὶ τὸ ἄτομο χάνει τὶς
αἰσθήσεις του.

Οἱ δοκιμὲς ποὺ ἔγιναν ἤδη ἀ-
ποδεικνύουν πὼς ὁ ἄνθρωπος
μπορεῖ νὰ ὑποστῇ αὐτὴ τὴ δο-
κιμασία. Στὴν ἀεροπορικὴ βάση
τοῦ Χόλλομαν, στὸ Νέο Μεξικό,
ὁ συνταγματάρχης Τζὼν Πῶλ
Στάπ δοκίμασε τὰ «ἐλκυθρά»
του, κινούμενα μὲ πυραύλους,
καὶ πέτυχε τὶς μεγαλύτερες τα-
χύτητες ποὺ ἔχουν πραγματοποιη-
θῇ στὸ ἔδαφος μὲ ἀπότομη στά-
ση στὸ τέρμα, ποὺ ἰσοδυναμεῖ
σχεδὸν μὲ τρανταχτὸ χτύπημα
ἐπάνω σὲ πέτρινο τοῖχο. Τὸ ρε-
κόρ του ἦταν μιὰ στάση σχεδὸν
στιγμιαία, ἐνῶ εἶχε φθάσει σὲ
ταχύτητα πλέον τῶν 1.000 χλμ.
τὴν ὥρα. Ὁ Στάπ χτύπησε δυ-
νατὰ καὶ γιὰ μιὰ στιγμή δὲν εἶ-
δε γύρω του παρὰ μιὰ ρόδινη
ὁμίχλη. Ὑστερα ἡ ὄρασή του
ξανάγινε φυσιολογικὴ. Ἐπειτα
ἀπὸ δυὸ μέρες, μόνο τὰ μαυρι-
σμένα μάτια τοῦ μαρτυροῦσαν
αὐτὴ τὴν περιπέτεια.

Τὴ στιγμὴ ποὺ πραγματοποι-
οῦνται οἱ ἀπότομες στάσεις, ὁ
συνταγματάρχης Στάπ, ἕνας γε-
ροδεμένος ἄνθρωπος μετρίου ἀ-
ναστήματος, «ζυγίζει» περίπου

τρισημίσιu τόννους καὶ ὑπόκειται
σὲ ἐπιτάχυνση 40 g, δηλαδή πε-
ρίπου 6 φορές περισσότερη ἀπὸ
ὅση προβλέπεται ὅτι θὰ ὑπάρ-
χῃ κατὰ τὴν ἀπογείωση ἐνὸς
διαστημόπλοιου.

Τὸ ἀντίθετο φαινόμενο φαίνε-
ται ἀκόμη πιὸ παράξενο: πρό-
κειται γιὰ τὴν ἀπουσία βαρύτη-
τος ἢ, ὅπως λένε, γιὰ 0 g. Ὁ ἀ-
στροναύτης θὰ γνωρίσῃ αὐτὴ τὴν
παραισθησιακὴ πείρα 3—4 λε-
πτὰ μετὰ τὴν ἀπογείωση. Ὁ ἐ-
πιβάτης ἐνὸς τεχνητοῦ δορυφό-
ρου, γυρίζοντας πάνω στὴν τρο-
χιά του γύρω στὴ γῆ, φαινομενι-
κὰ δὲν θὰ ἔχῃ κανένα αἰσθημα
βάρους.

Σὲ δοκιμὲς ἐπάνω σὲ ἀεριο-
θετούμενο μποροῦμε νὰ ἐξοδετε-
ρώσουμε τὴ βαρύτητα ἐπὶ 40
δευτερόλεπτα περίπου, báζοντας
τὸ ἀεροσκάφος νὰ ἀκολουθήσῃ
μιὰ βαλιστικὴ τροχιά ὑπολογι-
σμένη καλὰ ὥστε νὰ πραγματο-
ποιῇ μιὰ «ἐλεύθερη πτώση». Ἐ-
να μικρὸ γατάκι ποὺ στὴν ἀρ-
χὴ τῆς πτήσεως τὸ κρατᾷ ὁ πι-
λότος στὰ χέρια του, «πλέει»
τρομαγμένο στὸ κενὸ μὲ ἀνοιχτὰ
πόδια. Ἄν ὁ πιλότος δὲν ἦταν
γερὰ δεμένος στὸ κάθισμά του,
θὰ «ἐπλεε» καὶ αὐτός.

Ἄν ἀπλώσῃ τὸ ἕνα του χέρι
σὲ ὀρθὴ γωνία πρὸς τὸ κορμί
του, τὸ χέρι του θὰ μένῃ στὸν ἀ-
έρα χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ κατα-
βάλλῃ καμιά προσπάθεια γι'
αὐτό.

Οἱ γιάτροι τοῦ διαστήματος
δὲν ξέρουν ἀκόμη μὲ ἀκρίβεια
πὼς θὰ ἀντιδράσῃ ὁ ἄνθρωπος
ὀργανισμός, ὅταν βρεθῇ σὲ τέ-
τοιες συνθήκες. Γιὰ νὰ τὸ μά-
θουν θὰ πρέπει νὰ περιμένουν νὰ
μείνῃ ἕνας ἄνθρωπος περίπου 24
ὥρες μέσα σ' ἕνα δορυφόρο. Στὸ
μεταξύ ἕνας πιλότος κατάρθωσε

νά εκτελέσει πάνω από 50 πτήσεις με 0g.

Ο πιλότος αυτός είναι ο Σκώτ Κρόσφελντ της Αμερικανικής Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Αεροναυτική, ο πρώτος άνθρωπος που πέταξε με ταχύτητα διπλάσια του ήχου και που τον διάλεξαν μαζί με τον συνάδελφό του λοχαγό Αϊβεν Κίνχελντ, για να κυβερνήσουν το αεροπλάνο - πύραυλο Χ-15 σε ύψος 250.000 μ. Στις πρώτες του πτήσεις με 0g ο Κρόσφελντ ένοιωσε χαμένος και απροσανατόλιστος, «χαμένος στο διάστημα». Αλλά μετά την πέμπτη δοκιμή του οι αντιδράσεις του μειώθηκαν. Την παράξενη αυτή πείρα την δοκίμασαν και άλλοι πιλότοι.

Η απουσία βαρύτητας θέτει μια σειρά από προβλήματα, κυρίως σχετικά με την πέψη. Ο δρ. Σίγκφριντ Γκέραδγουωλ, αποσπασμένος στην Υπηρεσία Ιατρικής του Διαστήματος του Ράντολφ, υπογραμμίζει ότι από τους μελλοντικούς πιλότους του διαστήματος που υποβλήθηκαν σε σχεδόν πλήρη έλλειψη βαρύτητας, το ένα τρίτο περίπου είχαν πάθει γαστρο-έντερικές διαταραχές ποικίλων διαβαθμίσεων. Ο δρ. Γκέραδγουωλ νομίζει ότι η απουσία βαρύτητας θα εκδηλωθεί με ένα αίσθημα ευχάριστο στο 50% των αστροναυτών, ενώ 25% θα μείνουν αδιάφοροι και 25% θα άρρωστοί.

Η απουσία βαρύτητας θέτει επίσης το πρόβλημα της νέας άσκησης των αυτομάτων αντιδράσεων. Για να κάνει ο άνθρωπος λ. χ. μισή στροφή θα πρέπει να πραγματοποιήσει μια βίαιη τοξωτή μεταθέση του χεριού του αντί να στραφή στηριζόμενος κάτω. Έπειτα ο αστροναύ-

της δεν θα μπορεί να κάνει γυμναστικές ασκήσεις αφού δεν θα υπάρχει βαρύτητα για να αντισταθεί στις κινήσεις του. Η μυϊκή αυτή αδράνεια μπορεί να μειώσει τις αντιδράσεις του. Θα μπορεί άραγε να κοιμηθεί όταν δεν θα έχει το συνηθισμένο αίσθημα ότι αναπαύεται σε στερεό έδαφος; Αυτό μόνον η πείρα θα το δείξει.

Ποιά είναι τα αποτελέσματα της πτήσεως στο διάστημα, στην κυκλοφορία του αίματος; Σχετικές μελέτες έγιναν σε ένα καταπληκτικό ιπτάμενο εργαστήριο: είναι ένα αεροπλάνο εφοδιασμένο με συσκευές πολύπλοκες, προορισμένες να δέχονται έξ αποστάσεως τηλεμετρήσεις του ρυθμού της καρδιάς, της κυκλοφορίας του αίματος και της αναπνοής των επιβατών ενός αεροστάτου. Μια μέρα δύο αεροναύτες συνάντησαν μια καταιγίδα σε ύψος 9.000 μ. Ειδική εισχώρηση του αέρα τους υπέβαλε σε προσπάθειες ανάλογες με κείνες που θα παρουσιαστούν ίσως στο κοσμικό διάστημα. Ένας στρατιωτικός γιατρός τους παρακολουθούσε από το ιπτάμενο εργαστήριο και μπόρεσε να ακούσει την καρδιά τους να χτυπά 160 φορές το λεπτό (αντί 70—75 που είναι το κανονικό) και η αναπνοή τους να γίνεται σε ρυθμό μίας εισπνοής-έκπνοης το λεπτό. Πάντως από αυτή την δοκιμασία δεν φαίνεται να τους έμεινε καμιά μόνιμη διαταραχή.

Οι διαπλανητικές πτήσεις επηρεάζουν την όραση έτσι ώστε ο αστροναύτης ίσως να μην μπορεί να δει που πηγαίνει και από που έρχεται. Ξέρουμε ότι η φωτεινότητα που μάς περιβάλλει δημιουργείται από την ατμό-

σφαιρα. Γι' αυτό το λόγο σε ύψος πάνω από 120.000 μ. ο «ούρανός» γίνεται μαύρος με μια ένταση, που ξεπερνά την ανθρώπινη φαντασία. Είναι σαν μια όθονη σπαρμένη με λαμπρά διαμάντια, τα άστρα. Ο ήλιος λάμπει με τρομερή ένταση σαν γιγαντιαίος προβολέας. Μέσα στον τεχνητό δορυφόρο κάθε αντικείμενο που φωτίζεται από τις ακτίνες του γίνεται έκτυφλωτικό. Θα είναι ίσως καλύτερα να καλυφθούν τα παράθυρα και το διαστημόπλοιο να κυβερνάνται μόνο με τα όργανα.

Τέλος ο αστροναύτης θα δρεθεί μπροστά σε δύσκολα ψυχολογικά προβλήματα. Στο Πανεπιστήμιο Μάκ Γκίλλ έθελονταί σπουδασταί κλείστηκαν σε κελιά με τέλεια ήχητική απομόνωση. Ύστερα από 48 ώρες, στερημένοι από κάθε ήχητική, όπτική ή άλλη επαφή με τον έξω κόσμο, έπαθαν παραισθήσεις. Το ίδιο έπαθαν και ώρισμένοι αεροπόροι και έπιστήμονες που κλεισμένοι σε μια αίθουσα πειραματισμού ήταν συγκεντρωμένοι αποκλειστικά στα όργανα μετρήσεων. Κάθε έξη ώρες έκαναν μια παύση 20 λεπτών. Και όμως, ύστερα από 30 ώρες είχαν το αίσθημα πως «έβλεπαν» ανθρώπια να τρέχουν στην όθονη των οργάνων και να χοροπηδούν. Φαίνεται πως ο έγκέφαλος, όταν συγκεντρώνεται σε μια εργασία έχει ανάγκη από ένα «φόντο» ποικίλων αισθήσεων — άοριστων ήχων, μυικών συσπάσεων, μεταθέσεων του όπτικού πεδίου — για να εξακολουθή να λειτουργεί κανονικά.

Ός τώρα, ο μόνος άνθρωπος που βρέθηκε σε συνθήκες που πλησίαζαν περισσότερο σ' ένα

διαπλανητικό ταξίδι είναι ο υπολοχαγός Νταϊνθίντ Σίμονς, διευθυντής του Εργαστηρίου Αεροναυτικής Ιατρικής, της βάσεως Χόλλομαν. Το καλοκαίρι του 1957 κλείστηκε σ' ένα στεγανό θάλαμο που υψώθηκε με ένα αερόστατο σε ύψος 30.000 μ. αφήνοντας πίσω του το 99% της γήινης ατμοσφαιρας. Ο δρ. Σίμονς είναι ένας άνδρας 36 έτων, γεροφτιαγμένος και με έξαιρετικά ήρεμο χαρακτήρα.

Ποιά αισθήματα και ποιές σκέψεις γνώρισε σε κείνο το ύψος; Όσο περνούσαν οι ώρες έπρεπε να αγωνιστή εναντίον της κοπώσεως, εναντίον μίας τάσεως προς απάθεια και ενός αδόσταχτου αισθήματος μοναξιάς. Και μόνο για να σκέπτεται χρειαζόταν πολλή μεγάλη προσπάθεια.

— Έκνευριζόμουνα που άκουγα τους συναδέλφους μου της γής να με καλούν από το ραδιόφωνο για να με ρωτούν πράγματα στα όποια έπρεπε να απαντήσω, διηγείται ο ίδιος. Το μόνο που ήθελα ήταν να μ' αφήσουν ήσυχο. Τη νύχτα ήταν διαφορετικά. Τότε μπορούσα καλύτερα να συγκεντρωθώ και να υποφέρω τη μοναξιά μου. Και γι' αυτό τότε ευχόμενονα τις εύκαιρες που μου παρουσιάζονταν να μιλώ σε κάποιον.

Τη νύχτα το αερόστατο κατέβαινε λίγο με την ψύξη των αερίων του. Αλλά το πρωί, όταν έρχόταν ο ήλιος και το ζέσταινε υψωνόταν και πάλι. Έκείνη τη στιγμή, όπως λέει ο ίδιος, ένοιωσε την ευδιαθεσία του ανθρώπου που είναι γεννημένος για να ταξιδεύει στο διάστημα.

«Είχα την εντύπωση, εξηγεί, πως γύριζα, στα πατρικά μου χρώματα».

Δίνουν στους νεκρούς τους τέλος
μέσα σέ... σουπα από μπανάνες.

ΟΙ ΒΑΪΚΑΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

MARIUS LORRAINE

Ἀνενόχλητος από τους λευκούς ζεϊ στήν
Αυστραλία ένας πρωτόγονος λαός, που πι-
στεύει πώς οί νεκροί πρέπει νά ζοῦν σ'
ἐκείνους που τους ἀγάπησαν ὅταν ζοῦσαν.

ΣΤΗΝ καρδιά τῆς Αυστραλίας, ζοῦνε ἀκόμη μερικὲς φυλὲς που οί
λευκοί τίς ἀφῆσαν ἥσυχες στους ἀπαμακρυσμένους καί ἔρημους τό-
πους τους.

Οί Βαΐκας, ἄνθρωποι μιᾶς τέτοιας φυλῆς, διατηροῦν μερικὰ πα-
ράξενα ἔθιμα, σχετικὰ μέ τὸν θάνατο, που θὰ μπορούσαμε νά τὰ ὀνομά-
σουμε «μετεμψύχωση γαστρονομική»!

Πραγματικά, οί Βαΐκας λατρεύουν τοὺς νεκροὺς μέ περισσότερο
σεβασμὸ παρά ὅποιαδήποτε ἄλλη φυλή.

Πιστεύουν πὼς ὁ νεκρὸς δὲν πρέπει νά «φύγῃ» καί γι' αὐτὸ δὲν
ἐπιτρέπουν νά ταφῇ. Ἡ γῆ, λένε, δὲν ἔχει ζωὴ καί ἕνας νεκρὸς πρέ-
πει νά διατηρηθῇ παρὼν σὲ βλούς, ὅσοι τὸν ἀγαπήσανε στὴ ζωὴ του.

Πρέπει νά εἰσδύσῃ στὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του καί νά ζήσῃ μέσα
τους.

Ποιὰ ὁμῶς λύση δίνουν; Καίνε τὸ πτώμα τοῦ νεκροῦ, ἀλλὰ δὲν πε-
ρισρίζονται μόνο σ' αὐτό. Προσθέτουν στὴ φωτιά καί ὅλα τὰ πράγμα-
τα που ἀγαποῦσε.

Ὁ καπνὸς καί ἡ στάχτη εἶναι γι' αὐτοὺς πράγματα φευγαλέα καί
ἄχρηστα, ἀλλὰ ὁ σκελετὸς ἔχει ἀξία, γιατί ἡ φωτιά, αὐτὴ που κατα-
βροχθίζει τὰ πάντα, τὸν ἀφήνει ἀνέπαφο. Τὰ ὅσα ἀντιπροσωπεύουν
γι' αὐτοὺς τὸν νεκρὸ σὲ ὅλη του τὴ ζωτικότητα.

Ὅταν ἡ φωτιά σδύσῃ, οἱ συγγενεῖς περιμένουν νά κρῶσῃ ὁ σκε-
λετὸς ὕστερα τὸν παίρνουν, τὸν σπάζουν, καί ἀρχίζουν νά τὸν ἀλέθουν
ὥσπου νά γίνῃ σκόνη, προσέχοντας πολὺ νά μὴ χαθῇ. οὔτε κόκκος. Ἐ-
πειτα μάζευουν ἱερκετὲς μπανάνες καί φτιάχνουν ἀπ' αὐτὲς ἕνα χυλὸ μέ
τὸν ὁποῖο ἀνακατεύουν τὸ «ἀλεύρι», που ἔφτιαζαν ἀπὸ τὸ σκελετό.

Εἶναι μιὰ τελετὴ ἐπίσημη, ἀλλὰ ἡρεμὴ καί γεμάτη ἀξιοπρέπεια.
Ὅταν ἐτοιμαστῇ ἡ «σουπα τῆς μπανάνας», κάθονται ὅλοι γύρω ἀπὸ ἕνα
τεράστιο δοχεῖο καί τρῶνε, προφέροντας πρὶν ἀπὸ κάθε κουταλιά τὸ
ὄνομα τοῦ προσφιλοῦς τους νεκροῦ. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ γεῦμα βέβαια,
εἶναι ἀδύνατο νά τοὺς πείσετε πὼς ὁ ἄνθρωπός τους εἶναι νεκρὸς. Θὰ
σὰς ἀπαντήσουν: «Ἐκεῖνος που χάνεται μέσα στὴ γῆ πεθαίνει, δὲν πε-
θαίνει ὅμως καί ἐκεῖνος που μένει ἔτσι μέσα στὴν οἰκογένειά του τὴ
ζωντανή. Ἐξακολουθεῖ νά ζῇ μέσα στους δικούς του, ὅπως μέσα σ' αὐ-
τὸν ζοῦσαν οἱ γονεῖς του καί ὅπως θὰ ζήσουν καί τὰ παιδιὰ του».

* Ὁ Τόμας Ἐντίσον, ὁ πασίγνωστος ἐφευρέτης που ἀπεχθάνοταν τίς
κοινωνικὲς ἐπισημότητες, ἕνα βράδυ, καλεσμένος σὲ μιὰ συγκέντρωση, τόσο
πολὺ εἶχε πλήξει, που προσπαθοῦσε σιγά-σιγά νά τὸ σκάσῃ, χωρίς νά τὸν
πάρουν εἴδηση.

Καθὼς εἶχε προχωρήσει πρὸς τὴν πόρτα, τὸν πλησίασε ὁ οἰκοδεσπότης:
—Πόσο ὑπερήφανος εἶμαι που σὰς ἔχω στὸ σπίτι μου! Ἐχετε στὸ νοῦ
σας τίποτε ἐνδιαφέρον;

—Τόχω μπρὸς στὰ μάτια μου, ἀπάντησε ὁ Ἐντίσον ἀντικρύζοντας τὴν
πόρτα.

Για να υπερνικήσετε

τὸ "Αγχος

ZEN

Ἡ αἵρεση τοῦ Βουδδισμού
πὸν ὑπόσχεται στοὺς πι-
στούς της τὴν ψυχικὴ γαλήνη.

Τοῦ JEAN · GILBERT DUMONT

ΕΠΕΙΤΑ ἀπὸ μιὰ συνέντευξη πὸν τοῦ εἶχε δώσει ὁ Μάρλον Μπράντο, ὅταν βρισκόταν στὸ Τόκιο, ὁ συγγραφέας Τροῦμαν Κάπουτ, παλιὸς φίλος τοῦ ἡθοιοῦ, εἶπε: «Τὸν βρήκα πάρα πολὺ ἀλλαγμένο». Ὁ ἡθοιοῦς

ποῦ ἦταν τὸ σύμβολο τῆς βιωτῆ-
τας καὶ τῆς ἀπελπισίας μιᾶς νεολαί-
ας ἀνίκανης νὰ βοῇ τὸ δρόμο τῆς
στὸν σημερινὸ κόσμο, ὁ ἄνθρωπος
ποῦ στὸ Χόλλυγουντ περνοῦσε τίς
περισσότερες ἐλεύθερες ὥρες του

μὲ τὴ συντροφιά τοῦ προσωπικοῦ του
ψυχιάτρου φαινόταν γιὰ πρώτη φο-
ρὰ χαλαρωμένος καὶ γεμάτος ξενοια-
σιά. Ἀκόμη καὶ τὸ βλέμμα του δὲν
ἦταν τὸ ἴδιο, εἶπε ὁ ἐπισκέπτης του.
Εἶχε χάσει τὴ συστολή του. Θὰ ἔλε-
γε κανεὶς ὅτι νοιώθη πὼς ἐγινε «ἀ-
τρωτος».

Καὶ ὅταν ρωτήσανε τὸν συγγρα-
φέα σὲ τί ἀπέδιδε αὐτὴ τὴν ξαφνι-
κὴ μεταμόρφωση, ἐκεῖνος ἀπάντησε:
Τὸ μόνο πὸν ξέρω εἶναι ὅτι τὸ δω-
μάτιό του εἶναι γεμάτο βιβλία γιὰ τὴν
αἵρεση Ζέν τοῦ βουδδισμού. Τὸ μό-
νο πράγμα πὸν τοῦ κίνησε ζωηρὰ τὸ
ἐνδιαφέρον ὅση ὥρα μιλοῦσαμε ἦταν
ἡ ἱστορία ἐνὸς νέου κοινῶν μας φί-
λου πὸν εἶχε προσηλυστῇ στὸν βουδ-
δισμό καὶ εἶχε μπεῖ σ' ἓνα ἰαπωνικὸ
μοναστήρι.

Ποιὸ ἦταν τὸ μυστικὸ αὐτοῦ τοῦ
πανάρχαιου δόγματος (πὸν φτάνει
700 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστό) γιὰ
νὰ ἐξαπλωθῇ μὲ τόση ταχύτητα στὸν
σύγχρονο κόσμο πὸν τὸν χαρακτηρί-
ζουν τὰ παρατεντωμένα νεῦρα; Ἀπὸ
παντοῦ ἀκούγονται ἀπροσδόκητοι
προσηλυτισμοί. Φιλόσοφοι σὰν τὸν
Ἄλντους Χάξλεϋ καὶ τὸν ὑπαρξιστὴ
Χάιντεγκερ, μουσικοὶ τῆς τζάζ σὰν
τὸν Ντὶλν Γκίλλεσπι, φυσικοὶ σὰν τὸν
Νίλς Μπόρ, βραβεῖο Νόμπελ ἀτομι-
κῆς φυσικῆς, ἔχουν ἐγκολπωθῇ τὸ
Ζέν. Ἀκόμη ζωγράφοι σὰν τοὺς
Γάλλους Ματιέ, Ἀλεσάνδρου καὶ Ντε-
γκοτέ, τὸν Ἀμερικανὸ Μάρκ Τόμπυ,
βραβευμένο τῆς τελευταίας Μπιεννά-
λε τῆς Βενετίας, περάσανε πολλοὺς
μῆνες σ' ἓνα μοναστήρι Ζέν. Ἐνῶς
διάσημος αὐτοκίνητιστῆς μάλιστα ὁ-
μολόγησε πὼς ἡ τεχνικὴ πὸν ὡδηγοῦ-
σε τὸ αὐτοκίνητό του βασίζεταν στὴ
μέθοδο Ζέν γιὰ τὸ ἀγώνισμα τοῦ
τόξου.

Τὸ κλειδί ὅλων αὐτῶν τῶν αἰνι-
γμάτων δὲν κατέχει ἴσως μόνον ὁ
μεγάλος δάσκαλος τοῦ Ζέν, ὁ καθη-
γητὴς Ντάισετς Ταϊτάρο Σουλούκι,
ἓνας ζωηρὸς μικροκαμωμένος γέρος
83 ἐτῶν πὸν ἔχῃ σὲ μιὰ βίλλα στὴς
ὄχθες τῆς λίμνης Ματζόρε καὶ ἐκεῖ
δέχεται πότε-πότε τὴν ἐπίσκεψή τοῦ
Καρλ Γιούνγκ, τοῦ πτάνος τῆς ψυ-
χαναλύσεως. «Οἱ ψυχιάτροι, λέει ὁ
Σουλούκι χαμογελώντας, ἔχουν πολ-
λὰ νὰ μάθουν ἀπὸ τὸ Ζέν. Ἐκεῖνοι

τριγυρίζουν στὴν ἐπιφάνεια, ἐνῶ τὸ
Ζέν εἰσχωρεῖ στὸ βάθος. Οἱ Δυτικοὶ
κάνουν ἀνάλυση τοῦ κόσμου, οἱ Ἀνα-
τολικοὶ τὸν βλέπουν σὰν σύνολο, ὅχι
μὲ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ μὲ τὸ σῶμα τους». Καὶ ὁ Καρλ Γιούνγκ ὁμολογεῖ μὲ με-
τριοφροσύνη:

«Πρὶν ἀπὸ δυόμισι χιλιάδες χρό-
νια οἱ Βουδδισταὶ ἤξεραν περισσότε-
ρα πράγματα ἀπὸ μᾶς γιὰ τὰ προβλή-
ματα τῆς ψυχολογίας».

Ὁ Βουδδισμὸς Ζέν δὲν εἶναι θρη-
σκεία. Δὲν ἔχει λατρευτικὸ, ναοὺς,
πνευματικὸς ἀρχηγούς ἢ βίβλο. Δὲν
ἐπιβεβαιώνει οὔτε ἀρνείται τὴν ὑπαρ-
ξία τοῦ Θεοῦ. Ἀπειθύνεται στοὺς κα-
θολικοὺς, στοὺς μουσουλμάνους μὰ
καὶ στοὺς ἄθεους ἀφοῦ ἀσχολεῖται μὲ
καθημερινὲς κινήσεις καὶ δίνει μιὰ
πρακτικὴ μέθοδο σωματικῆς χαλα-
ρώσεως πὸν προσφέρεται ἰδιαίτερα
στοὺς νευρικοὺς, στοὺς ἀνθρώπους
πὸν νοιώθουν ἀγωνία, σὲ κείνους πὸν
οἱ ἐγνοίαις τῆς ζωῆς τοὺς πιέζουν καὶ
τοὺς καταβάλλουν.

Ἀντὶ νὰ ἀρπαχτῇ ἀπὸ ἓνα πρό-
βλημά σας, συμβουλεύει τὸ Ζέν, ἀν-
τὶ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσετε, ὑποχωρήστε
λίγο μπροστὰ τοῦ. Μὲ τὸ τζοῦντο
χρησιμοποιεῖ κανεὶς τὴ δύναμη τοῦ
ἀντιπάλου γιὰ νὰ τὴν στρέψῃ ἐναν-
τίον του. Μὲ τὴν ὑποχώρηση, μὲ τὴν
ἀποφυγὴ τῆς μάχης, θρίσκειται νικη-
τῆς καὶ ἐλευθερώνει τὸ πνεῦμα του.

Μετὰ τοὺς νευρικοὺς τύπους, ἔχου-
με καὶ ἓνα ἄλλο κύμα νέων πὸν κυ-
κλοφοροῦν ἀτιμῆλτοι, κάνουν κινή-
σεις ἀργές κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ
Τζέιμς Ντὶν καὶ καλλιεργώντας ἓνα
δικό τους τρόπο χαλαρώσεως θέλουν
νὰ προσφέρουν στὸν κόσμο πὸν τὸν
αἰσθάνονται ἐχθρικό, τὸ λιγώτερο δυ-
νατὸ τρωτὸ πεδίο.

Τὸ Ζέν ἀποκαλύπτεται στὴ Δύση
σὲ μιὰ πολὺ κατάλληλη στιγμή, τώρα
πὸν ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἡ ζωὴ γνωρίζει
μιὰ τρομερὴ ἐπιτάχυνση. Στὴ ἐποχὴ
τῶν ἐτοιμῶν φαγητῶν, τῶν περιοδι-
κῶν τῆς τσέξης, τῆς στενογραφίας
καὶ τῶν μαγνητοφώνων ἐμεῖς περ-
πατοῦμε 80 φορές γρηγορότερα καὶ
μιλοῦμε 50 φορές ταχύτερα ἀπὸ ὅ-
τι πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια. Τέλος
ποτὲ ἄλλοτε ὅσο στὴ φοῦδδικὴ ἐπο-
χῇ, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε μᾶλιν τόσο
καλὰ, μὲ τὴν μόδα τῆς ψυχανάλυ-

σεως, να δημιουργή για τον εαυτό του άχρηστα προβλήματα, να προξενή μέσα του το αίσθημα της άγωνίας, να μειμνιοιρή συνεχώς για την οικονομική του άβεβαιότητα.

Ένας δαπνός του Ζέν πήγε μία μέρα να συμβουλευτεί τον δάσκαλό του: «Θά ήθελα, ελτε, να απαλλαγώ από ένα σοβαρό έλάττωμα. Είμαι άξούθυμος, πράγμα που με ώθει σε τρομερές κρίσεις». — «Δείξε μου το», απάντησε ο δάσκαλος. — «Μά δεν μπορείς». — «Τότε θά πη πώς δεν είναι στη φύση σου; άλλοις θά μπορούσες να μου το δείξης».

Αυτό είναι βέβαια μύθος, αλλά εκφράζει μία ψυχολογική αλήθεια: τα προβλήματα μας είναι τις περισσότερες φορές εκείνα που έμεις δημιουργούμε. Μία κλασική οδηγία του Ζέν λέει: «Όταν πεινώ, τρώγω και όταν νυστάζω κοιμάμαι». Αυτό φαίνεται κοινοτοπία, θέλει όμως να τονίσω το έξης: όταν τρώμε συνήθως σκεπτόμαστε πλήθος πράγματα που μάς εμπνύουν να χαρούμε την απόλαυση της στιγμής. Όταν κοιμάμαστε πάλι μάς κυνηγούν στα όνειρά μας οι καθημερινές μας ανησυχίες. Το Ζέν διδάσκει, πώς κάθε φορά πρέπει να κάνουμε ένα πράγμα μόνο, αλλά να το κάνουμε πλήρως, χωρίς να το σκεπτόμαστε, με τη φυσικότητα και τον αυθορμητισμό που έχουν μερικές αυτοματικές κινήσεις μας, όπως λ. χ. όταν χτενίζουμε ή όταν ανάβουμε ένα τσιγάρο. Η κεντρική μεγάλη ιδέα του Ζέν είναι ότι σε μία ζωή όπου κάθε χειρονομία είναι άρμονική, ήρεμη και χαλαρή δεν υπάρχει αγωνία. Για να φτάσουμε σ' αυτή την ιδέωδη ισορροπία, το Ζέν μάς μαθαίνει να πραγματοποιούμε με μία τέλεια νηφαρχία στο σώμα και στην ψυχή, ποιζίες καθημερινές δραστηριότητες όπως είναι η κηπουρική, η καλλιγραφία, η διευθέτηση λουλουδιών σε βάζα, το τζούντο, η άκόμε και το σερβίρισμα του τσαγιού.

***

Το 1924, ένα έγγυος Γερμανών, ο καθηγητής Εγγένιος Χέρριγκελ και η γυναίκα του, έφθασαν στην Ίαπωνία. Ο Χέρριγκελ θά παρακολουθούσε μαθήματα φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο

Τοχόκου, αλλά συγχρόνως ήθελε να γνωρίσει και να άφομοιώσει τον ιαπωνικό τρόπο του σκέπτεσθαι. Ένδιαφέρθηκε για το Ζέν και άποφάσισε να μνησθί σ' αυτό. Τότε τον συμβουλεύσανε να μάθι μία από τις παρπαράδοτες τέχνες της Ίαπωνίας. Η γυναίκα του διάλεξε φυσικά την τέχνη της διευθέσεως λουλουδιών, που μπορεί να σταθί χρήσιμη σε μία οικοδόβολή. Άλλά ο Χέρριγκελ έπειδή ήταν πολύ καλός σκοπευτής άποφάσισε να μάθι τόξο. Τρήγορα όμως κατάλαβε πώς η πείρα του από τη σκοποβολή δεν μπορούσε να του χρησιμεύσει σε τίποτα.

Τον παρουσίασανε στον μεγάλο τοξότη Κένζο Άβα, που τον δέχτηκε με δυσκολία ως μαθητή. Στην άρχή ο Χέρριγκελ δεν μπορούσε ούτε να τεντώσει το τόξο του. Του μάθανε να αναπνέι χαλαρώνοντας το σώμα του. «Προσπαθώ να χαλαρώσω μά δεν μπορώ» έλεγε ο Γερμανός.

«Αυτό το παθαίνετε γιατί το σκεπτόσαστε» έλεε ο δάσκαλος. Συγκεκριωθήτε άποκλειστικά στην άναπνοή». Άστερα από ένα χρόνο ο Χέρριγκελ έμαθε να τεντώνη σωστά το τόξο. Έπειτα έπρεπε να μάθι να το ρίχνι, αλλά σε κάθε ρίψη το τόξο έτρεμε τόσο πολύ ώστε δεν μπορούσε να σκοπεύσει. «Πρέπει να κρατάτε το τεντωμένο τόξο, του έλεε ο δάσκαλος, όπως ένα, βρέφος κρατά κάποτε το δάχτυλό μας. Το κρατά τόσο σφιχτά ώστε άπορούμε που βρίσκεται τόσο δύναμη στην σε τόσο μικρά δακτυλάκια. Όταν όμως άφήσει το δάχτυλό μας δεν το τραντάζει καθόλου, γιατί δεν το σκέπτεται.

Ο δάσκαλος ήθελε να πη ότι για τον Δυτικό, σε κάθε χειρονομία σημειώνεται μία φθορά. Πιάνουμε τα αντικείμενα με πολλή δύναμη ή με πολύ λίγη γιατί οι σκέψεις μας δίνουν στίς πράξεις μας μία νευρική ένταση. Το Ζέν θά μπορούσε να δώσει στον Χέρριγκελ την άρμονία εκείνη των αισθήσεων που συντονίζει τους μς με την προσπάθεια που απαιτούμε απ' αυτούς. Μία άλλη φορά ο Κένζο Άβα έλεε στον Γερμανό μαθητή του: «Άημονήστε κάθε ιδέα

έπιτυχίας. Περιμένετε με ύπομονή αυτό που θά έλθι. Μην άπασχολήστε με τον στόχο. Άπαλλαγίτε από το έγώ σας και θά δίτε πώς θά χτυπήσετε το στόχο σχεδόν χωρίς να σκοπεύσετε».

«Άλλά τότε, έλεε ο Χέρριγκελ έκπληκτος, θά μπορήτε να πετύχετε το στόχο με δεμένα μάτια;»

Χωρίς να πη λέξη ο δάσκαλος τον πήγε σε μία αίθουσα σκοτεινή και τράβηξε σε ένα στόχο που δεν φαινόταν. Ο Χέρριγκελ άναψε το φως και έκπληκτος παρατήρησε ότι το πρώτο βέλος είχε πάει στο κέντρο του στόχου και το δεύτερο είχε σχίσει το πρώτο σ' όλο του το μήκος. Και όταν, ύστερα από σπουδές πέντε έτών, ο Χέρριγκελ, επέτυχε το ίδιο άποτέλεσμα τότε κατάλαβε τί συνέβαινε.

«Το τόξο, το βέλος και γώ γινόμαστε τόσο πολύ ένα πράγμα, ώστε δεν μπορεί να τά διαχωρισώ». Έχκε φθάσει στο ύπερταό εκείνο σημείο όπου φθάνουν λ. χ. μεγάλοι διοτυόζοι του διολιού, όταν ξεχνώντας την μηχανική των δακτύλων τους, ταυτίζονται με το όργανό τους.

Σ' όλο όμως αυτό το διάστημα τί είχε μάθει η κυρία Χέρριγκελ; Η γυναίκα αυτή που είχε έρδει από την Ερώπη μαθημένη να φτιάχνι ένα βάζο ύπολογίζοντας μόνο την άρμονία των χρωμάτων, το ύψος των μίσχων και τη θέση των λουλουδιών στο βάζο, αντιμετώπιζε τώρα μία άληθινή επιστήμη. Ο δάσκαλός της Μοκούλιο Τακέντα της έδειξε πώς να εξετάζι τα φυτά ποτού το χρησιμοποιήσι. Όταν έπιασε ένα κλαδί δοκίμασε πρώτα την εύλυγία του: έπρεπε να μπορή να το λυγίσι χωρίς να το πύσει γιατί τα φυτά δεν έπρεπε να ήφίστανται κανένα πόνο. Έπρεπε σε ένα βάζο να τοποθετούνται τρία κλαδιά, το ένα να άντιπροσωπεύι τον ούρανό και τα άλλα τών άνθρωπο και τη γή και να δίνουν την έντύπωση ενός όλου που η ισορροπία του να θυμίζι άκριβώς το σύμπαν. Μέσα από τα δάκτυλα του δασκάλου γεννιόταν μία πραγματική άρμονία, γιατί για να συνθέσει μία άνθοδέση έπρεπε να φθάσει ως «την καρδιά των λουλουδιών», να ένωθι μαζί τους, δ-

πως ο τοξότης με το τόξο και το βέλος του. Μία συμβουλή του Ζέν λέει σ' ένα ζωγράφο: «Παρατήρησε το μπαμπού δέκα χρόνια, γίνι μπαμπού εσύ ο ίδιος, ύστερα ξεχάσε τα όλα και ζωγράφισε».

Για να φτιάξει λίγα λουλούδια πρέπει άπαραιτήτως να ύπολογίσει τον φυσικό χαρακτήρα ενός χρυσάνθεμου ή ενός μπαμπού.

Ξέροντας αυτό μπορούμε να ύποθέσουμε πώς όταν ο γνωστός σκηνοθέτης Έλία Καζάν λέει στους μαθητάς του στο στύντιο, να παίξουν τον ρόλο ενός δέντρου, ενός καταρράκτη ή μιας πέτρας, τους επώάλλει, χωρίς να το ξέρη, μία άσκηση Ζέν. Γιατί όταν ταυτίζεσαι κανείς με ένα αντικείμενο κατορθώνει να άποχωρισθί από τον εαυτό του, που είναι ο σκληρότερος τύραννος, για να κερδίσει την πραγματική γλήνη των ανθρώπων της Άνατολής.

Όταν χειρίζεται το ξίφος ο ξιφομάχος Ζέν, ξεχνά τον αντίπαλό του, το ξίφος δουλεύει μόνο του, όπως για τον πατήρι του τένης ή ρακέτα και η μάλλα φαίνονται να παίζουν χωρίς τη δική του επέμβαση. Όταν ο Γιαπωνέζος καλλιγράφος έγκαθίσταται γονατιστός επάνω σε μία ψάθα μπροστά στο χαρτί, εκτελεί μία πραγματική τελετή, μία λατρεία. Μπροστά στο λευκό χαρτί, αντιμετώπιζει τον εαυτό του, εξετάζει τις πέννες του, τις ετοιμάζει προσεκτικά. Πρέπει να τις διαβάσει γιατί είναι εύλγιστες, όπως πρέπει να διαβάσει το χαρτί και όπως πρέπει να γνωρίσει καλά την Σινική μελάνη που είναι όλο καπνίσια. Άστερα συγκεκριωμένα για λίγη ώρα και ετοιμάζει τους μς του: η κίνηση που άκολουθεί θά πρέπει να είναι τόσο φυσική όσο το βάδισμα, το τρέξιμο ή το πήδημα. Συγκεκριώνοντας τον εαυτό του στην άκρη της πέννας του, προτίνει το σώμα του με μία κίνηση τόσο βέβαιη, τόσο άκριβή, ώστε μέσα σε ένα ή δύο, δευτερόλεπτα γράφεται μία λέξη, που άποτελεί έργο τέχνης και μπορεί κανείς να την κινή καθόρο.

Όταν η νεαρή γιαπωνέζα σερβίση το τσάι, εκτελεί πάλι μία τελετή έπίσημη, τέλεια φυσική που άποτελεί

μιά από τις απαραίτητες στιγμές της ημέρας: οι καλεσμένοι πλένουν τα χέρια τους, ρίχνουν το πράσινο τσάι με ένα κουτάλι από μπαμπού, το σερβίρουν, το πίνουν, έπειτα πλένουν τις κοούτες. 'Ο νοῦς είναι απόλυτα ασχολημένος μ' αυτή την μικρή τελετή και κυρολεκτικά αδειάζει από κάθε άλλη έγνοια.

Έτσι η μέρα μοιράζεται σε κύκλους ηρεμίας και πληρότητας και η ρουτίνα κάθε κινήσεως γίνεται ανάπαυση.

Μ' αυτό τον τρόπο μπορούμε να διδαχθούμε από το Ζέν ένα μάθημα άμεσο και δολιχό. Για έναν Δυτικό, η μέθοδος αυτή μπορεί να εφαρμοστεί σε πλήθος περιστάσεις: στην πρωινή τουαλέτα, στο γέμισμα μιάς πίτας, στο στίλβωμα των άσημικων, στο μακιγιάρισμα του προσώπου ή στην προετοιμασία ενός κοκταίλ. Πρόκει κανείς να εφαρμόζει κατά γράμμα τη συνταγή: «Όταν πεινώ τρώω και να μη διαβάξω ξεκίνη την ώρα την εφημερίδα που εμποδίζει το γεῦμα να γίνει τελετή αναπαύσεως. Γιατί κάθε τελετή μᾶς υποχρεώνει, αδελά μας, να αφιερώσουμε κάποια προσοχή πριν από κάθε κίνηση.

Αν μιὰ γυναίκα έτοιμάζοντας το κραγιόν της για να μακιγιαριστή, το κάμει με την ίδια προσοχή και το ίδιο τελετουργικό πνεῦμα όπως ο καλλιγράφος, που κάθεται μπρός στα σύνεργά του, όχι μόνο θά ξεχάσει τις φροντίδες που την κυκλώνουν για να χαρή την παροῦσα στιγμή μὴ ἄλλα και θά δημιουργήσει μέσα στο διάστημα της ημέρας της πολλές στιγμές πολυτιμες για τη χαλάρωση των νεύρων της.

Η νευρική ένταση μπορεί να σπάσει σε χίλια μικρά ακίνδυνα κύματα, όταν κανείς από κάθε του κίνηση συνθέτει μιὰ πληρότητα. Μη γίνεστε σκλάβος των αντικειμένων που σᾶς περιβάλλουν. Ένα ξυπνητήρι, ένα

σίδερο για τὰ ρούχα μπορούν να υπονομεύουν τη ζωή σας διαρκῶς ἂν τὰ «υπομένετε». Μάθετε καλά την ξυριστική σας μηχανή, τη γραφομηχανή σας ή τὸ αὐτοκίνητό σας, δέστε πῶς ἀκριβῶς λειτουργοῦν, ὥς τη στιγμή που θὰ γίνετε ἕνα σῶμα μαζί τους, που θὰ εἰστε κύριος και δικός τους και δικός σας. Συγχρόνως λάψτε να βιάζεστε. Στὸν φρενιτώδη ρυθμό της σύγχρονης ζωῆς που σᾶς ἐπιβάλλεται ἀπ' ἔξω, ἀντιτάξτε τὸν ἑσωτερικό ρυθμό της σκέψης.

Όταν πίνουμε βιαστικά ἕνα καφέ, όταν τρώμε κάτι γρήγορα για να κερδίσουμε ὥρα δὲν κάνουμε τίποτα σωστό· ἀντίθετα, χάνουμε μιὰ ἀπὸ τις σπάνιες στιγμές ἀνανεώσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, που θὰ μπορούσαν να χαλαρώσουν την ένταση των νεύρων μας. Τὸ φλυτζάνι ὁ καφές και τὸ μπισκότο σας πρέπει να εἶναι μιὰ τελετή προσωπική, δική σας, που θὰ την φυλάτε ζηλόφθονα ἀπὸ κάθε τι.

Νὰ θυμιάστε πῶς κάθε κίνηση παύει να εἶναι κουραστική όταν γίνεται φυσική.

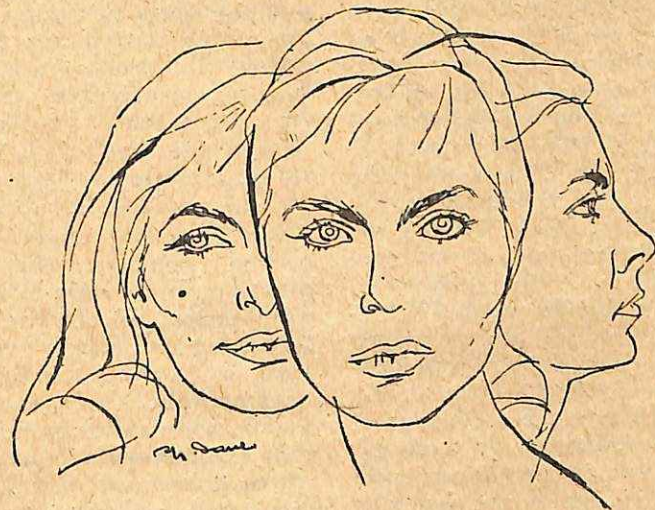
Θὰ ἀποκτήσετε τότε την ἡρεμία, την παρρησιώδη ευγένεια των Γιούντοκας, για τους οποίους μιὰ νίκη δὲν ἀξίζει τίποτα μπροστά στην ἰσορροπία, που τους χαρίζει μιὰ σωματική άσκηση ἀπογυμνωμένη ἀπὸ κάθε ἐπιθετικότητα. Πριν ἀπὸ μερικά χρόνια ὁ Βρεταννός ἐπιστήμων Γκρέη Ουόλτερ ἔκαμε σὲ σπουδαστᾶς του μερικά πειράματα νευρικής ἀντοχῆς. Ἀνάμεσα στους νέους αὐτοὺς ἦταν και ὁπαδοὶ τοῦ Ζέν. Όλοι πέρασαν ἀπὸ τὸν ἤλεκτρο-ἐγκεφαλογράφο. Ἐνῶ λοιπὸν τὸ πείραμα προκαλοῦσε στους Εὐρωπαίους ἀληθινὲς ἐγκεφαλικὲς θύελλες, οἱ Βουδδισταὶ ἔμεναν ἐντελῶς φυσιολογικοί. Κι αὐτὸ γιατί ἡ ἀπάθεια που ἔδειχναν δὲν ἦταν μάσκα: ἔφτανε ὡς τις ρίζες της ζωῆς. Δὲν ἐπρόβαλλαν ἀντίσταση στὸν ἔξωτερο κόσμο: εἶχαν μάθει, χάρη στὸ Ζέν, να κυριαρχοῦν σ' αὐτόν.

* Ἡ σύζυγος ἐνὸς ἀνδρός, πιθανὸν να μὴν εἶναι ἡ μοναδική γυναίκα που ἀγάπησε, εἶναι ὅμως ἡ μοναδική γυναίκα που τὸν ἔκανε να τὸ ἀποδείξει.

Up

EVE LANCASTER

ΤΡΕΙΣ ΕΝΕΣ ΖΟΥΣΑΝ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Η περίπτωση της Έβελιν Λάνκαστερ ἔφερε ἐπανάσταση στὰ χρονικά της λαογραφίας. Οἱ γιατροὶ που την παρακολούθησαν δημοσίευσαν μιὰ ἱστορική ἔκθεση για την περίπτωσή της με τίτλο «Τὰ τρία πρόσωπα της Έβας», ἡ ὁποία μάλιστα χρησίμευε για βόση μιᾶς κινηματογραφικῆς ταινίας.

Σήμερα, ἡ ἴδια ἡ Έβελιν διηγείται την ἱστορία της, με πολλές ἀγνωστες λεπτομέρειες που προκαλοῦν κατάπληξη. Εἶναι ἡ προσωπική διήγηση μιᾶς γυναίκας που ἔζησε τὴ ζωὴ τριῶν διαφορετικῶν γυναικῶν, ἀποτοῦ βρῆ τὴ δική της ἀληθινὴ και ὀριστικὴ προσωπικότητα.

Για λόγους που καταλαβαίνει ὁ καθένας, τὰ ὀνόματα εἶναι φανταστικά.

Η ιστορία αυτή είναι πάνω απ' όλα η ιστορία τριών γυναικών, που χρειάστηκε να πεθάνουν για να μπορέσω να γεννηθώ. Από τα 31 χρόνια της ζωής μου τα 27 τα πέρασα θύμα μιάς από τις σπανιότερες ασθένειες που γνωρίζει η ιατρική επιστήμη: της πολλαπλής προσωπικότητας. Μήνες ολόκληρους το σώμα μου το κατοικούσαν τρεις διαφορετικές προσωπικότητες, που καθεμιά ζούσε τη δική της ζωή μόλις κυριαρχούσε στο φυσιολογικό μου. Εγώ. Αγνώστηκαν μέσα μου, ώσπου το 1954, εξουδετερώνοντές τις, μπόρεσα να γίνω η φυσιολογική και ισορροπημένη γυναίκα που γράφει αυτές τις γραμμές. Οι γιατροί που με νοσήλευσαν έγραψαν μια έκθεση για την περίπτωσή μου, το Χόλλυγουντ γύρισε ένα φιλμ και γώ τώρα συγκεντρώνω τις αναμνήσεις μου από τις τρεις συντροφικές μου. Υπάρχουν ακόμη μερικά κενά στη μνήμη μου αλλά στις γενικές τους γραμμές τα θυμάμαι όλα.

Το πιστοποιητικό της γεννήσεώς μου λέει πως γεννήθηκα το 1927 αλλά εγώ νοιώθω πως γεννήθηκα το 1954. Η γυναίκα που γεννήθηκε το 1927 είναι εκείνη που οι γιατροί ωνόμασαν Εύα Χουαίτ. Γεννήθηκε πρόωρα και ζύγιζε πολύ λίγο. Οι πρώτες παιδικές της αναμνήσεις είναι απόλυτα φυσιολογικές: μεγάλωσα κοντά στους γονείς της σε ένα σπιτάκι της Νότιας Καρολίνας και περνούσε τις μέρες της κοντά στη φύση, στους ανθισμένους αγρούς γύρω στο πατρικό της σπίτι. Ωστόσο, μια μέρα έγινε ένα ατύχημα που της έκανε τρομερή εντύπωση. Στο προιονιστήριο όπου δούλευε ο πατέρας μου αντήχησε ο κώδων του κινδύνου.

Η μητέρα μου πήρε από το χέρι την μικρή Εύα και έτρεξε να δημήπως συνέβη τίποτα στον άντρα της. Ένας εργάτης είχε πέσει στο κυλινδρικό πριόνι και το σώμα του είχε κοπεί στα δύο. Το φοβερό αυτό θέαμα γέννησε στην ψυχή της μικρής Εύας έναν τρελλό, νοσηρό φόβο του θανάτου. Ακόμη και σήμερα δεν μπορώ να δώ ένα φέρετρο, ένα νεκρικό στεφάνι χωρίς να ανατριχιάσω.

Λίγο καιρό αργότερα η μητέρα μου, χωρίς να το ξέρη, πρόσφερε στη μικρή Εύα μια άλλη πηγή φόβου. Έπειδή ήταν πολύ ζωνηρή της είπε πως ο Ένα χαντάκι κοντά στο σπίτι κατοικούσε ένα τέρας που έκλεβε τα άτακτα κοριτσάκια. Η Εύα ήταν τόσο ευαίσθητη και τόσο ευφάνταστη ώστε από τότε φοβόταν τρομερά να περάσει κοντά από το χαντάκι. Είχε συχνά εφιάλτες, όπου έβλεπε ένα τέρας σαν φιδι να την κυνηγά. Η μικρή Εύα ήταν βέβαιη πως αν ήταν κακή θα την έκλεβε το τέρας. Με την αφύσικη αυτή υπογράμμιση της καλωσύνης η Εύα Χουαίτ έγινε αφύσικα φρόνιμη. Δεν τολμούσε να κάνει άταξιες μα δεν τολμούσε και να είναι φυσική. Αν την είχαν φοδερίσει με ένα χέρι ξύλο ή με μια τιμωρία ασφαλώς θα ήταν πάλι υπάκουη και το πολύ-πολύ στους εφιάλτες της να έβλεπε το μπαστούνι του πατέρα της.

Το καλοκαίρι του 1931 σημειώθηκε ένα από τα επεισόδια που συνθέτουν την ιστορία. Η Εύα έπαιζε με την ξαδελφούλα της την Φλό που τελευταία είχε αποκτήσει μια ωραιότατη κούκλα από πορσελάνη. Ήταν η πιό όμορφη κούκλα που είχε δει ως τότε η Εύα, με μακριά μαλλιά, μάτια που ανοιγόκλειναν και ένα γαλάζιο φόρεμα. Η Φλό όμως

δεν την άφηνε να την αγγίξει. Η Εύα έκλαψε απαρηγόρητα και η γιαγιά της για να την ησυχάσει της έδωσε να παίξει μ' ένα ωραίο γαλάζιο φλυτζάνι. Η μικρή όμως ένοιωθε πως ήταν αδικημένη. «Δέν θέλω το φλυτζάνι σου» είπε και θυμωμένη το πέταξε χάμω και το έκανε χίλια κομμάτια χωρίς να υποψιάζεται πως τα σπασμένα κομμάτια θα έπαιζαν βασικό ρόλο στη ζωή της. Σε λίγες μέρες έπαιζε πάλι με την Φλό και έβλεπε από μακριά την απαγορευμένη κούκλα όταν ξαφνικά ένοιωσε τα μάτια της να κλείνουν, μια τρεμούλα πέρασε από όλο της το σώμα και την έπιασε μια κράμπα στο στομάχι. Όταν άνοιξε τα μάτια της η κούκλα κείτονταν στα πόδια της κομμάτια, η Φλό έκλαιγε και η μητέρα της Εύας κατέφθανε για να την δείρη.

«Δέν έκανα τίποτα, δεν το έκανα εγώ» έλεγε η Εύα έκπληκτη. «Θα σε μάθω εγώ να λές ψέμματα» της είπε η μαμά της και την έδειρε για καλά.

Το ίδιο βράδυ έλεγε στον πατέρα μου: «Είναι η πρώτη φορά που η Εύα μου είπε ψέμματα και άπορώ πραγματικά». Ωστόσο, η Εύα Χουαίτ έλεγε την αλήθεια. Την κούκλα της Φλό δεν την είχε σπάσει εκείνη, αλλά μια κάποια άλλη, αυτή που ήδη οι γιατροί ωνόμασαν Εύα Μπλάκ. Καθένας μας δημιουργεί τη νεύρωσή του για να ικανοποιήσει μια επείγουσα ανάγκη που τα συνήθη μέσα δεν του την προσφέρουν. Η μικρή Εύα Χουαίτ είχε, χωρίς να το ξέρη, φτιάξει μια καινούργια προσωπικότητα στην οποία έδινε όλη την κακία για την οποία η ίδια ήταν ανίκανη. Σαν τον δόκτορα Τζέκυλλ είχε επινοήσει έναν Χάυντ. Η Εύα Μπλάκ δημιουρ-

γήθηκε για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Εύας Χουαίτ.

Στην αρχή σημειώθηκαν μερικές «αποδράσεις» χωρίς σημασία. Πότε πότε έρχονταν και λέγανε στη μητέρα μου: «Η Εύα έκλεψε μήλα από τον κήπο μου», «Η Εύα χτύπησε τον γιό μου», «Η Εύα έφαγε όλα τα γλυκά που είχα στην κουζίνα». Και η μικρή Εύα έτρωγε ξύλο για όλα αυτά τα αδικήματα που δεν θυμόταν να τα έχει διαπράξει ή ίδια. Γιατί η μνήμη της είχε κενά.

Ξαφνικά ένοιωθε να την πιάνη πονοκέφαλος, έχανε κάθε συναίσθηση της πραγματικότητας και όταν σε λίγο συνερχόταν δεν ήξερε πια τι είχε συμβεί.

Σε λίγο άρχισε να ύπνοβατη. Το πρωί την βρίσκανε κάτω από το κρεβάτι της ή στο σαλόνι. Όταν τον άλλο χρόνο γεννήθηκαν οι διδυμες αδελφούλες της Αντζελα και Πάμελα, η Εύα ζήλευε τρομερά τις παρείσακτες, που της έκλεβαν την αγάπη της μαμάς. Μια μέρα είδαν την Εύα να μπαίνει στο δωμάτιο των μωρών, να τα ξεσκεπάσει και να τα τσιμπά τόσο δυνατά ώστε άρχισαν να ούρλιαζουν. Η Εύα έφαγε ξύλο της χρονιάς της και όμως μέσα στα κλάματα της έλεγε συνεχώς: «Μα τί έκανα, μαμά, τί έκανα;»

Το σχολείο ήρθε στην ώρα για να δώσει λίγη χαρά στην Εύα Χουαίτ. Το μυστικό της άλλο εγώ άνοιξε τόσο εκεί μέσα, ώστε δεν έκδηλωνόταν ποτέ.

Η Εύα ένθουσιασμένη με τα μαθήματά της έγινε υποδειγματική μαθήτριά. Όταν τύχαινε καμιά φορά να κάνει καμιά από τις κακίες της δεν άπορούσε πια. «Με συκοφαντούν» συλλογιζόταν και άπορούσε γιατί οι συμμαθήτριάς της δεν την αγαπούσαν ο-

σο θα ήθελε ή ίδια. Κοπελλίτσα πιά έξακολουθούσε να ζη κλεισμένη στον έαυτό της. Δεν έδινε σημασία στους νεαρούς γιατί ή μαμά της άπαγόρευε να τους κάνη παρέα. Όσο για τις σεξουαλικές σχέσεις από τις πληροφορίες της καθηγήτριάς της, είχε σχηματίσει μιá έντύπωση μάλλον άηδιαστική. Έτσι ή άγγελική Εύα Χουάιτ έφτασε στο συμπέρασμα πώς τó σέξ ήταν μιá θλιβερή υπόθεση που έπρεπε να την υποστή κάθε γυναίκα που ήθελε να άποκτήση παιδιά.

Αναπόφευκτα, έφτασε στο κατώφλι του γάμου έχοντας αυτή τη νοοτροπία. Ήταν φθινόπωρο του 1942. Σ' ένα έστιατόριο είχε γνωρίσει τόν Ράλφ Χουάιτ, έμπορο αυτοκινήτων. Ήταν ένας άνθρωπος άγροίκος, παίκτης, πότης και γυναικάς. Αλλά ή Εύα τόν δρήςκε γοητευτικό, χωρίς να σταθή να σκεφθή πώς δεν είχε γνωρίσει πολλούς άντρες για να κάνη την σύγκριση. Ή άποδοκιμασία τών δικών της δυνάμειων την έπιθυμία της. Ήθελε να άποκτήση κάτι από την άνεξαρτησία που της στερούσε ή οικογενειακή ζωή. Για πρώτη φορά στη ζωή της ή Εύα θα έκανε αυτό που ήθελε. Και τó γεγονός ότι ό Ράλφ Χουάιτ είχε τόσα έλαττώματα δεν την πτοούσε: της είχε κολλήσει ή ιδέα να τόν έπανάφερη στόν ίσιο δρόμο. Παντρεύτηκε τó 1946 και βρέθηκε άπότομα άντιμέτωπη με τούς κανόνες της συζυγικής ζωής. Ό Ράλφ έκδήλωσε άμέσως την άπογοήτευσή του. Ή Εύα ήταν φαίνεται μιá γυναίκα ψυχρή. Έβρισκε τις σεξουαλικές σχέσεις τόσο δυσάρεστες όσο της τις είχε περιγράψει ή μητέρα της. Κι έτσι συνέβη τó αναπόφευκτο. Ό Ράλφ δεν άργησε να ζητήσει πα-

ρηγοριά έξω από τó σπίτι του και ή Εύα, πληγωμένη, άρχισε να προσεύχεται γι' αυτόν.

Είναι περίεργο πού διαπιστώνουμε ότι άνάμεσα στο 1947 και τó 1950 ή Εύα Μπλάκ είχε πάψει να έκδηλώνεται. Άργότερα έκδήγησε στους γιατρούς πώς δεν μπορούσε να επέμβη όταν τά πράγματα πηγαίνανε καλά για την Εύα Χουάιτ. Δεν μπορούσε να «έμφανιστή» παρά σέ περίοδο σοβαρής στενοχώριας. Τά πρώτα χρόνια όμως του γάμου της ή Εύα Χουάιτ ήταν τόσο άπασχολημένη με τó νοικοκυριό της, την έγκυμοσύνη της και ύστερα με τή γέννηση του παιδιού της ώστε ξεχάσε τά πάντα. Ή μικρή της Μπόνι άποτέλεσε τó κέντρο της ζωής της. Εύτυχισμένη ή Εύα Χουάιτ άποφάσισε να άποκτήση και δεύτερο παιδί. Αλλά τόν Όκτώβριο του 1950, στόν έκτο μήνα της έγκυμοσύνης της, την έπιασαν δυνατό πόνοι. Γλύσטרησε στο πάτωμα του μπάνιου και έπαθε έξάρθρωση του γοφού. Έκεί πεσμένη ένοιωσε πώς πάθαινε αίμορραγία. Ήταν μόνη στο σπίτι με την Μπόνι και ξαφνικά κατάλαβε πώς ήταν χαμένη. Τότε μιá φωνή άγνωστη, φωνή γυναίκας, περιφρονητική και χυδαία της είπε: «Ανόητη! Νά τί θα πη να είσαι παντρεμένη! Άν είχες άκούσει τή μητέρα σου δεν θα καταντούσες έτσι!» «Ποιά είστε; φώναξε ή τρομαγμένη Εύα, έλάτε να με βοηθήσετε!». «Δέν έχω καμμιá όρεξη να σέ δώ να πεθαίνης, μά δεν μπορώ να κάνω τίποτα για σένα.»

Λίγες ώρες άργότερα οί γονείς της Εύας ήρθαν να την έπισκεφθούν και την βρήςκαν σέ μιá λίμνη αίματος, χάμω στο μπάνιο. Μιá μετάγγιση έσωσε τή δική της ζωή, αλλά όχι και του παι-

διού μέσα της. Πονεμένη ή Εύα νόμισε πώς θα τρελλαινόταν. Ήταν άλήθεια πώς είχε άκούσει φωνές; Ή Εύα Μπλάκ είχε ξαναγυρίσει. Ή κυρία Χουάιτ άρχισε πάλι να παθαίνει ήμικρανίες, να έχη κενά στη μνήμη της, να κάνη πράξεις άκατανόητες όπως μιá μέρα που ό άντρας της την πρόσβαλε στο τραπέζι και κείνη έχασε τή μεγάλη της ύπομονή και τραβώντας τó τραπέζομάντηλο άδειασε όλα τά πράγματα επάνω στόν Ράλφ. Ό Ράλφ δεν καταλάβαινε τίποτα. Την κατηγορούσε πώς του έβαζε νερά στα παπούτσια του πώς έχυνε μελάνια στα χαρτιά του, πώς έρραβε τά άνοίγματα του παντελονιού του. Οί ήμικρανίες γίνονταν άνυπόφορες και έτσι άποφάσισε να πάη στο γιατρό. Έκείνος την συμβούλεψε να πάη και σέ ψυχίατρο γιατί οί έντονες ήμικρανίες μπορεί να είχαν προέλευση νευρική.

Έτσι ή Εύα Χουάιτ παρουσίασάστηκε μιá μέρα στόν γιατρό Λούτερ, ψυχίατρο του πανεπιστημίου της Αύγουστας. Ό γιατρός δέχτηκε εκείνη την γυναίκα με τó συνηθισμένο παρουσιαστικό, άκουσε τά συμπτώματά της και της άρχισε μιá θεραπεία χωρίς να ύποψιάζεται πώς είχε μπουστά του την πιό συνταρακτική περίπτωση της καριέρας του. Μιá μέρα τά γεγονότα έφτασαν στο δράμα. Ή Εύα είχε πονοκέφαλο και είχε ξαπλώσει με μιá κομπρέσσα όταν ό Ράλφ την άρπαξε και τή ντράναξε άγρια: «Τί κάνεις, τρελλάθηκες;» Την είχε τσάκώσει με ένα κορδόνι στο χέρι να θέλη να πνίξη την Μπόνι γιατί έκανε πολλή φασαρία. Ή Εύα έπεσε στο κρεβάτι κουρέλι. «Πώς μόρεσα να κάνω κάτι τέτοιο;» συλλογιζόταν ολοένα

και όσο κι' αν βασάνιζε τή μνήμη της δεν μπορούσε να θυμηθή τίποτα. Πανικόβλητη έτρεξε στόν γιατρό Λούτερ και δέχτηκε να μιή στο νοσοκομείο. Παρ' όλο που άγαπούσε με πάθος τó κορίτσάκι της, όσο καιρό θα έκανε θεραπεία δέχτηκε να τó στείλει στους γονείς της. Για πρώτη φορά καταλάβαινε την σοβαρότητα της καταστάσεώς της.

Ό γιατρός Λούτερ καταλάβαινε πώς κάτι παράξενο συνέβαινε μπροστά στα μάτια του. Στην άλληλογραφία της Εύας δρήςκε παράξενες μεταβολές του γραφικού χαρακτήρα της. Όταν την ύπνώτισε ή πρώτη της κίνηση ήταν να βγάλη τή βέρα της και να την πετάξη χάμω. Υπνωτισμένη άποκάλυψε διάφορα παράξενα γεγονότα. Ό Ράλφ μιá μέρα έξω φρενών είχε μιή στην κουζίνα φωνάζοντας πώς θα τόν καταστρέψη. Στο δωμάτιό της, επάνω στο κρεβάτι βρίσκονταν άπλωμένα ένα σωρό καινούργια ρούχα που εκείνη δεν τά είχε ξαναδής. Ήταν ένα φόρεμα ρόζ, μιá νυχτική μπλε ρουά με όμοια πασουλμάκια, μιá κόκκινη μπλούζα, φούστες, εσώρρουχα και παπούτσια με ψηλά τακούνια. Ήταν πράγματα άκριβά, πολυτελή, χτυπητά που ή Εύα δεν θυμόταν να τά έχει άγοράσει.

«Καταλαβαίνω, γιατρέ, νά, άπαθώ μέσα μου κάτι όδυνηρό ή δυσάρεστο, αλλά πώς μόρεσα να ξεχάσω πώς άγόρασά τόσα πράγματα; είναι τρομερό!»

Ή Εύα έκλεισε τά μάτια με μιá έκφραση όδύνης και άρχισε να κλαίη.

«Είναι και κάτι άλλο που δεν σάς έχω πεί. Άκούω καμμιά φορά μιá φωνή, χυδαία και άπαίσια που με παρασύρει. Φοβάμαι,

γιατρέ. Λέτε να τρελλάθηκα εντελώς;»

Ο γιατρός την παρηγόρησε και της εξήγησε πώς θα την βοηθούσε να εξουδετερώσει την ενοχλητική φωνή. Την ίδια στιγμή οι κοιλιακοί μύς της Εύας συσπάστηκαν, έπιασε το κεφάλι της με τα δύο της χέρια και τὸ κούνησε βογγώντας. Ο γιατρός νομίζοντας πώς θα είχε καμμιὰ κρίση ύστερίας έτρεξε στο τραπέζακι να της φέρη ένα τσιγάρο, όταν άκουσε πίσω του μιὰ άγνωστη φωνή: «Γεια σου φιλαράκο! Χαίρομαι που σε γνωρίζω, δόσμου ένα τσιγαράκι».

Μπροστά στον γιατρό βρισκό- ή Εύα Μπλάκ. Μέσα σὲ πέντε— έξη δευτερόλεπτα ή Εύα Χουάιτ είχε δώσει τὴ θέση της σὲ μιὰ γοητευτικὴ ὕπαρχη, ένα θαυμάσιο ζώο. Η έκφραση τοῦ προσώπου της, οἱ κινήσεις της, ὅλα τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ της είχαν αλλάξει. Ἀκόμα και ή φωνή της είχε γίνει βραχνή και φιλήδονη. Η Εύα Μπλάκ δίπλωνε τὰ πόδια της αφήνοντας νὰ φαίνωνται οἱ ωραίες γραμμές τους, ήταν χαρούμενη και καπριτσιόζα. Ἐχω κρατήσει για ἀνάμνησή της ένα φόρεμα ἀπὸ μαῦρο σατέν, με τὴ φύστα ἀνοικτὴ στὰ πλάγια, πού δὲν θὰ τολμήσω ποτέ νὰ τὸ φορέσω. Η Εύα Μπλάκ σὲ κάθε της κίνηση ήταν προκλητικὴ. «Τί ὥραία νὰ εἶναι κανείς πάλι ἐλεύθερος!» εἶπε και κουλουριάστηκε σὰν γάτα. «Εἶμαι ή Εύα Μπλάκ, εἶπε στὸν γιατρό. Εἶμαι ή φωνή πού δηλητηριάζει τὴν Εύα Χουάιτ. Καὶ θὰ σὰς συμβούλευα, γιατρέ, νὰ τὴν εξουδετερώνατε. Αὐτὴ δὲν ξέρει νὰ ἀπολαύση τὴ ζωὴ, δὲν διασκεδάζει ποτέ. Ἐγὼ ἀγαπῶ τὴ ζωὴ. Καὶ σὰς βεβαιῶνω πὼς εἰστε πολὺ συμπαθητικὸς, γιατρέ».

Ἐκπληκτὸς ὁ γιατρός προσπαθοῦσε νὰ συγκεντρωθῇ. Ἦξε-ρε πὼς ὑπῆρχαν περιπτώσεις διπλῆς προσωπικότητας μὰ δὲν φανταζόταν νὰ συναντήση στὴν καρριέρα του. «Ἐσεῖς ἀγοράσατε χθὲς ὅλα τὰ ρούχα πού ἔκαναν ἔξω φρενῶν τὸν ἄντρα σας;» τὴν ρώτησε.

«Πρώτα ἀπ' ὅλα νὰ βάλετε στὸ μυαλό σας πὼς ἐκεῖνος ὁ παλιάνθρωπος ὁ Ράλφ Χουάιτ δὲν εἶναι ἄντρας μου οὔτε ή Μπόννι κόρη μου. Δὲν εἶμαι ὑπὲρ τοῦ γάμου. Βρίσκομαι ἔδω για νὰ χαρῶ τὴ ζωὴ μου και προτιμῶ νὰ μείνω ἐλεύθερη.»

«Μιλήστε μου για τὴν Εύα Χουάιτ, εἶπε ὁ γιατρός. Τί ξέρετε γι' αὐτήν;»

«Ξέρω πολλὰ πού τὰ ἀγνοεῖ ή ἴδια ὅπως π.χ. πὼς δὲν ἀγάπησε ποτέ τὸ συχαμένο τὸν ἄντρα της. Ἐκείνη ὅμως δὲν ξέρει τίποτα για μένα και μὴν ἀναλάβετε νὰ τὴν πληροφορήσετε. Τὰ πράγματα πάνε καλά. Κάθε μέρα γίνονται πιὸ δυνατὰ. Δυσκολεύεται ὅλο και περισσότερο νὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ ἐμφανιστῶ. Ἀλλὰ σὰς ἔχω ἐμπιστοσύνη, γιατρέ. Τί μου προτείνετε;»

Ο γιατρός Λούτερ κατάλαβε πὼς ἔπρεπε νὰ φερθῇ με προσοχή. Ἐξήγησε πὼς ή Εύα Χουάιτ κινδύνευε νὰ γίνῃ νευρωτικὴ και ὅτι τότε θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν κλείσουν στὴν κλινική. Η Εύα Μπλάκ βέβαια δὲν θὰ ἤθελε κάτι τέτοιο. Γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ὀργανωθῇ ή ζωὴ τῶν «δύο γυναικῶν». Πρώτα, εἶπε ὁ γιατρός ἔπρεπε νὰ πάψουν οἱ ἡμικρανίες, μὰ ή ἄλλη διαμαρτυρήθηκε λέγοντας πὼς χωρὶς αὐτὲς δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐκδηλωθῇ ποτέ. Ο γιατρός ἀφησε τὸ θέμα και ζήτησε νὰ ξαναδῇ τὴν Εύα Χουάιτ.

«Θὰ προσπαθῶ νὰ σὰς τὴν

στείλω. Φωνάζτε τὴν νὰ δοῦμε.»

Ἐκλεισε τὰ μάτια και τὸ σῶμα της τετώθηκε. «Εύα Χουάιτ;» εἶπε ὁ γιατρός. Τὸ πρόσωπο της ἄρρωστης ἄλλαξε σιγὰ - σιγὰ και ξαναφάνηκε ή ἀγωνιώδης έκφραση τῆς Εύας Χουάιτ. Η Εύα κατέβασε τὰ πόδια της και τράβηξε στενωχωρημένη τὸ φόρεμά της. Ο Λούτερ ἔμεινε ἐκπληκτὸς ἀπὸ τὴν ταχύτητα της μεταμορφώσεως. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα και ἔπειτα μπορούσε με τὴ συνεργασία τῆς ἀσθενούς του νὰ καλῇ διαδοχικὰ τὴν μία ή τὴν ἄλλη ἀπὸ τὶς «ψυχικὲς ἀδελφές» της ὅπως τὶς ἔλεγε.

Τότε ἄρχισε μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ παράξενες θεραπείες τῆς ψυχιατρικῆς ἱστορίας. Η Εύα Μπλάκ και ή Εύα Χουάιτ ἔδιναν ή μιὰ τὴ θέση της στὴν ἄλλη στὸ δωμάτιο τοῦ νοσοκομείου. Η νοσοκόμος ἀφῆνε καμμιὰ φορὰ τὴν Εύα Χουάιτ νὰ διαβάξῃ ἡσυχὰ τὴν Βίβλο στὸ κρεβάτι της και ὅταν γύριζε ἔβρισκε τὴν Εύα Μπλάκ νὰ χορεύῃ ένα τρελλὸ μπούγκι - μπούγκι μαζί με καμμιὰ ἄλλη τρόφιμο στοὺς ἦχους ἐνὸς γραμμοφώνου.

Η Εύα Μπλάκ ἔρριχνε στὰ σκουπίδια τὰ χάπια πού ἔδινε ὁ γιατρός για τὴν Εύα Χουάιτ και αὐτὴ πάλι ξυπνοῦσε βουτηγμένη σὲ ένα φοβερὸ δυνατό ἄρωμα πού εἶχε ἀγοράσει ή ἄλλη. Η Εύα Μπλάκ καταλάβαινε πὼς ή ὑγεία τῆς Εύας Χουάιτ ἀφορούσε και αὐτὴ τὴν ἴδια και γι' αὐτὸ ἄλλωστε τὴν ἐμποδίσε νὰ αὐτοκτονήσῃ: ὅταν τὴν βρῆκε μιὰ μέρα με ένα ξυράφι στὰ χέρια τὴν ἀπέσπασε ἀπὸ τὶς μακάβριες διαθέσεις της προκαλώντας μιὰ ἡμικρανία.

Αὐτὸ ὅμως δὲν τὴν ἐμπόδιζε νὰ τὴν περιφρονῇ. «Εἶναι ἀφόρητα κουτὴ, ἔλεγε, και ἀπορῶ πὼς

ἀνέχεται αὐτὸ τὸν ἀπαίσιο τὸν ἄντρα της». Ο γιατρός Λούτερ πάλι ἀντιμετώπιζε ένα φοβερὸ πρόβλημα: πὼς νὰ παρουσιάσῃ τὴν Εύα Μπλάκ στὴν Εύα Χουάιτ; Οἱ ἐξετάσεις, οἱ ἀναλύσεις, τὰ τεστ ἔδειχναν τὴν βασικὴ διαφορά πού ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὶς δύο γυναῖκες: ή Εύα Χουάιτ ἦταν πιὸ ἑξυπνη, ή Εύα Μπλάκ ἦταν πιὸ ὑγίης. Βέβαια, ή προσωπικότητα ἐνὸς ἀνθρώπου παρουσιάζει συχνὰ ριζικὲς μεταβολές. Λέμε συχνά: «Ο πόλεμος τὸν ἄλλαξε, δὲν εἶναι πιὰ ὁ ἴδιος.» Ἡ: «Στὴν καινούργια του δουλειὰ βρῆκε τὸν ἑαυτό του, ἄλλαξε ἐντελῶς.» Μόνο στὴν περίπτωση τῆς Εύας ή μεταβολὴ αὐτὴ δὲν ἦταν ὀριστικὴ ἀλλὰ ἐναλλασσόμενη.

Ο γιατρός Λούτερ κατέστρωσε ένα σχέδιο. Στὶς μακρὲς συναντήσεις του με τὴν πελατίσсадου ἄρχισε νὰ ἐξερευνᾷ τὶς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς της ἡλικίας. Ἦθελε νὰ μάθῃ σὲ ποιά ἀβῶς στιγμὴ εἶχε γίνει ὁ διαχωρισμός τῶν δύο γυναικῶν μέσα της. Ἐλπίζε πὼς τότε θὰ μπορούσε νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημά και νὰ συνθέσῃ μιὰ και μόνο προσωπικότητα πού νὰ προσαρμόζεται στὴν κοινωνία. Ἀγνοῦσε ὅμως ἀκόμη τί τοῦ ἐπεφύλασσε τὸ μέλλον. Με τὴν Εύα Μπλάκ εἶχε κάνει μιὰ συμφωνία. Ἄν ἀφῆνε ἡσυχῇ τὴν Εύα Χουάιτ για μιὰ ἐβδομάδα, θὰ τὴν ἀφῆνε νὰ βγῇ ἔξω τρεῖς βραδύες συνέχεια.

Η Εύα Μπλάκ περνοῦσε τὶς νύχτες της σὲ ένα ντάνσινγκ τῆς περιοχῆς ὅπου τραγουδοῦσε με μιὰ ὀρχήστρα και προσήλκυε πλήθος ἄντρες, κυρίως στρατιωτικούς. Πάντα με ἐκπληξή μου σκεπτόμουνα πὼς αὐτὴ εἶχε πολὺ καλὴ φωνή και χόρευε θαυμάσια ἐνῶ ἐγὼ δὲν μπόρεσα πο-

τέ μου να βγάλω μιὰ σωστή νότα και χορεύω χάλια. Καλύτερα που δεν διατήρησα τίποτα από το ταλέντο της. 'Η Εύα Μπλάκ εύχαριστιόταν να προκαλή τους άντρες και μπερδευόταν σε περιπέτειες από τις οποίες μόνο η ισχυρή της θέληση την βοηθούσε να ξεμπλέξη.

Γιατί παρ' όλο το πλήθος των θαυμαστών που την τριγύριζαν δεν έβγαине ποτέ έξω από τα όρια. Κατά τη γνώμη του γιατρού Λούτερ η Εύα Μπλάκ ήταν το ίδιο ψυχρή όσο και η άλλη μόνο που αυτή ήξερε να διεγείρει τους άντρες και αυτό την διασκέδαζε. Καμμιά φορά άφηνε την Εύα Χουάιτ να λύση κάποιο της πρόβλημα κι αυτή έξαφανιζόταν ξαφνικά. Τότε η Εύα Χουάιτ ξυπνούσε μπροστά σε κάποιο μεθυσμένο αεροπόρο που της ζητούσε να πάνε μαζί έκδρομη το Σαββατοκύριακο.

Όστόσο η Εύα Χουάιτ υπέφερε από τρομερές ήμικρανίες, και η άλλη Εύα δεβαίνωε τον γιατρό πώς δεν έφταιγε αυτή. 'Η εξέγηση δεν άργησε να έρθη. Τον Οκτώβριο 1952 η άρρωστη, όταν συνήλθε από μιὰ κρίση της, κοίταξε τον γιατρό Λούτερ και του είπε: «Ποιός είστε;» 'Η φωνή της ήταν έντελώς διαφορετική από των δύο άλλων. «Πού βρίσκομαι;»

Ο γιατρός Λούτερ φώναξε τον συνάδελφό του Γκρέν, γιατί νόμιζε πώς θα τρελλαθί. Βρισκόταν μπροστά σε μιὰ καινούργια προσωπικότητα στην οποία όμως έπρεπε αυτός να εξηγήση την κατάσταση. «Όστε θα πρέπει να πάρω ένα όνομα, είπε εκείνη ήρεμα. "Ας πούμε Τζέην».

Όπως μου εξήγησε ο γιατρός, ότι κάνουμε είναι απόρροια κάποιας ανάγκης. 'Η Τζέην παρου-

σιάστηκε γιατί υπήρχε απόλυτη ανάγκη γι' αυτήν. Στην γέννησή της έπαιξαν μεγάλο ρόλο οι φροντίδες της ψυχιατρικής. Και οι δύο Εύες δεν είχαν ελευθερία δράσεως. Τα χρήματα λιγόστευαν και η άρρωστη είχε κουρασθή από τις δουλειές που έκανε. Ζούσε χωρισμένη από τον Ράλφ Χουάιτ και σκεπτότανε να πάρη διαζύγιο. Και οι δύο Εύες καταλάβαιναν πώς δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν την κατάσταση. 'Η Τζέην ήταν μιὰ μορφή ίσορροπίας ανάμεσα στις δύο.

'Η Τζέην ένοιωθε σαν νεογέννητη παρ' όλο που ήταν 26 ετών. Ούτε η μιὰ Εύα ούτε η άλλη ήξερε την ύπαρξη της Τζέην. Όστόσο η Τζέην ήταν πιό όμορφη από τις δύο άλλες, πιό χαριτωμένη και πιό φυσική και φαινόταν και πιό ώριμη. Άρχισε να αγαπά τη μικρή Μπόννι και σιγά-σιγά γεννήθηκε μέσα της η φιλοδοξία να επιζήση μόνο αυτή. Και άρχισε να καταβάλη μεγάλες προσπάθειες για να γίνει αυτό που οι γιατροί θέλανε απ' αυτήν. Συγχρόνως δημιούργησε φιλικές σχέσεις με τους γονείς της Εύας και τις δίδυμες αδελφές της. Και όσο μπορούσε βοηθούσε τις δύο Εύες στις δυσκολίες τους.

'Η Τζέην εξερευνούσε τον κόσμο της με περιέργεια. Κατάλαβε, λ.χ., πώς ήξερε να γράφη στη γραφομηχανή, δεν μπορούσε όμως να χειριστή καλά την αριθμομηχανή. 'Η Εύα Μπλάκ όταν τό έμαθε αυτό δυσανεστήθηκε γιατί κατάλαβε πώς η καινούργια «ψυχική αδελφή» ήταν ισχυρή και θα μπορούσε να πάρη όριστικά τη θέση των άλλων. Όσο για την Εύα Χουάιτ, αυτή απογοητευμένη και εξουθενωμένη ρώτησε μόνο μήπως η Μπόννι θα ήταν πιό

εύτυχισμένη κοντά στην Τζέην. 'Εν τώ μεταξύ η άρρωστη πέρασε από μιὰ επίσημη όμαδική εξέταση σαράντα ψυχιάτρων που μαζεύτηκαν για να αποφασίσουν αν έπρόκειτο για αυθεντική περίπτωση τριπλής προσωπικότητας ή είχαν απλούστατα μπροστά τους μιὰ τέλεια ήθοποιό. Στο τέλος της εξέτάσεως οι γιατροί ζήτησαν συγγνώμη από τον συνάδελφό τους Λούτερ γιατί με τον τρόπο αυτό και ο ίδιος είχε περάσει εξετάσεις. Πάντως, μιὰ σειρά από έγκεφαλογραφήματα έδειξε πώς η Τζέην είχε «λιγότερο τεκνωμένα νεύρα» από τις ψυχικές αδελφές» της. 'Η Εύα Χουάιτ έχανε τις δυνάμεις της και την έμπιστοσύνη της στο μέλλον. Και η Εύα Μπλάκ απέφευγε να κάνει σχέδια για το μέλλον. Και έπειδή η περίπτωσή τους είχε κάνει μεγάλο δημοσιογραφικό θόρυβο δεν μπορούσαν να βρουν δουλειά. 'Η ίδια η Τζέην, μπροστά σ' αυτή την μεπρδεμένη κατάσταση είχε έντονες κεφαλαλγίες. Ο γιατρός Λούτερ αποφάσισε πάλι να κάνει μιὰ εξερεύνηση της κρίσιμης περιοχής των ανανήσεων της παιδικής ηλικίας.

Όλα φαίνονταν να ανάγονται στο έπεισόδιο με την πορσελάνινη κούκλα. 'Η Εύα Χουάιτ μπροστά στις έπίμονες έρωτήσεις θυμήθηκε πώς μιὰ μέρα, μεγάλη πιά, στη θεράντα του πατρικού σπιτιού, ένοιωσε να μικραίνει και να γίνεται όπως την ήμαρνα που είχε σπάσει το φλυτζάνι της γιαγιάς. 'Η ανάμνηση αυτή προκάλεσε ένα τρομερό σοκ και η Εύα άρχισε να φωνάζει: «Όχι, μαμά, μη με αναγκάζεις!» 'Υστερα ήρθε στο προσκήνιο η Τζέην, που συμπλήρωσε τη διήγηση λέγοντας πώς όταν πέθανε η γιαγιά όλη η οίκογένεια πέρα-

σε μπροστά από το φέρετρο και την άσπαστηκε και η μητέρα της, αν και η μικρή φοβόταν τρομερά τη νεκρή και ούρλιαζε, της έπέβαλε να την φιλήση.

'Η άρρωστη ήρέμησε. Και έκπληκτος ο γιατρός είδε πώς ύστερα από την δραματική αυτή ψυχανάλυση η Εύα Μπλάκ και η Εύα Χουάιτ έξαφανίστηκαν. Που είχαν πάει; Το άγνωσ, και άσφαλώς δεν θα το μάθουμε ποτέ. 'Η Τζέην έμενε παρούσα και για την ιατρική η περίπτωση είχε κλείσει.

Ξαναβρίσκοντας τον κρίκο που την συνέδεε με το παρελθόν η άρρωστη είχε χάσει τον νοσηρό φόβο του θανάτου. Βγαίνοντας από την κλινική παντρεύτηκε τον 'Ερλ Λάνκαστερ που την είχε έρωτευτή. Την ιστορία του γάμου τους δεν την ξέρουν οι γιατροί. 'Η Τζέην ήταν όπως και οι δύο Εύες μιὰ γυναίκα ψυχρή. Δεχόταν τον έρωτα του 'Ερλ χωρίς να σκεφθή πώς εκείνος ζητούσε απ' αυτήν και κάτι άλλο εκτός από το παγερό της σώμα. 'Υστερα από έντεκα μήνες γάμου ο 'Ερλ ήταν απογοητευμένος και η Τζέην άρχισε να τον ζηλεύη τρομερά. Τα πάντα της γεννούσαν ύποψιες.

Μιὰ μέρα παραβίασε ένα συρτάρι του αντρός της και βρίσκοντας ένα παλιό άλμπουμ με φωτογραφίες του 'Ερλ με διάφορες κοπέλλες άρχισε να τους κόβη με το ψαλίδι τα μάτια και τα κεφάλια, με τρομερή κακία. 'Η πράξη αυτή τρόμαξε τον 'Ερλ. 'Η γυναίκα του ήταν δεσποτική, απαιτητική, άκόρεστη, και του καταλόγιζε ότι αυτός φρόντιζε πολύ την Μπόννι και παραμελούσε την ίδια. Το χάσμα ανάμεσα τους μεγάλωνε. 'Η Τζέην για πρώτη φορά άρχισε να ύποφέρει από εφιάλτες και ήμικρανίες.

ες. Καί αποφάσισε νὰ αὐτοκτονήσῃ γιατί εἶχε ἀποτύχει. Ἐ-γραψε ἓνα ἀποχαιρετιστήριον γράμμα, πήρε μιὰ ἰσχυρὴ δόση ἀπὸ ναρκωτικὰ καὶ περίμενε τὸ θάνατον.

Ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ ἦρθα ἐγὼ στὸν κόσμον. Μέσα μου ἐνώθηκαν ἡ Εὐὰ Χουάιτ, ἡ Εὐὰ Μπλάκ καὶ ἡ Τζέην. Θυμώμενοι καθαρὰ τὴν Τζέην καὶ τὰ ἐλαττώματά της. Καὶ κατάλαβα καθαρὰ πὼς κινδύνευα νὰ πεθάνω προτοῦ κὰν ζήσω. Συγχρόνως ἐνοιῶσα πὼς ἤμουνα τρελλὰ ἐρωτευμένη μὲ τὸν ἄντρα μου καὶ πὼς ἀγαποῦσα τὴ ζωὴ. Πήδησα ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ τηλεφώνησα στὸν

Ἐρλ. Μὲ πήγαν στὸ νοσοκομεῖο, μοῦ ἔκαναν πλύση τοῦ στομάχου καὶ σώθηκα. Χρειάστηκε βέβαια νὰ πείσω τὸν Ἐρλ πὼς δὲν ἤμουνα πιά ἡ Τζέην ἀλλὰ μιὰ τέταρτη γυναίκα ποὺ τὴν ὠνόμασα Ἐβελυν. Μιὰ γυναίκα τρυφερή, ἰσσοροπημένη, ποὺ ἀνακάλυψε εὐτυχισμένη τὴν πληρότητα τοῦ ἔρωτα, μιὰ μητέρα γιὰ τὴν Μπόν-νι ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ μπορούσε νὰ μὲ ἀντιμετωπίσῃ χωρὶς ἀνησυχία καὶ νὰ θρῇ σὲ μένα μιὰ ἀληθινὴ φίλη. Τὸν Νοέμβριο 1954 ἡ Τζέην ἐξαφανίστηκε ὀριστικὰ ὅπως καὶ οἱ δύο Εὐές.

Ἐκείνῃ τὴν ἡμέρα ἄρχισε ἡ ζωὴ μου.

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΜΑΜΑΣ !

(Τώρα ποὺ τὸ τσάρλεστον ξαναγύρισε στὴ μόδα.)

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ Η ΩΡΑ

* Ἐνας ταλαίπωρος σύζυγος τηλεφωνεῖ μιὰ μέρα στὴ γυναίκα του:
—Ξέρεις, ἀγάπη μου... ἤθελα νὰ σοῦ πῶ πὼς θάρθω τὸ βράδυ μὲ δυὸ φίλους στὸ σπίτι, δὲν θάχης ἀντίρρηση ἐλπίζω... τί λές;
—Μὰ καὶ βέβαια, ἀγαπούλα μου, νὰ φέρῃς τοὺς φίλους σου, θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ νὰ τοὺς περιποιηθῶ.
Ἐκεῖνος κατεβάζει ἀπότομα τὸ ἀκουστικὸ μουρμουρίζοντας:
—Ἀσφαλῶς πήρα λάθος ἀριθμό.

Tatler

* Κάποτε, ἓνας νέος καὶ ἀποτυχημένος συγγραφέας, ποὺ ἐννοοῦσε νὰ ἀσχολῆται μὲ τὴν βιογραφία, γνώρισε τὸν Μπέρναρντ Σῶ.
—Σκέπτομαι ἀπὸ καιρὸ τώρα νὰ γράψω ἓνα βιβλίο γιὰ σὰς, εἶπε ὁ συγγραφέας στὸν Σῶ. Ὅταν πεθάνετε ἐλπίζω νὰ κάνω τὴν βιογραφία σας.
—Τὸ ξέρω, τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνος κοφτά, κι αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ μὲ κρατοῦν στὴ ζωὴ!

American Weekly

* Ὁ Ἄνγκους βοήθησε στὸν τοκετὸ τῆς γυναίκας του, κρατώντας διπλά στὸ γιατρὸ μιὰ λάμπα πετρελαίου.
Ὅταν ὁ γιατρός ἔβγαλε δυὸ μωρὰ ἀντὶ ἓνα, ὁ Ἄνγκους ἐξαφανίστηκε μαζὶ μὲ τὴ λάμπα.
—Ἐ, ἐσύ, ἔλα δὼ καὶ φέρε τὴ λάμπα, μοῦ φαίνεται πὼς βλέπω ἄλλο ἓνα...
—Ἐ, λοιπόν, δὲν ἔρχομαι, φάναξε ἀπελπισμένος ὁ Ἄνγκους, φαίνεται πὼς αὐτὸ τὸ καταραμένο φῶς τὰ τραβάει...

Pourquoi Pas?

* Δυὸ συμφοιτητὰ τρώγανε μαζὶ καὶ συζητοῦσαν τὸ καταπληκτικὸ ποὺ εἶχαν μάθει ἐκείνῃ τὴν ἡμέρα, ὅτι τὸ 92% τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νερό.
Ἐκείνῃ τὴν ὥρα ἐνέσκυψε στὸ ἐστιατόριον μιὰ ὑπαρξὴ μὲ πολὺ ἔντονες καμπύλες.
—Μπράβο 8%! φώναξαν καὶ οἱ δύο μαζὶ.

Boston Star

Σὲ μιὰ διάλεξη ποὺ ἔδινε ὁ στρατηγὸς Κλάρκ σὲ μιὰ ὁμάδα ἀπὸ Κορεάτες ἀξιωματικούς, εἶπε κι ἓνα ἀγαπημένο του ἀνέκδοτο, ποὺ κράτησε πάνω ἀπὸ δυὸ τρία λεπτά. Ὁ διερμηνέας τοῦ ὅμως τὸ μετέδωσε μὲ 7—8 λέξεις.
Ὅλοι θέσπασαν σὲ γέλια ἀκράτητα.

Μετὰ τὴν διάλεξη ὁ Κλάρκ ρώτησε τὸν διερμηνέα πὼς κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ ἓνα τόσο μεγάλο ἀνέκδοτο μὲ δυὸ λόγια.

—Ξέρετε, στρατηγέ, σκέφθηκα πὼς κανεὶς τοὺς δὲν θάμπαινε στὸ νόημα ἂν τοὺς τῶλεγα. Ἐτσι τοὺς εἶπα ἀπλῶς:
«Ὁ στρατηγὸς εἶπε ἓνα ἀστεῖο. Παρακαλῶ ὅλους νὰ γελάσουν!»

Pagant

Στις 26 Οκτωβρίου συμπληρώθηκε ένας χρόνος από το θάνατο του Νίκου Καζαντζάκη. Στο παρακάτω άρθρο, που αναδημοσιεύουμε από το «Βήμα» κατ' ἐκλογήν της κ. Μάρτιν, ένας φίλος του, που όπως δηλώνει τον αγαπᾶ πολύ για να μπορῇ νὰ τὸν παινήσῃ, ἀφίνει τὴν προσωπικότητά του νὰ προβάλῃ ἀπὸ τὰ ἴδια του λόγια.

Ο ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

ΜΙΑ ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῦ

Ν. Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Δὲν ξέρω γιατί ὁ Μαρσέλ Μπριόν μέσα στὰ ἐξόδια παινέματα ποὺ κάνει τοῦ Καζαντζάκη στὸν Παρισινὸ «Μόντι» γράφει πὼς «ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἀλέξη Ζορμπᾶ μᾶς ἔμαθε ν' ἀγαποῦμε μὲ πάθος τὸν περὶ φανὸ αὐτὸν λαὸ μὲ τὴν πολεμολογία μέθῃ — τοὺς Κρητικούς καὶ τὴν Κρήτη. Τοῦχε κάνει, φαίνεται, μεγαλύτερη ἐντύπωση «ὁ Ζορμπᾶς», ἢ δὲ θᾶξε διαβάσει τὸν «Καπετὰν Μιχάλη». Γιατὶ τὸ βιβλίο ποὺ ἔχει ὑπ' ὄψιν του ὁ Μπριόν ἔχει περιγράμμι-

τὴν Κρήτη καὶ ἱστορεῖ κόμπος ἀπὸ τὰ Κρητικὰ καθέκαστα, ἀλλὰ ὅμως δὲν εἶναι «ἡ Κρήτη», οὔτε καὶ ὁ ἥρωας τοῦ μυθιστορήματος, αὐτὸς ὁ διαλεγμένος ἀπὸ τὸν Καζαντζάκη γιὰ «γέροντάς» του, ποὺ τὸν ἀνακάλυψε ὄντας περασμένα τότε πενήντα, ἢ τανὲ Κρητικὸς.

Τοὺς Κρητικούς καὶ τὴν Κρήτη μᾶς ἔμαθε ὁ Καζαντζάκης ν' ἀγαπᾶμε μὲ τὸν «Καπετὰν Μιχάλη» του. Αὐτὸ τὸ βιβλίο κλείνει μέσα του ὁλόκληρη τὴν Κρήτη μὲ τὴν ἡρωική

ψυχὴ της, τὸ ἐπικὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ της. Εἶναι ἡ Κρητικὴ Ἰλιάδα τοῦ Καζαντζάκη.

Παλληκάρι μεγάλο ὁ ἴδιος, στάθηκε σ' ὅλα τὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς του ἀδιάλλατος καὶ ἀσυμβίβαστος σὲ ὅ,τι νόμιζε αὐτὸς σωστό, διαποτισμένος ἀπὸ τὴν περηφάνεια ἐκείνη τῶν παλιῶν Κρητικῶν καπεταναίων.

«Δὲ φοβᾶμαι τίποτε· δὲν ἐλπίζω τίποτε», συνήθιζε νὰ λέῃ. Οὔτε παραδεχόταν τίποτε πάνω ἀπὸ τὸ τίποτε. Σωστὸς Κρητικὸς, ντεσπεράδος, αἰσθανόταν, ὅπως ἔλεγε, τὸ Κρητικὸ αἷμα νὰ τοῦ χοχλακίζει τὸ κορμί. Ἐφτασε ἀκόμα νὰ πιστέψῃ—ἢ καὶ ἤθελε μονάχα νὰ τὸ πιστεῦν ὁ ἴδιος— πὼς τὸ Κρητικὸ αἷμα του ἦταν ποὺ τὸν εἶχε κρατήσει ζωντανὸ πρὶν λίγα χρόνια, ποὺ τὸν εἶχε χτυπήσει ἄσκημα ἢ ἀρρώστια καὶ κιντύνεψε.

... «παρὰ τρίχα νὰ μὲ σκοτώσουν οἱ γιατροί», γράφει σὲ κάποιο γράμμα του, «μὰ δὲν τοὺς ἀπῆκα» μέσα μου ὁλόκληρη Κρήτη ἀντιστάθηκε καὶ τοὺς νίκησε».

Σὰν περὶ φανὸς Κρητικὸς ποὺ ἤτανε, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ γοητευθῇ ἀπὸ τὰ ἀντραγαθίματα τῆς παλιᾶς, ἡρωικῆς, λησμονημένης δυστυχῶς τώρα, ἐκείνης γενιᾶς καὶ μὲ τὴν μαστορικὴν πέννα του νὰ τὴν ἀπαθανάτισῃ. Αὐτὸς ὁ πόθος του βαστούσε χρόνια πρὶν πολλὰ, στὴν τελευταία ὅμως δεκαετία ποὺ ἐκδηλώθηκε ἡ καταπιεστικὴ του γονιμότητα στὸ μυθιστόρημα, βρῆκε τὴν ἐκφρασὴν του στὸν «Καπετὰν Μιχάλη». Νὰ τί γράφει στὸν ὑπογεγραμμένο ὁ ἴδιος γιὰ τὸ ἔργο του αὐτό, στὰν πρωτοεκδόθηκε στὸ 1953:

«Προσπάθησα, ὅσο μπόρεσα, ν' ἀνασῶν ἀπὸ τὸ βῆθος τῆς λησμονίας τὸ Μεγάλον Κάστρο, ποὺ πιά δὲν ὑπάρχει. Ἀνθρώποι, στίβια, πάθη, ἀ-

νότατη ἐλπίδα, ἀνότατη ἀπελπισία, τίποτε πιά δὲν ὑπάρχει» ...

Τὸ ἔπος αὐτὸ ἱστορεῖ ὥστόσο ἓνα μέρος μονάχα ἀπὸ τὰ ἀντραγαθίματα καὶ τὰ παθήματα τῆς ράτσας, ποὺ σ' αὐτὰ ἀφιέρωσε τὰ πενήντα χρόνια τῆς πνευματικῆς του ζωῆς— καὶ δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ ἑξαμετροῦ δράματα ποὺ δημοσιεῖσθαι στὸ 1927, «Ὀδυσσεύς», «Χριστός», «Νικηφόρος Φωκᾶς», ἴσαμε τὴν πελώρια «Ὀδύσσεια», τὸν «Κωνσταντῖνο Παλαιόλογο» καὶ τὸν «Καπετὰν Μιχάλη». Ὅλα τὰ θωρεῖ σὰν γνήσια παιδιὰ τῆς ἴδιας μάνας καὶ τὰ συνδέει, σὲ θαυμαστὴ ἐνότητα καὶ συνέπεια, μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ράτσα μας, τὴν πῶ καθολικὴ, μὲ τὴν γλώσσα τοῦ λαοῦ, ἀγάπη του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ πίκρα του εἶναι φανερὴ ὅταν γράφει πὼς, αὐτὰ ποὺ ἐξιστορεῖ στὸν «Καπετὰν Μιχάλη», πέρασαν πιά, χαθῆκαν καὶ δὲν ὑπάρχουν.

«Ὅλα γινῆκαν τῆς ντουζίνας», γράφει τὴν πρωτοχρονιά τοῦ 1954, «χωρὶς προσωπικότητα, μηχανοκίνητα ἐρείπια καὶ Ἀμερικὴ. Ἀφτὸ κατάντησε ἡ Ἑλλάδα καὶ ἀδιαντροπία. Ὅσποτε; Ἐχω ἀκλόνητη πίστη στὴν ράτσα μας· θάρρει ἡ μέρα τῆς Ἑλλάδας, μὰ μπορεῖ νὰ μὴ τὴ δοῦμε ἐμεῖς· δὲν πειράζει· πιστεῦντάς τη, τὴ δοῦμε ἀπὸ τώρα. Μέσα μας νὰ μὴ χαθεῖ, ἀφτὸ εἶναι ἀνάγκη»...

Νοιαζόταν νὰ μὴ χαθῇ ἡ Ἑλλάδα μέσα μας· γι' αὐτὸ καὶ ἔγραψε τὸν «Καπετὰν Μιχάλη» καὶ τᾶλλα, σὰν καὶ αὐτὸ, ἔργα του, γιὰ νὰ σταθῶν οἱ ἥρωές τους ὁρόσημα καὶ παραδείγματα στοὺς Ἕλληνες — δείγματα αὐτὸ ἀδιάφευτο τῆς ἐθνικοφροσύνης του, λογαριασμένης μὲ τὴν ἀνώτατη σημασία τῆς λέξης.

Μὴ ἔχοντας νὰ εἰποῦν τίποτε ἀ-

πὸ αὐτὴ τὴν πλευρὰ γιὰ τὸν «Καπετὰν Μιχάλη», μερικοὶ διανοοῦμενοι ἔβαλαν κάποιους «χριστιανούς» μεγαλοπαλάδες νὰ βγοῦν νὰ φωνάξουν πὼς αὐτὸ τὸ ἔργο θεήλωσε τὴ θρησκεία. Ἄν ἔφαχναν καὶ τὸ Εὐαγγέλιο μὲ τὴν ἴδια διάθεση ποὺ ἐρεῦνησαν τὸν «Καπετὰν Μιχάλη», καθὼς καὶ τὰ νεώτερα βιβλία του, δὲ θάταν ἀπίθανο νὰ ἔβγαζαν σκάρτον καὶ τὸ Χριστό. Τρανοὶ αὐτοὶ καὶ διαβασμένοι, δὲν ἤξεραν τάχα, καὶ δὲν ἔβλεπαν πὼς αὐτὸς ὁ κατατρεγμένος, ὁ ἀπὸ φυσικοῦ του μηδενιστῆς, Κρητικός, ἦταν ὁλοφάνερα ἡ πιὸ τυραγνισμένη ἑλληνικὴ διάνοια καὶ σύγκαιρα ἡ πιὸ θαθεῖα θρησκευόμενη συνείδηση τῶν νεώτερων χρόνων, ποὺ διηρῶσε γιὰ ἀγιότητα!

Ὁ Καζαντζάκης δὲν ἤθελε μὲ κανέναν τρόπο ν' ἀπαντήσῃ στὶς τέτοιες αἰτιάσεις καὶ κατηγορίες ποὺ τοῦ ρίχναν κατεπάνω του. Νὰ μολαῖται πὼς αἰσθανόταν ἐμπρὸς στὴν κακὴ πίστη, στὴν ἄδικη κριτικὴ τῶν κατηγορῶν του. Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι ἀπὸ γράμμα ἀπαντητικὸ σὲ παρότρυνση φίλων του νὰ ἀμυνθῇ.

«Ἐδῶ στὴ μοναξιά ἀκούω τὸ θόρυβο τῆς ζωῆς σὰν ἓνα βούισμα ἀπὸ πολλὰ μελίσσια, ἢ ἀπὸ πολλὰς σφήκες, ἢ καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ μελογόννα καὶ φαρμακογόννα φτεροτά. Ἀκούω τοὺς παλάδες, τοὺς ταβραμπάδες, καὶ χαμογελῶ μὲ πικρία» τί ὑποκρισία, Θεέ μου, τί ἔλλειψη ντροπῆς: τί ἀπαρασάλεφτος ὁ νόμος ἀφτός, νὰ μὴν μπορεῖ ἡ ἀτιμία ν' ἀνεχτεῖ τὴν τιμὴ καὶ νὰ θέλει πάντα νὰ τὴ σταθρῶνει!...

Αὐτὸ βόηξε ὅλο - ὅλο ν' ἀπαντήσῃ, καὶ αὐτὸ σὲ ἰδιωτικὸ γράμμα του, στὶς κατηγορίες, ὅταν τὸν σφυροκοποῦσε ἡ σιωποφαντία καὶ κόντευε, αὐτὰ τὰ τελευταῖα δυὸ - τρία χρόνια,

νὰ τὸν σκεπάσῃ. Καταλάβαινε πὼς ἡ στάση του, ἡ γλώσσα του καὶ οἱ γνώμες του σὲ ὀρισμένα ζητήματα, θὰ προκαλοῦσαν τὴν ἀντίδραση. Τὸ ἤξερε καὶ τὸ περίμενε πὼς θὰ τὸν ἔβριζαν. Κι ὅχι μονάχα τὸ περίμενε, ἀλλὰ πίστευε κιόλας πὼς ἦταν ἀνάγκη νὰ τὸν βρῇσιν, θεωρώντας πὼς αὐτὸ τὸ σκαλοπάτι ἦταν ἀναπόφευκτο γιὰ τὴν κατοπινὴ του δικαιοσύνη.

«Κάθε ἄνθρωπος σπῶνται καὶ ἔσαν σταθρῶς, γράφει στὸν ὑποφαινόμενο, ἐξηγώντας τὴν στάση του. «Χαρὰ στὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ κατορθώσῃ νὰ τὸν σταθρῶσιν. Ἄν δὲ σταθρῶθῃς, ἀνάστασις δὲ θὰ δῇς» ...

Τὰ διαβάσει κανεὶς καὶ ἀναρωτιέται μὴν εἶναι αὐτὰ λόγια κανενὸς ἀσκητῆ, κανενὸς ἀναχωρητῆ τῆς Χριστιανοσύνης τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Μεσοποταμίας τῶν πρώτων αἰώνων.

Ἄμα τὸν ρωτοῦσαν ἂν εἶχε ἐπιθυμῇ τὴν πατρίδα του, ἀπόφευγε νὰ ἐκφρασθῇ, λέγοντας πὼς καὶ ἡ Ἀντίμ, ὅπου ζοῦσε, ἦταν ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. «Δὲν χτίζανε οἱ Ἰωάνες τὴν Ἀντίπολη;» ἔλεγε. Ἔμεινε ἐκεῖ - πέρα χρόνια ἀπανωτά, ἀλλὰ ἡ σκέψη του βουσκοῦταν ἐδῶ κάτω. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο δὲν τὸ ὁμολογοῦσε. Ἐλεγε πὼς τὸ ἴδιο ἦταν ὅπου καὶ ἂν βρισκόταν, «μιά καὶ εἶχε διαρκῶς μέσα του τὴν Ἑλλάδα». Τοῦ ξέφευγε μολαταῦτα πότε - πότε κανένας λόγος ποὺ ξεφάνερωνε τὴ νοσταλγία του. «Πότε θάρθῃ ἡ ὥρα νὰ ξαναγυρίσω στὴν Ἑλλάδα;» ... γράφει μὲ λαχτάρα τὸν χειμῶνα τοῦ 54.

Εἶχε τὴν ἔμμοινη ιδέα πὼς θὰ ἦταν μακρόβιος. Θὰ ξεπερνοῦσε τάχα τὰ ἑνενήντη. Φορὲς - φορὲς ἀστεϊζότανε, λέγοντας πὼς θὰ γινόταν δεύτερος Μαθουράλας. Ἡ γυναῖκα του χτίζει σπῖτι στὴν Ἀντίμ, γρά-

φει σ' ἓνα γράμμα του ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια «Τὸ κοιτάζω καὶ χαμογελῶ θυμοῦμαι τὸ Μουσουλμάνο ἀσκητὴ τοῦ 10ου αἰῶνα»: — «Γιατὶ δὲ χτίζεις καὶ σὺ σπῖτι;» τὸν ρώτησαν. — «Γιατὶ, ἀποκριθῆκε, ἓνας μάγνης μοῦ προφήτεψε πὼς θὰ χτίζω μονάχα ἐφτακόσια χρόνια» τ' ἄξιζε λοιπὸν τὸν κόπο, γιὰ τὸ μικρὸ διάστημα αὐτὸ νὰ χτίζω σπῖτι;» ...

Τὸ θάνατο δὲν τὸν φοβόταν, οὔτε καὶ τὸν λογάριζε. Ἔτσι τοιῶτα χτιστο ἔδειχνε. Ἦθελε ἴσως μὲ αὐτὴ τὴν τὴν στάση νὰ τὸν φοβερίσῃ καὶ νὰ τὸν κἀν νὰ πισωστρέψῃ. Ἐρχόνταν μολαταῦτα στιγμὲς ποὺ ξεφάνερωνε τὴ σκέψη του πὼς μπορούσε νὰ κοπῇ ἡ ζωὴ του ἀπτόμα καὶ πὼς τὸ τέλος του δὲ βρισκόταν μακριά.

«Μάχομαι νὰ δῶ τί ἀπομένει ἀκόμα μέσα μου», γράφει τὴν ὥρα ποὺ ἡ κατάστασή του εἶχε καλυνερέψει, «νὰ τὸ ἐμπιστεφῶ στὸ χαρτί πρὶν νὰ φύγω. Βιάζομαι, γιατί βράδυνασε πιά. «Ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ» σὲ λίγο σκότος καὶ θὰ γίνῃ νύξ» ...

Καὶ σ' ἄλλο, μεταγενέστερο αὐτό, γράμμα του: «Πρέπει μιὰ μέρα, σὰν τοὺς Ἰνδοὺς γιόγκι, νὰ τ' ἀφήσω ὅλα πίσω μου καὶ νὰ χωθῶ στὸ «Δάσος». Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ δάσος μου; Ἄραγε τὸ μνημα; Τὸ «Μαῦρο Κράνος», ὅπως λέει ὁ Πέρσης ποιητής; Θὰ δοῦμε» ...

Ἦταν πολὺ λιτὸς καὶ ἀπλὸς στοὺς τρόπους, γι αὐτὸ καὶ πολὺ ἀγαπητὸς στὸ τοπικὸ, χωριάτικο περιβάλλον του, στὴν Αἴγινα, ὅπου πέρασε τὰ τελευταῖα χρόνια ποὺ ἔζησε στὴν Ἑλλάδα. Καταδεχτικῶς καὶ μετριοπαθῆς. Ὅσotόσο ἡ μετριοπαθία του δὲν τὸν ἐποδίζε νὰ ἔχῃ ὑψηλὴ καὶ μεγάλῃ ιδέα γιὰ τὴ σκέψη, τὸ ἔργο του καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Κι αὐτὸ φαίνεται καθαρά ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη περικοπή: «Θυμᾶστε, ὅταν εἶχε ξεπέσει ἡ Ἑλλάδα στὰ νύχια τῶν Ρωμαίων, ὁ φιλόσοφος Πρόκλος στὸ φτωχικὸ σπιτάκι του, στὰ πόδια τῆς Ἀκρόπολης, κοιμόταν. Κι ἄξαφνα, τὰ μεσάνυχτα, ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ παρουσιάζεται ἡ Ἀθηνᾶ πάνοπλη. «Μὲ διώχνουν, Πρόκλε, πιστέ μου, καὶ ἦρθα νὰ καταφύγω στὸ μέτωπό σου». Ὅμοια, σὲ κάθε διωγμὸ, ἡ Ἑλλάδα καταφεύγει σὲ μερικὰ μέτωπα καὶ σὲ μερικὲς καρδιές καὶ σὲ μερικὲς κραυγές» ...

Αὐτὴ ἦταν ἡ πιὸ κρυφὴ καὶ ἀνομολόγητῃ ιδέα του γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, γιὰ τὸ ἔργο του ποὺ τὸ παρομοιάζει μὲ κραυγὴ, καὶ γιὰ τὴν καρδιά του τὴν ἀνεγᾶδιαστη. Νόμιζε νὰ ἦταν τὸ χρέος του, χρέος Νέου Πρόκλου. Αὐτὸ ὅσοσο τὸ τελευταῖο, τὸ ἂν ἦταν ὁ νεώτερος Πρόκλος, εἶναι ἀκόμα ἐνωρὶς γιὰ νὰ βγῇ κανεὶς νὰ τὸ πῇ, καὶ ὁ ὑπογραφόμενος τὸν ἀγαποῦσε πάρα πολὺ, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ τὸν παινεύσῃ.

* Ὑπάρχει μόνον ἓνα πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν μπορεῖτε νὰ καταλογίσετε εἰς βάρος τῆς ἀγνοίας: Τὸ ὅτι γίνεται αἰτία γιὰ ἓνα σωρὸ ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις!

Ἡ πίεση τῶν γονέων ἀπὸ τὰ 2-4 χρόνια καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς στὸ σχολεῖο προκαλοῦν σὲ μερικά παιδιὰ μιὰ ψυχικὴ ἀνισορροπία ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ τὸ τραυλισμα. Σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης τὸ κακὸ μπορεῖ νὰ θεραπευθῇ προτοῦ τὸ παιδί κλείσῃ τὰ 10.

Η ΒΙΤΑΜΙΝΗ

έναντίον τοῦ Τραυλίσματος

Τῆς

ELIANE MOREL

Εχω δυὸ φίλες, ποὺ καὶ οἱ δυὸ τοὺς ἔχουν ἀπὸ ἓνα γυιὸ βραδυγλωσσό. Τοὺς σύστησα λοιπὸν νὰ πᾶνε τὰ παιδιὰ τους — τὸν Φρανσουά, ποὺ εἶναι 5, καὶ τὸν Κριστιάν, ποὺ εἶναι 8 χρόνων — σὲ ἓνα θεῖο μου, εἰδικὸ στὶς ἀσθένειες τῆς φωνῆς, μὲ τὴ σκέψη ὅτι ἐπειδὴ καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ παρυσίαζαν τὸ ἴδιο ἐλάττωμα στὴν ὁμιλία, ὁ θεῖός μου θὰ τοὺς ἔκανε τὴν ἴδια θεραπεία. Καὶ ἐξεπλάγην ὅταν ἔμαθα ὅτι εἶπε πῶς

θὰ θεραπεύσῃ τὸν Φρανσουά μὲ τελείως διαφορετικὴ μέθοδο ἀπὸ ἐκείνη ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε γιὰ τὸν Κριστιάν.

Ὁ Φρανσουά εἶναι ἓνα ὁμορφό αγόρακι, μᾶλλον ψηλὸ καὶ παχὺ γιὰ τὴν ἡλικία του, τὸ ὁποῖο ὁμῶς ἄργησε πολὺ νὰ μιλήσῃ. Τὰ περισσότερα παιδιὰ στὰ τρία τοὺς χρόνια μποροῦν νὰ κάνουν μιὰ μικρὴ συζήτηση: ἐκεῖνος μάλιστα ἄρθρωνε τὶς πρῶτες λέξεις. Εἶναι ἓνα παιδί ποὺ τὸ λεκτικὸ του δὲν

εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ ἀρκετὰ ξύπνιο του μυαλό. Ὅταν θέλῃ νὰ διηγηθῇ μιὰ ἱστορία, οἱ λέξεις συνωστίζονται στὰ χεῖλη του, καὶ τραυλίζει. Στὴν περίπτωσή του λοιπὸν, πρέπει νὰ θεραπεύσῃ κανεὶς μιὰ καθυστερημένη ἀνάπτυξη, νὰ τοῦ βῶσῃ κάποια ὥθηση. «Γιὰ τὸ λόγο αὐτό», μοῦ εἶπε ὁ γιατρός, «τοῦ ἔδωσα βιταμίνη Τ».

Γιὰ πρώτη φορὰ ἄκουγα νὰ μιλοῦν γι' αὐτὴ τὴ βιταμίνη. Εἶναι ἓνα ἰσχυρὸ δυναμωτικό, ποὺ οἱ ἰδιότητές του ἀνακαλύφθηκαν πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια (1946), ἀπὸ τὸν Αὐστριακὸ βιολόγο καθηγητὴ Γκαίτς, ὅταν αὐτὸς ἀποφάσισε νὰ μὴν διαθρέψῃ τὶς νύμφες τῶν μερμηγκιῶν μὲ μίγμα ἀπὸ ζαχαρωμένο νερὸ καὶ μέλι, ὅπως ὡς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἀλλὰ δίνοντας τους νὰ φᾶνε τερμίτες. Ἀλλαγὴ διαίτης, ἡ ὁποία στὴν ἀρχὴ δὲν προκάλεσε καμιά ἀντίδραση. Ὑστερα, ξαφνικά, τὸ πρῶτὴ τῆς δεκάτης ἡμέρας οἱ νύμφες ἄρχισαν νὰ μεγαλώνουν, νὰ παχαίνουν. Καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια αὐτῆς ἐγῆκε μιὰ ἐπιλεκτὴ γενεὰ σπράτιωτῶν, μὲ τεράστιο κεφάλι καὶ καταπληκτικὰ δυνατὰ θαγκάνες.

Ἐπαναλαμβάνοντας τὸ πείραμα μὲ ἔντομα «δοσόφιλα», ὁ Γκαίτς ἐπέτυχε ἀκόμη καταπληκτικώτερα ἀποτελέσματα. Τὰ ἔντομα ποὺ διατρέφονταν μὲ τερμίτες ζοῦσαν 2½ φορές περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα — 78 ἡμέρες κατὰ μέσο ὄρο ἀντὶ 32. Κατέληξε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ σάρκα τῶν τερμιτῶν περιέχει κάποιον «δραστικὸ παράγοντα», μιὰ οὐσία ποὺ ἐπιταχύνει τὴν ἀνάπτυξη, αὐξάνει τὸν τόνο τοῦ οργανισμοῦ,

τὸν δυναμώνει, ἀναπτύσσει τὴ ζωτικότητα. Καὶ τὸν παράγοντα αὐτὸ τὸν ὠνόμασε «Παράγοντα Τ». Ἀπεδείχθη κατόπιν ὅτι πρόκειται στὴν πραγματικότητα γιὰ ἓνα ἀληθινὸ κοκταίηλ βιταμινῶν, βιταμινῶν κυρίως τῆς ομάδος Β. Τὰ ἔντομα τὴν προμηθεύονται ἀπὸ τὰ μανιτάρια καὶ ὠρισμένους μύκητες καὶ ἔνζυμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σήμερα μποροῦμε νὰ βγάλουμε ποσότητες ἀρκετὰ σημαντικές, ὥστε νὰ τίς χρησιμοποιήσωμε στὴν ἰατρική.

Φθάνουν λίγες ἡμέρες θεραπείας, ὥστε βρέφῃ καχεκτικὰ καὶ ἀδύνατα, ποὺ δὲν ἐννοοῦσαν νὰ φᾶνε τίποτα, νὰ ἀποκτήσουν βρεξὶ καὶ νὰ πάρουν βάρος. Συγχρόνως, τὸ πρόσωπο χάνει τὴν κακὴ του ὄψη, τὸ χρῶμα γίνεται ροδαλὸ καὶ φρέσκο, ἀκόμη καὶ ὁ χαρακτήρας τοῦ παιδιοῦ βελτιώνεται: γίνεται χαμογελαστὸ καὶ καλοπροαίρετο.

Ἡ ὕδια ἐπιτυχία σημειώνεται καὶ σὲ παιδιὰ μεγαλύτερα. Ἐνα πείραμα ἔγινε σὲ μεγάλη κλίμακα καὶ στὴν Γερμανία, ὅπου πολὺς ἑκατοντάδες παιδιὰ τῶν σχολείων τῆς Αἰξ - λά - Σαπὲλ ἐπὶ ἑπταμέσας ἐδωμάδες θεραπείας, περισσότερα καὶ ἀπ' ὅτι ὁλόκληρο τὸν προηγούμενο χρόνο. Δηλαδή, ὁ παράγων Τ εἶναι σὰ νὰ δίνῃ στὸν οργανισμό μιὰ νέα ὥθηση. Ὁ καθηγητὴς Γκαίτς χαρακτηρίζει τὸν παράγοντα Τ ὡς ἓνα διευθυντὴ ὀρχήστρας, ὁ ὁποῖος ἔχει νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὰ ὄργανα ποὺ διευθύνει ὅτι περισσότερο μποροῦν νὰ τοῦ δώσουν.

Ὁ Γερμανὸς εἰδικὸς καθηγητὴς Μπόερς, εἶχε τὴν ἰδέα νὰ «δο-

κιμάση» τή διταμίνη Τ στα παιδιά, πού, σάν τόν Φρανσουά, τραυλίζουν, γιατί ἄρρησαν πολύ νά μιλήσουν. Σέ πενήντα χρόνια παιδιά καί ἐφήβους χορήγησε ἐπὶ πολλοὺς μῆνες, τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα, ἀπὸ δέκα σταγόνες ἑνὸς παρασκευάσματος πού περιεῖχε διταμίνη Τ. Καί τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιά κέρδισαν γρήγορα, μέσα σὲ λίγο καιρό, αὐτὸ πού χρόνια δὲν μπορούσαν νά ἀποκτήσουν. Κλεισμένα στὸν ἑαυτὸ τους, σιωπηλά, μὴ προσφέροντας στὴν ἀρχὴ τῆς θεραπείας παρά 2-3 λέξεις συνέχεια — λέει ὁ καθηγητὴς Μπόερς — ἄρχισαν νά ἔχουν τὴν ἐπιθυμία νά μιλήσουν. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι σὲ τέτοιες περιστάσεις, ἡ διταμίνη Τ ἔχει διπλὴ ἐπίδραση. "Όταν τὰ παιδιά αὐτὰ ἦταν πρὸ ἰσορροπημένα νευρικῶς καί πρὸ χαρούμενα, εὗρισκαν εὐκολώτερα ἕνα ἤρεμο καί ἁρμονικὸ ρυθμὸ ὁμιλίας. Ὁ καθηγητὴς Μπόερς καθορίζει ὅτι τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα τὰ εἶχαν τὰ παιδιά 3 ἕως 7 ἐτῶν.

"Αν ὁ Φρανσουά ἐπρόκειτο νά ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ἕνα ἐλάττωμα ὁμιλίας πού εἶχε σχηματισθῇ μέσα στὸ στόμα, θὰ ἔλεγα στὸν ἴδιον τὸ λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ, στὴν περίπτωση τοῦ Κριστιάν μπορούμε νά ποῦμε ὅτι τὸ κακὸ ἔπρεπε νά ἀναζητηθῇ μέσα στὸ κεφάλι, μέσα στὰ αὐτιά τῶν γονέων του. Σ' αὐτὸν τὸ κακὸ εἶναι ψυχολογικόν. Δὲν καθυστέρησε καθόλου νά μιλήσῃ. Στὰ 3—4 ἔμως χρόνια του, εἶχε τὴν συνήθεια νά ἐπαναλαμβάνῃ λέξεις καί συλλαβὰς παίζοντας, καί γιατί εἶναι πολὺ συνηθισμένο σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία νά ἐπαναλαμι-

θάνουν τὰ πατριά τίς συλλαβὰς. "Όλα τὰ παιδιά ἀπὸ τὰ 2 ὥς τὰ 4 χρόνια, ἐπαναλαμβάνουν 30 ὥς 50 λέξεις στίς χίλιες καί μετὰ τὸν τρόπο αὐτὸ πλάθουν τὴ γλώσσα τους. Ὁρισμένοι γονεῖς ἔμωλες λησμονοῦν ὅτι δὲν πρέπει νά περιμένουν ἀπὸ ἕνα μικρὸ παιδί νά ἐκφράζεται μὲ τὴν εὐκολία τοῦ μεγάλου. Φαντάζονται ὅτι ἡ κόρη ἢ ὁ γυιὸς τους τραυλίζουν. Καί οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς γονεῖς — πρᾶγμα πού ἐκίνησε τὴν προσοχὴ τῶν εὐδικῶν — ἀνέχουν σὲ ὁρισμένο ψυχολογικὸ τύπο: εἶναι πρόσωπα ἀπαντητικά, μὲ μόρφωση ἀνώτερη τοῦ μετρίου καί οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἀπὸ τὰ παιδιά τους, ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς τους καί ἀπὸ τοὺς δυὸ μαζί, περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ὁ μέσος ὅρος τῶν γονέων.

Πράγματι, ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα τοῦ Κριστιάν εἶχαν ἀπαιτήσει ἀπὸ τὸ γυιό τους, νά μιλᾷ πρὸ ἀργά, νά προσέχη τίς δυσκολίες λέξεως. Πολλὰ παιδιά θὰ ἄκουγαν ἱερημένα αὐτὲς τίς συστάσεις, αὐτὲς τίς ἐπιπλήξεις. Ὁ Κριστιάν ἦταν πολὺ ευαίσθητος, ἕνα ἀγοράκι ἀρκετὰ νευρικόν, ἀνήσυχο καί πολὺ δεμένο μὲ τὴν οἰκογένειά του. Σχημάτισε λοιπὸν τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ ὁμιλία ἦταν ἕνα πρόβλημα, ὅτι ἀπαιτοῦσε προσπάθεια. Προλαμβάνοντας τίς λέξεις πού κατὰ τὴ γνώμη του ἀπαιτοῦσαν προσοχή, ἄρχισε νά σφίγγῃ τὰ χεῖλια ὅταν μιλοῦσε, νά δάξῃ τὴ γλῶσσα μπροστὰ στὰ δόντια του, κυρίως στὴν ἀρχὴ τῶν φράσεων, στίς μακριὰς λέξεις ἢ σὲ κείμενα πού ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνο. "Ελεγε «δῶ - δῶστε μου βούβουτρο», καί γνωρίζοντας τίς

δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε, εἶδε πῶς τίς καταπολεμοῦσε μερικές φορές μὲ ὁρισμένες κινήσεις τοῦ σώματος: ἐκφραζόταν, π.χ., καλύτερα, ἐὰν ἄπλωνε λίγο τὸ ἕνα τοῦ χέρι, ἐὰν κουνοῦσε τοὺς ὤμους, ἐὰν ἔκανε μία γκριμάτσα. Ἀπέκτησε ἐπίσης ἕνα τίς στὸ βλέφαρο καί ἄρχισε νά κοκκινίζει. Ἄλλα παιδιά, στὴν ἴδια περίπτωσιν, κτυποῦν τὸ πόδι, σφίγγουν τὴν παλάμη, κινοῦν τὸ κεφάλι ἢ ἀναπνέουν ἀκανόνιστα.

"Όλα αὐτὰ σημαίνουν ὅτι ἐὰν θέλωμε νά ξαναρχίσῃ ὁ Κριστιάν νά μιλᾷ φυσιολογικά, πρέπει νά ἐπανεκπαιθεθοῦν τρία πρόσωπα. Τὸ παιδί βέβαια, ἀλλὰ συγχρόνως καί ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα του.

«Μίλησα μαζί τους διὰ μακρῶν», μοῦ εἶπε ὁ γιατρός. «Τοὺς ἐξήγησα ὅτι ὑπάρχουν ὁρισμένες στιγμὲς στὴ ζωὴ ἑνὸς παιδιοῦ πού εἶναι ζωτικὸ γι' αὐτό, οἱ γονεῖς του νά δέχωνται νά τὸ ἀκούουν μὲ ὑπομονή καί νά φλυαροῦν μαζί του, χωρὶς νά τοῦ κάνουν παρατηρήσεις γιὰ τὸν τρόπο πού ἐκφράζεται, οὔτε νά τοῦ δημιουργοῦν συμπλέγματα».

Στὰ 90% τῶν περιπτώσεων, τὸ παιδί ἀρχίζει νά τραυλίσῃ πρὶν γίνῃ δέκα χρόνων.

Ἡ πρώτη κρίσιμη περίοδος εἶναι ἀπὸ τὰ 3 ὥς τὰ 4 τοῦ χρόνου. Ὡστόσο, κυρίως γιὰ τὰ ἀγοράκια, πρέπει νά εἴμαστε πολὺ προσεκτικοί στὰ 6 ὥς 7 χρόνια τους. Τὸ παιδί τότε περνᾷ μιὰ ἀλλαγὴ ζωῆς. Παύει νά εἶναι ἀπολύτως ὑπὸ τὴν προστασία τῶν γονέων του. Καί λέγεται ὅτι τὰ ἀγοράκια τραυλίζουν 4 καί 5 φορές πε-

ρισσότερο ἀπὸ τὰ κορίτσια, γιατί σ' αὐτὰ ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς γίνεται πρὸ ἀπώτομα. Στὴν αὐτὴ τοῦ σχολείου, τὰ παιχνίδια τῶν κοριτσιῶν δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ ἐκεῖνα πού παίζουν στὸ σπίτι μὲ τὴν μητέρα ἢ τίς ἀδελφές τους. Ἀπὸ 6 χρόνων, τὸ ἀγοράκι μπαίνει σ' ἕνα κόσμον «συναγωνισμοῦ». Ἐχει σημασία νά φανῇ τόσο καλὸ ὅσο καί τὰ ἄλλα. Καί συχνά, ὅταν ἕνα ἀγοράκι δὲν τοῦ κάνουν συντροφιά, τότε ἀπὸ ἀγανάκτηση καί ἀπελπισία ἀρχίζει νά τραυλίσῃ.

Ὡστόσο, τὸ κακὸ στὸν Κριστιάν ἔχει προχωρήσει τόσο, ὥστε νά ἐπιβάλλεται εἰδικὸς τρόπος θεραπείας. Διάφορες μέθοδοι ἀντιμετωπίζονται γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ἐλαττωματικῆς ὁμιλίας. Κατὰ τὴν μέθοδον Λίμπσφρμ, μπορούμε νά ἐνθαρρύνουμε τὸ παιδί νά σέρνῃ τὰ φωνήεντα: κα - α - πέλλο. Οἱ Ἀγγλοὶ Τσέρρυ καί Σόγιερς παρατήρησαν ὅτι ἕνας θρασύγλωσσος μιλᾷ κανονικά ὅταν δὲν τὸν ἀκούῃ ἄλλος. Καλύπτουν λοιπὸν τὴ φωνὴ τοῦ παιδιοῦ μὲ εἰδικὰ ἀκουστικά ἔτσι τὸ παιδί διαβάσει δυνατὰ ἕνα κείμενον μὲ 120 λέξεις, χωρὶς τὴν παραμικρὴν δυσκολία. Στίς 24 ἀπὸ τίς 25 περιπτώσεις, ἡ θεραπεία αὕτη εἶναι ἀποτελεσματικὴ, γιατί ἡ 25ῃ περίπτωση θὰ εἶναι ἡ περίπτωση παιδιοῦ πού ἔχει μάθει νά ἀνέχεται ἐκκωφαντικὸ θόρυβον.

Ἡ πρὸ τελευταίωμένη μέθοδος εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία τοῦ καθηγητῆ Ἐμίλ Φράιτσελς, ὁ ὅποιος τὴν στηρίζει σ' ἕνα ἀπλὸ γεγονός: μπορούμε νά μασάμε καί νά μιλᾷμε συγχρόνως. Στὴν πραγματικότητα οἱ ἴδιοι μῦς, τὰ

ἴδια νεύρα, τὸ ἴδιο κινητικὸ κέντρο χρειάζονται γιὰ τὶς δύο αὐτὲς λειτουργίες. Ἐνὰς ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς παγκόσμιας ἐπιτυχίας τῆς τσίρκας εἶναι ὅτι δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ μιᾶμε. Ὁ τραυλὸς λοιπὸν ἐνθαρρύνεται νὰ μασᾷ μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸ διάπλατα, ἀκόμη καὶ μὲ κίνδυνον νὰ γίνῃ ἀντισθητικὸς, καὶ ὕστερα νὰ μασᾷ μὲ τὸ στόμα ἄδειο. Ὁ ἄρρωστος καὶ ὁ γιατρὸς μασοῦν διαδοχικὰ, ἀνταλλάσσοντας λέξεις, ὕστερα φράσεις. Τέλος, ἡ μεγαλόφωνη ἀ-

νάγνωση, ποὺ ἀνακατεύεται μὲ τὴν ἀπλὴ ἀνάμνηση τῆς μασήσεως, μπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ σὲ μιὰ φυσιολογικὴ ἄρθρωση ἀπλῶν φράσεων ποὺ προφέρονται μὲ μιᾶς, ὅπως, π.χ., θαῖγω, θαμείνω.

Αὐτὰ τὰ ἔχει ἤδη καρδίσει ἡ ἱατρικὴ. Καὶ ἀπὸ ὅτι μποροῦμε νὰ προβλέψουμε μὲ θάση τὶς σημερινὰς προόδους, ἡ ἱατρικὴ θὰ ἔχῃ στὴ διάθεσὴ τῆς τὰ μέσα γιὰ τὴν πλήρη θεραπεία ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ τραυλισματος.

ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΣΩΣΤΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΑΣ ;

1) Δὲν βρῆκα θέση στὸ λεωφορεῖο καὶ καθόμουν ὀρθίος.

2) Ἀπὸ δηλώσεις πολιτικοῦ, σὲ πρωινὴ ἐφημερίδα: ἀπεκατεστήσομεν τὸ γόητρον τῆς Ἑλλάδος.

3) Δὲν τὰ βλέπω καλὰ τὰ πράματα· θάχωμε γεγονότα.

4) Τῷχει πάρει πολὺ ἀπάνω του· μᾶς κοιτάζει ἐκ τοῦ μακρόθεν.

5) Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ νέο βιβλίον τοῦ γνωστοῦ λογοτέχνου...

6) Δὲν πῆγα ἐφέτος στὸ νησί, ἔνεκα τοῦ ὅτι δὲν μοῦ ἔδωσαν ἄδεια.

7) Κάθε χρόνο ἐγένετο

ἡ συνέλευσὴ μας στὴν αἴθουσα τοῦ Συνδέσμου· ἐφέτος ἐγένετο στὸ θέατρο...

8) Τρελλαίνομαι γιὰ τὸ κινηματογράφον.

9) Θὰ προσπαθῶ μὲ παντὶ τρόπο νὰ τὸ ἐπιτύχω.

10) Μολονότι ἔκαμα ὅτι μποροῦσα, ἐν τούτοις ὁμῶς δὲν τὸ κατάρθωσα.

11) Ἡ ὑψωσις τοῦ τιμαρίθμου ὀφείλεται εἰς ἐποχιακοὺς λόγους.

12) Τὸν ἐξύβρισε διὰ βαρέων φράσεων.

13) Ἐργάζεται στὰ χαλυβουργεῖα Ἐλευσίνος.

14) (Ἀπὸ πρωινὴ ἐφημερίδα). Αὐτὴ ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑπουργοῦ... ἦταν πολὺ ἄστοχη καὶ ἀπολιτικὴ.

Ἀπαντήσεις στὴ σελίδα 143

ΙΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Λίγα λόγια, λίγοι στίχοι,

ωολλή ἀλήθεια

Τὰ ὀκτὼ μικρὰ ποιήματα ποὺ ἀκολουθοῦν, εἶναι ξεσηκωμένα ἀπὸ ξενόγλωσσα θεοσοφικὰ διβλία, ποὺ οἱ συγγραφεῖς τῶν τὰ ἔχουν, μὲ τὴ σειρά τους, ἀντιγράψαι ἀπὸ παλιὰ Ἰνδικὰ, καὶ μερικά ἀπὸ σανσκριτικά, κείμενα. Εἶναι ἀνώνυμα καί, ὅπως συμβαίνει μὲ ἕνα μεγάλο μέρος τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας τῶν παλαιῶν ἐποχῶν, οὔτε ξέρεи κανεῖς πότε πρωτογράφηκαν. Ἀκόμα καὶ τὰ ἱερὰ ἀρχαῖα διβλία τῶν Ἰνδιῶν, τὶς Βέδες, δὲν ξέρουμε οὔτε ποιοὶ τὰ ἔγραψαν, οὔτε ἀκόμα καὶ πότε.

Θέλουν νὰ εἰποῦν ὅτι τὰ διβλία τῆς θεσμοθεσίας τῶν, οἱ Νόμοι, δηλαδὴ τοῦ Μανού, ἔχουν γραφῇ ἀπὸ τοὺς γιούους τοῦ Ἡλίου, ποὺ λέγονται Μανού. Τὰ δύο γιγάντια ἔπη τῶν ἔχουν τᾶχα γραφῇ ἡ

μὲν Μαχαβαράτα ἀπὸ τὸν θεῖο Βεάσα, ἡ δὲ Ραμαγιάντα ἀπὸ τὸν Βαλμίκην. Τὸ πιθανώτερον εἶναι πὼς αὐτοὶ εἶναι μονάχα οἱ σχολιαστὲς τῶν.

Γενικά, μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεῖς, ὡς πρὸς τὴ χρονολόγησιν τῆς ἀρχαίας Ἰνδικῆς φιλολογίας, ὅτι ὑπάρχουν τέσσερες φιλολογικὲς περίοδοι, δύο πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστὸ καὶ δύο μετὰ. Στὴν πρώτη καὶ ἀρχαιότερη, ἀνήκουν οἱ Βέδες καὶ ἡ θεσμοθεσία τῶν Μανού, καθὼς στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἡ μυθικὴ ἐποχὴ τοῦ Ὀρφέα καὶ τοῦ Μίνωα. Στὴ δευτέρῃ μυθικὴ περίοδον ἀνήκουν τὰ ἔπη τῶν Ραμαγιάντα καὶ Μαχαβαράτα, καθὼς σὲ μᾶς ἡ ἐποχὴ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν Ραψωδῶν. Στὴν τρίτη, ἱστορικὴ πιά περίοδον, ποὺ ἀρχίζει λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστό, καὶ

φτάνει ως τὸν τέταρτο περίπου αἰῶνα, φανερώθηκαν οἱ «ἐννηὰ σοφοί», ὁ Καλιδάσας, ὁ βασιλιάς Βετριχαρῆς κ.λ.π. καὶ οἱ σπουδαιότερες θεοσοφικὲς σχολές, καθὼς σὲ μᾶς τοὺς Ἑλλήνες, ἡ περίοδος τῶν Σωκρατικῶν καὶ τοῦ Σοφοκλῆ. Τέλος, στὴν τελευταία περίοδο, ποὺ πιάνει ἀπὸ τοὺς προηγούμενους ἴσαμε τὸν μεσαίωνα, ἤκμασαν οἱ φημισμένοι σχολιαστὲς τῶν μεγάλων κλασικῶν συγγραμμάτων, κι αὐτὴ ἡ ἐποχὴ μπορεῖ νὰ παραβληθῇ μετὰ τὴν περίοδο τῆς ἀκμῆς τῆς δικῆς μας Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς.

Αὐτὰ μονάχα εἶναι ξεκαθαρισμένα ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀβελαιότητος, ἀναφορικὰ μὲ τὰ καθέκαστα τῆς ἀρχαίας Ἰνδικῆς φιλολογίας. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶναι εἰκασιές ἀπλές.

Τὸ τελευταῖο ποίημα ποὺ πα-

ραθέτουμε εἶναι τοῦ Ἰνδοῦ βασιλιά Βατριχαρῆ, δόκιμου ποιητῆ, ποὺ ἔζησε γύρω στὰ 60 πρὸ Χριστοῦ, τὸν ἔχει δὲ ξεσηκώσει ἀπὸ τὰ ἀρχαία σανσκριτικά ὁ πολὺς Δημήτριος Γαλανὸς ὁ Ἀθηναῖος, ὁ «Πλάτων τοῦ αἰῶνος», ὅπως χάραξαν οἱ σοφοὶ Βραχμάνοι τοῦ Μπενάρης ἐπάνω στὴν πέτρα τοῦ τάφου του τὸ 1833.

Ὁ στίχος αὐτὸς τοῦ ποιητῆ Βατριχαρῆ, σὲ πεζὸ στὸ πρωτότυπο, ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, μὲ τὸ νὰ φανερώνη ἓνα ἐντελὲς ἄγνωστο ἐρωτικό σχῆμα στὴν παγκόσμια φιλολογία, διαφορετικὸ ἀπὸ κείνο ποὺ ξέραμε ὡς τώρα πὼς ἦταν τὸ τρίγωνο.

Τὰ ἐννέα ἔμμετρα ποὺ παραθέτουμε εὐθὺς ἀμέσως δὲν εἶχαν τίτλους στὸ πρωτότυπο.

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ

Εἶναι αὐτός, ποὺ καὶ οἱ θεοὶ τὸν ζηλεύουν
ἀπὸ τοὺς κατώτερους θρόνους των.

Εἶναι Αὐτός, ποὺ οὔτε ἡ κατάρρευση τῶν τριῶν κόσμων
μπορεῖ νὰ τὸν ταραξῇ.

Ὅλες τίς ζωὲς τίς ἔχει ζήσει, ὅλους τοὺς
θανάτους τοὺς ἔχει ἀποθάνει.

Τὸ Κάριαν δὲν ἔχει πιά νὰ τοῦ ἐτοιμάσῃ ἄλλη κατοικία.

Μὴ ζητώντας τίποτε, τὰ πάντα κερδίζει.

Λησμονῶ τὸν ἑαυτὸ του κι ἔτσι τὸ Σῦμπαν γίνεται γι' αὐτὸν ΕΓΩ.

ΤΑ ΔΕΚΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ

Νά : σὰν ἄγριοι ἐχθροί, σκοτωμένοι ἀπὸ κάποιον πολεμιστῇ,
κείνεται μέσα στὴ σκόνῃ,

στὸ μάρκος ἀτέλειωτων σταδίων, τὰ δέκα ἀμαρτήματα.

Ὁ ἐγωισμός, ἡ ψεύτικη πίστις κι ἡ ἀμφιβολία
εἶναι τὰ τρία.

Τ' ἄλλα δυὸ εἶναι τὸ μῖσος κι ἡ φιληδονία.

Ὅποιος νίκησε τὰ πέντε αὐτὰ ἀμαρτήματα
ἔχει περάσει τὰ τρία τέταρτα τοῦ δρόμου.

Μένουν ἀκόμα ἄλλα πέντε κι εἶναι αὐτά,
τὸ νᾶσαι φιλόζωος, ν' ἀποθνήσκῃς τὴν Παράδεισο,
νὰ εἶσαι καυχησιῶδης, πλάνος καὶ ἀκατάδεχτος.

NIPBANA

Ἄν λένε κάποιοι πὼς Νιρβάνα θὰ πῇ νὰ μὴ ζῇ κανεὶς,
πέστε τους πὼς γελιοῦνται, καὶ πὼς δὲν τὸ γνωρίζουν,
Ἄν λένε κάποιοι πὼς Νιρβάνα εἶναι νὰ μὴν ὑπάρχῃ κανεὶς,
πέστε τους πὼς ψεύδονται.
Πέστε τους ὅτι δὲν εἶδαν τὸ φῶς ποὺ λάμπει
πέρα ἀπὸ τὰ σπασμένα λυχνάρια τους,
οὔτε κι ἐνοιῶσαν τὴν, πέρα ἀπὸ τὴ ζωὴ,
πέρα κι ἀπ' τὸν κόσμον, εὐδαιμονία.

Ο Μ (Ἡ μυστική, ἱερὴ λέξη τῶν Ἰνδῶν)

Ὁ Ἀμιτάγια! μὴν προσπαθεῖς νὰ μετρήσῃς μὲ λέξεις
τὸ Ἀπροσμέτρητο. Μὴ οἰχνεῖς τὸ σφοντύλι τῆς σκέψης σου
στὸ Ἀπύθμενο.
Ὅποιος ρωτᾷ γι' αὐτό, λαθεύει. Λαθεύει κι ὁποιος ἀποκρίνεται.
Μὴ λὲς τίποτε!

ΚΑΡΜΑΝ (ὁ νόμος τῆς ἀνταπόδοσης)

Ἐκεῖνος ποὺ, σὰν δοῦλος κάποτε μόχθησε,
σὰν ἄρχοντας μπορεῖ νὰ ἐρῇ πίσω,
γιὰ τὴν εὐγένεια καὶ τὴν ἀξία του.
Καὶ πάλι, ἐκεῖνος ποὺ ἦταν βασιλιάς,
μπορεῖ τώρα νὰ γυρίσῃ κοινωδίασας,
γιὰ ὅσα εἶχε κατωμένα, ἢ καὶ γιὰ ὅσα τυχὸν παρόλγεινε.
Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀδυσώπητος νόμος τῆς ἀνταπόδοσης.

«Ο ΓΑΡ ΖΥΓΟΣ ΜΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣ κ.λ.π.»

Οἱ διαταγὲς Του δὲν εἶναι βαρεῖες,
παρὰ μονάχα ὅταν οἱ ἄνθρωποι τίς λογαριάζουν γιὰ τέτοιες.
Τί σημασία ἔχει τὸ ἂν μὲ στέλνῃ μακριά,
μιά καὶ μοῦ δίνει τὴ δύναμιν νὰ βαδίσω;
Πότε, ἢ ποῦ, μοῦ εἶναι ἀδιάφορο.
Ἐκτελώντας τὸ δικό Του ἔργο, κι ὅχι τὸ δικό μου,
δὲ βαδίζω ποτὲ μόνος.

ΣΤΕΝΟ ΚΑΙ ΠΙΚΡΑΜΕΝΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

Ἐμπᾶτε στὴν ἀτραπὸ. Δὲν ὑπάρχει πόνος σὰν τὸ μῖσος,
θλίψη σὰν τὸ πάθος, ἀπογοήτευση σὰν τὴ φιληδονία.
Ἐμπᾶτε στὴν ἀτραπὸ. Ἐρεῖ κίβλας πολὺ προχωρήσει
ἐκεῖνος ποὺ βιάζει μιὰ προσβολή.
Ἐμπᾶτε στὴν ἀτραπὸ. Ἐκεῖ ἀναβλύζουν ἱερατικά νερά,
ποὺ σβύνουν κάθε δίψα. Ἐκεῖ ἀνθίζουν τ' ἄνθη τ' ἀθάνατα
ποὺ στρώνουν χαρούμενα τὴ στράτα.
Ἐκεῖ ἀφθονοῦν κι οἱ γρήγορες καὶ γλυκαμένες ὥρες.

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗ

Όλα είναι ένα σκάκι με ημέρες και νύχτες,
 όπου η Μοῖρα παίζει έχοντας για πιόνια τούς ανθρώπους.
 Τους σπρώχνει από δω, τούς σπινεύει απ' εκεί
 κι ύστερα τούς ταπεινώνει και τούς φρονεύει,
 κι έναν πρὸς έναν τούς πετάει στὰ ἄχρηστα...

ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟΣ ΝΑΝΑΙ Ο ΕΡΩΤΑΣ

«Εκείνη πού ἐγὼ λατρεύω μὲ τὴν ψυχὴ μου, δὲν ἀγαπάει ἐμένα, ἀγαπάει κάποιον ἄλλο, κι αὐτὸς ὁ ἄλλος ἀγαπάει κάποιαν ἄλλη. Κι αὐτὴ ἡ ἄλλη εἶναι πού μ' ἀγαπάει. Καταραμένοι λοιπὸν νῆμαστε ὅλοι μας. Κι ἐγὼ, κι αὐτὴ καὶ κείνη καὶ κείνος κι ὁ ἴδιος ὁ ἔρωτας».

Γιὰ τὴν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ σπουδαίου στὴν ἰνδικὴ φιλολογία τετράστιχου, θέλουν νὰ εἰποῦν ὅτι ἦρθε κάποτε σὲ τοῦτον τὸν βασιλιά Βατριχαρή, σὰν ξένος, ἕνας Βραχμάνος, καὶ γιὰ τὴ φιλοξενία πού τοῦκανε, ἔβγαλε κι ἔδωσε στὸν βασιλιά ἕνα μῆλο, καὶ τοῦ εἶπε: «ὅποιος φάει ἐτοῦτο τὸ μῆλο, θὰ μείνῃ νέος σ' ὅλη τὴ ζωή».

Ὁ βασιλιάς, λοιπὸν, πού ἀγαπούσε μὲ πάθος τὴ βασιλίσα, κι ἤθελε νὰ τὴν βλέπῃ νέα, προτίμησε νὰ στερηθῇ τὸ μῆλο καὶ νὰ τὸ δώσῃ ἐκείνης. «Πάρτο, νὰ τὸ φᾶς, τῆς εἶπε, γιὰ νὰ σὲ βλέπω πάντα νέα». Ἡ βασιλίσα ὁμῶς, πού εἶχε πέσει σὲ ἔρωτα μὲ τὸν ἱπποκόμο τοῦ παλατιοῦ, ἔδωσε τὸ μῆλο σ' αὐτόν, λέγοντάς του: «Φάε αὐτὸ τὸ μῆλο, γιὰ νὰ σὰι πάντα νέος». Ὁ ἱπποκόμος, πού ναὶ μὲν πλάγιαζε μὲ τὴ βασιλίσα, ἀγαπούσε τὴ βασιλικὴ ἑταίρα. Προτίμησε λοιπὸν νὰ δώσῃ σ' αὐτὴν τὸ μῆλο, παρὰ νὰ τὸ κρατήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. «Πάρτο καὶ φάτο, τῆς λέει, γιὰ νὰ σὲ βλέπω πάντα καθὼς εἶσαι σήμερα». Πλὴν ὁμῶς ἡ βασιλικὴ ἑταίρα, ἐνὺ τὰ εἶχε μὲ τὸν βασι-

λικὸ ἱπποκόμο, ἀγαπούσε μὲ τὴν καρδιά της τὸν βασιλιά. Γι' αὐτὸ κι ἀρνήθηκε, μὲ τὴ σειρά της, νὰ φάῃ ἡ ἴδια τὸ μῆλο, καὶ τῷ δωσε στὸν ἀγαπημένο της, τὸ βασιλιά. «Φάε αὐτὸ τὸ μῆλο, ἀγαπημένε μου, γιὰ νὰ σὰι πάντα νέος καὶ ἀκμαῖος» τοῦ εἶπε.

Ἀπόρησε τότε ὁ βασιλιάς καὶ τὴ ρώτησε: «Ἀπὸ πού ἔχεις αὐτὸ τὸ μῆλο;» καὶ ἡ βασιλικὴ ἑταίρα τοῦ εἶπε: «Μοῦ τῷδωσε ὁ ἱπποκόμος σου.» Καλεῖ ἀμέσως τὸν βασιλικὸ ἱπποκόμο — τὸν σταυλάρχη νὰ πούμε — καὶ τὸν ρωτᾷ: «Ποιὸς σοῦχει δώσει αὐτὸ τὸ μῆλο;» καὶ ὁ σταυλάρχης τοῦ ἀπάντησε: «Ἡ βασιλίσα.»

Τότε λοιπὸν ὁ βασιλιάς, παθαίνοντας αὐτὰ πού ἔπαθε, βρῆκε νὰ πῇ αὐτοὺς τοὺς στίχους καὶ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸν κόσμο, τράβηξε κατευθεῖαν γιὰ τὴν ἔρημο.

«Τηνικαῦτα ὁ Βασιλεὺς οὗτος δεινοπαθὼν, λέει ὁ μακάριος Δ. Γαλανός, εἶπεν τὸν στίχον τοῦτον, καὶ ἀπογνοὺς τῶν τοῦ κόσμου, ἀνεχώρησεν εὐθέως εἰς ἔρημον.» Προσθέτει δέ, γιὰ νὰ πληροφόρησιν τοὺς ἀναγνώστες, πὼς ὁ Βατριχαρῆς «ἦν εἰς ἄκρον

παιδείας μέτοχος καὶ ποιητῆς ἄριστος». (Δημητρίου Γαλανοῦ, Ἀθηναῖος, Πρόδρομος Ἰνδικῶν μεταφράσεων, 1845).

Ἡ ἰνδικὴ φιλολογία δὲν φημίζεται μονάχα γιὰ τὰ δύο μεγάλα, γνωστὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον ἔπη, τὴ Μαχαβαράτα καὶ τὴ Ραμαγιάνα. Εἶναι γεμάτη ἀπὸ μύ-

θους καὶ ἔθνικα καὶ ποιητικὰ διηγήματα, πού στάθηκαν πρότυπα καὶ βάσεις γιὰ τὴν Ἀραβικὴ φιλολογία, κι ἀπ' ὅπου οἱ Ἀραβες ποιητὲς δανείστηκαν τὶς περισσότερες ὑποθέσεις γιὰ τοὺς «μυθικοὺς ἀπολόγους», τὶς κωμωδίες καὶ τὶς τραγωδίες των.

Ν. Π.

Χωρίς λόγια

Ὁ καλύτερος
κατάσκοπος
τῶν αἰώνων

Η ΑΕΡΟ- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῦ

MICHEL NOISEAU

Τὸ περασμένο φθινόπωρο, στή Γερμανία, κατὰ τὴ διάρκειά των μεγάλων στρατιωτικῶν γυμνασίων τοῦ ΝΑΤΟ, οἱ ἀγγλικὲς μονάδες τοῦ «ἐρυθροῦ στρατοπέδου» ποὺ ἀντιπροσώπευαν τὸν ἔχθρο, εἶχαν καιροφυλάξει ἐπιμελῶς τὸ στρατηγεῖο τους σ' ἓνα δάσος τῆς Βαυαρίας. Καὶ ὅμως, παρὰ τὰ δίκτυα καὶ τὰ κλαδιά ποὺ εἶχαν ρίξει πάνω στὸ ὑλικό τους, παρὰ τὶς διαταγὲς ποὺ εἶχαν δώσει στοὺς στρατιῶτες νὰ κυκλοφοροῦν μόνο κεκαλυμμένοι, μέσα σὲ 24 ὥρες, ἡ ἀεροπορία τοῦ «κυανοῦ στρατοπέδου» εἶχε ἀνακαλύψει καὶ καταστρέψει τὸ ἐπιτελεῖο μὲ τὰ εἰκονικά της πυρά. Εἶχε κάνει τὴν ἐπέμβαση τοῦ ἓνα φοβεροῦ ὄπλου: τὸ «κατακόρυφο μάτι», ἡ ἀεροπορικὴ ἀναγνώριση.

Μόλις ἓνας πράκτωρ ἀνέφερε συγκέντρωση ἐρυθρῶν στὰ ὄρη τῆς Βαυαρίας, οἱ «κυανοὶ» ἐξαπέλυσαν ἔ-

να ἀεροπλάνο ἀεροφωτογραφίας τοῦ 33ου γαλλικοῦ σμήνου γιὰ νὰ ἐκκαθαρίσει τὴν ὑποπτη ζώνη μὲ «μαύρα καὶ λευκά» κλισὲ καὶ κονταχρῶμ. Ὑστερα οἱ «μεταφρασταὶ» ἔκαναν τὶς εἰκόνες νὰ μιλήσουν:

Ἦταν σὰν ἴχνη τροχῶν ποὺ κατέληγαν σ' ἓνα ἰσάσος, σὰν μεγάλα χαντάκια ἀνοιγμένα μακριὰ ἀπὸ τοὺς δρόμους μέσα στὸ μωσαϊκό τῶν χωραφιών. Οἱ ἐγχρωμες φωτογραφίες συμπλήρωσαν τὴν ἔρευνα: τὰ δίκτυα καὶ τὰ «κλαδιά μὲ τὰ ὁποῖα εἶχαν σκεπάσει τὶς ὑποπτες ἐγκαταστάσεις, φαίνονταν σὰν κηλίδες μελάνης ἐπάνω στὸ χαρτί, γιὰ τὴν χημικὰ τους χρώματα δὲν μπορούσαν νὰ μιμηθοῦν τὴ βλάβη.

Καθημερινῶς, νύκτα μέρα, τὸ κατακόρυφο μάτι τοῦ ΝΑΤΟ ἔρευνᾶ προσεκτικὰ τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. Μόνο σ' αὐτὴν, τὸ 33ο γαλλικὸ σμήνος ἔχει πρᾶξῃ μὲσα σὲ δυὸ χρόνια 60.000 πλάκες σὲ χίλιες πτήσεις, διατρέχοντας 1½ ἑκατομμύριο χιλιόμετρα, δηλαδὴ πραγματοποιώντας ἑπτά φορές τὸν γύρο τοῦ κόσμου.

Ἡ Ὑπηρεσία Ἀεροπορικῶν Ἀναγνώσεων, ἡ «Ρεκὸ» καὶ οἱ πιλότοι

τῆς, εἶναι οἱ τελευταῖοι τῶν ἱπποτῶν τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ πιλότος—φωτογράφος τῆς «Ρεκὸ», στὶς μακρινὲς ἀποστολές του σὲ ὕψος 15.000 μ. ἢ στὰ τρομερὰ περάσματά του ξυστὰ πάνω ἀπὸ τὰς λευκὲς μὲ 1.500 χλμ. τὴν ὥρα, εἶναι πάντα ὁ τελευταῖος σολίστας. Ἐδῶ, μὴ στρατιωτικὴ ἐφοδιοπομπὴ κρύβεται κάτω ἀπὸ ἓνα δασύλλιο· ἐκεῖ, ρίχνεται στὴ θάλασσα μὴ γέφυρα ἀπὸ σκάφη, παρακάτω ἓνα ἐρειπωμένο οἶκημα εἶναι γεμάτο ἀντέννες· οἱ ὑπερφωτογραφικὲς μηχανὲς συλλαμβάνουν κατὰ τὴν πτήση τὴν ὄψη τῶν πραγμάτων, κάθε φορὰ ὅμως ἡ ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπινου ματιοῦ εἶναι ποὺ ἔχει τὴν πρωτοβουλία καὶ ποὺ παίρνει τὴ φωτογραφία. Δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὸ ὀπτικὸ ὄργανο, ὅσο τελειοποιημένο καὶ ἂν εἶναι, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ φευγαλέο ἴχνος, τὸ ὁποῖο ἀπὸ ἓνα σύννεφο σκόνης ἢ μὴ λάμψη ἡλίου στὸ παρμπρίζ μαρτυρᾷ τὴ διέλευση ἐνὸς ὑποπτοῦ ὀχήματος.

Ὁ φωτογράφος, ὀδηγώντας τὸ ἀεροπλάνο, γράφει, σχολιάζει τὶς τολμῆρες του πτήσεις στὸ μαγνητόφωνο, καὶ χωρὶς ὄπλο, μόνος ἐναντίον τῶν καταδιωκτικῶν καὶ τῶν κατευθυνόμενων βλημάτων, δὲν ἔχει γιὰ νὰ ἀμυνθῇ παρὰ μόνο τὶς μανούβρες καὶ τὴν ταχύτητα: 300 μ. τὸ δευτερόλεπτο, 18 χιλιόμετρα τὸ λεπτό.

Ἡ γέννηση τῆς ἀεροπορικῆς ἀναγνώσεως δὲν συμπίπτει μὲ τὴ γέννηση τῆς ἀεροπορίας. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1785, ἓνα ἡλιόλουστο ἀπόγευμα, ὁ ἀεροναύτης Φρανσουά Μπλανσάρ ἐτοιμαζόταν νὰ ὑψωθῇ μὲ ἀερόστατο μαζί μ' ἓνα Ἀγγλο. Τὴν τελευταία στιγμή ὁ ἐπιβάτης τοῦ τὴν ἔσκασε γιὰ τὴν ἀρχίσει νὰ φυσᾷ μὴ ἐλαφρὰ αὐρά.

—Ποιὸς θέλει νὰ ἔρθῃ μαζί μου; ρώτησε ὁ Μπλανσάρ.

Ἀπὸ ἓνα ὄμιλο μαθητῶν τῆς Βασιλικῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων ποὺ παρακολούθουν τὸ θέαμα πρόβαλε ἓνας νεαρὸς καὶ πῆδηξε στὸ καλάθι. Ὁ κόσμος χειροκρότησε, ἀλλὰ ἓνας ἀξιώματικὸς φώναξε: «Πῶς τολμάτε κύριε νὰ μετασχετε ἐν στολή σὲ ἓνα δημόσιο θέα-

μα; Θὰ φυλακισθῇτε ὅταν γυρίσετε στὴ Σχολή!»

Ὁ ἀξιώματικὸς, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν στὴ Σχολή, ὠνομαζόταν Πισεγκρύ, καὶ ὁ μαθητὴς Βοναπάρτης! (Ὁ ἴδιος Πισεγκρύ ποὺ ἀργότερα μαζί μὲ τὸν Καντουντὰλ μετέσχε στὴ συνωμοσίαν ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος). Ὁκτὼ χρόνια ἀργότερα, στὶς 3 Ἰουνίου τοῦ 1793, ἡ ἰδέα ποὺ ἴσως εἶχε γεννηθῇ στὸ μυαλὸ τοῦ Βοναπάρτη τὴν ἡμέρα τῆς μεταίωθισης ἀνόδου, ἐξασφάλισε τὴ νίκη τοῦ Φλερύ: Ὁ «Ἐπιχειρηματικὸς», ἓνα ἀερόστατο ποὺ εἶχε κατασκευάσει ὁ φυσικὸς Κουτέλ, ἀποκάλυπτε στὸ στρατηγὸ Ζουρντὰν τὴν προσέγγιση αὐστριακῶν στρατευμάτων. Ἡ ἀεροπορικὴ ἀναγνώριση, ποὺ στὸν πόλεμο τοῦ 1914 χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ πυροβολικοῦ δὲν διεδραμάτισε πλήρως τὸ ρόλο τῆς παρὰ μόνο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ φωτογραφία. Ὁ Σίντνεϋ Κόττον, παλὶς Αὐστριακὸς πιλότος, ἀφοῦ ταξίδεψε σὲ ὅλα τὰ πλάτη, πῆγαινε τακτικὰ στὴ Γερμανία γιὰ τὶς ὑποθέσεις του σχετικὰ μὲ τὴν ἐγχρωμὴ φωτογραφία. «Ἄν πηγαίνατε μὲ τὸ ἀεροπλάνο,» τὸν συμβούλεψε ὁ Οὐντερμπόλσμ, ἀρχηγὸς τῆς Βρετανικῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν.

«Ποιὸς σὰς ἐμποδίζει νὰ φωτογραφίσετε τὰ βιομηχανικὰ κέντρα;» Ἡ ΡΑΦ ἔθεσε στὴ διάθεσή του ἓνα τουριστικὸ ἀεροπλάνο ποὺ αὐτὸν ἀτρακτο καὶ στὶς πτέρυγες εἶχε κρυμμένες τρεῖς φωτογραφικὲς μηχανές. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1939, ἡ «Ρεκὸ» πραγματοποιεῖ ἓνα μεγάλο ξεκίνημα: σ' ἓνα χρόνιο κινηματογραφίζει τέσσερας χιλιάδες τετραγωνικὰ χιλιόμετρα ἐχθρικοῦ ἐδάφους μὲ «Μπλέναμ», ἀγγλικά ἀεροπλάνα ἀργὰ καὶ βαρεὰ, καὶ μὲ γαλλικά ἀεροπλάνα 9.600 τετραγωνικὰ χλμ. Ἐκατὸ ἀεροπλάνο χάθηκαν. Μόνο τὰ Σπιτφάερ, τὰ ταχύτερα καταδιωκτικὰ τοῦ κόσμου, φωτογράφησαν 8.000 τετραγωνικὰ χλμ. χωρὶς καμμία ἀπώλεια. Ἀπὸ τότε ἡ ταχύτης ἔγινε ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 1 ἀρχὴ τῆς «Ρεκὸ».

Λίγα χιλιόμετρα ὁρατότης ἔφθαν τὴν ἐποχὴ τοῦ Φλερύ. Σήμερα

ή ταχύτητα των στρατιών, ή ποικιλία του υλικού πολλαπλασιάζουν την έκταση και την ακρίβεια της εξερευνητικής. Η έρμηνεία των εικόνων γίνεται καθημερινώς και πιο δύσκολη. Πρέπει να ανιχνεύει κανείς όριζοντες εκατοντάδων χιλιομέτρων, να διακρίνει καθημέρα τις αλλαγές των μετόπισθεν, να βλέπει ανάγλυφα, και μερικές φορές να τρυπά κυριολεκτικά με τα μάτια ένα κομμάτι γής ενός τετραγωνικού μέτρου. Για την ανάγλυφη φωτογραφία, ή χρησιμοποίηση του στερεοσκοπίου επιβάλλει δύο εικόνες, που ή δεύτερη καλύπτει τὰ 60% της πρώτης. Οι τηλεφωτογραφικές μηχανές δίνουν μία συγκριτική εικόνα και τὰ οπτικά μικρόμετρα τή διάσταση των αντικειμένων. Κάθε κλίση είναι αίνιγμα. Μία λευκή κηλίδα στο φιλμ σημειώνει αντιτοπιλικό ή καταδρομικό; Οι στέγες αυτές των εργοστασίων είναι παγίδες που προορίζονται να εξαπατήσουν τὰ βομβαρδιστικά; Καθεμέρα από εκατοντάδες φωτογραφίες πρέπει να ανασυστήση κανείς την ιστορία ενός τοπίου, να ανιχνεύση μία καινούργια σιδηροδρομική γραμμή, να υποκλέψη στην αύλη ενός εργοστασίου, σέ μέτωπο πολλών χιλιάδων χιλιομέτρων, την ένδειξη μίας έφευρέσεως που θα ανατρέψει την ισορροπία των δυνάμεων, να συγκρίνει συνεχώς αλληλοδιαδεχόμενα κλισέ, να αντιμετωπίση τὸ δῶστημα καὶ τὸν καιρό.

Η «Ρεκὸ» έγινε ή πρώτη αστυνομική έπιστήμη των πολεμικών τεχνών. Αυτή ή φωτογραφία παρουσιάζει πυροβόλα μεγάλο βεληνεκούς, μήπως όμως πρόκειται για ξύλινες παγίδες, που θα παραπλανήσουν τὰ βομβαρδιστικά; Έν τούτοις, ο ντέτεκτιβ τῆς «Ρεκὸ» ψάχνει ἀμέσως για ἴχνη δημάτων γιατί κανένας στρατὸς δὲν είναι ἀρκετὰ πλούσιος για να εγκαταστήση ὁλόκληρο σκηνικό γύρω από ένα εικονικό πυροβολικό.

Δύο φωτογραφίες του καταδρομικού «Μπίσμαρκ», που πάρθηκαν τὸ 1941 σὲ διάστημα 24 ὥρων, ἔκριναν τὴν τύχη μίας μεγάλης μάχης.

Στὸ πρώτο, τὸ τρομερὸ σκάφος περιβαλλόταν ἀπὸ πλήθος μικρὰ φορητὰ. Στὸ δεύτερο, ἕνα μεγάλο πε-

τρελαιοφόρο ἦταν ἀγκυροβολημένο δίπλα του. Ἦταν ἀπίθανο ὅτι μία τέτοια μονάδα ἀνοικτῆς θαλάσσης θα τὴν χρησιμοποιούσαν για συνοδεία φορτηγῶν κατὰ μήκος τῶν νορβηγικῶν ἀκτῶν, ἢ για νὰ ἀντιμετωπίσῃ μὲν τῆς, στὴ Βόρειο θάλασσα, τὸ Βρετανικὸ στόλο. Ἀντίθετα, ἡ παρουσία τοῦ τάνκερ καὶ τῶν φορτηγῶν ἀνεφοδιασμοῦ μαρτυροῦσαν μακρινὸ ταξίδι, κάποια πειρατική ἐπιδρομὴ στὸν Ἀτλαντικὸ στὶς συμμηχικές γραμμές ἐφοδιασμοῦ, ἰδῶ πολὺ ἀγαπητὴ στὸ γερμανικὸ πολεμικὸ ναυτικὸ. Τὸ Ναυαρχεῖο ἀποφάσισε νὰ κινητοποιηθῇ για τὴν ἐπίθεση, ποὺ ὠδήγησε στὴν τραγωδία τοῦ «Χούντ», τοῦ καυχήματος τοῦ Βρετανικοῦ στόλου, ποὺ θυσιάστηκε μὲ μία μόνο βολή τοῦ πειρατικοῦ.

Τὸν Μάιο τοῦ 1942, κατὰ τὴ διάρκειά μιᾶς συνηθισμένης ἀποστολῆς, ὁ ὑπολοχαγὸς Ο. Γ. Στήβενσον φωτογράφησε ἕνα ὡς τότε ἀγνωστὸ ἀκόμη ἀεροδρόμιο στὸ Πενεμύντε στὴ Βαλτική. Ἡ λεπτομέρεια αὐτῆς κινητοποίησε ὅλη τὴ μυστικὴ πολεμικὴ ὑπηρεσία. Στους «μεταφραστὰς» τῶν φωτογραφιῶν ἔκανε στὴν ἀρχὴ ἐντύπωση ἕνα βαρὺ κτίριο σ' ἕνα δάσος κοντὰ στὸ ἀεροδρόμιο. Στὶς ἀρχές τοῦ 1943, μυστικὲς πληροφορίες ἀνήγγελλαν τὴν ἐφεύρεση ενός γιγαντιαίου πυροβόλου, ἱκανοῦ νὰ βομβαρδίση τὴν Ἀγγλία ἀπὸ τὶς γαλλικὲς ἀκτές. Τὸ μυαλό τους πῆγε τότε στὸ Πενεμύντε. Πάρθηκαν καινούργιες φωτογραφίες: κανένα ἴχνος πυροβόλου ἕνα ὅμως σημαντικό ἢ λεκτρικὸ ἐργοστάσιον καὶ πολυάριθμοι στύλοι ὑψηλῆς τάσεως ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους στὰ περὶχωρα. Για μεγαλύτερη δεδαίτητα, πέρασαν ὅλη τὴν Εὐρώπη μὲ τὸ κατακόρυφο μάτι. Κοντὰ στὸ Ὑδρένς, στὸ σημεῖο ποὺ ὀνομάζεται Μποῦα — Καρρέ, ἕνα περιεγὼ κτίσμα χαμηλὸ καὶ μακρὺ, στραμμένο πρὸς τὸ Λονδίνον, ἀποκάλυπτε ἐγκάρδιες ραβδώσεις ποὺ χώριζαν πολυάριθμα φαντῖα. Πενήντα ἀνάλογα κτίσματα ἀνακαλύφθηκαν στὴ Γαλλία, ὅλα στραμμένα πρὸς τὸ Λονδίνον. Τί ἦταν ἄραγε; Γιγαντιαία πυροβόλα, ἀεροπλάνα χωρὶς πιλότο, ρουκέτες μεγάλης ἀκτίνος; Στοιχεῖα ἀδιάσειστα

δὲν δρέθηκαν καὶ ἡ ταύτιση αὐτῶν τῶν κτισμάτων δὲν ἔγινε.

Στὸ Μέντινχαμ, γενικὸ στρατηγεῖο τῶν βρετανικῶν ὑπηρεσιῶν ἐρμηνείας φωτογραφιῶν, ἐξετάσθηκαν φωτογραφίες τοῦ Μποῦα — Καρρέ, ποὺ ἔχουν ληφθῇ μὲ τὸ στερεοσκοπικὸ καὶ τὸ μικρόμετρο. Ἦταν ἕνα μακρὺ κτίριο χωρὶς στέγη καὶ παράθυρα, ποὺ μποροῦσε νὰ περιέχῃ μιὰ ρουκέτα 12 μέτρων. Σὲ ὅλο τὸ μήκος του εἶχε χαμηλὲς ρουκέτες κολόνες, ποὺ ἀπὸ ψηλὰ ἔμοιαζαν σὰν δύο σειρὲς κουμπιᾶ ἐνὸς σταυρωτοῦ πανωφορίου. Μήπως ἦταν ἐξέδρα ἐξακοντίσεως; Οἱ κολόνες ὅμως θὰ ἐμπόδιζαν τὴν ἐξακόντισή! Μήπως οἱ στύλοι ἦταν για νὰ στηρίζουν μιὰ ἐπικλινῇ ἐξέδρα καὶ τὰ χωρίσματα δὲν ἦταν παρὰ ἀποθήκες ρουκετῶν; Ἐξέδρες αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἀποκλείανε τὴν κάθετὴ ἐξακόντισή. Χρειάστηκε νὰ παραδεχθοῦν ὅτι οἱ ρουκέτες για νὰ ἀνυψωθοῦν στὸ διάστημα ἔπρεπε νὰ ἔχουν πτερύγια. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ χωρίσματα — ἀποθήκες ἦταν πολὺ στενά, θὰ ἔπρεπε οἱ ρουκέτες νὰ τοποθετοῦναι τὴν τελευταία στιγμή. Λίγες ἐβδομάδες ἀργότερα, τότε ποὺ οἱ Γερμανοὶ καθάριζαν τὰ ἐρείπια ἑνὸς καινούργιου βομβαρδισμοῦ, ἕνα κλισέ ἔδειξε ἀνάμεσα στὰ χαλάσματα ἕνα μακρὸ ἀντικείμενο σὲ σχῆμα ρουκέτας ἐφοδιασμένο μὲ κοντοὺς πλωτῆρες. Ἦταν ἡ πρώτη φωτογραφία μιᾶς ἱπταμένης δόμβας V1. 120 ἐξέδρες τοῦ τύπου τοῦ Πενεμύντε ἀνακαλύφθηκαν στὶς γαλλικὲς ἀκτές, δηλαδὴ δυνάμεις πρὸς 2000 ρουκετῶν κατὰ 24ῳρο. Μία σειρά νέων βομβαρδισμῶν ἀνάγκασε τὸν ἐχθρὸ νὰ καθυστερήσῃ ἐκ νέου, καὶ ὅταν κατεσκευάσθηκαν κινητὲς ἐξέδρες, τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα εἶχαν ἤδη συναντηθῇ στὸν Δούναβη.

Ἀπ' ἐδῶ καὶ ἔμπρὸς οἱ στρατηγοὶ πρέπει νὰ βασίζονται κατ' ἀρχὴν στὴ δύναμη τῶν φακῶν, τῶν ραντάρ καὶ τῶν υπερφωτογραφικῶν μηχανῶν. Στὰ 1.000 χλμ. τὴν ὥρα καὶ στὰ 30 μ. ἀπὸ τὸ ἔδαφος, παίρνονται φωτογραφίες τελειῶς καθαρὲς μὲ τὸν συγχρονισμό τῆς ἐκτύλιξεως τοῦ φιλμ καὶ τῆς κινήσεως τῆς μηχανῆς ποὺ περνᾷ σὰν ἀστραπή. Σὲ ὕψος 3.000 μ., μποροῦμε νὰ διαβάσουμε

τὸν ἀριθμὸ ἑνὸς ὀχήματος, νὰ ἀναγνωρίσουμε ἕνα μοτὲρ στὴν αὐλὴ ἑνὸς ἐργοστασίου. Στὰ 1944, ὅταν οἱ Γερμανοὶ περνοῦσαν τὸν Ρήνο μὲ πρῶχειρες γέφυρες ποὺ τὶς ἔλυναν τὴν αὐγὴ καὶ τὶς ἔνασσαν αμολογοῦσαν τὸ δρόμο, τὰ λαμπρὰ μάτια τῆς «Ρεκὸ» ποὺ συνέλαβαν τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς.

Ἡ ἑγχρωμὴ φωτογραφία, τὰ εὐαίσθητα στὶς ὑπερυφθες ἀκτίνες φιλμ ἀνιχνεύουν ὅλες τὶς πονηρίες τοῦ καμουφλάς.

Στὴν Ἰνδοκίνα, οἱ Βιετναμικοὶ ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀλλάζουν κάθε 24 ὥρες, καὶ πολλὲς φορὲς συχνότερα, τὰ κλαδιά μὲ τὰ ὁποῖα ἔκρυβαν τὶς ἀποθήκες ὀπλων. Τὰ φιλμ διέκριναν ἀμέσως τὸ φυσικὸ πράσινο καὶ τὸ πράσινο τοῦ νεκροῦ φυτοῦ χωρὶς χλωροφύλλη, ποὺ ἀπλῶς μιμεῖται τὸ χρῶμα. Ἡ «Ρεκὸ» ἐγκατέστησε ἐπίσης στὰ ἀεροπλάνα πομπὲς τηλεοράσεως ποὺ ἐκπέμπουν ἀμέσως στὴ γῆ μιὰ φωτογραφία. Ὁ δὸς Ἀμερικανικὸς στόλος μπορεῖ νὰ καλύψῃ ὅλη τὴν ἑκτασὶ τῆς Μεσογείου· οἱ φωτογραφικὲς του μηχανές, τὰ ραντάρ ποὺ πετοῦν σὲ ὕψος 10.000 μ. καὶ ἡ τηλεόραση, μεταδίδουν τὶς μακρινὲς εἰκόνες στὰ ἀεροπλανοφόρα, ποὺ ἀργοπλέουν στὰ κύματα καὶ ποὺ ὡς τώρα δὲν ἔδλεπαν ψηλότερα ἀπὸ τὰ κατάρτια τους.

Ἡ «Ρεκὸ» δὲν ἐκτελεῖ μόνον στρατιωτικὲς ἀποστολές· οἱ ἐπιστήμονες καταγράφουν τὸν ρυθμὸ ἀπρόσιτων ποταμῶν, ἀναγνωρίζουν τὰ πετρώματα, τὰ σχήματα καὶ τὰ ὑψόμετα τοῦ ἔδαφους.

Στὸ ρομάντζο τοῦ Λεοῦλ, ὁ δαίμων Ἀσμοδαῖος ἔχει τὴ μαγικὴ δύναμη νὰ σηκῶν ὅποτε θέλει τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν τῆς Μαδρίτης για νὰ μαθαίνοι τὰ μυστικὰ τῆς πόλης. Ἡ ἀεροπορικὴ φωτογραφία ἔχει γίνῃ τὸ τηλεσκοπικὸ τῆς ἀρχαιολογίας. Στὰ 1941, ἡ ἀμερικανικὴ «Ρεκὸ», ποὺ ζητοῦσε νὰ ἀνακαλύψῃ μυστικὲς βάσεις γερμανικῶν ὑποβρυχίων, ἀνακάλυψε ἕνα πηγάδι τῶν Μάγια ἀπ' ὅπου ἔδωκαν πολὺτιμα ἀντικείμενα, ἀξίας 50 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ποὺ εἶχαν ἐγκαταλειφθῇ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἰσπανικῆς κατακτήσεως. Τὸ Ἐθνικὸ Γεωγραφικὸ Ἰνστι-

τοῦτο διαθέτει χιλιάδες φωτογραφίες, πού δείχνουν τὰ περίφημα σχέδια τῶν δαπέδων τῶν ρωμαϊκῶν ἐπαύλεων, τὴ διατετραγώνιση, τῶν ἐκατονταρχιῶν. Ἀπὸ δύο ὀριζόντιες γραμμὲς οἱ ἱδρυταὶ τῶν ἐπαύλεων σχεδίαζαν τοὺς δρόμους καὶ τὴ διάταξη τῶν κτιρίων μὲ βάση ἓνα ἄξονα πού συμβόλιζε τὴ γεωμετρία τοῦ σύμπαντος. Στὴν Τυνισία, κατέστη δυνατὴ μὲ τὴν Ἀεροπορικὴ φωτογραφία ἡ καταγραφή τῶν ὁρίων σχεδὸν καὶ τῶν 30.000 ἐκατονταρχιῶν γιὰ τὶς ὁποῖες μιλά ὁ Θεοδοσιανὸς κώδιξ τοῦ 438 π. Χ.

Οἱ ἐθνογράφοι δρῆκαν στὴν ἐναέριο φωτογραφία ἓνα ἐξαίρετο μέσο ἐρεύνης τῆς ζωῆς τῶν χαμένων ἢ πρωτογόνων πολιτισμῶν. Οἱ ἀνακαλύψεις αὐτὲς δὲν ἔχουν μόνο ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον: μὲ τὴν ἀπὸ ἀέρος θέα τῶν ἀρ-

χαίων ἐρειπίων ὁ Πάτερ Μπουρντ εἶχε τὴν ἰδέα νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ἐλαιῶνες, πού ἀποτελοῦν τὸν πλοῦτο τῆς Τυνισίας. Ἡ ἀνακάλυψη, κοιτασμάτων μετὰλλων καὶ πετρελαίων στὴ Σαχάρα ἄρχισε μὲ μιὰ ἐκστρατεία ἀεροπορικῶν φωτογραφίσεων, πού ἀποκαλύπτοντας τὴν ἰσοπέδωση τῶν γεωλογικῶν στρωμάτων, καθωδήγησε τὰ πρῶτα βήματα τῶν χωρομετρῶν, καὶ βοήθησε ὥστε νὰ μὴ γίνουν ἄχρηστες διατρήσεις πού θὰ στοίχιζαν δισεκατομύρια. Σήμερα, ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα, τὸ κατακόρυφο μάτι ἐρευνᾷ ὁλόκληρη τὴ Σαχάρα. Ἦδη, οἱ πύραυλοι παίρνουν στὰ 160 χλμ. ὕψος φωτογραφίες ὅπου φαίνεται ἡ καμπυλότητα τῆς γῆς. Αὔριο, χάρις στὸν οὐρανὸ ἢ τὴ γῆ θὰ χάσῃ καὶ τὰ τελευταῖα μυστικά της.

ΕΔΩ ΚΙ ΕΚΕΙ

* Ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς ομάδος προσκόπων, ρωτᾷ τρία μικρὰ προσκοπάκια ποῖα καλὴ πράξη εἶχαν κάνει ἐκεῖνὴ τὴν ἡμέρα:

—«Ἐγώ», λέει τὸ πρῶτο, «πέρασα μία γρηὰ κυρία ἀπ' τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο».

—«Μπράβο», τοῦ λέει ὁ ἀρχηγός.

—«Ἐγώ», τοῦ λέει τὸ δεύτερο, «βοήθησα νὰ περάσουμε τὴ γρηὰ κυρία ἀπ' τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο».

Ὁ ἀρχηγὸς τὸν κοιτάζει ἐξεταστικά.

—«Καλά», τοῦ λέει, καὶ γυρίζοντας στὸ τρίτο:

—«Κι' ἐσύ;»

—«Ἐγώ», λέει τὸ τρίτο, «νὰ... βοήθησα τοὺς ἄλλους δύο νὰ περάσουν τὴ γρηὰ κυρία στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο».

—«Ἐ;», πετάχτηκε ὁ ἀρχηγός, «τρία προσκοπάκια γιὰ νὰ περάσουν μιὰ γρηούλα ἀπ' τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο;»

Τὰ προσκοπάκια τὸν κοίταξαν ἀπορώντας:

—«Μὰ ἀφοῦ δὲν ἤθελε;»

Constellation

* Ὁ δικαστὴς κοιτάζει αὐστηρὰ τὸν κατηγορούμενο:

—Νεαρέ μου, τοῦ λέει, τὸ οἰνόπνευμα καὶ μόνον τὸ οἰνόπνευμα εὐθύνεται διὰ τὰς ἀχαρακτηρίστους πράξεις σου!

—Νᾶχης καλὸ, κύρ Πρόεδρε, φωνάζει ὁ κατηγορούμενος ἀπὸ τὴ θέση του. Ὅλοι ὡς τώρα μοῦ λέγανε πὼς φταίω ἐγώ.

Sidetracks

Ἔχετε

αὐτοπεποίθηση;

ΕΝΑ ΤΕΣΤ ΠΟΥ
ΘΑ ΣΑΣ ΒΟΗΘΗΣΗ
ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ
ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΟΡΘΩΣΕΤΕ
ΤΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΑΣ

Ἀπαντήστε εὐκρινὰ στὶς παρακάτω ἐρωτήσεις. Ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα, πού θὰ τὸ βγάλετε σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες πού ἀκολουθοῦν τὸ τεστ, θὰ τοποθετήσετε τὸν ἑαυτὸ σας στὴν κατηγορία πού ἀνήκει. Αὐτὸ θὰ σᾶς βοηθήσῃ πολὺ, γιατί ξέροντας τί εἴσθε καὶ ξέροντας τί μπορεῖ νὰ γίνετε, θὰ βελτιώσετε τὸ χαρακτήρα σας καὶ θὰ τὸν κάνετε πῶς δυνατό.

1. Ἀλλάξετε χαρτὶ ἀλληλογραφίας ἀνάλογα μὲ τὸ πρόσωπο στὸ ὁποῖο γράφετε;
2. Ὅταν γράφετε ἓνα γράμμα, δίνετε στὸ φάκελλο κάπως περισσότερα στοιχεῖα ἀπὸ τὰ γνωστὰ ἀπαραίτητα;
3. Στὸ ἐστιατόριο πληρώνετε χωρὶς νὰ ἐλέγχετε τὸ λογαριασμό;
4. Διστάζετε νὰ πῆτε πὼς σᾶς ἄρεσε μιὰ ταινία, ἐπειδὴ οἱ φίλοι σας ἔχουν ἀντίθετη γνώμη;
5. Ὅταν συμπληρώσετε τὸ δελτίο πού σᾶς δίνουν στὸ ξενοδοχεῖο, κρύβετε τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν ἡλικία σας;
6. Ἀγοράζετε κάτι πού βρίσκετε σὲ τιμὴ εὐκαιρίας;
7. Δίνετε διαφορετικὸ φιλοδώρημα ὅταν εἴσθε μόνος ἢ ὅταν συνοδεύεστε;
8. Ὅταν μπαίνετε στὸ γραφεῖο τοῦ διευθυντοῦ σας, ἐνῶ αὐτὸς λείπει, σᾶς ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀνοίξετε τὸ ντουσιὲ πού βρίσκεται πάνω στὸ γραφεῖο του μὲ τὸν τίτλο «Ἀπόρρητα»;
9. Δέχεστε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸ ραντεβού πού ξέρετε ὅτι πρέπει νὰ ματαιώσετε τὴν ἐπομένη;
10. Φοράτε τὸ ἴδιο ἐσώρουχο, ἐνῶ κρίνετε πὼς σᾶς χρειάζεται νὰ ἀλλάξετε μπλούζα ἢ πουκάμισο;
11. Μιλᾶτε διαρκῶς καὶ μὲ τρόπο πού νὰ ἀκούγεστε γιὰ τὶς ὑψηλὲς γνωριμίες σας;
12. Σᾶς ἀρέσει νὰ δείχνετε πὼς πνίγεστε στὴ δουλειά;
13. Προτείνετε καπάρο γιὰ κάτι πού σκέπτεστε ν' ἀγοράσετε;
14. Ἔχετε ἀλλάξει πολλὰς φορὲς γνώμη γιὰ τοὺς ἱπτάμενους δίσκους;
15. Διστάσατε προκειμένου νὰ ἀπαντήσετε σ' αὐτὲς τὶς ἐρωτήσεις;

Ἄν συγκεντρώνετε κάτω ἀπὸ 12 βαθμούς, ἡ δειλία σᾶς ἔχει παραλύσει καὶ δὲν εἴσθε εἰς θέσιν νὰ χρησιμοποιοῦσατε τὰ προσόντα σας.

7—12 βαθμοί: σημαίνουν πὼς εἴσθε ἐκ φύσεως λίγο ἀνήσυχος καὶ κάνετε κάποια προσπάθεια ὑπερνικήσεως τοῦ ἑαυτοῦ σας.

3—7 βαθμοί: Μπράβο σας. Ἔχετε χαρακτήρα καὶ αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὴν ζωὴν.

0—3 βαθμοί: Ἡ αὐτοπεποίθησή σας εἶναι βράχος, ἀλλὰ προσέξτε μήπως οἱ φίλοι σας σᾶς θεωροῦν λίγο ἀπόλυτο;

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΕΝΑ ΝΑΙ ἢ ΕΝΑ ΟΧΙ. ΚΑΘΕ ΝΑΙ = 1 ΒΑΘΜΟΣ

“Ολα της τὸν ἐνοχλοῦσαν. Πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν καθημερινή της τυραννία; Ἐνα ἔγκλημα...

ΤΟ ΨΑΡΙ

Εἰς θυμο διήγημα

τοῦ

James Thurber

Ο κ. Μάρτιν ἀγόρασε τὰ «Κάμελ» τὴ Δευτέρα τὸ βράδυ, στὸ πιὸ πολυσύχναστο καπνοπωλεῖο τοῦ Μπροντγουάιη. Ἦταν ἡ ὥρα ποὺ ἀρχίζουν τὰ θέατρα καὶ ἐπτά-ὀκτὼ ἄλλοι πελάτες ἀγόραζαν τσιγάρα. Ὁ ὑπάλληλος οὔτε σήκωσε τὰ μάτια στὸν κ. Μάρτιν, ποὺ ἔβαλε τὸ πακέτο στὴν τσέπη τοῦ παλτοῦ του καὶ ἔφυγε. Μονάχα, ἂν κανεὶς ὑπάλληλος τῆς Ἑταιρίας «Φ. & Σ.» τὸν ἔβλεπε ν' ἀγοράζῃ τσιγάρα θὰ ξαφνιαζόταν, γιατί ἦταν παγκοίμως γνωστὸ πῶς ὁ κ. Μάρτιν δὲν κάπνιζε. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸν εἶδε.

Ἀκριβῶς μιὰ βδομάδα σὰν σήμερα ὁ κ. Μάρτιν εἶχε ἀποφασίσει «νὰ καθαρῶς» τὴν κυρία

Ἀλτζιν Μπάρρους. Τοῦ ἄρεσε ἡ λέξη «νὰ καθαρῶς», γιατί δὲν ἐσήμαινε τίποτ' ἄλλο παρὰ τὴν ἐπανόρθωση ἐνὸς λάθους — καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ τὸ λάθος ἦταν τοῦ κ. Φίτουέιλερ. Ὅλες τὶς νύχτες τῆς περασμένης ἐβδομάδας, ὁ κ. Μάρτιν τὶς εἶχε περάσει καταστρώνοντας τὸ σχέδιό του. Καθὼς γυρνοῦσε τώρα στὸ σπῆτι τὸ ξανασκέφθηκε γιὰ ἑκατοστὴ τουλάχιστον φορά. Τὸ σχέδιό του ἦταν τολμηρὸ καὶ οἱ κίνδυνοι σημαντικοί. Κάποια λεπτομέρεια θὰ μπορούσε νὰ ἔρθῃ στραβά. Ἀλλὰ ἐδῶ ἀκριβῶς βρισκόταν καὶ ἡ πανουργία του. Κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ διακρίνῃ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση τὸ προσεχτικὸ χέρι τοῦ Ἑρβίν Μάρ-

τιν, προῖσταμένου τοῦ τμήματος πρωτοκόλλου τῆς Ἑταιρίας «Φ. & Σ.», ποὺ γι' αὐτὸν εἶχε πεῖ κάποτε ὁ κ. Φίτουέιλερ. «Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀλάνθαστοι. Ὁ Μάρτιν εἶναι». Κανεὶς δὲν θάβλεπε τὸ χέρι του, ἐκτὸς ἂν τὸ τσακῶναν ἐπ' αὐτοφῶρῳ.

Καθισμένος στὸ διαμέρισμά του, πίνοντας ἓνα ποτήρι γάλα, ὁ κ. Μάρτιν ἀνακεφαλαίωσε τὶς κατηγορίες του κατὰ τῆς κυρίας Ἀλτζιν Μπάρρους. Πρῶτα-πρῶτα ἡ τσιριχτή φωνή της καὶ τὸ γαῖδουρινὸ γέλιο της, ποὺ βεβήλωσαν τὰ γραφεῖα τῆς «Φ. & Σ.» γιὰ πρώτη φορά στὶς 7 Μαρτίου 1941. Ὁ γερο-Ρόμπερτς, ὁ προσωπάρχης, τοὺς εἶχε παρυσιάσει τὴν νέα εἰδικὴ σύμβουλο τοῦ προέδρου τῆς ἑταιρίας κ. Φίτουέιλερ. Ὁ κ. Μάρτιν τὴν εἶχε ἀντιπαθήσει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔδειξε. Τῆς εἶχε δώσει τὸ στεγνὸ τοῦ χέρι μ' ἓνα ὑποτυπῶδες χαμόγελο. «Μπά», τοῦχε πεῖ, κοιτώντας τὰ ἔγγραφα στὸ γραφεῖο του. «Ἐσὺ ἀνακατώνεις ἐτοῦτο τὸ χαρτοβασίλειο;» Ὁ κ. Μάρτιν ἀνατρίχιασε καθὼς ἀναλογίστηκε τὴ στιγμή ἐκείνη. Ὅμως, τώρα ἔπρεπε νὰ δικάσῃ τὰ ἐγκλήματά της μόνο σὰν εἰδικῆς συμβούλου τῆς ἑταιρίας καὶ ὄχι γιὰ τὰ προσωπικά της κουσούρια. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ἐνστάσεως, στὸ μυαλό του στριφογύριζαν ὁλοένα τὰ δεύτερα. Δύο ὁλόκληρα χρόνια τότε πιλάτευε. Στὸ ἄσπασέρ, στοὺς προθαλάμους, ἀκόμα καὶ μέσα στὸ γραφεῖο του, ποὺ χυμοῦσε συχνὰ —πυκνὰ σὰν ἄλλογο τσίρκου, πετώντας του πάντα τὶς ἴδιες βλακώδεις κουβέντες:

«Παστρεύεις μπιζελοχώραφα;»

«Δάγκωσες τὴ λαμαρίνα;»

«Καμαρώνεις σὰν ψάρι;»

Ὁ Τζόε Χάρτ, ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο βοηθοὺς του ἐξήγησε στὸν κ. Μάρτιν τί σημαῖναν αὐτὲς οἱ ἀηδίες. Ἡ κυρία Ἀλτζιν Μπάρρους τὶς ἄκουγε ἀπὸ μία ἐκπομπὴ στὴν τηλεόραση, ποὺ μεταχειριζόταν ιδιωματικὲς ἐκφράσεις τοῦ Νότου. Π. χ. «παστρεύεις μπιζελοχώραφα» σήμαινε: γίνεσαι θηρίο ἀπὸ τὸ θυμὸ. Ἐνῶ «ψάρια» λέγανε στὸ μπείζ μπῶλ τὸν εἶχαν φέρεי ὡς τὰ ἔσχατα, παῖκτες.

Μὲ κάποια προσπάθεια ὁ κ. Μάρτιν τὰ ἔδιωξε ἀπὸ τὴ σκέψη του. Ἦταν βέβαια ἐνοχλητικὰ τὸν εἶχαν φέρει ὡς τὰ ἔσχατα, ἀλλὰ ἦταν ἀρκετὰ μετρημένος ἄνθρωπος ὥστε ν' ἀποφασίσῃ ἓνα φόνο γιὰ κάτι τέτια παιδικίσια καμώματα. Εὐτυχῶς ἔδειξε πάντοτε μιὰ ἀμογή στάση ἀνοχῆς στὶς προσβολές της. «Μοῦ φαίνεται πῶς εἶστε ἐρωτευμένος μαζί της» τοῦ εἶχε πεῖ κάποτε ἡ μὴ Παίρντ, ἡ δευτέρη βοηθός του. Ὁ κ. Μάρτιν εἶχε περιορισθῇ νὰ χαμογελάσῃ.

Ἀλλὰ ἡ κατηγορία ποὺ τὸν ἐνδιέφερε ἦταν ἡ ἐξῆς: Ἡ κυρία Ἀλτζιν Μπάρρους, ἐσκεμμένως, κατ' ἐπανάληψιν καὶ κατὰ τρόπον ἀπάδοντα πρὸς κάθε εὐπρέπεια, εἶχε ἀποπειραθῇ νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐπάρκεια καὶ τὴν ὀργάνωση τῆς Ἑταιρίας «Φ. & Σ.». Σύμφωνα μὲ τὶς διηγήσεις τῆς πάντοτε καλὰ πληροφορημένης Μὴς Παίρντ, ἡ κυρία Μπάρρους εἶχε συναντήσῃ τὸν κ. Φίτουέιλερ σ' ἓνα πάρτυ, ὅπου τὸν ἔσωσε ἀπὸ τοὺς θερμοὺς ἐναγκαλισμοὺς ἐνὸς γεροδεμένου καὶ μεθυσμένου κολοσσοῦ ποῦχε πάρει τὸν πρόεδρο τῆς «Φ. & Σ.» γιὰ κάποιο φημισμένο προπονητὴ τοῦ ποδοσφαίρου. Ἡ κυρία Μπάρρους ὠδήγησε τὸν πρόεδρο σ' ἓνα καναπεδάκι καὶ κεῖ τὸν μά-

γεψε κατά τρόπο τερατώδη. 'Ο ηλικιωμένος κύριος κατέληξε στο αἰσθητικό συμπέρασμα ὅτι εἶχε μπροστά του μιὰ γυναίκα μὲ μοναδικὰ χαρίσματα, προωρισμένη νὰ ἀναδείξει τὴν ἑταιρία. Μιὰ ἑβδομάδα ἀργότερα τοὺς τὴν παρουςίασε στὴν «Φ. & Σ.» σὰν εἰδική του σύμβουλο. Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα πάτησε καὶ στὸ κατώφλι τοὺς τὸ κομπούζιο. Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς Μὶς Τάισον, τοῦ κ. Μπαντάιτς καὶ τοῦ κ. Μπάρτλετ καὶ τὴν παραίτηση τοῦ κ. Μάνσον, ὁ γερο-Ρόμπερτς, μάζεψε τὸ κουράγιο του καὶ μίλησε στὸν κ. Φίτουεϊλερ. Ἀλλὰ ὁ κ. Φίτουεϊλερ, ὅπως εἶπε στὸν κ. Ρόμπερτς, εἶχε προσθέσει. 'Ο κ. Ρόμπερτς εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν προσπάθεια. 'Ο κ. Μάρτιν ξαναθυμήθηκε μὲ κάθε λεπτομέρεια ὅλες τὶς ἀλλαγές ποὺ εἶχε εἰσηγηθῇ ἡ κ. Μπάρροους. Στὴν ἀρχὴ γκρέμιζε τὶς κορνίζες τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἑταιρίας. Τώρα πελεκούσε μ' ἓνα ξινάρι καὶ τὰ ἴδια τῆς τὰ θεμέλια.

Τὸ ἀποκορύφωμα συντελέσθηκε στὶς 2 Νοεμβρίου 1942, ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα, στὶς 3 τὸ ἀπόγευμα, ἡ κ. Μπάρροους εἶχε εἰσβάλει ξανά στὸ γραφεῖο του.

—Οὐ! εἶχε ξεφωνήσει. Πάλι σκαλίζεις στὸ χαρτοβασιλεῖο;

'Ο κ. Μάρτιν τῆς εἶχε ρίξει μιὰ ματιά κάτω ἀπὸ τὰ πράσινα ματογυάλια του καὶ δὲν εἶπε τίποτα.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ στριφογυρίζη μέσα στὸ γραφεῖο.

—Μὰ σοὺ χρειάζονται πραγματικὰ ὅλοι ἐτοῦτοι οἱ φάκελλοι; τοῦ πέταξε ξαφνικά. Ἡ καρδιά τοῦ κ. Μάρτιν σκίρτησε.

—'Ο καθένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φακέλλους τῆς ἀπάντησε ἥρεμα, παίζει ἀπαραίτητο ρόλο στὴν ἐσωτερικὴ ὁργάνωση τῆς «Φ. & Σ.».

—Τὴ δάγκωσες τὴ λαμαρίνα! τοῦχε πεί φεύγοντας. Καὶ στὴν πόρτα κλοντοστάθηκε καὶ τοῦ φώναξε. Σίγουρα ἄδικα πνίγεσαι σ' ὅλα αὐτὰ τὰ παλιόχαρτα!

'Ο κ. Μάρτιν δὲν εἶχε πιά ἀμφιβολία, ὅτι εἶχε βάλει στὸ μάτι τὸ τμήμα του. Τὸ ξινάρι τῆς εἶχε σηκωθῇ γιὰ νὰ καταφέρῃ τὸ πρῶτο χτύπημα. Κι ἔπρεπε νὰ δράσῃ ἀμέσως. Εἶχε κιόλας περάσει μιὰ πολυτίμη ἑβδομάδα. 'Ο κ. Μάρτιν στεκόταν τώρα ὀρθος στὸ λίβινγκ ρούμ του, κρατώντας ἓνα ποτήρι γάλα. «Κύριοι ἔνορκοι» εἶπε στὸν ἑαυτό του. «Ζητῶ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου γι' αὐτὸ τὸ τερατῶδες ὑποκείμενο».

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ κ. Μάρτιν, ἀκολούθησε ὅπως πάντα τὴ γνωστὴ του ρουτίνα. Ἐτρίβε μόνο τὰ γυαλιά του πρὶν συχνά, ἔξυσε ἓνα ξυσμένο μολύβι, ἀλλ' αὐτὸ οὔτε ἡ μὶς Παίρντ δὲν τὸ πρόσεξε. Μιὰ μονάχα στιγμή ἀντίκρουσε τὸ θῦμα του. Διάβηκε σὰ σίφουνας πλάϊ του, στὸ διάδρομο, μ' ἓνα προστατευτικὸ «Χάϊ!» Στὶς πέντε καὶ μισὴ γύρισε στὸ σπίτι του, ὅπως πάντα, καὶ ἦπιε ἓνα ποτήρι γάλα, ὅπως πάντα. Στὴ ζωὴ του δὲν εἶχε πιεῖ ποτὲ τίποτα δυνατότερο ἀπὸ γάλα —ἐκτὸς πιά ἂν θέλωμε νὰ λογαριάσωμε τὴ λεμονάδα μὲ κίνα. 'Ο μακαρίτης Σάμ Σλόσερ, τὸ Σ τῆς «Φ. & Σ.», εἶχε μιλήσει παρουσίᾳ ὅλου τοῦ προσωπικοῦ ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, γιὰ τὶς ἀξέπαινες συνήθειες τοῦ κ. Μάρτιν. «'Ο καλύτερος ὑπάλληλός μας οὔτε πίνει οὔτε καπνίζει». «Ἰδοὺ τὰ ἀποτελέ-

σματα», εἶχε συμφωνήσει ἀπὸ δίπλα του ὁ πρόεδρος κ. Φίτουεϊλερ.

'Ο κ. Μάρτιν συλλογιζόταν ὁλοένα ἐτούτῃ τῇ ματοβαμμένη μέρα, καθὼς πῆγαινε στὸ ἐστιατόριο τοῦ Σκράφτ, στὴν Πέμπτη λεωφόρο. Ἐφτάσε ὅπως πάντα ἀκριβῶς στὶς ὀκτώ. Τέλειωσε τὸ φαγητό του καὶ τὴν οικονομικὴ σελίδα τοῦ «Ἡλίου» ἀκριβῶς ὅπως πάντα, στὶς ἑννιά παρὰ τέταρτο. Ἦταν συνήθειά του κάθε βράδυ μετὰ τὸ φαγητό νὰ κἀνῃ ἓνα περιπατάκι. Ἀπόψε κατηφόρισε τὴν Πέμπτη Λεωφόρο μὲ βῆμα ἀβέβαιο. Τὰ γαντοφορεμένα χέρια του ἦταν ὑγρά καὶ ζεστά, τὸ μέτωπό του ξυλιασμένο. Ἐβγαλε τὰ «Κάμελ» ἀπὸ τὸ παλτό του καὶ τὰ ἔχωσε στὴν τσέπη τοῦ σακκακιῦ του. Ἡ κυρία Μπάρροους καπνίζει πάντοτε «Λάκυ Στράικ». Εἶχε σκεφθῇ νὰ τραβῆξῃ μερικὲς ρουφηξιές καὶ νὰ σβύσῃ μετὰ τὸ «Κάμελ» στὸ τασάκι, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἄλλο ἓνα παραπλανητικὸ στοιχείο. Δὲν ἦταν ὅμως σωστὴ ἰδέα. Θὰ τοῦ ἔπαιρνε χρόνο. Ὡς νὰ τὸν ἔπαινε καὶ ὁ βῆχας.

'Ο κ. Μάρτιν δὲν εἶχε ἀντικρύσει ποτὲ τοῦ τοῦ σπίτι τῆς δυτικῆς Δωδεκάτης 'Οδοῦ, ὅπου ἔμενε ἡ κ. Μπάρροους. Εὐτυχῶς ὅμως τόσες καὶ τόσες φορές μεγαλοπριανόταν στὸν καθένα γιὰ τὸ κομψὸ διαμέρισμά της στὸ πρῶτο πάτωμα τοῦ ἐξαιρετοῦ τριώροφου σπιτιοῦ ἀπὸ κόκκινα τοῦβλα. Καθὼς πῆγαινε τώρα πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁ κ. Μάρτιν, κατάλαβε ὅτι θὰ ἔφτανε πρὶν ἀπὸ τὶς ἑννιάμιση. Εἶχε λογαριάσει νὰ κἀνῃ πρῶτα ἓνα γύρο ὥστε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ στὶς δέκα. Τέτια ὥρα ἦταν μᾶλλον ἀπίθανο νὰ μπαينوβαγίνουν ἐπισκέπτες. Ἀλ-

λὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ τὸ προδικάσῃ μὲ βεβαιότητα, κατέληξε στὸ συμπέρασμα πὼς ὅποιαδήποτε ὥρα ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος. Ἄν συναντούσε κανένα, τότε τὸ «καθάρισμα» τῆς Ἀλτζίβ Μπάρροους θὰ καταχωνιάζοταν γιὰ πάντα στὸ φάκελλο «ἀνεκτέλεστα». Τὸ ἴδιο ἂν εὑρίσκε κανένα ἐπισκεπτή στὸ διαμέρισμά της. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση θὰ τοὺς ἔλεγε ὅτι περνοῦσε ἀπέξω, ἀναγνώρισε τὸ χαριτωμένο της σπίτι καὶ σκέφτηκε νὰ τῆς πῇ μιὰ καλησπέρα.

Στὶς ἑννέα καὶ δεκαοχτὼ λεπτά, ὁ κ. Μάρτιν ἔστριψε τὴ γωνία τῆς Δωδεκάτης οδοῦ. Κάποιος τὸν προσπέρασε. Κάποιος καὶ κάποια κουβέντιαζαν στὴν ἄκρη. Τὴ στιγμή ποὺ ἔφτασε στὸ σπίτι, δὲν ὑπῆρχε ψυχὴ, σὲ ἀκτῖνα τουλάχιστον πενήντα μέτρων. Ἀνέβηκε τὰ σκαλιά καὶ μπήκε καὶ κτύπησε τὸ κουδούνι, ποὺ ἔγραφε «Κυρία Ἀλτζίβ Μπάρροους». Μόλις τοῦ ἀνοίξαν, ἔσπρωξε μὲ βία τὴν πόρτα καὶ χώθηκε στὴν εἴσοδο. Ἐνὰ λαμπιόνι τὴ φωτίζε τερατωδῶς ἄπλετα. Ἀνέβηκε τὴ σκάλα κολλητὰ στὸν τοῖχο, δίχως νὰ συναντήσῃ κανένα. Κάποια πόρτα ἀνοίξε στὸ βάθος τοῦ διαδρόμου, καὶ πῆγε πρὸς τὰ ἐκεῖ μάνι-μάνι, πατώντας στὰ νύχια.

—Ἐλα, Θεέ μου! Κοίταξε ποιὸς ἦρθε! Βρυχήθηκε ἡ κυρία Μπάρροους, καὶ τὸ γέλιο τῆς μπουμπούνισε σὰν ριπὴ πολυβόλου. Ἐπῆσε πάνω τῆς καθὼς χώθηκε μέσα στὸ διαμέρισμα.

—Ἐ, ποῦ τὸ πᾶς; τοῦ εἶπε κλείνοντας πίσω τὴν πόρτα. Στεκόταν τώρα στὸ «λίβινγκ ρούμ» ποὺ ὁ κ. Μάρτιν φαντάστηκε ὅτι τὸ φωτίζαν ἑκατὸ λαμπιόνια.

—Τί τρέχει; τοῦ εἶπε. Πηδᾶς σὰν κατσίκι.

Ὁ κ. Μάρτιν κατάλαβε πῶς τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξη. Ἡ καρδιά του εἶχε ἀνέβει ὡς τὸ λαϊμό.

—Ἐγώ... μάλιστα, ξεκόλλησε τέλος ἀπὸ τὸ στόμα του.

Φλυαροῦσε καὶ γελοῦσε καθῶς τὸν βοηθοῦσε νὰ βγάλῃ τὸ παλτό του.

—Ὅχι, ὄχι, τῆς εἶπε. Ἀφήστε τὸ ἐδῶ.

Τὸ ἔβαλε σὲ μιὰ καρέκλα κοντὰ στὴν πόρτα.

—Τὸ καπέλλο, τὰ γάντια σου; τὸν ρώτησε. Βρίσκεσαι σὲ σπίτι κυρίας.

Ἐβαλε τὸ καπέλλο του πάνω ἀπὸ τὸ παλτό. Ἡ κυρία Μπάρρους τοῦ φαινόταν πιδ μεγαλόσωμη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Δὲν ἔβγαλε τὰ γάντια του.

—Περνοῦσα τυχαία, τῆς εἶπε. Ἀναγνώρισα... εἶναι κανεὶς στὸ σπίτι;

Ἐκείνη ἔβαλε ἓνα γέλιο τρανταχτό.

—Ὅχι, εἶμαι ὁλομόναχη, τοῦ εἶπε. Εἶσαι ἄσπρος σὰν πανί, φουκαρὰ μου. Τὶ σοῦ συνέβη; Προχώρησε πρώτη καὶ στάθηκε στὴν πόρτα.

—Οὐίσκου μὲ σόδα; Ἀλλὰ γιὰ στάσου, ἐσύ δὲν πίνεις... ἔ;

Τὸν κοίταξε μ' ἓνα βλέμμα κοροϊδευτικό. Ὁ κ. Μάρτιν συγκέντρωσε τὸ κουράγιο του.

—Ἐνα οὐίσκου μὲ σόδα, εἶναι ὅ,τι πρέπει, ἄκουσε τὴ φωνή του νὰ λέῃ. Ἄκουσε καὶ τὸ γέλιο τῆς ἀπὸ τὴν κουζίνα.

Ὁ κ. Μάρτιν ἔρριξε ὁλόγυρα μιὰ γοργή ματιὰ ἀναζητώντας τὸ ὄπλο. Ὑπολόγιζε ὅτι κάτι θὰ εὑρίσκε. Ὑπῆρχαν μασιὲς καὶ σκαλιστήρια πάνω σὲ μιὰ παραστιά. Ὡστόσο δὲν τοῦ ἔκανε κανένα ἀπ' αὐτά. Ὅχι, δὲν γι-

νόταν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἀρχισε νὰ θηματίζῃ μέσα στὸ δωμάτιο. Ἐφτασε σ' ἓνα γραφεῖο. Ἐκεῖ εἶδε ἓνα μεταλλينو χαρτοκόπτη μὲ σκαλιστὴ λαβή. Ἦταν τάχα ἀρκετὰ αἰχμηρός; Ἀπλώσε τὸ χέρι καὶ ἀναποδογύρισε ἓνα μικρὸ βαζάκι, ποὺ κύλησε στὸ πάτωμα.

—Ἐἰ, πάλι στὰ μπιζελοχώ-ραφα; οὐρλιαξε ἀπὸ τὴν κουζίνα ἡ κ. Μπάρρους. Ὁ κ. Μάρτιν γέλασε παράξενα. Ἐπιασε τὸν χαρτοκόπτη καὶ δοκίμασε τὴ μύτη του στὸν ἀριστερὸ του καρπό. Στομωμένος. Δὲν ἔκανε.

Ὅταν ξαναμπήκε ἡ κ. Μπάρρους φέρνοντας δυὸ ποτήρια, ὁ κ. Μάρτιν, ὀρθιος ἀκόμα μπροστὰ στὸ γραφεῖο, κατάλαβε μὲ σπαραγμὸ σὲ τί ἀπραγματοποίητη φαντασιοκοπία εἶχε πιστέψει. Τσιγάρα στὴν τσέπη του, καὶ οὐίσκου. Ὅλ' ἦταν τόσο ἀταίριαχτα. Καὶ κάτι παραπάνω ἀκόμα. Αὐτὸ ἦταν ὁλοτέλεια ἀδύνατο. Κάπου στὰ βάθη τοῦ μυαλοῦ του μιὰ ἀόριστη ἰδέα παρουσιάστηκε.

—Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, βγάλε τούτα τὰ γάντια, εἶπε ἡ κ. Μπάρρους.

—Πάντοτε τὰ φορῶ στὸ σπίτι, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

Ἡ ἰδέα ἄρχισε νὰ θεριεύῃ μέσα του, παράδοξη καὶ ὑπέροχη.

Ἐκείνη ἔβαλε τὰ ποτήρια σ' ἓνα τραπεζάκι μπροστὰ στὸν καναπέ ὅπου κάθησε.

—Ἐλα, λοιπόν, κοντὰ παράξενο ἀνθρώπε, τοῦ εἶπε.

Ὁ κ. Μάρτιν πλησίασε καὶ κάθησε δίπλα τῆς. Δυσκολεύτηκε νὰ βγάλῃ τὸ τσιγάρο ἀπὸ τὸ πακέτο του, ἀλλὰ τέλος τὰ κατάφερε. Τοῦ πρόσφερε ἓνα σπέρτο γελώντας.

—Μπά, εἶπε δίνοντάς του τὸ

ποτήρι. Ἐτοῦτο εἶναι ἀπίστευτο. Πίνεις καὶ καπνίζεις!

Ὁ κ. Μάρτιν ξεφύσηξε τὸν καπνὸ, ὅχι τόσο ἀδέξια, καὶ κατάπιε μιὰ γουλιὰ οὐίσκου.

—Πάντοτε ἔπιασε καὶ καπνίζα, εἶπε καὶ τσουγγρίσε τὸ ποτήρι του στὸ δικό της. Ἀκούς τί λέει ὁ γερο - φαφλατᾶς ὁ Φίτουεῖλερ; Κατέβασε ἄλλη μιὰ γουλιὰ. Ἦταν ἀπαίσιο, ἀλλὰ κατάφερε νὰ μὴ κάνῃ κανένα μορφασμό.

—Κύριε Μάρτιν, τοῦ εἶπε καὶ ἡ φωνὴ τῆς καὶ ἡ στάση τῆς ἄλλαξαν. Προσβάλλετε τὸν ἐργοδότη σας.

Ἡ κυρία Μπάρρους ἦταν τώρα ἡ μοναδικὴ εἰδικὴ σύμβουλος τοῦ προέδρου.

—Ἐτοιμάζω τώρα μιὰ μπόμπα ποὺ θὰ τινάζῃ στὸν ἀέρα τὸ γερο - τράγο, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

Δὲν εἶχε πιεῖ παραπάνω ἀπὸ δυὸ γουλιές, καὶ τὸ οὐίσκου δὲν ἦταν δυνατό. Ὅχι δὲν ἦταν ἀπ' αὐτό.

—Μήπως πίνετε ναρκωτικά; τὸν ρώτησε ψυχρὰ ἡ κυρία Μπάρρους.

—Ἡρωίνη! εἶπε ὁ κ. Μάρτιν. Θὰ μαστουρώσω μέχρι τὰ μπούνια, ὅταν θὰ καθαρίσω αὐτὸ τὸ γέρο - μπούφο.

—Κύριε Μάρτιν! ξεφώνησε καὶ ἀναπήδησε. Φτάνει. Ὅριστε, πηγαίνετε κύριε Μάρτιν.

Ὁ κ. Μάρτιν κατέβασε ἄλλη μιὰ γουλιὰ. Ἐσβυσε τὸ τσιγάρο του στὸ τασάκι καὶ ἄφησε τὸ πακέτο στὸ τραπεζάκι. Ἐπειτα σηκώθηκε. Ἐκείνη στεκόταν μπροστὰ του καὶ τὸν κοιτοῦσε ἀναυδῇ. Ὁ κ. Μάρτιν φόρεσε τὸ παλτό του καὶ τὸ καπέλλο του.

—Οὐτὴ λέξη γι' αὐτά, τῆς εἶπε ἀκουμπώντας τὸ δάχτυλο στὰ χεῖλια. Τὸ μόνο ποὺ κατάφερε νὰ ψελλίσῃ ἡ κυρία Μπάρρους ἦταν:

—Ἐτσι!

Ὁ κ. Μάρτιν ἔπιασε τὸ πόμολο.

—Καμαρώνω σὰν ψάρι, τῆς εἶπε. Πλατάγισε τὴ γλώσσα καὶ ἔφυγε. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε ποὺ ἔβγαине.

Ὁ κ. Μάρτιν γύρισε στὸ διαμέρισμά του μὲ τὰ πόδια. Κόντευε πιά ἔντεκα. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε νὰ μπαίνει. Ἐπλυνε τὰ δόντια του, καὶ ἤπιε δυὸ ποτήρια γάλα. Ἐνοιῶσε ἐξαισία. Πλάγιασε καὶ διάβασε κάμποσο τὸ περιοδικό του. Πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα εἶχε ἀποκοιμηθῇ.

Τὸ ἄλλο πρωῒ, ὁ κ. Μάρτιν ἔφτασε στὸ γραφεῖο στὶς ὀκτώμισι, ὅπως πάντα. Στὶς ἑννέα παρατέταρτο, ἡ Ἀλτζίβ Μπάρρους ποὺ ἄλλοτε δὲν ἐμφανίζοταν ποτὲ πρὶν ἀπὸ τὶς δέκα, χύμηξε στὸ γραφεῖο του.

—Θὰ τὸ ἀναφέρω ἀμέσως στὸν κ. Φίτουεῖλερ, τοῦ φώναξε. Ἄν σὲ καταγγεῖλῃ στὴν ἀστυνομία, πραγματικὰ σοῦ ἀξίζει.

Ὁ κ. Μάρτιν τὴν κοίταξε κατὰπληκτος.

—Μὲ συγχωρεῖτε; τῆς εἶπε.

Ἡ κυρία Μπάρρους χάθηκε σὰν σίφουνας ἀπὸ τὸ δωμάτιο, ἀφήνοντας πίσω τῆς ξαφνιασμένους τὴν μὲς Παίρντ καὶ τὸν Τζὸ Χάρτ.

—Τί ἔπαθε πάλι ἡ βρωμόγρια; ρώτησε ἡ μὲς Παίρντ.

—Ἰδέα δὲν ἔχω, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν καὶ ξανάσκυψε στὴ δουλειά του.

Οἱ ἄλλοι δυὸ τὸν κοιτάσανε κι ὕστερα κοιταχτήκανε μεταξύ τους. Ἡ μὲς Παίρντ σηκώθηκε καὶ πατώντας τὰ νύχια ἔφτασε ὡς τὴν πόρτα τοῦ γραφείου τοῦ κ. Φίτουεῖλερ. Ἀπὸ μέσα γαύγιζε ἡ κυρία Μπάρρους. Ἀλλὰ ἡ μὲς Παίρντ δὲν μποροῦσε νὰ ξέ-

χωρίση τί ἔλεγε. Γύρισε στὸ γραφεῖο της.

Σαράντα πέντε λεπτά ἀργότερα ἡ κυρία Μπάρρους βγήκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ προέδρου καὶ κλείστηκε στὸ δικό της θρονώντας τὴν πόρτα. Μισὴ ὥρα πιο ὕστερα ὁ κ. Φίτουεϊλερ ἔστειλε καὶ φώναξε τὸν κ. Μάρτιν. Ὁ προϊστάμενος τοῦ πρωτοκόλλου, παστρικός, ἡσυχος, προσεκτικός, στάθηκε μπροστὰ στὸ γραφεῖο τοῦ προέδρου. Ὁ κ. Φίτουεϊλερ ἦταν χλωμός καὶ νευρικός. Ἔβγαλε τὰ γυαλιά του καὶ τὰ καθάρισε. Σκούπισε καὶ τὸ λαιμό του.

—Μάρτιν, εἶπε. Εἶσαι μαζί μας παράπάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια.

—Εἰκοσίδυο, κύριε πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

—Καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, συνέχισε ὁ πρόεδρος ἡ ἐργασία σου καὶ —χμ— ἡ συμπεριφορά σου ὑπῆρξαν ὑποδειγματικές.

—Τὸ ἐλπίζω, κ. πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

—Νομίζω, Μάρτιν, εἶπε ὁ κ. Φίτουεϊλερ, πὼς ποτέ σου δὲν πίνεις οὔτε καπνίζεις.

—Μάλιστα, κ. πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

—Ἄ, νά! Ὁ κ. Φίτουεϊλερ ἔτριψε πάλι τὰ γυαλιά του. Μπορεῖς νὰ μοῦ πῇς τί ἔκανες χθὲς τὸ ἀπόγευμα, ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἔφυγες ἀπὸ τὸ γραφεῖο;

Ὁ κ. Μάρτιν κράτησε μονάχα μισὸ δευτερόλεπτο τὸ ἐκπληκτὸ ὕφος του.

—Ἀσφαλῶς, κ. πρόεδρε. Γύρισα στὸ σπίτι. Κατόπιν πήγα στοῦ Σκράφτ γιὰ φαγητό. Ἔπειτα ἐπέστρεψα σπίτι, πλάγιασα νωρίς, διάβασα λίγο ἕνα περιοδικὸ καὶ κοιμήθηκα πρὶν ἀπὸ τὶς ἑνδεκα.

—Ἄ, νά! εἶπε πάλι ὁ κ. Φίτουεϊλερ. Ἀπόμεινε ἀμίλητος γιὰ ἕνα λεπτό, γυρεύοντας τὶς κατάλληλες λέξεις γιὰ νὰ μιλήσῃ στὸν προϊστάμενο τοῦ πρωτοκόλλου:

—Ἡ κυρία Μπάρρους, εἶπε τέλος, ἡ κυρία Μπάρρους ἐργάζεται σκληρά, Μάρτιν, πολὺ σκληρά. Μὲ θλίβει νὰ σοῦ γνωστοποιήσω ὅτι ὑπέστη σοβαρὸ νευρικὸ κλονισμό. Τὴν βασανίζει ἕνα σύμπλεγμα καταδιώξεως, μὲ καταθλιπτικές παραισθήσεις.

—Τρομερό, κ. πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

—Ἡ κυρία Μπάρρους ἔχει τὴν παραισθήση, συνέχισε ὁ κ. Φίτουεϊλερ, ὅτι τὴν ἐπισκέφθηκαν χθὲς τὴ νύχτα καὶ ὅτι ἡ συμπεριφορά σου ἦταν —χμ!— ἦταν ἀνοίκειος. Ὑψωσε τὸ χέρι γιὰ νὰ κατασιγάσῃ τὴ μικρὴ τρομαγμένη κραυγὴ τοῦ κ. Μάρτιν. Ἔτσι βλέπεις εἶναι αὐτὲς οἱ ψυχασθένειες. Νὰ νομίζουμε ὅτι μᾶς καταδιώκουν οἱ πιὸ ἡσυχοὶ καὶ οἱ πιὸ ἀθῶοι ἄνθρωποι. Αὐτὰ τὰ πράγματα, Μάρτιν, δὲν τὰ καταλαβαίνει φυσικὰ τὸ κοινὸ μυαλό. Τηλεφώνησα ὅμως στὸν ψυχίατρό μου, τὸν Δρα Φίτς. Δὲν μπορεῖ φυσικὰ ἀκόμα ν' ἀποφανθῇ, ἀλλὰ μὲ κατατόπισε γενικώτερα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τονωθῶν οἱ ὑποψίες μου. Πρότεινα στὴν κυρία Μπάρρους, μόλις μοῦ διηγήθηκε —χμ!— τὴν ἱστορία της, νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Δρα Φίτς. Μὲ λύπη μου σοῦ λέω ὅτι κυριεύθηκε ἀπὸ πραγματικὴ μανία. Μοῦ ζήτησε νὰ σὲ ἀπολύσω ἀμέσως. Θὰ πρέπει νὰ ξέρῃς Μάρτιν, ὅτι ἡ κυρία Μπάρρους σχεδίαζε μίαν ἀναδιοργάνωση τοῦ τμήματός σου —φυσικά μὲ τὴν ἔγκρισή μου... Αὐτὸ τὴν ἔκανε νὰ σὲ ἔχη συνεχῶς στὸ μυαλό της— ἀλλ' αὐτὰ εἶναι

πράγματα πού ἀφοροῦν τὸν Δρα Φίτς, ὄχι ἐσένα καὶ μένα. Φοβούμαι, λοιπόν, Μάρτιν, ὅτι ὁ προορισμὸς τῆς κυρίας Μπάρρους στὴν ἑταιρία μας, ἐτελείωσε.

—Λυπούμαι ἰδιαίτερος, κ. πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἡ πόρτα τοῦ γραφείου ἀνοίξε διάπλατη, σὰν νὰ ὑποχωροῦσε σὲ κάποια ἔκρηξη καὶ ἡ κυρία Μπάρρους, ἔπεσε καταπέλτης.

—Τὸ ἀρνεῖται, τὸ σκουλήκι; Ἔ, δὲν θὰ τοῦ περάσῃ ὅμως αὐτό! τσίριξε.

Ὁ κ. Μάρτιν σηκώθηκε καὶ στάθηκε διακριτικὰ πλάϊ στὴν πολυθρόνα τοῦ κ. Φίτουεϊλερ.

—Ἦπιες καὶ κάπνισες στὸ σπίτι μου, γαύγισε ἐκείνη στὸν κ. Μάρτιν. Καὶ εἶπες τὸν κ. Φίτουεϊλερ γερό - μπουφο καὶ εἶπες πὼς ὅταν θὰ τὸν καθάρισες, θὰ μαστουρωθῇς ὡς τὰ μπουनिया, μὲ ἡρωϊνὴ!

Σταμάτησε γιὰ νὰ πάρῃ ἀνάσα καὶ μίαν λάμψη φώτισε τὸ βλέμμα της:

—Ἄν δὲν ἦσουν τέτιο φουκαριάρικο ἀνθρωπάκι, θάλεγα πὼς τὰ σχεδίασες ὅλα, γιὰτὶ κανεῖς δὲν θὰ μὲ πίστευε, ὅταν τὰ ἔλεγα! Ὡ, Θεέ μου, εἶναι πραγματικὰ τέλειο τὸ σχέδιό του!

Κοίταξε μὲ ὑστερικὴ μανία τὸν κ. Φίτουεϊλερ.

—Δὲν τὸ βλέπεις, γερο-χαζέ, πὼς μᾶς κοροϊδεύει; Δὲν βλέπεις τὸ παιγνίδι του;

Ἀλλὰ ὁ κ. Φίτουεϊλερ πατοῦσε κιόλας ὅλα τὰ κουμπιά τοῦ γραφείου του καὶ ἀπ' ὅλες τὶς κατευθύνσεις ἄρχισαν νὰ φθάνουν τρέχοντας οἱ ὑπάλληλοι τῆς «Φ. & Σ.».

—Στόκτον, εἶπε ὁ κ. Φίτουεϊλερ, ἐσὺ καὶ ὁ Φίσμπαϊν, ὀδηγήσατε τὴν κυρία Μπάρρους στὸ σπίτι της. Κυρία Πάουελ, πηγαίνετε καὶ σεῖς μαζί τους.

Ὁ Στόκτον πού στὸ σχολεῖο ἦταν ποδοσφαιριστὴς ἄδραξε τὴν κυρία Μπάρρους πού ἦταν ἑτοιμὴ νὰ χυμῇ πάνω στὸν κ. Μάρτιν. Χρειάστηκε πολλὲς προσπάθειες γιὰ νὰ τὴν σπρώξουν ἔξω ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Ἐκείνη ξεφώνιζε ἀκόμη κατάρες στὸν κ. Μάρτιν. Ὁ θόρυβος ἔσβυσε τέλος στὰ βάθη τοῦ διαδρόμου.

—Λυπούμαι γιὰ ὅ,τι συνέβη, εἶπε ὁ κ. Φίτουεϊλερ. Σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ λησμονήσῃς, Μάρτιν.

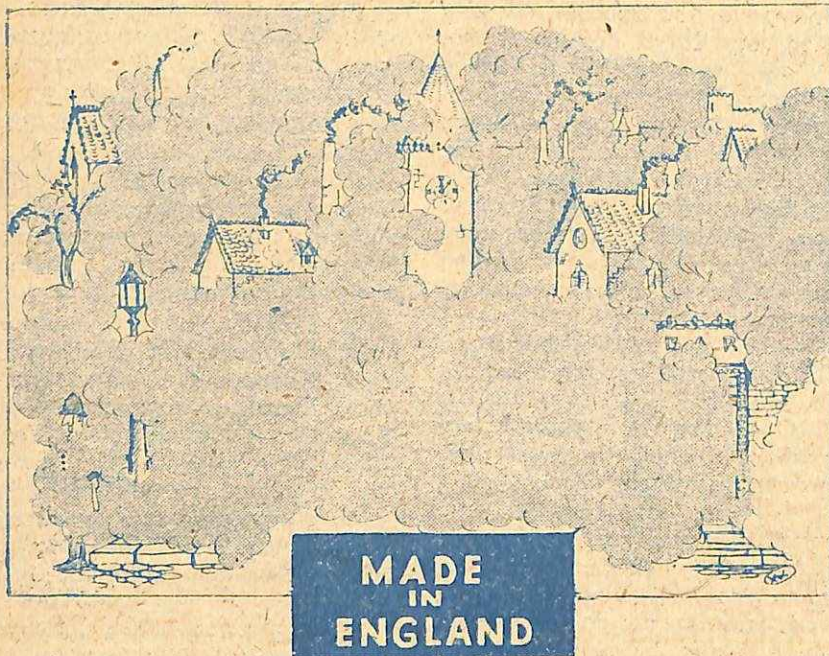
—Μάλιστα, κ. πρόεδρε, εἶπε ὁ κ. Μάρτιν. Θὰ τὸ ξεχάσω καθ' ὅλοκληρίαν.

Βγήκε καὶ ἔκλεισε τὴν πόρτα. Στὸ διάδρομο τὸ θῆμα του ἦταν γοργὸ καὶ ἀνάλαφρο. Ἀλλὰ ὅταν ζύγωσε στὸ γραφεῖο του ξαναπῆρε τὴ συνηθισμένη του περπατησιά, καὶ μπῆκε ἀργὰ-ἀργὰ μέσα. Μὲ ὕφος πολυάσχολης αὐτοσυγκέντρωσης ἄρχισε νὰ ξεφυλλίζῃ τὸν φάκελλο W 20.

* Ἐπιγραφή σ' ἐστιατόριο:

«Τ' ἀσημικὰ δὲν εἶναι φάρμακα. Μὴν τὰ παίρνετε μετὰ τὸ φαγητό».

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΖΩΡΤΖ ΜΑΪΚΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡ ΝΤΑΝΙΝΟΣ

Του ΧΑΡΗ Α. ΚΑΒΑΦΑΚΗ

Τὸ περίφημο «ὅλα σὴν Ἀγγλία πᾶνε ἀνάποδα» ἔδωσε τροφή σὲ κείνους ποὺ εἶδαν τὸ Λονδῖνο μὲ χιουμοριστικὴ διάθεση.

Τὸ παρακάτω ἄρθρο, ξεσκεπάζοντας πολλὰ ἀπὸ τὰ φαιδρὰ τῆς ἀγγλικῆς ζωῆς, θὰ θυμίσει — σὲ ὅσους ἔτυχε νὰ τὸ διαβάσουν — τὸ βιβλίο τοῦ Τζώρτζ Μάικς. Γραμμένον ὅμως ἀπὸ Ἕλληνα μιλάει στὸν Ἕλληνα ἀναγνώστη τῇ γλώσσᾳ τῆς ψυχῆς του. Τὰ ἀστεῖα καὶ τὰ παράξενα τῆς ζωῆς ἑνὸς λαοῦ συνθέτουν καλότερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο τὴν εἰκόνα του. Καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ, προκειμένου γιὰ τοὺς Ἀγγλοὺς, πλοῦσις σὲ φαιδρὰ καὶ περίεργα, πράγματι ἀξίζει τὸν κόπο.

Ἀφίξις

Ὡς μέσος Ἕλλην ἐκτὸς ἀπὸ ὅτι ἔμαθα στὸ σχολεῖο, ἤξερα ὅτι ἡ Ἀγγλία διατέτει τὰ ἐξῆς ἀξιοπρόσεκτα πράγματα: τὴ χρυσὴ λίρα, τὸ Λονδῖνο, τὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ

τοῦ Β. Β. C., τὴ βασιλίσσα Ἐλισάβετ, τὸ στόλο της, τὰ ἐγγλέζικα κασιμίρια καὶ τὴν Αὐτοκρατορία της μὲ τὴν Κύπρο. (Ἐσχάτως γιὰ τὰ δυὸ τελευταῖα, εἶχα ἀρχίσει ἐλαφρῶς νὰ κλονίζομαι).

Βέβαια, οἱ γνώσεις μου ἦταν λί-

γο περιορισμένες, ἀλλὰ στὸ κάτω-κάτω εἶχα τὴν παρηγοριά ὅτι ἦταν ἀρκετὰ περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες τῶν Ἀγγλων γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο.

Οἱ γνωριμίες μου μὲ Βρεττανοὺς ὑπὲρκόου ἐπίσης, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἦταν ἀκόμα λιγώτερες. Ἐκτὸς ἀπὸ ἕναν Ἑγγλέζο λοχία ποὺ εἶχα γνωρίσει ὅταν ἦμουν στὸ στρατό, ἤξερα ἀκόμα τὸν Οὐίνστον Τσώρτσιλ, — ἐξ ὅπως — ἀπὸ τὰ ἀγγλικά ἐπικάιρα Gaumond British News, τὸν σπῆκερ τοῦ ραδιοφ. σταθμοῦ τοῦ Λονδίνου — ἐξ ἀκοῆς —, καὶ τὸν κ. Ἦντεν ὡς παράδειγμα διανοητικῆς ἀναπηρίας — ἐκ φήμης.

Μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια ἔφτασα πρὸ ὀλίγων μηνῶν στὸ Λονδῖνο. Νομίζω πὼς εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ ὅτι, ὅπως συνήθως, ἔδρεχε.

Πρῶτες ἀνιχνεύσεις

Ὅταν πηγαίνει κανεὶς γιὰ πρώτη φορὰ σ' ἕνα μέρος, τὸ κυριώτερο ποὺ ἀσφαλῶς θὰ τὸν ἐνδιαφέρει δὲν εἶναι τὸ ποῦ θὰ βρῇ ἕνα κατὰστημα νὰ πουλᾷ ὀμπρέλλες.

Ἐ, λοιπόν, πιστέψτε με ὅτι στὸ Λονδῖνο αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο.

Γιὰ τὴν πόλιν αὐτὴ ἔχουν γραφῇ τόσα πολλὰ, ποὺ θὰ ἦσαν ἀνοησία νὰ προστεθῇ ἔστω καὶ μία γραμμὴ ἀκόμα ἀπὸ μένα. Ὅπωςδήποτε, ἀφοῦ σᾶς παραπέμψω γιὰ τὰ ἀξιοθέατα στὸν πρῶτο τουριστικὸ ὁδηγό, θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω μερικὲς λέξεις, ποὺ νομίζω πὼς δὲν ἔχουν γραφῇ ὡς τώρα.

Πρῶτα-πρῶτα πιστεύω ὅτι μιὰ πόλιν δὲν κρίνεται ἀπὸ τὰ ἀξιοθέατα ποὺ προσφέρει στοὺς τουρίστες. Βάσει αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως προσπάθησα νὰ δῶ τὸ Λονδῖνο.

Τὸ Λονδῖνο — ὅπως ὅλα σὴν Ἀγγλία — εἶναι παλὶ ἐκ παραδόσεως καὶ ἀσυνάρτητο ὅπως κάθε τί ἀγγλικό.

Π. χ. δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι σ' ἕνα δρόμο μὲ 100 σπιτία θὰ βρῆτε τὸ Νο 49 μετὰ τὸ Νο 47. Μπορεῖ θαυμάσια τὸ Νο 49 νὰ εἶναι πλάι στὸ Νο 60, ἢ ἀκόμη νὰ μὴν ὑπάρχει καθόλου καὶ στὴ θέσιν του νὰ ὑπάρχει

μία ἐπιγραφή ποὺ νὰ λέει «Pilgrims College». Αὐτὸ βέβαια δὲν ἀποκλείει νὰ βρῆτε τὸ Νο 49 δυὸ φορές στὸν ἴδιο δρόμο καὶ σὲ δύο ἀπέναντι σπιτία. Τέλος, ἐνῶ ὁ δρόμος ἔχει μόνον 100 σπιτία, ὑπάρχει μεγάλῃ πιθανότης νὰ βρῆτε μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 63 καὶ 65, τὸ Νο 150.

Μερικὲς δυσκολίες

Στὸ Λονδῖνο μπορεῖτε νὰ ἔχετε ὁτιδήποτε ζητήσετε. Τὸ μόνο κακὸ εἶναι ὅτι δὲν συμπίπτουν συνήθως οἱ ὥρες τῆς ζητήσεως ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς δυνατότητος ἀποκτήσεως ἀφ' ἑτέρου.

Π. χ. Θέλετε τσιγάρα στὶς 11 τὸ βράδυ. Ἀποκλείεται νὰ καπνίσετε, γιὰ τὴν καπνοπωλεία εἶναι κλειστὰ ἀπὸ τὶς 5.30 τὸ ἀπόγευμα (περίπτερα δὲν ὑπάρχουν).

Ἐδῶ συνήθως οἱ ἀνᾶπροι εἶναι λούστροι ἐκ παραδόσεως, ἐπεὶδὴ ὁμως ὑπῆρχαν καὶ περιπτώσεις ἀναπηρίας μὲ κομμένα καὶ τὰ δυὸ χέρια, οἱ Ἀγγλοὶ βρέθηκαν στὴ δύσκολη θέσιν ἢ νὰ θυσιάσουν τὴν παράδοση ἢ νὰ ἐπινοήσουν τρόπο γυαλισματος παπουτσιῶν χωρὶς χέρια. Τέλος τὰ βόλεψαν. Ἀπαγόρευσαν τὴν περίπτωση αὐτῆς τῆς ἀναπηρίας.

Ἐπίσης εἶναι τελείως ἀπίθανο νὰ καταφέρετε νὰ πῆτε μύρτα στὶς 4 τὸ ἀπόγευμα, γιὰ τὴν οἰνοπνευματώδη σερβίρονται μόνον ἀπὸ τὶς 12 — 2 τὸ μεσημέρι καὶ ἀπὸ τὶς 6 — 9 τὸ βράδυ.

Δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν οἱ ἀρρώστιας ἀπαγορεύονται διὰ νόμου κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Week — end ὁποῦδήποτε ὅμως καὶ νὰ μὴν ἀπαγορεύονται εἶναι τελείως ἀνώφελο νὰ ἀρρωστήσετε τὸ Σαββατόβραδο γιὰτὶ δὲν θὰ βρῆτε κανένα γιατρὸ πρὶν τῇ Δευτέρᾳ τὸ πρωί.

Κινηματογράφος

Ὅπως εἶναι παγκοίνως γνωστό, τὰ πάντα σὴν Ἀγγλία εἶναι ἀνάποδα. Τὰ αὐτοκίνητα πηγαίνουν ἀριστερά. Τὸ φρούτο τρώγεται ὡς ὀρεκτικό, καὶ ἡ ἡλιόλουστη καλοκαιρινὴ

μέρα δεν είναι λόγος γιὰ νὰ μὴν κρατᾶ κανεὶς τὴν ὁμπρὲλλά του.

Ἔτσι ἀπ' ὅλα αὐτὰ θὰ ἦταν παρατυπία νὰ ὑπῆρχε κάποια λογικὴ στοὺς κινηματογράφους. Ἔτσι ὅσο πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν ὁθὼν κάθεστε, τόσο περισσότερα πληρώνετε, ἀρχίζοντας ἀπὸ 3,6 σελίνια καὶ τελειώνοντας σὲ 12,6 σελίνια. Οἱ θεοὶ αὐτὲς τῶν 12,6 σελινίων εἶναι στὸν δεῦτερο ἐξώστη. Τέλος, μὲ 20 σελίνια σὰς ἐπιτρέπουν, νομίζω, νὰ παρακολουθήσετε τὴν ταινία ἀπὸ τὸ δρόμο.

Τρόποι

Γύρισα ἀρκετὲς χώρες ὡς ἱερισκέπτῃς καὶ σὲ πολλὰς ἀπ' αὐτὰς βρῆκα ἀρκετὰ παράξενα πράγματα σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο καλῆς συμπεριφοράς. Αὐτὸ ὅμως ποὺ συμβαίνει στὴν Ἀγγλία, δὲν νομίζω ὅτι θὰ συμβαίνει σὲ κανένα ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Ἡ μεγαλύτερη μανία τοῦ Ἀγγλου δὲν εἶναι οὔτε ἡ μπύρα, οὔτε τὸ ποδόσφαιρο, οὔτε τὸ νὰ κάβεται στὴν οὐρά. Εἶναι ἀπλούστατα μία μόνον λέξις, — ἡ καλύτερα δύο στὴν ἀγγλική: τὸ «Thank you». Μὴν βιάζεσθε ν' ἀπορήσετε. Ὁ μέσος ἄγγλος λέει κατὰ μέσον ὅρον 80 «thank you» τὴν ἡμέρα, ἢ ἂν ὑποθέσωμε ὅτι μιᾷ ἑπὶ 2 συνεχῶς ὥρες, λέει περὶ τὰ 40 κάθε ὥρα, ἢ 45 thank you κάθε 1 λεπτὸ ὁμιλίας.

Τὸ «Εὐχαριστῶ»

Ἡ λέξις αὕτη στὴν Ἀγγλία ἔχει χάσει τὴ σημασίαν της. Τὸ «thank you» λέγεται ἀνεξαρτήτως τόπου, χρόνου καὶ περιστάσεως.

Π. χ. Πηγαίνετε στὸ ξενοδοχεῖο τὸ βράδυ καὶ ζητᾶτε τὸ κλειδί τοῦ θωμάτιου σας ἀπὸ τὸν ἄρμόδιο ὑπάλληλο. Σὰς τὸ δίνει καὶ πρὶν προλάβετε ν' ἀνοίξετε τὸ στόμα σας, σὰς λέει «thank you sir». Γιατί σὰς εὐχαριστεῖ; Ἀγνωστο τόσο σὲ σὰς, ὅσο καὶ σὲ κείνον.

Ἀκολουθῶς μπαίνει στὸ ἄσαν-σέρ. Μόλις μπῆτε, ὁ ὑπάλληλος σπεύδει νὰ σὰς εὐχαριστήσῃ: «Thank

you». Καὶ σεῖς βέβαια ψάχνετε νὰ βρῆτε κάτι εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ τοῦ ἀπιθάνου «εὐχαριστῶ».

Τέλος, καταλαβαίνετε ὅτι ἂν δὲν πῆτε κάτι θὰ φανῆτε ἡ ἀγενὴς ἡ γελοῖος, καὶ τὸν εὐχαριστεῖτε καὶ σεῖς μὲ τὴ σειρά σας.

Ρωτᾶτε ἕνα πόλισμαν ποῦ εἶναι ἡ ὁδὸς «Ἡμισελήνου». Σὰς παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ σὰς πηγαίνει ἂν εἶναι κοντὰ βέβαια — ἀκολουθῶς δὲ σὰς εὐχαριστεῖ. Πληρώνετε, σὰς λένε εὐχαριστῶ.

Πληρώνεστε καὶ πάλι σὰς λένε εὐχαριστῶ.

Σὰς καλοῦν ἀπὸ τὸ κέντρο στὸ τηλέφωνο γιὰ ἕνα ἐπείγον τηλεφώνημα ποῦ ζητήσατε νὰ κάνετε στὸ Νόρφολκ καὶ σὰς εὐχαριστοῦν θερμότερα, ποῦ εἶχατε τὴν καλωσύνη νὰ δεχθῆτε νὰ σὰς ἐξυπηρετήσουν.

Τέλος, σὰς κόβει ἕνας πόλισμαν 10 σελίνια πρόστιμο γιατί τὸ αὐτοκίνητό σας ἦταν σταματημένο σὲ ἀπηγορευμένο μέρος καὶ σὰς εὐχαριστεῖ γιὰ τὴν καλωσύνη ποῦ εἶχατε νὰ κάνετε αὕτῃ τῇ μικρῇ παράβαση. Ἐφασα νὰ βρῶ τὸ λόγο τῆς υπερβολικῆς αὐτῆς εὐγενείας τῶν φίλων μας Ἀγγλων καὶ ὁμολογῶ ὅτι δυσκολεύτηκα πολὺ νὰ καταλήξω σ' ἕνα συμπέρασμα. Τέλος, κατόπιν ἐπισταμένης ἐξετάσεως τοῦ θέματος κατέληξα στὸ ἐξῆς:

Ἡ ἀνῶντος ἀφρημένη εὐγένεια τοῦ thank you δὲν στοιχίζει ἀπολύτως τίποτε, ἐνῶ σοῦ ἐξασφαλίζει εὐκολώτατα τὸν τίτλο τοῦ gentleman. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν οὐσιαστικὴν εὐγένεια «ἔχω συνηθίσει νὰ μὴν ἀκολογῶ ἀνθρώπους ἰδίως ὅταν δὲν εἶναι παρόντες».

Νομίσματα

Αἰνίγμα.

Ποιὸ ἀποκλειστικὰ ἀγγλικὸ προϊόν χρησιμοποιεῖ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους;

Αὕτῃ τὴν ἐρώτηση μοῦ ἔθεσε φίλτατος συμπατριώτης στὴν Ἀγγλία καὶ ἔπασα εἰς «βαθεῖαν συλλογὴν». Τέλος παρέδωσα τὰ δπλά.

Ὁ φίλτατος χαμογέλασε.

—Νὰ τὸ πάρῃ ἡ μαύρη θάλασσα;

—Νὰ τὸ πάρῃ.

—Τὴ χρυσὴ λίρα.

Γιὰ κοίταξε φίλε μου.

Ἡ χρυσὴ λίρα στὴν Ἀγγλία καλεῖ τοῦ Sovereign καὶ δὲν ἀπαντᾶται πούθεν, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, ὅτι δὲν ὑπάρχει ζήτηση.

Εἶναι ἴσως τὸ μόνο ἀγγλικὸ προϊόν ποῦ καταναλίσκεται ἀποκλειστικὰ στὸ ἐξωτερικόν.

Ἀλλὰ ἂς προχωρήσωμε.

Εἴπαμε καὶ ἄλλοτε ὅτι οἱ Ἀγγλοι ἀρέσκονται στὰ ἀνάποδα πράγματα. Ἀλλὰ νὰ ἦταν μονάχα αὐτό, θὰ ἦταν μαγεία ἢ ζωὴ στὴν Ἀγγλία.

Οἱ Ἀγγλοι κατόπιν βαθείας μελέτης, κατῳρθῶσαν νὰ ἐπινοήσουν ἕνα τέτοιο μετρικὸ σύστημα ποῦ νὰ ἐξωθῇ τοὺς ἀδύνατους καὶ νευρικοὺς χαρακτήρες στὴν αὐτοκτονία. Ἔτσι κατῳρθῶσαν ὅχι μόνον νὰ συνδιαλάσσωνται καὶ νὰ μετροῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπαλλάσσωνται ἀπὸ μερικοὺς ἀνεπιθύμητους καὶ νευρικοὺς χαρακτήρες.

Εἴσαι ψυχραῖμος καὶ σιδηρὰς θελήσεως; Θὰ ζήσης.

Δὲν εἶσαι; Ἰδοὺ ὁ Τάμεσις.

Μὴν ψάξετε νὰ βρῆτε ἄλλοι τὴν αἰτία τῆς ψυχραιμίας, τῆς ἀδιαφορίας, καὶ τῆς σιδηρᾶς θελήσεως τῶν Ἀγγλων. Ὁφείλεται, ἐξ ὁλοκλήρου ἴσως, στὸ μετρικὸν τοῦ συστήματος.

Τὸ σύστημα αὐτὸ θὰ τὸ διεξέλθωμε τώρα ἐν ὀλίγοις ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ νομίσματα.

Βάσις ἡ λίρα. Χάρτινη ἐννοεῖται.

Ἡ λίρα στὴν Ἀγγλία, καλεῖται pound καὶ ἔχει διακριτικὸν τὸ σύμβολον £.

Μία λίρα υποδιαιρεῖται, τί τὸ φυσικώτερον, σὲ 20 σελίνια. Βεβαίως ποῖος θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ ἀντίρρηση ὅτι ἕνα σελίνι θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποδιαιρεῖται σὲ 12 πέννες, καὶ μία πέννα σὲ 4 φαρδίνια.

Τώρα καὶ μὲ ὅλα αὐτά, ὅσο νευρικός καὶ ἀδύνατος χαρακτήρας καὶ ἂν εἶναι κάποιος, ὑπάρχει πιθανότης νὰ ἐπιζήσῃ.

Ἔτσι λοιπὸν ἀνακεφαλαιώνουμε μὲ μερικές προσηφίες.

1 λίρα: 4 κορώνες.

1 κορώνα: (ἡ ὁποία σημειώτεον

δὲν ὑπάρχει ὡς νόμισμα) 2,5 φλορίνια.

1 φλορίνι: 2 σελίνια.

1 σελίνι: 12 πέννες.

1 πέννα: 4 φαρδίνια.

Τέλος; Ὁχι:

Γιατί, μισὴ κορώνα (αὕτῃ ὑπάρχει ὡς νόμισμα), 2,5 σελίνια.

Μία γκινέα: (αὕτῃ δὲν ὑπάρχει ὡς νόμισμα), 21 σελίνια, καὶ ὅπως εἶναι βεβαίως φυσικώτατο χρησιμοποιεῖται συχνότατα στὶς ἀγοραπωλησί-ες γιὰτὶ ἰαλλοίμονο ἂν ἦταν τόσο ἀπλὴ ἡ συνδιαλλαγή ὅπως μὲ τὴ λίρα τῶν 20 στρογγυλῶν σελινίων. Ἔτσι θ' ἀκούσατε συχνὰ ὅτι ἕνα ὕφασμα ἀξίας 60 σελινίων δὲν κοστίζει 60 σελίνια ἢ ἔστω 3 λίρες, ἀλλὰ 2 γκινέες καὶ 18 σελίνια. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ πράγματα γίνονται βολικώτερα γιὰ ὅσους ἔχουν ἀρχίσει νὰ βαρύνονται τὰ ἐγκόσμια.

Τώρα ἴσως θὰ μὲ ρωτήσετε, πότε ἀκριβῶς αὐτοκτονεῖ ὁ ἐπιρρεπής; Αὐτὸ βέβαια εἶναι κάπως δύσκολο νὰ τὸ προσδιορίσω, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὅταν γιὰ ἕνα μάτσο ραπανάκια ποῦ κοστίζει 9,5 πέννες πληρώσετε μισὴ λίρα καὶ πάρετε ρέστα μισὴ κορώνα, 2 φλορίνια, 8 πέννες καὶ 2 φαρδίνια, ἔχετε στὰ χέρια σας μία καλὴ αἰτία.

Γλῶσσα

Ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα εἶναι ὡς γνωστὸν ἡ πλέον διαδεδομένη εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα. Περισσότεροι ἀπὸ 300.000.000 ἄνθρωποι μιλοῦν σήμε-ρα τὴν ἀγγλικὴν σὲ ὅλο τὸν κόσμον.

Τὸ νὰ μάθῃ κανεὶς ἀγγλικά εἶναι ζήτημα ὀλίγων μηνῶν.

Τὸ νὰ μάθῃ κανεὶς καλὰ ἀγγλικά εἶναι ζήτημα ἂν θὰ τὸ κατορθώσῃ.

Δὲν εἶναι μονάχα τὸ ὅτι ἐνῶ π. χ. μία λέξη ἔχει 7 διάφορες σημασίες, κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὰς ἔχει τουλάχιστον 2-4 ἀκόμα ταυτώσιμες λέξεις, ἀλλὰ ὅτι κάθε λέξη εἶναι τελείως ἀνεύθυνη γιὰ τὴν προφορὰ της.

Δὲν ὑπάρχουν κανόνες προφορᾶς, Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι ποῦ ὑ-

πάρχουν ισχύουν μονάχα στα Πανεπιστήμια.

“Αν δεν έχετε ακούσει προηγουμένως πώς προφέρεται μία λέξη είναι αδύνατον να ανακαλύψετε την προφορά της.

Υπάρχουν λέξεις που κατά την γραφή τους δεν διαφέρουν σε τίποτα, αλλά κατά την προφορά και σημασία διαφέρουν παρασάγγας.

Αναφέρω μερικά παραδείγματα για τα ανωτέρω.

Spring (σπρίγκ): άνοιξις, έλατήριο, πηδών, άνανδρυν, πηγή, σωμιέ.

Fast (φάστ): νηστεία, γρήγορος, σταθερός, άμετάβλητος, κοπέλλα έλαφρών ήθων.

Wendnesday (Γουένσντεϊ, αντί Γουεντνεσντεϊ που θα έπρεπε να προφέρεται κανονικώς): Τετάρτη.

Minute & minute: Αυτές οι δύο λέξεις καθώς βλέπετε γράφονται ακριβώς όμοια και όμως όχι μονάχα προφέρονται διαφορετικώς: αλλά έχουν και διαφορετικές σημασίες: Μίνιουτ: 1 λεπτόν. Μάινιουτ: ελάχιστον, πολύ μικρόν.

Και ως τώρα μιλήσαμε για τη γλώσσα εν γένει.

“Ας εξετάσουμε όμως το ζήτημα από την πλευρά των ανθρώπων που μιλούν τη γλώσσα αυτή.

«Κατόπιν βαθείας μελέτης του ζητήματος,» κατέληξα στο συμπέρασμα ότι οι άνθρωποι που μιλούν χειρότερα την αγγλική είναι οι “Αγγλοι.

Μπορεί να ξέρετε θαυμάσια αγγλικά, μπορεί να έχετε διαβάσει, να έχετε ακούσει από άλλον, — όχι “Αγγλο βέβαια — μία λέξη και τέλος να την ακούσετε στην “Αγγλία και να μην την καταλάβετε.

Γιατί;

Θα προσπαθήσω να σας εξηγήσω.

Κατ’ αρχήν ο “Αγγλος μιλά γρήγορα. Επιπροσθέτως μιλά σιγά. Και αν αυτά τα δύο δεν άρκουν, θα έχη, εκτός από την προφορά της ιδιαιτέρας του πατρίδος, ή γεμάτο το στόμα, ή θα καπνίζει το τσιμπούκι του.

Είναι ίσως λίγο άστειο, αλλά δ-

λοι οι ξένοι μπορούν να συνεννοηθούν θαυμάσια μεταξύ τους στην αγγλική. Κι αυτό μέχρις ότου βρεθούν στην “Αγγλία. Εκεί ή συνεννόησις με τους έντοπιους γίνεται με χειρονομίες.

Τώρα πιθανόν να με ρωτήσετε πώς τα καταφέρνουν οι “Αγγλοι και συνεννοούνται μεταξύ τους.

“Οφείλω να όμολογήσω ότι αυτό με άπασχόλησε για άρκετο καιρό κι έμένα τον ίδιο, και εξακολουθή να μένη έρωτημα.

Στην αρχή, έπηρεασμένος από μερικά φυσιοδικικά βιβλία που έτυχε να διαβάσω τελευταία έφτασα να υποθέσω ότι πιθανώς οι “Αγγλοι να διέθεταν και άλλα αισθητήρια όργανα, διαφορετικά από τον υπόλοιπο κόσμο. (Ξέρετε προσαρμογή προς το περιβάλλον κλπ. όπως οι κατσαρίδες έχουν κεραίες, και οι νυχτερίδες ραντάρι).

Δυστυχώς όμως κατέληξα στο συμπέρασμα ότι δεν διαθέτουν περισσότερες από 5 αισθήσεις και μερικές απ’ αυτές μάλιστα — όπως της γεύσεως — όχι τέλειες.

Τέλος το πρόβλημα λύθηκε.

Απλούστατα, οι “Αγγλοι δεν καταλαβαίνονται ούτε μεταξύ τους. Είναι ίσως ο μόνος λαός που λέει τόσα πολλά «συγγνώμη» δεν σας κατάλαβα», κατά την διάρκεια μιας κουβέντας. “Αλλ’ αυτό είναι κάπως δύσκολο να το πιστέψετε έως ότου πάτε στην “Αγγλία.

Φαγητό

Οι “Αγγλοι χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: 1) “Αριστοκράτες 2) “Αστοί 3) Λαός.

“Ενας άπλός τρόπος να ξεχωρίσετε σε ποια από τις κατηγορίες αυτές ανήκει ένας “Αγγλος είναι το φαγητό.

“Ερωτάτε πρώτα τον υπό κατάταξιν υποψήφιο πόσες φορές την ημέρα τρώει. “Ακολουθως συμβουλευθε τον κατωτέρω πίνακα και τον κατατάσσετε στην κατηγορία του.

ΠΙΝΑΞ

ΔΑΟΣ: 4 φορές την ημέρα.

8 το πρωί μπρέκφαστ, δηλαδή πρωινό. 12.30 μεσημέρι λάντς δηλ. γεύμα. 5 το απόγευμα φάιβ όκλόκ τί (δεν το ξεγνώ γιατί νομίζω πως είναι ελληνικότερο κι από το μεροί). 7.30 diner δείπνο.

ΑΣΤΟΙ: 6 φορές την ημέρα, ήτοι εκτός των ανωτέρω, τσάι στις 11 το πρωί και supper (μετάδειπνον) στις 11 το βράδυ.

ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΣ: 8 φορές την ημέρα. Δηλαδή ένα ακόμη πρόγευμα στο κρεβάτι κι ένα τσιμπηματάκι στις 9 το βράδυ.

“Αν τέλος ο τίτλος είναι μεγαλύτερος του κόμητος επιβάλλονται 3 ακόμη σάντουιτς στα διαλείμματα μεταξύ των όνείρων κατά τη διάρκεια του ύπνου.

Θα σας παραθέσω εδώ το έδεσματολόγιο ενός “Αγγλου κατά την διάρκεια μιας ημέρας.

8.00 Τσάι — γάλα, μπισκότα. Μία μπανάνα (στο κρεβάτι.)

8.30 Τσάι — γάλα. Αυγά χτυπητά με λίγη σουπιά για γαρνίρισμα. Μπείκον και λουκανικά. Φασόλια ψημένα γλυκά. Βούτυρο. Φρυγανιές. Μαρμελάδα. Κέικ. (Προαιρετικό ν: μαγνησά ή σόδα).

11.00 Τσάι. Μπισκότα.

12.30 Όρεκτικά: Πεπόνι, ψωμί με βούτυρο. Ζαμπόν. Μπύρα. Φαγητό: 1) Κρέας. Λάχανο φρέσκο. Πατάτες. Μαρούλι. Μαγιονέζα. Σάλτσα από κρέας. Μουστάρδα (όλα σ’ ένα πιάτο). 2,5 γραμμάρια ψωμί.

2) Τυρόπητα.

3) Γλυκό: Τούρτα ή πουτίγκα με πλάμπες (πικρέ φρούτα κομψόστα) όλα αυτά περεχυμένα με γάλα.

4) Τυρί με λίγη μπύρα. (υποχρεωτικό όν καθαριστικό).

5.00 Τσάι, φρυγανιές, βούτυρο, μαρμελάδα, κέικ.

7. Τα μεσημεριανά σε ολιγώτερη ποσότητα και αντί για τυρόπητα κρέμα χωρίς ζάχαρη.

9. Μπύρα. Σάντουιτς.

11. Κρύο χοιρινό, Κρύο κοτόπουλο. Ζεστή μπύρα (τσάι κατά βούλησιν).

12. Επίσκεψις ιατρού.

“Όπως εκ των ανωτέρω, ασφαλώς, θα παρατηρήσατε, «οι άποικίες, εί-

ναι απολύτως απαραίτητες στην “Αγγλία για την ασφάλεια του δυτικού κόσμου».

Δασολίες

Τώρα, όταν ο “Αγγλος δεν τρώη, κάνει τα έξης πράγματα:

1) Παίρνει το μπάνιο του. — Ξυρίζεται.

2) Ντύνεται. (Ο άριστοκράτης με Μπόν — Ζουρ) και όλοι, αν είναι δημόσιοι υπάλληλοι, άποκρίάτικα. Δηλαδή, ο δικαστής δάζει περούκα, τήβεννο, κλπ., ο υπάλληλος “Υπουργείου ψηλό καπέλλο, βελούδινο σακάκι με σειρήνια κόκκινα κλπ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: “Ο θυρωρός του Κινηματογράφου ντύνεται λοχίας και κρεμά όλα του τα παράσημα. (Τα παράσημα είναι απαραίτητα και στους λούστρους. Δεν καταδέχτηκα ποτέ μου να γυαλίσω τα παπούτσια μου στο Λονδίνο σε λούστρο κάτω των 5 παρασήμων).

3) “Επιτίδεται εις την εργασίαν του.

4) Πηγαίνει σπιτί του και αλλάζει άμφιεση.

5) Πηγαίνει και κάθεται στο πάρκο ή στην ούρά, οποιαδήποτε ούρά, (δεν παίζει κανένα ρόλο) γιατί ο σκαπτός δεν είναι αυτός που νομίζετε, αλλά άπλως ή ίκανοποίησις

**Οι τεράστιες μορφές που παριστάνουν τα
αγάλματα του Νησιού του Πάσχα ενισχύουν
τα λεγόμενα στην Παλαιά Διαθήκη.**

Γίγαντες ἔζησαν στή γῆ

Ο Τζ. Τ. Ρόμπινσον, βοηθός του Δρος Ρόμπερτ Μπρόοβ, του Μουσείου του Τράνσβααλ, ανακάλυψε πριν από δέκα χρόνια σ'ένα σπήλαιο του Σβαργκράνς, στη Νότιο Αφρική, το μεγαλύτερο μέρος μίας σιαχόνης στην όποια υπήρχαν ακόμη τρεις προμυλόδοντες και τέσσερις τραπεζίτες. Τα δόντια αυτά — πράγμα περίεργο — ήταν δύο φορές μεγαλύτερα από τα κανονικά. Μήπως άνηκαν σε γίγαντες; Χωρίς άμφιβολία, ναι...

Του ROGER MAY

ΟΙ γίγαντες υπάρχουν, όπως ξέρουμε, στους ελληνικούς μύθους όπως και στους μύθους όλων των λαών της Γῆς. "Αν πιστέψουμε τη βραχμανική μυθολογία, προτού εμφανισθῇ στο νότιο ἥμισυαίριο ἡ πρωτόγονη ἔρυνθρά φυλή, αὐτή,

πού ἔδρουσε τὸν σημερινὸ πολιτισμό, προηγήθηκε μία πραγματικὴ ἡγεμονία γιγάντων.

Οἱ γίγαντες υπάρχουν ἐπίσης καὶ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Στὴ «Γένεση», ἀναφέρεται: Τὴν ἐπαχὴ ἐκείνη, ὑπῆρχαν γίγαντες στὴ Γῆ,

ἀφοῦ οἱ γιοὶ τῶν Θεῶν ἐνώθησαν μετὰ τὶς κόρες τῶν Ἀνθρώπων καὶ ἀπέκτησαν παιδιὰ...

Στὸ βιβλίο τῶν «Ἀριθμῶν», ποὺ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ μέρος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, διαδύομε τὸ ἔξης χωρίο: Καὶ ἐκεῖ εἶδαμε τοὺς γίγαντες, τοὺς γιοὺς τοῦ Ἐνῶχ, ποὺ προέρχονται ἀπὸ γίγαντες καὶ φαινόμεσταν μπροστὰ τοὺς σὺν ἀκριβοῦς.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ πιστέψῃ ἢ νὰ μὴν πιστέψῃ στὴν ἀλήθεια διηγήσεων ὅπως αὐτές, παρ' ὅλο ποὺ ὠρισμένα ἀρχαῖα κείμενα γιὰ τὰ ὁποῖα ἀμφιβάλλαμε, ἀπεδείχθηκαν ἀθηντικά.

Στὸ «Δευτερονόμιον», ἀναφέρεται ἐπίσης ἓνα σιδερένιο κρεββάτι ἐνὸς γίγαντος — ἐγγεὰ πῆχεις μακρὺ καὶ τέσσερις πλατὺ — ποὺ μπορούσε νὰ τὸ δῇ κανεὶς στὸ σπῖτι τῶν παιδιῶν τοῦ Ἀμμὼρ στὸ Ραμπάτ.

Κανεὶς δὲν πιστεῦε αὐτὴ τὴν ἱστορία ὡς τὸ 1918 ποὺ ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Γκ. Ντάλμαν, ὄρηκε στὴν περιοχὴ τῆς σημερινῆς Ἰορδανίας ὅπου καὶ διαδραματίζεται ἡ βιβλικὴ διήγησις τοῦ «Δευτερονομίου», ἓνα μνημεῖο ἀπὸ βασάλτη τοῦ ὁποῖου οἱ διαστάσεις ἦταν ἀκριβῶς ὅσες μετὰ τὴν ἀναφερόμενες στὸ ἱερὸ κείμενο.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ συνταρακτικά. Ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχαν γίγαντες στοὺς Ἑβραίους, αὐτοὶ, ἀνακαλύπτοντας μεγαλιθικοὺς τάφους ἄσυνήθων διαστάσεων στὴν Παλαιστίνη ὑπέθεσαν πολὺ φυσικὰ ὅτι ἄλλοτε κατοικοῦσαν γίγαντες σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴ τῆς γῆς. Περιγώντας στίς Γραφές, ἡ ἀλήθεια χρειάστηκε κάπως νὰ διακοσμηθῇ: «καὶ ἐκεῖ εἶδαμε τοὺς

γίγαντες, τοὺς γιοὺς τοῦ Ἐνῶχ».

Αὐτὸ ἴσως εἶναι καὶ πολὺ ἀπλούστερο. Οἱ γιοὶ τοῦ Ἐνῶχ μπορούσε νὰ ἦταν ἀπλῶς γεροφτιαγμένοι νέοι πολὺ ὑψηλοὶ. Μήπως καὶ σήμερα δὲν βλέπουμε ἀνθρώπους ποὺ περνοῦν τὰ δύο μέτρα;

Εἶναι ἐπίσης ἀλήθεια — καὶ αὐτὴ εἶναι ἀπόδειξις πὺδ σοβαρῇ — ὅτι μπορούμε νὰ δοῦμε καὶ νὰ «πιάσουμε» τὰ λείψανα γιγαντιαίων ἰσχυρῶν σιαχόνων ποὺ ὀρέθησαν στὴν Ἰάδα, στὴ Νότιο Κίνα καὶ στὴν Νότιο Αἰφρική.

Τὰ πὺ παράξενα ἀγάλματα

Ὅταν ἀγάλματα κολοσσιαίων διαστάσεων προβάλλουν ἀπὸ τὸ ἔδαφος, στὸ ὑπαιθρο, χωρὶς νὰ ὑποβαστάξουν τίποτε, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δηλώσουν κάτι θεοῦ ἢ εἰδωλολατρικὸ, πρέπει νὰ ἀναζητήσωμε μὴ ἐξήγησιν.

Αὐτὸ συμβαίνει μετὰ τὰ πολυάρθμα καὶ ἀνεξήγητα ἀγάλματα τοῦ Νησιοῦ τοῦ Πάσχα.

Ὅα μπορούσαμε νὰ δεχθοῦμε ὅτι ὁ γλύπτης ἢ οἱ γλύπτες, θέλοντας νὰ ἀναπαραστήσουν κάποιον Θεό, δίνουν στὸ ἔργο τοὺς διαστάσεις ποὺ ξεπερνοῦν τὴν ἀνθρώπινη κλίμακα. Εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ τὸν μεγαλῶνουν στὴν πέτρα, γιὰ αὐτὸς κατέχει στὸ πνεῦμα τοὺς μὴ ὑπερέχουσα θέση.

Στὸ Νησί τοῦ Πάσχα, δὲν ὑπάρχει ἓνα ἢ δύο ἢ τρεῖς γιγαντιαῖα ἀγάλματα, ἀλλὰ δεκάδες δεκάδων πού, ὅταν φωτίζονται ἀπὸ τὸ πολὺ σκληρὸ φῶς, παίρνουν, μετὰ τὸ παίχνιδισμα τῶν σκιῶν, κατὰ τὸ ἀνάγλυφο ποὺ τοὺς δίνει καινούργια ζωή.

Αυτή ή στρατιά των φαντασμάτων του παρελθόντος είναι μοναδική στον κόσμο. Είναι 593 αγάλματα πάνω σ' ένα μικροσκοπικό τριγωνικό νησάκι 180 τετραγωνικών χλμ. Το μικρότερο έχει ύψος 3,5 μ. και ζυγίζει 6.000 χγρ. Το μεγαλύτερο έχει ύψος λίγο μεγαλύτερο από είκοσι μέτρα και το βάρος του ξεπερνά τα 55.000 χλγρ. Είναι μονολιθικά και το λατομείο βρίσκεται στο κέντρο του νησιού, στον κρατήρα του υφαιστείου Ράνο Παρακά.

Στέκονται, ακίνητα και βωδά στο νησί αυτό που δεν έχει ούτε πηγή, ούτε ρυάκι (εκτός από υπόγεια ποτάμια που χύνονται κατευθείαν στον ωκεανό), ούτε ένα δένδρο, και δεν παύουν να μάς θέτουν αινίγματα, όπως οι Σφίγγες, που θαίνουν πάντα νικητρίες.

Πότε έγιναν; Ποιος τὰ έφτιαξε; Πρέπει όπωςδήποτε να ήταν γίγαντες — γίγαντες πολιτισμένοι και καλλιτέχνες — γιατί στα 1868, χρειάστηκαν 600 άνδρες εφοδιασμένοι με βλα τα σύγχρονα μέσα της εποχής για να σηκώσουν ένα από τα μικρότερα αυτά αγάλματα για να το μεταφέρουν στο Βρετανικό Μουσείο.

Νά ένας από τους πιο μυστηριώδεις πολιτισμούς που θαίνει από τα βάθη των αιώνων και που χάθηκε όπως ήλθε, αφήνοντάς μας μόνο μία συλλογή από πέτρες.

Η αλήθεια είναι ότι μάς άφησε και αγαλματάκια από λάβα ή ξύλο — (από που προέρχεται το ξύλο;) και ιερογλυφικές πινακίδες σκαλισμένες κι αυτές σε ξύλο, που ως σήμερα ακόμη μάς είναι ακατάληπτες.

Όλα αυτά είναι τόσο παλιά, ώστε, τον καιρό εκείνο, το νησί μπορεί να το σκέπαζαν δάση που χάθηκαν μέσα στη φωτιά μιας έκρηξης του ήφαιστείου.

Το μυστήριο όμως γίνεται πυκνότερο όσο οι ειδικοί έμβαθύνουν στο πρόβλημα.

Στο υπέδαφος του Νησιού του Πάσχα υπάρχουν και άλλα αγάλματα, και άλλοι πέτρινοι θγκοι ακόμη αρχαιότεροι, αλλά και πιο ωραία κομμένοι, σάμπως τα αγάλματα που βρίσκονται στην επιφάνεια να ήταν έργα γενεών που είχαν περάσει στην παρακμή.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα αγαλματάκια από λάβα ή τα ακόμη παλαιότερα από πυρόλιθο ή βασάλτη, παριστάνουν λευκούς με γένη, ενώ οι κάτοικοι του Νησιού του Πάσχα έχουν το πρόσωπο άτριχο.

Λευκοί ή λευκοί γίγαντες, οι άνθρωποι που έφτιαξαν τα αγάλματα αυτά, μάς εκπλήσσουν ακόμη περισσότερο από τους κατασκευαστές των Πυραμίδων της Αιγύπτου, όχι μόνο με την ωραία λύση που έδωσαν στο πρόβλημα της κατασκευής των αγαλμάτων, όχι μόνο με τον — έρχομό τους και με την έκλογή του ήφαιστειόγενους και έρημου αυτού νησιού, αλλά και με την απότομη αναχώρησή τους.

Το «έργαστήρι» τους, στον κρατήρα του ήφαιστείου, εγκαταλήφθηκε χωρίς άμφισβόλια ξαφνικά.

Πλάι σε άτελείωτα αγάλματα ξαπλωμένα ακόμη καταγής, βρέθηκαν τα έργα — οι πέτρινες σμίλες — των καλλιτεχνών που άγνοούσαν όπως φαίνεται τα μέταλλα.

Οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονταν εκεί από τη λιθική εποχή ή ζούσαν όπως στη λιθική εποχή; Μυστήριο.

Ποιό αντικειμενικό σκοπό έυπηρετούσαν τα αγάλματα αυτά; Εύκολα μπορούμε να δρούμε δεκάδες: ήταν νεκρικά μνημεία, τιμητικά μνημεία ειδώλων, άρχηγών ή ιερέων. Μήπως οι κατασκευαστές τους έφτιαξαν τα τιτανικά αυτά έργα με την έλπίδα ότι το πνεύμα τους θα εγκατασταθεί, μετά το θάνατό τους, στον δεύτερο αυτό λίθινο αυτό τους;

Έπειδή ωστόσο βρέθηκαν σκελετοί στη βάση ώρισμένων αγαλμάτων, πιθανόν να είναι νεκρικά μνημεία. Εκτός αν, βέβαια, οι σκελετοί ανήκουν σε ανθρώπους που θυσιάστηκαν σε κάποιο πνεύμα που αντιπροσώπευε το άγαλμα.

Γιατί έφυγαν έτσι ξαφνικά; Στην περίπτωση μιας τέτοιας φυγής δεν είναι λίγο άπλοιο να επικαλεσθώ τον κλασικό σεισμό, τον καταποντισμό ή την έκρηξη του ήφαιστείου; Ίσως να έγινε εισβολή από τη θάλασσα και να τους όρθηκε στην ώρα της δουλειάς τους. Στην περίπτωση αυτή θα τους έσφαξαν όλους.

Αυτό είναι μεγάλο μυστήριο για ένα τόσο μικρό σημείο του πλανήτη μας. Κάποτε πήγαν εκεί άνθρωποι, από που όμως; Και ένα καλό πρωί εξαφανίστηκαν ως δια μαγείας. Πότε; Γιατί;

Εσκιμώντας για το κυνήγι των λευκών γιγάντων, και αφού λύσουμε το μυστήριο της ύπάρξεώς τους, ίσως μπορούμε να σχηματίσουμε μια άκριβέστερη ιδέα και γι' αυτούς.

Από τον καιρό που άρχισε το «Yoga» έπαψε να τον ένοχλή ή φλυαρία μάς.

Ἡ τραγικὴ ἀποθέωση τοῦ Μοντιλιάνι

Ἐνα ἀνέκδοτο βιβλίο τοῦ André Salmon

Ἰταλὸς ἀπὸ καταγωγή, ἀλλὰ Γάλλος ἀπὸ συνείδηση, δοξασμένος καὶ ἄρρωστος, ὁ Μοντιλιάνι πέθανε τριάντα ἔξ χρόνων.

Ἡ ζωὴ του, πού σύρθηκε, σάν ἀγωνία στοὺς δρόμους τοῦ Παρισιοῦ, γυρίστηκε σὲ κινηματογραφικὴ ταινία μὲ πρωταγωνιστὴ τὸν γνωστὸ Γάλλο ἠθοποιὸ Ζεράρ Φιλίπ.

Τὸ ἄρθρο πού ἀκολουθεῖ εἶναι παρμένο ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἀκόμη βιβλίο τοῦ André Salmon, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς λίγους ἀνθρώπους πού γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ τὸν Modigliani.

Ηταν ἀνοιξη στὸ Παρίσι τοῦ 1906, μιὰ ἀνοιξη χλιαρὴ καὶ μυρωμένη. Ὁ Ἀμεντέο τὴν ἀπολάμβανε γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του. Δὲν εἶχε τίπο-

τὰ τὸ κοινὸ μὲ τὴν ἀνοιξη τοῦ Λιβόρνου, οὔτε ἀκόμη μὲ τὴν ἀνοιξη τῆς Ρώμης, ἢ τῆς Φλωρεντίας, ἢ τῆς Βενετίας. Στὴν ἄκρη τοῦ παράξενου ἐκείνου δρόμου Κον-

τὸ-ντὲ-Μωρό, ἐκεῖ ὅπου πάντα βλέπει κανεὶς νὰ περνᾶνε κοπέλες πού λικνίζουν τὴ μέση τους. ὁ νέος μὲ τὸ καθαρὸ ἀγγελικὸ προφίλ, τὰ πλούσια καὶ ἄτακτα μαλλιά, τὰ σκοτεινὰ καὶ λαμπερὰ μάτια, διέκρινε νὰ περνᾶ, παρπατώντας, στὸ πεζοδρόμιο, ἕνας ἄνθρωπος μὲ μπλε φόρμα ἔργατη καὶ ἐγγλέζικο κασκέτο ἀπὸ ὅπου ξέφευγε ἕνα σκούρο τσουλούφι πάνω σὲ δυὸ πιτσιλιωτὰ καστανὰ μάτια. Αὐτὰ τὰ πιτσιλιωτὰ μάτια, παρ' ὅλο πού δὲν εἶχε πολὺ ἀκόμη περιδιαβάσει στὴν Μονμάρτρη, ὁ νεαρὸς θὰ τὰ ἀναγνώριζε μέσα σὲ χίλια. Μὲ μιὰ τόλμη πού δὲν τὴν περίμενε ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ὁ Ἰταλὸς τοῦ Παρισιοῦ ἔτρεξε μπροστὰ στὸν Ἰσπανὸ τῆς Μονμάρτρης:

—Μὲ συγχωρεῖτε... Δὲν εἶστε ὁ κύριος Πικασσό; Τὸ ὄνομά μου εἶναι Μοντιλιάνι... Ἀμεντέο Μοντιλιάνι ἀπὸ τὸ Λιβόρνο.

Ὁ Μοντιλιάνι εἶναι ἀκόμη ἕνας ἄγνωστος νέος, χωρὶς ἔργο, πού ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ζωγραφικῆς τὸν ἔφεραν ἀπὸ τὸ Λιβόρνο στὸ Παρίσι. Ἐνας νεαρὸς ἀστὸς πού ὁ πατέρας του εἶναι εὐπορὸς ἔμπορος δερμάτων καὶ ἄνθρακος, καὶ πού εἶδε μᾶλλον μὲ κακὸ μάτι τὴν καλλιτεχνικὴ κλίση τοῦ γιου του.

—Κύριε Πικασσό, ἤθελα τόσο πολὺ νὰ σᾶς γνωρίσω ἀπὸ τότε πού εἶδα ἔργα σας στοῦ Σαγκό.

Ἀκόμη καὶ στὰ νειάτα του ὁ Πικασσό δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού συνδέονται εὐκολα. Ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ πρωινὸ ὑποχώρησε μπροστὰ στὴ μοναδικὴ λάμψη τῶν ματιῶν τοῦ νέου.

—Εἴστε ζωγράφος; ρώτησε.

Οἱ δυὸ ἄντρες, πού εἶχαν λίγα πράγματα κοινὰ καὶ πού δὲν ἐπρόκειτο νὰ ξαναῖδωθουν πολλὰς

*Ἡ ἀρρώστεια, τὸ κρασί,
τὰ ναρκωτικά, ἡ ἀμφιβολία,
ὁ πόλεμος, ὁ ἔρωτας
καὶ ἐπὶ τέλους τὸ ταλέντο!*

φορές, πέρασαν ὥρες μαζί, στὴν ταράτσα τοῦ «μπιστρό» τῆς ὁδοῦ Γκοντὸ-ντὲ-Μωρό, ὅπου ὁ Μοντιλιάνι εἶχε ἐγκατασταθῇ σὲ ἕνα ξενοδοχεῖο πολυτελὲς ἀλλὰ ἀμφίβολης φήμης.

Πρέπει νὰ ἔρθετε στὴ Μονμάρτρη, τὸν συμβούλεψε ὁ μεγάλος Καταλανὸς ζωγράφος. Δὲν ἔχουμε καθόλου λεπτὰ, ἀλλὰ ἐκεῖ ζοῦνε ὅλοι οἱ καλλιτέχνες.

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πικασσό ἦταν κάθε ἄλλο παρὰ ἀνθηρά.

—Δὲν εἶμαι πλούσιος, ἀλλὰ ἡ οἰκογένειά μου δὲν μ' ἀφήνει χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα, τοῦ εἶπε ὁ Μοντιλιάνι. Περιμένω μιὰ ἐπιταγὴ ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς δανείσω ἑκατὸ φράγκα;

Ἀρκετὰ χρόνια ἀργότερα, ὅταν ὁ Μοντιλιάνι εἶχε ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή του νεοφερμένου νεαροῦ Ἰταλοῦ, ὁ Πικασσό τοῦ ἐξπλήρωσε τὸ χρέος του, στὸ Μονπαρνάς. Τότε ὁ Μοντιλιάνι ἦταν ἐντελῶς μεθυσμένος καὶ ὁ Πικασσό τοῦ ἔβαλε στὴν τσέπη ἑκατὸ φράγκα.

Αὐτὸ ἐγίνε τὸ 1918 καὶ ὁ Μοντιλιάνι, 34 τότε ἐτῶν, δὲν εἶχε παρὰ δυὸ χρόνια ζωῆς ἀκόμη, δυὸ μόνο χρόνια γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴ λαμπρὴ καὶ τραγικὴ του μοῖρα.

Ἀλλὰ ἐκεῖνη τὴν ἀνοιξη τοῦ 1906, ὁ νεαρὸς Ἑβραῖος ἀστὸς τοῦ Λιβόρνου δὲν ἦταν ἀκόμη ὁ μεγαλοφυὴς μποἒμ τοῦ Μονπαρνάς. Ἀκολουθώντας τὴ συμβουλὴ τοῦ Πικασσό ἐγκαταλείπει τὴν

ἐπιπόλαιη συνοικία τῆς Μαντελαίν, καὶ πηγαίνει στὴ Μονμάρτη. Κοντὰ στὴν ὁδὸ Ραβινιάν νοικιάζει ἓνα μικρὸ στούντιο ποὺ ἡ ἀστική του ὁμῶς ἐπίπλωση ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ λιτὰ καὶ ἀκατάστατα ἀτελιὲ τοῦ περίφημου Μπατῶ Λαβουάρ ὅπου δουλεύουν ὁ Πικασσό καὶ ὁ Μάξ Ζακόμπ.

Τοὺς πίνακες τοῦ νέου Ἰταλοῦ τοὺς ἔδλεπε κανεὶς ἀκουμπισμένους χάμω καὶ γυρισμένους στὸν τοῖχο. Ὁ Ἀμεντέο δὲν τοὺς ἔδειχνε πρόθυμα. Σπάνια καὶ μὲ δυσκολία ὑποχωροῦσε στὴν εὐγενική ἢ κακόβουλη περιέργεια τῶν λιγοστῶν ἐπισκεπτῶν του. Τὸ ταλέντο τοῦ Μοντιλιάνι ἦταν τότε πολὺ ἰσχνὸ καὶ τίποτα δὲν προοιωνίζε τὸ φτερούγισμα τῆς μεγαλοφυΐας.

Κοιτάζοντας ὁμῶς τὰ ἀντίγραφα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, ποὺ τὰ ἔχει κρεμάσει στὸν τοῖχο, ὁ Μοντιλιάνι θυμᾶται τὰ λόγια τοῦ μοναδικοῦ φίλου ποὺ ἄφησε στὴν Ἰταλία, τοῦ Τζιοβάννι Παπίνι ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνη περίφημος φιλόσοφος:

—Τὰ κεφάλια ποὺ φτιάχνεις τώρα εἶναι τοῦ Καρπάτσιο, τοῦ εἶχε πεῖ. Μιὰ μέρα θὰ εἶναι τοῦ Μοντιλιάνι.

Μιὰ μέρα πραγματικὰ θὰ σταθῇ δίπλα σ' αὐτὰ τὰ ἀριστουργήματα. Γιὰ τὴν ὥρα ἀμφιβάλλει καὶ εἶναι μόνος. Οἱ ἄλλοι καλλιτέχνες δυσπιστοῦν σ' αὐτὸν τὸν ἀριστοκράτη μὲ τὸ ἀγγελικὸ κεφάλι, αὐτὸν τὸν ὁμορφὸ κολοσσὸ μὲ τὸ ἐλαφρὰ περιφρονητικὸ ὕφος. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν ξέρουν εἶναι πῶς τὰ πλεμονία αὐτοῦ τοῦ κολοσσοῦ τὰ ἔχει φάει ἢ ἀρρώστεια. Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ὁ Μοντιλιάνι ἔχει ἓναν τραυματισμένο πνεῦμονα ποὺ δὲν θὰ

θεραπευθῇ ποτὲ καὶ ποὺ τὸν κἀν σιωπηλὸ καὶ κλειστὸ στὸν ἐαυτὸ του. Γιὰ νὰ ξεχνᾷ τὶς ἀμφιβολίες ποὺ τὸν κυκλῶνουν μπροστὰ στὸν λευκὸ μουσαμά, ὁ Μοντιλιάνι ἄρχισε νὰ σέρνεται καὶ νὰ πίνει σὲ ὅλα τὰ μπάρ τῆς περιοχῆς. Ἕνα βράδυ, σ' ἓνα κεντράκι τῆς ὁδοῦ Λεπὶκ ὁ Μοντιλιάνι θὰ γνωρίσῃ —γιὰ τὸ καλὸ του καὶ τὴ δυστυχία του συγχρόνως— ἓνα φίλο. Εἶναι ἤδη ἀρκετὰ πιωμένος καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀπαγγέλλῃ δυνατὰ μεγάλα κομμάτια ἀπὸ τὴ Θεία Κωμῶδια, τὸ βιβλίο ποὺ ἔχει δίπλα στὸ προσκέφαλό του καὶ ὀλοένα τὸ ξαναδιαβάζει, ὅταν μπαίνει ἕνας νέος ἀτημέλητος μὲ βλέμμα θολό, πιὸ μεθυσμένος ἀπ' αὐτόν.

—Τράβα ἀπ' ἐδῶ, φωνάζει ὁ ταβερνιάρης, δὲν ἔχει πιστὸ γιὰ σένα...

—Ἄν ἔχῃ πιστὸ γιὰ μένα θὰ ἔχῃ καὶ γι' αὐτόν, λέει μεγαλόψυχα ὁ Μοντιλιάνι ρίχνοντας μερικά νομίσματα στὸν πάγκο.

Ἔτσι ὁ Ἀμεντέο Μοντιλιάνι γνωρίσε τὸν Μωρίς Οὐτρίλλο, τὸν μισοπάλαβο μποῆμ ποὺ φώναζε παντοῦ πῶς βαριόταν νὰ ζωγραφίσῃ καὶ πῶς εἶχε μιὰ μόνον κλίση: τὸ κόκκινο κρασί.

Κρατώντας καθένας ἀπὸ ἓνα μπουκάλι κρασί, οἱ δυὸ καινούριοι φίλοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν ἀφιλόξενη ταβέρνα καὶ προχώρησαν παραπατώντας στὴν πλατεία Σαιν-Πιέρ: ὁ Μοντιλιάνι, ὁ ζωγράφος ποὺ διψοῦσε γιὰ τέχνη καὶ ἦταν θερμενμένος μὲ ποίηση καὶ ὁ Οὐτρίλλο, ὁ ζωγράφος ποὺ μόλις γνώριζε τὸ ταλέντο του, σχεδὸν ἀγράμματος. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἔκαναν τόση φασαρία, ὥστε καταλήξανε στὴν ἀστυνομία.

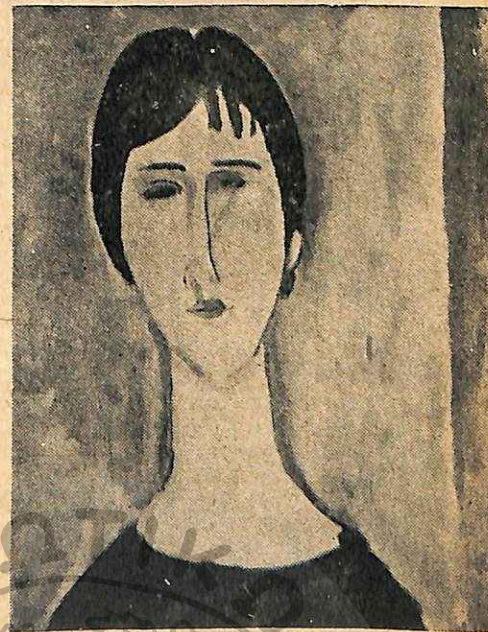
Ἀλλοίμονο! Δὲν θὰ ἀργοῦσε νάρθῃ ὁ καιρὸς ποὺ ὁ Ἀμεντέο

Μοντιλιάνι, παίρνοντας τώρα ἀραιότερα ἐπιταγὲς ἀπὸ τὸ Λιθόρνο, ὁ Μοντιλιάνι ποὺ τὰ ἔργα του ὄχι μόνον δὲν πουλιόταν, ἀλλὰ ἦταν καὶ σπάνια γιὰτὶ ὁ καλλιτέχνης ἀμφέβαλε γιὰ τὸν ἑαυτό του, δὲν θὰ εὐχαριστιόταν πιὰ μόνον μὲ τὸ κόκκινο κρασί καὶ τὴ συντροφιά τοῦ φτωχοῦ Οὐτρίλλο. Οὔτε οἱ γυναῖκες, ποὺ σὲ κείνες τὶς γειτονιὲς κυνηγοῦν ὅλες τὸν ὁμορφὸ Ἰταλό, οὔτε κι αὐτὲς δὲν ξέρουν νὰ τὸν δέσουν μαζί τους. Γίνονται φιλενάδες του καὶ μοντέλα του, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ λίγες καλὲς μέρες ἐρωτικές καὶ μερικὰ ἄσκημα κατὰ τὴ γνώμη του σκίτσα τὶς διώχνει, χαρίζοντάς τους τὰ πορτραῖτα τους, ποὺ ἐκείνες τὰ παίρνουν γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν χωρὶς νὰ ξέρουν ὅτι στὸ βάθος κάποιας ντουλάπας θὰ χῶσουν καὶ θὰ ξεχάσουν ἓνα θησαυρό. Ὑστερα ἀπὸ τὸν δεσμό του μὲ μιὰ Ζιλμπέρτα ποὺ ἤθελε νὰ ἀποκτήσῃ παιδί καὶ μὲ μιὰ Λόλα ποὺ τὸν περιμενε τὰ βράδια νὰ γυρίσῃ καθισμένη στὸ κατώφλι τῆς πόρτας του, πέρασαν πολλὲς ἄλλες. Ἐπειτα ἦρθε μιὰ περίοδος ἐρωτικῆς ἡρεμίας, ἀλλὰ καὶ μεθυσιοῦ, γιὰτὶ ἦταν περίοδος ἀμφιβολίας ποὺ ἔφτανε στὴν ἀπελπισία.

Γρήγορα ὁμῶς ὁ φίνος καὶ ἀριστοκρατικὸς Μοντιλιάνι κουράζεται ἀπὸ τὸ κόκκινο κρασί, ὅπως κουράζεται καὶ ἀπὸ τὴν κάπως ἄξεστη παρουσία τοῦ Οὐτρίλλο. Μιὰ μέρα στὸ Μονταρνὰς γνωρίζει ἓνα ἀποτυχημένο Ἰταλὸ γλύπτη ποὺ μπορεῖ ὁμῶς, σὰν κι αὐτόν, νὰ ἀπαγγέλλῃ στίχους τοῦ Δάντη ὅλη τὴ νύχτα.

—Κι ἐσύ, εἶπε ἓνα βράδυ ὁ γλύπτης στὸν Μοντιλιάνι, χρειάζεσαι κάποιο τωνατικὸ γιὰ νὰ βρῇς τὸν ἑαυτό σου. Νά... πᾶρε αὐτό.

Καὶ ἔδωσε στὸν Μοντιλιάνι ἓνα μικρὸ πράσινο χαπάκι. Εἶναι γνωστὸ πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνη τοξικομανὴς ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα. Μιὰ μόνον νύχτα μὲ χασίς θὰ κἀν τὸν Μοντιλιάνι

Modigliani: Πορτραῖτο κοριτοῦ.

συνειδητὸ χασισοπότη, μιὰ καὶ θὰ βρῇ ἔτσι ἓνα «φάρμακο» γιὰ νὰ διώξῃ ἀπὸ πάνω του τὴν κατὰθλιψη, ποὺ τὸν κυριεύει κάθε βράδυ.

Πιοτὸ καὶ ὕστερα ναρκωτικὸ. Ὁ Μοντιλιάνι βάζει σὲ σκληρὴ δοκιμασία ἓνα σῶμα ποὺ ἔχει ἤδη ὑπονομευτῇ. Ἐκεῖνο ποὺ δοκιμάζεται ἀκόμη σκληρότερα εἶναι τὸ ἠθικὸ του. Πάντα ἀναζητᾷ τὸ δρόμο του. Ὁ Πικασσό, ὁ Ντεραίν, ὁ Μπράκ γίνονται ὅλο-ἓνα περισσότερο γεωμετρικοί, ἀλλὰ αὐτὸ ἀφήνει ψυχρὸ τὸν νέον Ἰταλό.

‘Η γραμμή του και το χρώμα του έχουν αρχίσει να παίρνουν τη σιγουριά και την πρωτοτυπία που τον χαρακτηρίζει. Άλλα τα πολλά γυμνά που ζωγραφίζει δεν τον ικανοποιούν πάντα. Λένε πως μία μέρα έκανε το σκίτσο μιάς ‘Αμερικάνας και της το χάρισε, και όταν εκείνη επέμενε να το υπογράψει, ο Μοντιλιάνι όργισμένος έβγαλε την υπογραφή του με τεράστια γράμματα επάνω στο πορτραίτο καταστρέφοντας έτσι ένα όμορφο έργο του με την ίδια άγρια χαρά που κατέστρεφε τον έαυτό του.

Με τον καιρό τα λεπτά από το Λιθόρνο γίνονται ακόμη πιο σπάνια. Τα ωραία καλοραμμένα κοστούμια του νεαρού ‘Ιταλού άστου κουρελιάζονται. Αποφασίζει να φύγει και από την Μονμάρτρη όπου είχε έρθει εύπορος και ξένοιαστος και όπου νομίζει πως τώρα ζή σαν αλήτης που δεν έχει καν τη δικαιολογία του ταλέντου. ‘Ωστόσο θέλει να φύγει όμορφα. Ένα βράδυ εμφανίζεται στο ‘Λαπέν ντε Ζιλ’ όπου συγχάζουν όλο καλλιτέχνες φορώντας ένα θαυμάσιο όλοκαίνουργιο κοστούμι από μαύρο βελούδο. Είχε ξοδέψει γι’ αυτό σχεδόν όλα τα χρήματα που του έμεναν.

—‘Έχεις δίκιο, του λέει ο Ουτρίλλο, το βελούδο δεν χαλαίει. Κρατάει μια ζωή.

Λόγια κοινά, μα που το μέλλον θάρρη σκληρά να τα έπαληθεύσει. Το βελούδινο κοστούμι του θα το εγκαταλείψει μόνο για το σάβανο που θα του δώσει η δημόσια πρόνοια.

‘Όλη τη νύχτα ο Μοντιλιάνι κερνούσε και την άλλη μέρα έξαφανίστηκε για πάντα από τη Μονμάρτρη.

‘Υστερα από μερικούς μήνες οι λίγοι φίλοι του μάθανε πως

είχε εγκατασταθεί κάπου στο Μονπαρνάς, σε μια φτωχική κάμαρα που δεν χωρούσε ούτε ένα καθαλέτο. Μα τότε, τον έπιασε μια μανία να ζωγραφίζει και ζωγράφιζε στους τοίχους και στην πόρτα του και ο νοικοκύρης τον υποχρέωσε ύστερα να την βάψει με λαδομπογιά απειλώντας πως θα τον διώξει.

Είναι τα πρώτα άριστουργήματα, γεννημένα στη φτώχεια και την αγωνία μα που χάνονται κάτω από την πρακτική λαδομπογιά. ‘Ωστόσο, στο Μονπαρνάς ο Μοντιλιάνι ήρθε και γιατί είναι το κέντρο του χασίς. Μαζί με έναν ζωγράφο από τη Χιλή, τον ‘Ορτίζ ντε Ζαράτε που θα του μείνει πιστός ως το θάνατο, περνάει ολόκληρες νύχτες με χασίς. Ένα βράδυ κατά τα μεσάνυχτα σηκώνεται και λέει στους άλλους με ύφος μυστηριώδες: «Πηγαίνω να κλέψω πέτρες...».

Με άπορία τον βλέπουν να φεύγει, αλλά δεν ήταν λόγια του χασίς. Έκείνο το βράδυ ο Μοντιλιάνι κλέβει από ένα γιαπί δυο μεγάλες πέτρες που τις κουβαλά με κόπο σε ένα φτωχικό ατελιέ που έχει επιτέλους νοικιάσει. Αφού πιστεύει πως δεν μπορεί να γίνη ο μεγάλος ζωγράφος όπως όνειρεύτηκε, αποφασίζει να γίνη γλύπτης. Μα τα λεπτά του είναι λίγα για να αγοράσει πέτρα. Βγάζει λίγα πράγματα κάνοντας τα πορτραίτα των περαστικών, μα κι αυτά τα τρώνε το κρασί και το ναρκωτικό.

Τη νύχτα στο ατελιέ του με τις κλεμμένες πέτρες σκαλίζει παράξενα πονεμένα πρόσωπα με σθυσμένα μάτια.

—Δεν έχεις δίκιο, του λέει μια μέρα ο Ντεράιν που αρχίζει να αποκτά όνομα. Νόμιζες ότι ζωγράφιζες, ότι ενώ ήσουν γλύπτης,

ζωγράφιζες· αλλά τώρα ξέρω καλά πως δουλεύεις σαν γλύπτης ενώ είσαι ζωγράφος και μάλιστα μεγάλος ζωγράφος...

Το 1914, τέλος ‘Ιουλίου, αποφασίζει να γυρίσει στη ζωγραφική. Σε λίγες μέρες ξεσπάει ο πόλεμος... Ο Μοντιλιάνι που είναι αντιμιλιταριστής, αυτός που βρίσκεται στα μισά του δρόμου ανάμεσα στην αναρχία και στον σοσιαλισμό αποφασίζει να καταταγεί στην Λεγεώνα των Ξένων με τον ‘Ελβετό ποιητή Μπλαιζ Σαντράρ και τον Πολωνό ζωγράφο Κίσιλινγκ. Άλλα η επιτροπή τον απορρίπτει.

Θα βρεθήτε στο νοσοκομείο προτού φθάσετε στον λόχο σας, του λένε. Πρέπει να αποφασίσετε σοβαρά να γιαιτρευτήτε.

Τώρα στο Μονπαρνάς που έχει σχεδόν άδειάσει από τους καλλιτέχνες του, ο Μοντιλιάνι τριγυρίζει σαν φάντασμα χωρίς να υποψιάζεται πως αυτός ο πόλεμος που απειλεί να καταστρέψει την Ευρώπη θα τον έκανε τον μεγάλο ζωγράφο που ήθελε πάντα να γίνη. Δυστυχώς, όταν αποκαλύφθηκε ο μεγάλος ζωγράφος, ο άνθρωπος ήταν χτυπημένος ανεπανόρθωτα. Μέσα σε πέντε μόλις χρόνια ο Μοντιλιάνι θα γεμίσει τον κόσμο με τα έργα του. Εκείνος που πάντα περιφρονούσε τις γυναίκες θα γνωρίσει επιτέλους ένα φλογερό έρωτα και μια αγάπη που θα αναδείξουν τη μεγαλοφυΐα του. Ο πόλεμος, ο έρωτας και επιτέλους το ταλέντο...

Στη «Ροτόντα» γνώρισε ο Μοντιλιάνι εκείνη που θα του χάριζε την όρεξη να ζωγραφίζει. Τους σύστησε ο γλύπτης Ζατκιν:

—‘Ο φίλος μου ‘Αμεντέο Μον-

τιλιάνι... η κυρία Μπέατريس Χάστινγκς.

Ήταν μια ‘Αγγλίδα, όχι καλλονή, αλλά όμορφη και με πολύ άερα. ‘Αμέσως ο Μοντιλιάνι γοητεύτηκε απ’ αυτή την έλκυστική ύπαρξη που ήταν τόσο αντίθετη με τις έλαφρες γυναίκες και τα μοντέλα της Μονμάρτρης ή του Μονπαρνάς. Και με χαρά, μα χωρίς περηφάνεια κατάλαβε πως και εκείνη τον έβρισκε όμορφο.

Το ίδιο βράδυ άρχισε ο δεσμός του ‘Αμεντέο και της Μπέατريس, για το καλύτερο και το χειρότερο...

Για πρώτη φορά στη ζωή του ο ‘Αμεντέο ντράπηκε που πήρε την Μπέατريس στο παλιοδωμάτιο που του χρησίμευε για ατελιέ και που αργότερα θα γινόταν μουσείο. Σε λίγο, στον τοίχο του ατελιέ έλαμψε ένα θαυμάσιο γυμνό, επιτέλους ένα ζωγραφικό έργο. Ένα έργο που άρεσει σε όλους, που άρεσει και στον Μοντιλιάνι. Γιατί αγαπά. Και ακολουθούν δύο, τρία, πολλά έργα.

‘Ο έρωτικός παράδεισος όπου βασιλεύει η έμφυτη καλαισθησία της Μπέατريس απομακρύνει τον Μοντιλιάνι από τους τεχνητούς παραδείσους του χασίς. Ασφαλώς εκείνο τον καιρό δεν έπινε και τόσο πολύ κρασί, αλλά η Μπέατريس αγαπούσε το ούίσκυ και ο Μοντιλιάνι έμαθε να το πίνει χωρίς μέτρο. Πολύ γρήγορα, ανάμεσα στον ‘Αμεντέο και την Μπέατريس άρχισαν να ξεσπούν βίαιοι καυγάδες, χωρίς να πάψει να υπάρχει η μεγάλη αγάπη τους.

‘Η Μπέατريس ήταν ποιήτρια, μια παράξενη ποιήτρια που τους στίχους της δεν τους διάβαζε κανείς ποτέ και που ίσως να έσκιζε τα χειρόγραφα της όπως έσκιζε της έσκιζε τα έργα του

που θα ήταν άξια να έκτεθούν σε μουσείο. Καί αν ο Μοντιλιάνι Έκανε κατάχρηση σε άπαγγελίες από τον Δάντη, ή Μπέατريس έδειχνε την άδυναμία της για τον Μίλτωνα. Η Μπέατريس δεν καταλάβαινε καλά ιταλικά και οι γαλλικές μεταφράσεις της έκνευρίζανε τον Μοντιλιάνι πιο πολύ από τα άγγλικά που δεν έννοουσε να τα χωνέψη. Ο πρώτος τους καυγάς άναψε έξαιτίας του Δάντε και του Μίλτωνα.

Έπειτα ήταν το ζήτημα των χρημάτων. Η κυρία Χάστινγκς δεν μπορούσε βέβαια να κερδίσει χρήματα, αλλά έπαιρνε από το Λονδίνο ένα είδος εισοδήματος. Δυστυχώς οι έπιταγές δεν έρχονταν πολύ τακτικά. Ο Μοντιλιάνι είχε έπιτέλους βρή έναν έμπορο πινάκων, τον Ζμπορόφσκι, που τον είχε αναλάβει με συμβόλαιο. Μά ήταν παράξενος έμπορος. Ο Ζμπό, όπως τον φώναζαν οι προστατευόμενοί του, είχε δύο πάθη: τη ζωγραφική και τα χαρτιά και έτρεφε το ένα με το άλλο, ανάλογα με την περίπτωση.

Ένα βράδυ ο Άμεντέο είπε στην Μπέατريس:

—Θά πρέπει να βάλης αύριο στο χορό το παλιό μαύρο σου φόρεμα γιατί ο Ζμπορόφσκι έχασε στα χαρτιά και καταλαβαίνεις...

Η Μπέατريس περίμενε με πολύ χαρά αυτό τον χορό των καλλιτεχνών και είχε δει σε μία βιτρίνα με έκπτώσεις ένα ωραίο ρόζ ύφασμα που θα το έρραβε μόνη της. Μά δεν θα δεχόταν ποτέ να έμφανιστή πάλι με τον παλιό της μαύρο ταφτά.

—Δέν θα πάω στο χορό, είπε.

Ο Μοντιλιάνι όμως που υπέ-

φερε και θα ήθελε να προσφέρει το καλύτερο στη φίλη του είχε μία ιδέα.

—Βάλε μία στιγμή τώρα τον ταφτά σου. Θα δής... Θα είσαι ή πιο όμορφη από όλες.

Περίεργη πιο πολύ παρά ύπακουη, ή Μπέατريس έβαλε το φόρεμα.

—Δέν θα πάω στο χορό μ' αυτό το παλιό φόρεμα, έλεγε με πείσμα.

—Δέν θα πās μ' αυτό, της είπε ο Άμεντέο. Θα πās με ένα φόρεμα ολοκαίνουργιο, ένα φόρεμα λαμπρό που κανείς δεν θα έχει δει ξανά όμοιο του.

Ο Μοντιλιάνι πήρε το κουτί με τα χρώματα. Στην αρχή με ένα άσπρο μολύβι ζωγράφισε στο στήθος, γύρω στο ντεκολτέ λεπτά άραβουργήματα, και ύστερα όλα τα χρώματα περάσανε πάνω στον μαύρο ταφτά.

Ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους γυνών αυτοσχεδίαζε ζωγραφίζοντας λουλούδια. Ήταν ένα θαύμα περηφάνειας και άγάπης. Η Μπέατريس ακολουθώντας άδιαμαρτύρητα τις οδηγίες του Άμεντέο στεκόταν, γύριζε, έσκυβε και έβλεπε μαγεμένη να μετατρέπεται επάνω της το παλιό της φόρεμα σε ένα έργο τέχνης.

Όταν ή Μπέατريس Χάστινγκς έμφανίστηκε στο χορό με ένα φόρεμα μοναδικό, άξιο να μπη σε Μουσείο, ο Μοντιλιάνι ένιωσε μεγαλύτερη περηφάνεια για τη γεμάτη θαυμασμό σιωπή που υποδέχτηκε την έρωμένη του παρά αν φορούσε τα πολυτιμότερα κοσμήματα...

Όστόσο στο φτωχικό άτελιέ οι σκηνές ήταν καθημερινές. Το θαύμα ήταν πως παρ' όλες τις σκηνές, το πιστό και τα ναρκωτικά ο Μοντιλιάνι δεν έπαψε να

ζωγραφίζει παρακινημένος από την Μπέατريس που έφτιαχνε τον παράδεισο και την κόλασή του. Καί ξαφνικά τώρα πραγματοποιεί όλα όσα υπόσχονταν τα άναριθμητά του σχέδια, θαύματα αυτοσχεδιασμού και έλαφράδας. Με μιάς βρίσκει το στυλ του με το «Παιδί», που αν το παρατηρήσει κανείς καλύτερα θα άνακαλύψη τα χαρακτηριστικά μιάς όμορφης νεαρής γυναίκας, με τη μυστηριώδη «Μαντάμ ντε Πομπαντούρ» — που δεν είναι άλλη από την Μπέατريس — και όπου έμφανίζεται ο μακρύς λαιμός που θα χαρακτηρίσει όλες τις γυναικείες μορφές του Μοντιλιάνι. Ύστερα έρχονται ή «Κοπέλλα με τις κοτσίδες», οι «Νεόνυμφοι», πάρα πολλά γυμνά και τα καταπληκτικά πορτραίτα του Κίςλινγκ, του Ζμπορόφσκι, του Μπλαίζ Σαντράν, του νεαρού Ζαν Κοκτώ, του Σουτίν.

Όστόσο, ή ιδιωτική του ζωή έχει γίνει μία κόλαση, που δεν μοιάζει καθόλου με την κόλαση του Δάντη, μία κόλαση βρώμικη και καθημερινή από την οποία και ή Μπέατريس θέλει να φύγει. Καί μία μέρα φεύγει και πάει να βρή καταφύγιο στη Μονμάρτη. Ο Μοντιλιάνι την κυνηγάει ως εκεί, τον τόπο που του θυμίζει τα πρώτα του χρόνια στο Παρίσι, τα χρόνια της άμφιβολίας και της άγωνίας, τα πρώτα μεθύσια με τον Ουτρίλλό. Όλόκληρη νύχτα μεθυσμένος από αλκοόλ και χασίς χτυπά τα παράθυρα εκείνης που έκαμε τη μεγαλοφυΐα του να άνθισή, μα που ή παράξενη τρέλλα του την είχε διώξει. Δέν του άνοιξε την πόρτα της. Το τρελλό πάθος της γι' αυτόν είχε στερέψει.

φωτίσει τα τελευταία χρόνια της σύντομης και τραγικής ζωής του Άμεντέο Μοντιλιάνι. Ήταν μία ζωή πιο σύντομη απ' ό,τι μπορούσε κανείς να υποπτευθή: ο Μοντιλιάνι είχε τώρα αίμοπτύσεις.

Ένα πρωί στο σπίτι του Ζμπορόφσκι, ενώ ζωγράφιζε ένα γυμνό στην πόρτα της τραπεζαρίας και ή κυρία Ζμπορόφσκι τον παρακολουθούσε, μία στιγμή ο Μοντιλιάνι σταμάτησε τη ζωγραφική και τον έπιασε δήχας. Ένας μικρός άνεπάντεχος κόκκινος λεκές ήρθε να προστεθή στο σχέδιο.

Ο καλός Ζμπορόφσκι που είχε τη σπάνια τύχη να πουλήσει έναν πίνακα σε καλή τιμή και να κερδίσει άρκετά στο πόκερ, άναστατώθηκε.

—Άποφάσισα να κάνω ένα ταξιδάκι κατά τα νότια, είπε στον Μοντιλιάνι. Θα σε πάρω και σένα μαζί με τον Σουτίν και τον Φουζίτά. Έχω άρκετά για δεκαπέντε μέρες.

Έλπιζε πως το κλίμα της Προβηγκίας θα έκανε καλό στους «ζωγράφους του» κυρίως στον Μοντιλιάνι.

Άποφάσισαν να πάνε στο Κάγν όπου ζούσε ακόμη ο μεγάλος Ρενουάρ, και εξακολουθούσε να ζωγραφίζει αν και σχεδόν παράλυτος από τα άρθριτικά.

Έγκατασταθήκανε σε μία εύχρηστη πανσιόν και ο Ζμπορόφσκι τους άγόραζε μουσαμάδες και χρώματα και μόνο όσο αλκοόλ χρειαζόταν για να στρώνεται ο Μοντιλιάνι στη δουλειά. Εκεί κοντά έμενε και ο Ρενουάρ σε ένα κτήμα χαμένο μέσα στις έλιές και τις τριανταφυλλίες. Ο Μοντιλιάνι που ποτέ του δεν έδειχνε ιδιαίτερη περιέργεια για τους «μεγάλους» της δουλειάς έ-

Σε λίγο μία άγάπη άγνή θα

νοιώθει μιὰ παράξενη ἐπιθυμία νὰ μπῇ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Ὁ γέρος Ρενουάρ, 77 ἐτῶν, δέχτηκε νὰ δῇ τὸ νεαρὸ συνάδελφό του, παρ' ὅλο πὺν δὲν ἤξερε οὔτε τὸ ὄνομά του. Ὁ Ρενουάρ τὸν δέχτηκε στὴν τραπεζαρία ὅπου τὸν μετέφεραν σὲ μιὰ πολυθρόνῃ μὲ ρόδες ὕστερα ἀπὸ τὴ δουλειά του στὸ ἀτελιέ. Δύο μεγάλοι ζωγράφοι βρέθηκαν ἀντιμέτωποι, ἕνας ἄγνωστος καὶ ἕνας μαίτρ πὺν ὑπῆρξε καὶ κείνος ἄγνωστος γιὰ πολὺ καιρὸ. Δύο ζωγράφοι γυμνῶν μὰ πὺν τὰ γυμνά τους διέφεραν πολὺ, τοῦ Ρενουάρ ἐκφράζανε τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, τοῦ Μοντιλιάνι τὴν ἀγωνία τῆς.

—Ὡστε εἴστε καὶ σεῖς ζωγράφος, νέε μου; ρώτησε ὁ Ρενουάρ.

Ἡ φωνὴ ἦταν γέρικη, τὸ κεφάλι σεβάσμιο, ἀλλὰ ὁ Μοντιλιάνι θαύμαζε τὸ χέρι, τὸ ὁμορφο χέρι τοῦ καλοῦ ἐργάτη πὺν τῶρα τοῦ στερεῶναν τὸ πινέλο γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ζωγραφίσῃ.

—Μοῦ φαίνεται πὺς φέρατε ἕνα ἔργο σας, εἶπε ὁ μαίτρ.

Ὁ Ζμπορόφски κράτησε τὸν πίνακα στὸ φῶς. Ὁ Ρενουάρ τὸν κοίταξε ἀρκετὴ ὥρα σιωπηλὸς καὶ ὕστερα εἶπε:

—Ζωγραφίζετε μὲ χαρὰ; Πρέπει νὰ ζωγραφίζετε μὲ χαρὰ, νεαρέ. Πρέπει νὰ χαϊδεύετε πολὺ τὰ ἔργα σας.

Ὁ Μοντιλιάνι ξαφνικὰ χλώμιασε. Μὲ ἕνα πῆδο βρέθηκε κοντὰ στὴν πόρτα καὶ μὲ τὸ ἕνα χέρι στὸ πόμολο εἶπε μὲ ἕνα μορφασμό:

—Ἐμένα κύριε, δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ χαϊδεύω τὰ γυμνά.

Ὁ Μοντιλιάνι δὲν εἶχε τὴν ὑποκρισία νὰ ὑποστηρίξῃ πὺς τὸ γυμνὸ ἦταν πάντα ἀγνὸ. Στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν Ρενουάρ καὶ ὕστε-

ρα ἀπὸ τὴν συνάντησιν αὐτὴ δὲν ξαναπάτησε στὸ σπίτι τοῦ μαίτρ πὺν εἶχε τολμήσει νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ χαρὰ στὴ ζωγραφικὴ.

Κάθε μέρα, σὰν τρεῖς μαθητὲς πὺν βρίσκονταν στὶς διακοπὲς τους, ὁ Μοντιλιάνι, ὁ Σουτὶν καὶ ὁ Φουζιτὰ πῆγαιναν νὰ ζωγραφίσουν στὴν ἐξοχὴ καθέναν χωριστὰ καὶ τὸ βράδυ ἔφερναν τὴ δουλειά τους στὸν Ζμπορόφски πὺν γιὰ νὰ παρατείνῃ τὴν παραμονὴ τους ἔλπιζε νὰ πουλήσῃ μερικὸς πίνακες στοὺς πλούσιους πελάτες τῆς Κιανῆς Ἀκτῆς. Ἀλλὰ δὲν πέτυχε νὰ πλάσῃ οὔτε ἕνα. Στὴν πανσιὸν χρωστοῦσαν δεκαπέντε μέρες καὶ ἀποφάσισαν νὰ γυρίσουν στὸ Παρίσι. Ἀλλὰ ὁ ξενοδόχος δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ τοὺς κἀνῃ δῶρο τὴν παραμονὴ τους. Γιὰ νὰ πληρωθῇ κράτησε ὅλες τὶς βαλίτσες τους καὶ δὲν τοὺς ἄφησε παρὰ τοὺς πίνακές τους. Ἄφησε νὰ τοὺς ξεφύγουν μέσα ἀπὸ τὰ χέρια του τὰ ἔργα πὺν θὰ ἄξιζαν ἀργότερα δεκάδες ἑκατομμύρια φράγκα.

Περπατώντας ξανὰ στὰ πεζοδρόμια τοῦ Μονπαρνὰς ὁ Μοντιλιάνι νοιώθει πάλι τὴ μοναξιά πὺν οἱ διακοπὲς τοῦ Κάγν τὸν ἔκαναν γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ ξεχάσῃ. Ἀλλὰ τὸ κενὸ πὺν ἄφησε ἡ Μπέατρις Χάστινγκς θὰ τὸ γεμίσει ἐκείνη πὺν θὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ Βεατρίκη του, ἡ ἀγνὴ καὶ σύντομη, τόσο σύντομη ἀγάπη τῆς ζωῆς του.

Ὁ Ἀμεντέο Μοντιλιάνι μιλάει γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Ζὰν Ἐμπτέρν στὴ «Ροτόντα». Στοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους τῆς ἔχουν βγάλει τὸ παρατσούκλι «Κοκό-δεντρο», ἴσως γιὰ τὸ ὁμορφο ὀβάλ πρόσωπο, καὶ γιὰ τὰ τρελλὰ κοντὰ ξανθὰ τσουλούφια πὺν πέφτουν στὸ μέτωπό της. Δύο χον-

τρὲς κοτσίδες ξεκουράζονται στὸ νεανικὸ τῆς στήθος.

Εἶνα ἕνας κεραυνοδόλος ἔρωτας πάλι, φλογερὸς καὶ βίαιος ἀνάμεσα σ' αὐτὴν τὴν ἀγνὴ καὶ λεπτὴ κοπέλλα καὶ στὸν δαιμονισμένο ἀρχάγγελο τοῦ Μονπαρνὰς. Ἡ Ζὰν εἶναι ἡ φρόνιμη κόρη μιᾶς μικροαστικῆς οἰκογένειας πὺν ἔμαθε νὰ ζωγραφίσῃ γιὰ νὰ ἐργαστῇ ἐκεῖ πὺν σχεδιάζουν τὶς μικρὲς ἱερὲς εἰκονίτσες. Ἀλλὰ ἐκείνη θὰ δοθῇ ὁλόκληρη στὴν τολμηρὴ καὶ εἰδωλολατρικὴ τέχνη τοῦ Μοντιλιάνι. Παρ' ὅλο τὸ σκάνδαλο, ἐγκαταλείπει τὴν οἰκογένειά της γιὰ νὰ πάη νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ καινούργιο ἀτελιέ τοῦ ζωγράφου, ἐξίσου ἄθλιο καὶ φτωχικὸ μὲ τὰ προηγούμενα. Ἐκεῖ γεννιέται τὸ κοριτσάκι τους πὺν τὸ δίνουν νὰ τὸ μεγαλώσῃ μιὰ συγγενικὴ Ἰταλικὴ οἰκογένεια στὴν ἐπαρχία.

Στὸ Μονπαρνὰς, μόνο οἱ καρδιὲς οἱ πιὸ σκληρὲς καὶ οἱ πιὸ στεγνὲς δὲν χαμογέλασαν μὲ καλωσύνη βλέποντας τὸν Μοντιλιάνι καὶ τὴν Ζὰν νὰ περπατοῦν πιασμένοι ἀπὸ τὸ χέρι σὰν αἰώνιοι μνηστευμένοι. Μῆπως ἐπιτέλους ἔγινε τὸ θαῦμα; Ὁ Μοντιλιάνι δὲν παίρνει πιά χασις. Ὁ Μοντιλιάνι δὲν πίνει σχεδὸν οὔτε σταγόνα. Ὁ Μοντιλιάνι δουλεύει κοντὰ στὴ Ζὰν πὺν παρακολουθεῖ μὲ ὅλη τὴν ἀγνότητα καὶ ὅλη τὴν ἀγγελικότητά της τὴ δημιουργία τοῦ ἔργου του.

Ἡ Μπέατρις τοῦ εἶχε δώσει θάρρος, ἡ Ζὰν τοῦ δίνει δύναμη καὶ πίστη. Τὰ ἀριστουργήματα τὰ τελευταῖα, τὰ πιά ἀγνά, γεννιοῦνται αὐθόρμητα κάτω ἀπὸ τὸ πινέλο του: ἡ Κοιμισμένη Γυναίκα, ἡ Ξανθὴ Γυναίκα, ἡ Κοπέλλα μὲ τὰ γαλάζια, ἡ Γυναίκα μὲ τὸ κολλιέ, ἡ Γυναίκα μὲ τὸ καπέλλο, καὶ τὸ συγκινητικὸ πορ-

τραῖτο ἡ Γυναίκα τοῦ ζωγράφου, εἶναι ὅλα ὕμνοι τῆς λεπτῆς καὶ εὐθραυστης ὁμορφιάς τῆς Ζὰν Ἐμπτέρν.

Ἐνα βράδυ, στὶς ἀρχὲς τοῦ χειμῶνα τοῦ 1919, ὁ Ἀμεντέο ἔρχεται στὴ Ροτόντα χαρούμενος καὶ περήφανος μὲ τὸ αἰώνιο δελουδὶνο κοστούμι του γιὰ νὰ πῇ στοὺς φίλους του πὺς ἡ Ζὰν περὶμενε τὸ δευτέρό τους παιδί. Μὰ τὸ παιδί αὐτὸ δὲν θὰ γνωρίσῃ ποτέ του τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Λίγες μέρες ἀργότερα ὁ στενὸς του φίλος Ὁρτίζ ντὲ Ζαράτ, ὁ παλιὸς σύντροφος τοῦ χασις, τὸν συναντὰ κατὰχλωμο στὴν πόρτα τοῦ ἀτελιέ του.

—Ξέρεις, τοῦ λέει ὁ Μοντιλιάνι μὲ μιὰ τρομερὴ ἡρεμία, δὲν ἔχω πιά παρὰ ἕνα ἐλάχιστο κομματάκι μυαλό... Τὸ ξέρω πὺς εἶναι τὸ τέλος.

Δὲν ἔχει κὰν τὴν ὄρεξιν νὰ διαβάσῃ τὰ ἐπαινετικά λόγια πὺν τοῦ ἀφιερώνει ὁ τύπος γιὰ τὰ ἔργα του πὺν ἐπὶ τέλους ἔχουν ἀναγνωριστῇ. Κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου οἱ φίλοι τους, ὁ Ὁρτίζ ντὲ Ζαράτε καὶ ὁ Κλίςλινγκ, ἔχουν μέρες νὰ δοῦνε τὸν Ἀμεντέο καὶ τὴ Ζὰν καὶ ὅπως κανεὶς δὲν ἀνοίγει ὅταν χτυποῦν τὴν πόρτα τους ἀπαφασίζον, τρομαγμένοι, νὰ τὴν σπάσουν. Τοὺς βρίσκουν καὶ τοὺς δύο σχεδὸν ἀψυχούς στὸ μεγάλο σαραβαλιασμένο κρεβάτι. Ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Ζὰν πλησιάζει στὸ τέλος της καὶ ὁ Ἀμεντέο ἔχει σχεδὸν χάσει τὶς αἰσθήσεις του. Εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τὸν χωρίσουν ἀπὸ τὴν Ζὰν καὶ νὰ τὸν μεταφέρουν στὴ Σαριτέ, τὸ νοσοκομεῖο τῶν ἀπόρων.

Ὁ Ὁρτίζ ντὲ Ζαράτε τὸν συνοδεύει, κι αὐτὸς θὰ ἀκούσῃ τὰ τελευταῖα συνειδητὰ λόγια τοῦ Μοντιλιάνι.

—Προτοῦ φύγω γιὰ τὸ νοσο-

κομείο, του λέει, φίλησα την γυναίκα μου. Είμαστε και οι δύο σύμφωνοι για μιὰ αιώνια ευτυχία.

Οι φίλοι τους δεν θ' ἀργήσουν νὰ καταλάβουν την τρομερή σημασία τῆς κουβέντας αὐτῆς. Ὁ Μοντιλιάνι πέθαινε καὶ τίποτα δὲν μπορούσε νὰ τὸν σώσει. Ἀπὸ τί ὅμως ἔσθυσε αὐτὸς ὀφθαλμικὸς ποὺ εἶχε μέσα του τὴν ἀρρώστεια ἀπὸ τὰ νειάτα του, αὐτὸς ὁ νέος ποὺ τὸν εἶχε κλονήσει τὸ ἀλκοὸλ καὶ τὸ χάσις, ἡ ἀτακτη ζωὴ ἀκόμη καὶ οἱ βίαιες ἐκρήξεις τοῦ χαρακτήρα του; Κανένας γιατρὸς δὲν μπόρεσε νὰ ἀπαντήσει μὲ ἀκρίβεια. Καὶ τώρα ἀκόμη υποθέτουν μόνο πὼς θὰ ἦταν ἴσως καμμιὰ φυματιώδης ἐγκεφαλικὴ μηνιγγίτις.

Γιὰ μιὰ τελευταία φορὰ τὰ χεῖλη του ἀνοίγουν καὶ μιὰ ἀδελφὴ τὸν ἀκούει νὰ λέει: — Ἰταλία! Ἀγαπημένη Ἰταλία!

Γιὰ τελευταία φορὰ σκέπτεται τὰ παιδικὰ του χρόνια στὸ Λιθόρνο, τὴ ζωὴ του στὴ Φλωρεντία, μακριὰ ἐκεῖ κάτω, πέρα ἀπὸ τὴς Ἀλπεῖς.

Στὴς 20 Ἰανουαρίου 1920 ὁ Μοντιλιάνι εἶναι νεκρὸς. Δὲν εἶναι ἀκόμη 36 ἐτῶν. Ἀλλὰ ἡ τραγωδία δὲν ἔχει τελειώσει. Μποροῦν στὸν νεκρὸ τοῦ ἐραστῆ τῆς ἡ Ζάν, ἡ μητέρα-παιδί μετὰ μακριὰ μαλλιά, τόσο ὁμορφὴ καὶ ἀγνή ποὺ προκαλεῖ τρόμο, πέφτει μετὰ ἀναφυλλήτῃ. Τὸν ἀγκαλιάζει μετὰ πάθος μιὰ τελευταία φορὰ. Πιστὸς φίλος ὁ Κίςλινγκ

εἶναι κοντὰ τῆς καὶ ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσει τὴν πιὸ τρομερὴ καὶ πιὸ σπαρακτικὴ φωνὴ ποὺ ἔβγαλε ποτὲ γυναίκα μπροστὰ στὸ θάνατο.

Μάταια ἡ κυρία Ζμπορόφσκι τὴν παρακαλεῖ νὰ πάη στὴν κλινικὴ ὅπου ἔχουν κρατήσει δωμάτιο γιὰ τὸν τοκετὸ τῆς. Ἡ Ζάν ἀρνιέται. Γυρίζει στοὺς γονεῖς τῆς, τοὺς μικροαστοὺς ποὺ τὴν εἶχαν σπουδάσει γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ ἅγιες εἰκόνες καὶ ποὺ τῆς ἀνοίγουν τὴν πόρτα τοὺς σιωπηλοί. Τί θὰ ἀποφασίσῃ ὅμως τὸ οἰκογενειακὸ συμβούλιο τὶς παραμονὲς τῆς γεννήσεως ἑνὸς παιδιοῦ ποὺ θὰ γίνη τὸ σκάνδαλο τῆς οἰκογένειας; Ἡ Ζάν δὲν τοὺς ἀφήνει τὸν καιρὸ νὰ τὸ ἀποφασίσουν. Ἀνοίγει διὰπλατὸ τὸ παράθυρο τοῦ σαλονιοῦ. Κάτω ἀκούγεται ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου τῆς λαϊκῆς συνοικίας. Καὶ ξαφνικὰ μιὰ κραυγὴ τρόμου ἀνεβαίνει ἀπὸ κάτω.

Ἡ Ζάν εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ παράθυρο. Στὸ πεζοδρόμιο δὲν ὑπάρχει παρὰ μιὰ αἵματηρὴ μάζα: δύο πτώματα σὲ ἓνα.

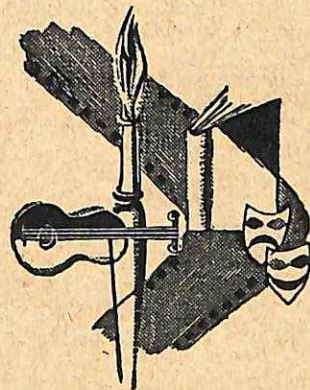
«Εἴμαστε σύμφωνοι γιὰ μιὰ αἰώνια ευτυχία» εἶχε πεῖ ὁ Ἀμεντέο Μοντιλιάνι, ποὺ δὲν εἶχε γνωρίσει στὸν κόσμον παρὰ μιὰ ευτυχία τόσο σύντομη ποὺ μπορούσε νὰ ἐλπίζῃ πὼς θὰ τὴν συνέχιζε σ' ἓναν Παράδεισον ὅμοιον μετὰ τοῦ ἀγαπημένου του Δάντη ποὺ δὲν εἶχε ποτὲ πάψει νὰ ὀνειρεύεται.

* Ὁ σύζυγος: Ἄν δὲν μπορέσω νὰ γυρίσω σήμερα τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ ταξίδι μου, θὰ σοὺ στείλω ἓνα τηλεγράφημα.

Ἡ σύζυγος: Μὴν ἀνυπομονῇ, δὲν εἶναι ἀνάγκη! Τὸ τηλεγράφημα τὸ δρῇ κατὰ τὸ πρῶνι στὴν τσέπη τοῦ γιλέκου σου.

Constellation

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΣΧΟΛΙΑ — ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στὴς γραμμὲς αὐτές, σκόρπια καὶ μὲ λίγα λόγια, κλείνεται ἡ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνησις τοῦ μηνὸς καὶ λίγο . . . φιλολογικὸ κουτσομπολιό.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ, τὰ φύλλα πέφτουν κι οἱ ρομαντικοὶ θυμούνται παλιούς στίχους ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀγαποῦσαν νὰ γράφουν οἱ Ἀρσακειάδες στὰ Λευκώματά τους. Μιὰ ὀλόκληρη ἐποχὴ καὶ μιὰ Σχολὴ τέχνης θὰ μπορούσε ν' ἀποτελέσει αὐτὴ ἡ χαμηλόφωνη, ἡ ψιθυριστὴ σχεδὸν ποίησις τοῦ Φθινοπώρου.

Ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Βερλαῖν, ὁ Σαμαίν, ὁ Σέλλεϋ, ὁ Μπαῦρον, ὁ Ντ'Αινούτσι καὶ τόσο ἄλλοι ἀπὸ τοὺς λυρικοὺς ποὺ κάποτε πολὺ ἀγαπήθηκαν, στάθηκαν μετὰ συγκίνηση στὰ ὥρᾳ δειλινὰ τοῦ Φθινοπώρου καὶ μετρησαν μετὰ τοὺς παλμούς τῆς καρδιάς των τὰ χρυσὰ φύλλα ποὺ πέφταν χορευτικὰ ἀπ' τὰ ἀποσταμένα δέντρα.

Σὲ μιὰν ἐποχὴ τόσο ὡμὰ ρεαλιστικὴ ὅπως εἶναι αὐτὴ ποὺ ζοῦμε, ἡ ποίησις τοῦ Φθινοπώρου ἦχει παρὰ ξένα μέσα μας καὶ μᾶς θυμίζει κόσμος χαμένους πιά, ποὺ κλείστηκαν σὲ παλιὰ βιβλία καὶ σὲ ἀβυσσικὰς συνθέσεις. Ὅμως, καθὼς διαβάσω, στὸ Παρίσι θὰ γίνουν ποιητικὰ ἀπογευματινὰ, στὰ ὁποῖα οἱ γνωστότεροι ἡθοποιοὶ τοῦ θεάτρου θὰ ἀ-

παγγεῖλουν φθινοπωρινούς στίχους παλιῶν καὶ νεώτερων λυρικών. Ἴσως μέσα στὴ δραματικὴ κρίση ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ Γαλλία τὰ ποιητικὰ αὐτὰ ἀπογεύματα νὰ ξαναφέρουν στοὺς ἀκροατὲς τὴ μνήμη χαμένων παραδείσων.

ΟΜΩΣ τὸ Φθινοπώρο δὲν εἶναι μόνον ἡ περίοδος τῶν νοσταλγικῶν ἀναπολήσεων καὶ τῶν ρομαντικῶν στίχων. Εἶναι καὶ μιὰ ἐποχὴ γόνιμης δραστηριότητος στὰ Γράμματα, στὴς Τέχνες καὶ στὸν Κινηματογράφον.

Ἦδη ἡ Ἀθῆνα μπήκε στὸ ρυθμὸ τῆς καινούργιας καλλιτεχνικῆς καὶ λογοτεχνικῆς περιόδου. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι ὅλες οἱ αἰθούσες ἐκθέσεων ἔχουν κλεισθῇ ὡς τὸν προσεχῆ Μάιο, ἐνῶ παράλληλα ἀναγγέλλεται ἡ λειτουργία καινούργιων Γκαλερί.

Στὸν ἐκδοτικὸν τομέα ἐξ ἄλλου, παρ' ὅλη τὴν κρίση τοῦ βιβλίου, πολλὰς καινούργιες ἐκδόσεις θὰ κυκλοφορήσουν καὶ κυρίως μεταφράσεις καὶ βιβλία φρασμένων συγγραφέων μας. Ἐπίσης θὰ ἐκδοθῶν τὰ «Ἀπαντα» τοῦ Νιρβάνα, τοῦ Ξενόπουλου, καὶ θὰ συνεχισθῇ ἡ ἐκδοσις τῶν ἔρ-

γων του Κωστή Παλαμά που σταμάτησε απότομα με τον ξαφνικό θάνατο του γιου του Λέαντρου που είχε την επιμέλειά τους.

Οί αγαπημένοι ήρωες

ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΟΙ οί ήρωες των μυθιστορημάτων που με τα κατορθώματά τους φλόγισαν τη φαντασία μας και μάς έκαναν βαθεία να τους αγαπήσουμε.

Το περιοδικό «Βιβλία της Γαλλίας», που είναι το επίσημο όργανο των γαλλικών εκδόσεων, στο τελευταίο του τεύχος παρουσιάζει από το "Αλμπουμ μιας κυρίας τις απαντήσεις που έδωσαν μερικοί από τους γνωστότερους Γάλλους συγγραφείς στο έρωτημα «ποιοί είναι οί αγαπημένοι σας ήρωες από την Παγκόσμια Λογοτεχνία». Ακούστε ή μάλλον διαβάστε μερικές από τις απαντήσεις τους και πείτε μας αν συμφωνήτε μαζί τους.

Ο Άντρέ Μωρουά, άνοιξε αυτή την έρευνα, λέγοντας, ότι ο αγαπημένος του ήρωας είναι ο Πρίγκιψ Άντρέι, από το έργο του Τολστόϊ «Πόλεμος και Ειρήνη».

Ο Μαρσέλ Πανιόλ προτείνει για πιδ αγαπημένο του ήρωα τον ντ' Άρτανιάν από τους «Τρεις Σωματοφύλακες», και ο Πώλ Βιαλάρ τον «Δόν Κιχώτη».

Ο Πώλ Κλωντέλ που είχε λάβει και αυτός μέρος στην ίδια έρευνα, υπέδειξε τον Ναπολέοντα Βοναπάρτη και ο Πώλ Ζεραλντ «Όλους τους ήρωες που άποκαλύπτουν πίσω από τις πράξεις τους το συγγραφέα τους».

Τέλος ο Φρανσουά Μωριάκ υπέδειξε τον Αδαϊδ Κόππερφιλντ του Ντίκενς και ο Ζωρζ Σιμενόν «τους ήρωες που κρύβουν μέσα τους ζωντανά και άληθινα».

Η πρωτεύουσα του Έλληνικού Βορρά

ΠΡΙΝ από λίγο καιρό δρέθηκα στη Θεσσαλονίκη για να παρακολουθήσω τις γιορτές που έγιναν στον ύποδλη-

τικό χώρο της Ροτόντας σε μια άτμοςφαιρα μυσταγωγίας. Καί μου δόθηκε η ευκαιρία να διαπιστώσω πόσο ζωντανή και δημιουργική είναι στη Θεσσαλονίκη η πνευματική κίνηση και πόσες ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις γίνονται εκεί.

Το κέντρο ενδιαφέροντος είναι το Σωματείο «ΤΕΧΝΗ» που οργανώνει διαλέξεις, εκθέσεις, μουσικά άπογευματινά και κινηματογραφικές προβολές παλαιών ταινιών, κλασικών πιάν στην ιστορία του κινηματογράφου. Παράλληλα όμως ένα σωρό άλλα μικρότερα Σωματεία και διάφοροι πνευματικοί Όμιλοι κινούνται δημιουργικά για να κάνουν τη Θεσσαλονίκη κέντρο μεγάλης πνευματικής ακτινοβολίας, ενώ παράλληλα δημιουργείται μια πρότυπη Πανεπιστημιούπολη που θα μπορέ να συγκριθεί με τις καλύτερες ξένες.

Θα πρέπει συμπληρωματικά ν' αναφέρω ότι η Θεσσαλονίκη απέκτησε το Φεστιβάλ της, που με την πρωτοβουλία και την συμπαράσταση των εκεί άρχων θα καθί-κάθε χρόνο τους γνωστότερους καλλιτέχνες μας σε μια σειρά πνευματικών εκδηλώσεων.

Ίνστιτούτο βυζαντινών σπουδών

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ κέντρο η Θεσσαλονίκη, είναι το σταυροδρόμι του παλιού και του σύγχρονου πολιτισμού. Θαυμάσια Βυζαντινά μνημεία δίνουν ξεχωριστό ύφος σ' αυτή την πολιτεία που την άγκαλιάζει ο Θερμαϊκός και που ενώ τεράστια κτίρια ύψώνουν με έπαρση τον όγκο τους προς τον ουράνό, διατηρεί σε κάποιες γειτονιές τη μυστική ποίηση του παρελθόντος. Τη Βυζαντινή της παράδοση θα συνεχίσει τώρα η Θεσσαλονίκη με την ίδρυση ενός πρότυπου Ίνστιτούτου Βυζαντινών Σπουδών στο όποιο θα συνεργάζονται οί καλύτεροι Βυζαντινολόγοι του κόσμου και που παράλληλα θα είναι ένα οργανωμένο κέντρο σπουδών για τους νεότερους που θα ενδιαφέρονται να μελετήσουν τον κόσμο του Βυζαντίου.

Άστερίσκοι και Έβδομη τέχνη

ΟΜΩΣ άς μιλήσουμε και για κάτι ελαφρότερο. Για κάτι... παρδαλό και χαρούμενο. Για τον Κινηματογράφο. Λοιπόν, το Χόλλυγουντ αναγγέλλει για τη νέα του παραγωγή καιούργιους τύπους στάρς. Οί δεντέτες του δε θα είναι πιά σέξυ και οί άρρενες γόητες δε θα βασίζουν τη γοητεία τους στο δυναμισμό τους αλλά: στη ρομαντική τους έμφάνιση που θα συγκινή τις ευάισθητες κυρίες γυναικείες καρδιές.

Στην απόφαση αυτή ώδηγήθηκε το Χόλλυγουντ για να άνανέωση το ενδιαφέρον του παγκόσμιου κινηματογραφικού κοινού γύρω από τις ταινίες του και τ' άστέρια του.

—Πρέπει ν' αποτολμήσουμε ριζικές άνανεώσεις του ύλικού μας, έδήλωσαν οί Άμερικανοί μεγαλοπαγωγοί. Κι αυτό θα το πετύχουμε λανσάροντας νέα άστέρια που δε θα μιλούντα δε θα παλιά και που η γοητεία τους δε θα είναι καθόλου εξωτερική. Ο τύπος της Μέρυλιν Μονρόε και του Τάϋρον Πάουερ έχει ξεπεραστεί πιά. Χρειαζόμαστε νέα άστέρια που θα ξαναφέρουν το χαμένο κοινό στις κινηματογραφικές αίθουσες που κινδυνεύουν να κλείσουν.

Αυτά είναι τα νέα του Χόλλυγουντ. Άς έλπίσουμε ότι... δε θα έπηρεάσουν τη μοίρα του κόσμου!

Έκθεσις Έλληνικού κινηματογράφου

ΠΟΛΛΕΣ οί ενδιαφέρουσες εκθέσεις που έγιναν στο μήνα που μάς πέρασε, άλλ' άσφαλώς η πιο πρωτότυπη και η πιο ενδιαφέρουσα ήταν αυτή που οργανώθηκε στην Άμερικανική Ύπηρεσία Πληροφοριών και ήταν αφιερωμένη στον ταλαίπωρο Έλληνικό Κινηματογράφο.

Οί οργανωτές της παρουσίασαν κυρίως τις προσπάθειες των νεωτέρων σκηνοθετών μας που αγωνίζονται

μέσα σε ένα αντίξοο κλίμα να δημιουργήσουν κάτι προσωπικό δικό τους, έστω κι αν πολλές φορές μιλούντα το ύφος των μεγάλων ξένων συναδέλφων τους και κυρίως των δασκάλων του νεορεαλισμού. Η έκθεση αυτή, — που βεβαίως δεν είναι άκόμη πλήρης αλλά άποτελεί μια καλή άρχή — μάς φέρνει στο νου την πρώτη Έλληνική, άς την πούμε, ταινία, που γυρίστηκε το 1905. Ήταν ένα σύντομο Ντοκυμανταίρ με θέμα τους Όλυμπιακούς Αγώνες.

Το φίλμ αυτό, διαρκείας έπτά περιπου λεπτών, παρ' τα θλιβερά χάλια του, άρεσε κι άνοιξε τους δρόμους στους πρωτοπόρους κινηματογραφιστές των άρχων του αιώνα μας.

Μια από τις πρώτες ταινίες που γυρίστηκαν τότε ήταν «Τα πάθη του Ίησού». Είναι πολλά τα άνέκδοτα που έχουν δεθεί με το γύρισμα αυτής της Έλληνικής «υπερπαραγωγής».

Το έντυπωσιακότερο όμως είναι ότι όταν ώρίστηκε η επίσημη πρεμιέρα της και ήρθαν από γειτονιές και συνοικισμούς να δουν τον «Κολοσσό του Έλληνικού Κινηματογράφου», δεν έγινε η προβολή γιατί είχε χαλάσει στην έκτύπωση η ταινία! Καταλαβαίνετε πώς άνέδρασε η μαρίδα της εποχής και τί έγινε μέσα στον Κινηματογράφο όταν αναγγέλλθηκε ότι «ματαιούται η προβολή των «Παθών» λόγω άπροόπτου κωλύματος».

Πάθη και... πάθη!...

Ένα μυστικό

ΕΡΩΤΗΣΑΝ τελευταία τον διάσημο συγγραφέα Σώμερσετ Μάιμ γιατί δεν γράφει πιά. Ο Μάιμ κοίταξε τον συνομιλήτή του, χαμογέλασε και άπάντησε.

—Γιατί νομίζω πως στην ηλικία μου, τι έχει κανείς να πη, το λέει σε μια μυστική συνομιλία με τον έαυτό του. Είναι η προετοιμασία για τη μεγάλη συνομιλία με το Θεό.

N. M.

Καλιεργήστε το πνεύμα της «αυτοπροφυλλάξεώς» σας. Το άτύχημα ένεδρεύει παντού. Μόνον ο προνοητικός σώζεται από το άτύχημα.

Όργανισμός Προλήψεως Άτυχημάτων.

OSCAR WILDE

Τὸ ἔγκλημα

τοῦ

Λόρδου "Αρθουρ Σάβιλ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
OSCAR WILDE

«Τὸ δυνατότερο θεατρικὸ ἔργο τοῦ "Όσκαρ Οὐάιλντ", ἔγραψε ἓνας κριτικὸς του, «εἶναι ἡ ζωὴ του: Ἐνα δράμα σὲ πέντε πράξεις, μὲ καλότερο θεατὴ τὸν ἴδιον».

Γιὸς τοῦ σὲρ Οὐίλλιαμ καὶ τῆς λαίδης Οὐάιλντ ἀπὸ τὸ Δουβλίνο, ὁ "Όσκαρ ξεκίνησε μὲ λαμπρὸς σπουδὲς καὶ μὲ τὴν ἐκδήλωση τοῦ διεστραμμένου καὶ πολυσχιδοῦς του πνεύματος γιὰ νὰ περάσῃ στὸ ρόλο τοῦ καταργητῆ τῶν καθιερωμένων. Τὸ ταξίδι του στὴ Ν. Ὑόρκη, ὅπου φθάνοντας εἶπε στοὺς τελωνειακοὺς πὼς δὲν εἶχε νὰ δηλώσῃ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐα του, κλίνει τὴ δεύτερη πράξιν τοῦ ἔργου. Ἡ τρίτη πράξιν ταυτίζεται μὲ τὴ λάμψη του στὴν ἀνώτερη κοινωνία τοῦ Λονδίνου τῆς ἐποχῆς τῆς Βασίλισσας Ἄννας καὶ χαρίζει ἔργα ὅπως: «Τὸ πορτραῖτο τοῦ Ντόριαν Γκρέϋ», «Ἡ βεντάλια τῆς Λαίδης Οὐίντερμυρ», «Ὁ ἰδεώδης σύζυγος», «Μιὰ γυναῖκα χωρὶς σημασία», «Σαλώμη» καὶ ἄλλα. Τότε,

ὅπως ἔλεγε, εἶχε βάλει τὴ μεγαλοφυΐα του στὴν ὑπηρεσία τῆς ζωῆς καὶ τὸ ταλέντο του στὴν ὑπηρεσία τοῦ συγγραφέα.

Ὡστόσο, ὁ θανμασμός τῶν συγχρόνων του δὲν τοὺς ἐμπόδιζε νὰ βλέπουν τὰ φθοροποιὰ στοιχεῖα ποὺ ὠδήγησαν ἀργότερα στὴ δύση τοῦ ὀνόματός του, στὰ 1895. Ἡ καταδίκη του σὲ δύο ἐτῶν φυλάκιση, ὁ ἐξοστρακισμός του ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ Λονδίνου καὶ ὁ θάνατός του στὸ Παρίσι, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1900, σὲ ἡλικία 46 χρόνων, ἀποτελοῦν τὶς δύο τελευταῖες πράξεις τοῦ δράματος Οὐάιλντ. Ὁ ἡθοποιὸς μέσα στὴ φυλακὴ δὲν ἔχει ἀκροατήριον καὶ ἡ μοναξιά καὶ οἱ τύψεις τὸν συμφιλιώνουν μὲ τὴν πραγματικότητα. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς φυλακῆς ἔχουμε τὴ «Μπαλλάντα τῆς Φυλακῆς τοῦ Ρέντινγκ» (1898) καὶ τὸ «De Profundis», ποὺ ἓνα μέρος του πρωτοδημοσιεύτηκε στὰ 1905. Σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ Οὐάιλντ ἔδειξε γυμνὴ τὴν ψυχὴν του. Τὸ λαμπρὸ του πνεῦμα τὸν ἔκαμε ἐγωκεντρικόν· ὁ πόνος τοῦ ἔδωσε τόση κατανόηση, ὥστε ἡ αὐλαία νὰ μπορῇ νὰ κλείσῃ μὲ τὰ λόγια του: Πιστεύω πὼς ἐν ἀρχῇ ὁ Θεὸς ἔκαμε ἓνα κόσμον γιὰ κάθε ἄνθρωπον χωριστά, καὶ πὼς σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ποὺ βρίσκεται μέσα του ὁ καθένας πρέπει νὰ ζήσῃ.

Ἡ ΤΑΝ ἡ τελευταία δεξίωση ποὺ ἔδινε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ πρὶν ἀπ' τὸ Πάσχα καὶ τὸ Μπέντινκ Χάουζ ἦταν γεμάτο κόσμον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Ἐξ ὑπουργοὶ εἶχαν ἔρθει ἀπ' μιὰ ἄλλῃ ἐπίσημη συγκέντρωσιν μ' ὅλα τοὺς τὰ παράσημα καὶ τὶς διακριτικὰς ταινίες, ὅλες οἱ ὥραιες κυρίες φοροῦσαν τὶς πιὸ κομψὲς τουαλέττες καὶ στὸ δάθος τῆς γαλαρίας μὲ τοὺς μεγάλους πίνακες στεκόταν ἡ πριγκίπισσα Σοφία τῆς Καρλοῦρης, μιὰ εὐσῶμη κυρία μὲ ὄψη Τάτάρου, μὲ μικρὰ μαῦρα μάτια καὶ θαυμάσια σμαράγδια, ποὺ μιλοῦσε παρεφθαρμένα γαλλικά, μὲ φωνὴ διαπεραστική, καὶ γελοῦσε χωρὶς σταματημὸ ὅ,τι καὶ ἂν τῆς ἔλεγαν. Ἦταν ἀλήθεια ἓνα θαυμάσιο ἀνακάτεμα ἀνθρώπων, μιὰ ἀπ' τὶς καλύτερες ἐσπερίδες τῆς λαίδης Οὐίντερμυρ, καὶ ἡ πριγκίπισσα ἔμεινε σχεδὸν μέχρι τῆς ἑντεκα καὶ μισῆ.

Μόλις ἐκείνη ἔφυγε, ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ γύρισε στὴ γαλαρίαν μὲ τοὺς ζωγραφικοὺς πίνακες, ὅπου ἓνας διάσημος οἰκονομολόγος ἐξηγοῦσε μὲ πολὺ σοβαρὸ ὕψος τὴν ἐπιστημονικὴ θεωρίαν τῆς μουσικῆς σ' ἓνα χολιασμένο βιρτουόζο ἀπ' τὴν Οὐγγαρία, κι ἄρχισε νὰ μιλά μὲ τὴ δούκισσα τοῦ Παίψηλν. Ἦταν τόση ὁμορφὴ μὲ τὸν μακρὺ φιλντισένιον λαιμό της, τὰ μεγάλα μάτια της ποὺ εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ μὴ-μὲ-λησμώνει, καὶ τὶς βαρεῖες χρυσαφῆς μποῦκλες τῶν μαλλίων της, ποὺ ἔδιναν στὸ πρόσωπό της κάτι ἀπ' τὴν ὄψιν ἐνὸς ἁγίου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ γοητεία ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ. Ἀπὸ πολὺ νέα εἶχε ἀνακαλύψει τὴ σπουδαία ἀλήθεια πὼς τίποτα δὲν μοιάζει τό-

σο με την άθωότητα όσο ή άπερισκεψία. Καί έτσι, από τις διαδοχικές παρεκτροπές της, που οι μισές ήσαν τελείως άθώες, είχε άποκτήσει όλα τα προνόμια μιάς προσωπικότητας. Είχε αλλάξει σύζυγο περισσότερο από μια φορά και ο Ντεμπρέτ τη χρεώνει τουλάχιστον με τρεις γάμους. Όσotόσο δέν άλλαξε ποτέ της έραστή και ο κόσμος είχε από πολύ καιρό πάψει να την κουτσομπολεύη. Τώρα ήταν 40 έτών, χωρίς παιδιά και με την υπερβολική εκείνη όρεξη για κάθε άπόλαυση που είναι το μυστικό της νεότητας.

Ξαφνικά κοίταξε ζωηρά γύρω της και είπε με κείνη την καθαρή κοντράλτο φωνή της:

—Πού είναι ο χειρομάντης μου;

—Ποιός είπες, Γκλάντυς; άναφώνησε ή δούκισσα με μια ξαφνιασμένη κίνηση.

—Ο χειρομάντης μου, δούκισσα. Αυτό τον καιρό μου είναι άδύνατο να ζήσω δίχως αυτόν.

—Άγαπητή Γκλάντυς, είστε πάντα τόσο πρωτότυπη! μουρμούρισε ή δούκισσα προσπαθώντας να θυμηθί τί πράγμα ήταν ένας χειρομάντης κι ελπίζοντας πώς δέν θάταν το ίδιο πράγμα μ' έναν chiropodist*.

—Έρχεται και κοιτάζει το χέρι μου δυο φορές την έβδομάδα, έξακολουθήσε ή λαίδη Ούντερμυρ καί, ξέρετε, μου λέει πολύ ένδιαφέροντα πράγματα.

«Ω Θεέ μου», μονολόγησε ή δούκισσα, «θάνατι άσφαλώς κάτι σαν chiropodist. Τί τρομερό! Έλπίζω τουλάχιστον να είναι ξένος. Έτσι το πράγμα γίνεται πιο άνεκό».

—Θά πρέπει άσφαλώς να σας τον γνωρίσω, δούκισσα.

—Νά μου τον γνωρίσετε; Μήπως έννοείτε πώς είναι έδώ; και βάλθηκε να ψάχνη βιαστικά για τη μικρή βεντάλια της από ταρταρούγα και το φθαρμένο δαντελλένιο σάλι της, ώστε νάναι έτοιμη να φύγη.

—Μά και βέβαια είναι έδώ. Ποτέ δε θά σκεπτόμουνα να δώσω μια δεξίωση χωρίς αυτόν. Σκεφθήτε, μου είπε πώς το χέρι μου δείχνει πολύ καθαρά την ψυχή μου, και πώς αν ο αντίχειράς μου ήταν λίγο πιο κοντός, άσφαλώς θά ήμουν πεσιμίστρια και θά είχα μπη σε μοναστήρι.

—Α, τώρα καταλαβαίνω, φώναξε δυνατά ή δούκισσα με άνακούφιση, θά λέει άσφαλώς την τύχη...

—Και τις άτυχίες, όσες κι αν είναι αυτές. Νά, π.χ., τον έρχόμενο χρόνο κινδυνεύω και στην ξηρά και στη θάλασσα, και έτσι άποφάσισα να κατοικήσω μέσα σ' ένα άερόστατο και να παίρνω κάθε βράδυ το φαγητό μου επάνω μ' ένα καλάθι. Αυτά όλα είναι γραμμένα στο μικρό μου δαχτυλάκι ή στην παλάμη του χεριού μου, ξεχνώ άκριβώς σε ποιο από τα δυο.

* (Θεραπευτής των κάλων).

—Όμως, έτσι είναι. σαν να προκαλής τη Θεία Πρόνοια, Γκλάντυς...

—Άγαπητή μου δούκισσα, αλήθεια, μου φαίνεται πως ή Θεία Πρόνοια μπορεί κάλιστα ν' άντισταθή στον πειρασμό αυτή τη φορά. Πιστεύω πως όλοι οι άνθρωποι θάπρεπε να φροντίζουν να μαθαίνουν τί γράφει το χέρι τους, τουλάχιστον μια φορά το μήνα, για να ξέρουν τί θά πρέπει ν' άποφύγουν. Βέβαια όλοι, έτσι κι αλλιώς το ίδιο θά κάνουν, όμως είναι τόσο εύχάριστο να σε προειδοποιούν. Άν δέν πάη κανείς να φωνάξη τον κύριο Πότζερς, θά πρέπει να πάω εγώ.

—Σας παρακαλώ, αφήστε να τον φωνάξω εγώ, λαίδη Ούντερμυρ, είπε ένας ψηλός νόστιμος άνδρας, που βρισκόταν εκεί κοντά και παρακλουθούσε τη συζήτηση μ' ένα διασκεδαστικό χαμόγελο.

—Ω, σας εύχαριστώ, λόρδε Άρθουρ, όμως φοβάμαι πως δέν θά τον άναγνωρίσετε.

—Άν είναι τόσο θαυμάσιος, όσο λέτε, λαίδη, νομίζω πως δέν θά μπορούσα να κάνω λάθος. Πέστε μου πώς είναι και θά σας τον φέρω άμέσως.

—Νά, δέν μοιάζει καθόλου με χειρομάντη. Ένωώ πως δέν έχει πάνω του τίποτα το μυστηριώδες ή το ρομαντικό. Είναι ένας μικρόσωμος, παχουλός άνθρωπάκος, μ' ένα κωμικό φαλακρό κεφάλι και μεγάλα γυαλιά με χρυσό σκελετό, κάτι μεταξύ οίκογενειακού γιατρού και έπαρχιακού συμβολαιογράφου. Λυπάμαι γι' αυτό, όμως δέν είναι λάθος μου. Οι άνθρωποι, βλέπετε, είναι τόσο άπογοητευτικοί καμιά φορά. Όλοι μου οι πιανίστες μοιάζουν έντελώς σαν ποιηται —κι όλοι μου οι ποιηται σαν πιανίστες. Α, νάτος ο κύριος Πότζερς. Έλάτε κύριε Πότζερς, θά ήθελα να δήτε το χέρι της δούκισσας του Παίησλυ. Δούκισσα, πρέπει να βγάλετε το γάντι σας. Όχι, όχι το άριστερό, το άλλο.

—Άγαπητή μου Γκλάντυς, δέν νομίζω πως είναι σωστό, είπε ή δούκισσα, ξεκουμπώνοντας δισταχτικά ένα μάλλον λερωμένο δερμάτινο γάντι.

—Τίποτα το ένδιαφέρον δέν είναι και σωστό —έτσι είναι ο κόσμος. Όμως πρέπει να σας συστήσω. Δούκισσα, ο κύριος Πότζερς, ο άγαπημένος μου χειρομάντης. Κύριε Πότζερς, ή δούκισσα του Παίησλυ. Άν τής πητέ πώς το «Όρος της Άφροδίτης» της είναι ψηλότερο από το δικό μου, τότε δέν πρόκειται να σας ξαναπιστέψω.

—Αλήθεια, Γκλάντυς, είμαι βεβαία πως δέν υπάρχει τίποτα τέτοιο στο χέρι μου, είπε σοβαρά ή δούκισσα.

—Η ευγένειά σας έχει άπόλυτο δίκιο, είπε ο κύριος Πότζερς, κοιτάζοντας το μικρό, παχουλό χεράκι με τα κοντά, τετράγωνα δαχτυλα. Το όρος δέν είναι καθόλου άνεπτυγμένο. Η γραμμή της ζωής είναι έξαίρετη. Παρακαλώ, λυγίστε το χέρι σας. Εύχαριστώ. Υπάρχουν τρεις ξεχωριστές γραμμές. Θά ζήσετε πολλά χρόνια,

δούκισσα, καὶ θὰ εἴστε ἐξαιρετικὰ εὐτυχής. Φιλοδοξία — μετρημένη. Ἡ γραμμὴ τοῦ πνεύματος ὄχι ὑπερβολικὴ, ἡ γραμμὴ τῆς καρδιάς...

— Ἐλάτε, κύριε Πότζερς, ἐδῶ σὰς θέλω πολὺ ἀδιάκριτο, φώναξε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ.

— Τίποτα δὲν θὰ μ' εὐχαριστοῦσε περισσότερο, εἶπε ὁ κύριος Πότζερς, κάνοντας μιὰ ὑπόκλιση, ἀπὸ τὸ ἂν ἡ δούκισσα ἦταν ποτέ της ἀπερίσκεπτη... Δυστυχῶς ὅμως, βλέπω μεγάλη σταθερότητα αἰσθημάτων, συνδυασμένη μὲ μιὰ πολὺ δυνατὴ αἴσθηση τοῦ καθήκοντος.

— Παρακαλῶ, προχωρήστε, κύριε Πότζερς, εἶπε ἡ δούκισσα φανερά ἱκανοποιημένη.

— Ἡ οἰκονομία δὲν εἶναι τὸ μικρότερο ἀπὸ τὰ προτερήματά σας, συνέχισε ὁ κύριος Πότζερς, καὶ ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ ξέσπασε σὲ γέλια.

— Ἡ οἰκονομία εἶναι ἓνα πολὺ καλὸ πρᾶγμα, παρατήρησε ἡ δούκισσα μὲ αὐταρέσκεια. Ὅταν παντρεύτηκε τὸν Παίησλυ εἶχε 11 πύργους καὶ κανένα σπίτι πού νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ κατοικήσῃ.

— Καὶ τώρα ἔχει 12 σπίτια κι οὔτε ἓνα πύργο, φώναξε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ.

— Μὰ βλέπεις, ἀγαπητέ μου, εἶπε ἡ δούκισσα, μ' ἀρέσει...

— Ἡ ἄνεση, συμπλήρωσε ὁ κύριος Πότζερς, καὶ οἱ μοντέρνες ἐξελίξεις, καὶ τὸ ζεστὸ νερὸ σὲ κάθε κρεβατοκάμαρα. Ἡ εὐγένειά σας ἔχει ἀπόλυτα δίκιο. Ἡ ἄνεση εἶναι τὸ μόνο πρᾶγμα πού μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρῃ ὁ πολιτισμὸς μας.

— Ἐλάτε, κύριε Πότζερς, εἶπατε θαυμάσια πράγματα γιὰ τὸ χαρακτήρα τῆς δούκισσας. Πρέπει νὰ δῆτε κι ἄλλα χέρια. Ἐλάτε, σὲρ Τόμας, δείξτε τὸ χέρι σας στὸν κύριο Πότζερς.

Ἕνας ἡλικιωμένος κύριος μὲ γλυκὸ κι ἐγκάρδιο παρουσιαστικό, ντυμένος μ' ἄσπρο γιλέκο, προχώρησε πρὸς τὸ μέρος τους κι ἄλωσε ἓνα χοντρὸ, τραχὺ χέρι μὲ πολὺ μακρὺ τὸ μεσαῖο δάχτυλο.

— Φύση τυχодиωκτικὴ. Ἐχετε κάμει τέσσερα μεγάλα ταξίδια καὶ πρόκειται νὰ κάμετε ἀκόμα ἓνα. Ναυαγήσατε 3 φορές. Ὁχι, μόνο δύο, ὅμως κινδυνεύετε στὸ ἐπόμενο ταξίδι σας. Φανατικὸς συντηρητικὸς, πολὺ συνεπὴς σὲ ὅλα καὶ μανιώδης συλλέκτης σπάνιων ἔργων τέχνης. Ἀρρωστήσατε σοβαρὰ ἀνάμεσα στὰ 16 καὶ 18 σας χρόνια. Κληρονομήσατε μιὰ περιουσία στὰ 30. Ἀπεχθάνεσθε τὶς γάτες καὶ τοὺς Ριζοσπαστικούς.

— Καταπληκτικὸ! φώναξε ὁ σὲρ Τόμας. Πρέπει νὰ κοιτάξετε καὶ τὸ χέρι τῆς γυναίκας μου.

— Τῆς δεύτερης γυναίκας σας, εἶπε ἡρεμα ὁ κύριος Πότζερς, κρατώντας ἀκόμα στὰ χέρια του τὸ χέρι τοῦ σὲρ Τόμας — τῆς δεύτερης γυναίκας σας. Μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστηση.

Ὅμως ἡ λαίδη Μάρβελ, μιὰ μελαγχολικὴ γυναίκα μὲ καστανὰ μαλλιά καὶ μακριᾶς βλεφαρίδες, ἀρνῆθηκε κατηγορηματικὰ νὰ ἐκ-

θέσῃ τὸ παρελθόν της ἢ τὸ μέλλον της. Καὶ ὅσες προσπάθειες κι ἂν κατέβαλε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ, δὲν κατάφερε νὰ πείσῃ τὸν κύριο ντὲ Κόλοφ, τὸν Ρῶσο πρεσβευτὴ, νὰ βγάλῃ τὸ γάντι του.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς πολλοὶ φοβόντουσαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν παράξενο αὐτὸ ἀνθρωπάκο μὲ τὸ στερεότυπο χαμόγελο, τὰ χρυσὰ γυαλιὰ καὶ τὰ ζωερὰ χάντρινα μάτια, ὅταν μάλιστα εἶπε στὴν καὶ μὲν τῇ λαίδη Φέρμορ, ἔτσι φανερά, μπροστὰ σὲ ὅλους, ὅτι ἀδιαφοροῦσε ἐντελῶς γιὰ τὴ μουσικὴ, καὶ πὼς εἶχε μεγάλη ἀδυναμία στοὺς μουσικούς.

Ὅλοι ἔνωσαν πὼς ἡ χειρομαντεία ἦταν μιὰ ἐπιστήμη πολὺ ἐπικίνδυνη, πού δὲν θάπρεπε νὰ βρίσκῃ ἐνθάρρυνση, παρὰ μόνο σὰν βρισκόταν κανεὶς τὲτ - ἄ - τὲτ μὲ τὸν χειρομάντη.

Ὡστόσο, ὁ λόρδος Ἄρθουρ Σάβελ, πού δὲν εἶχε ἀκούσει τὴν ἄτυχῃ ἱστορία τῆς λαίδης Φέρμορ, καὶ πού παρακολουθοῦσε μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον τὸν κύριο Πότζερς, ἔνωσε μεγάλη περιέργεια νὰ ἀκούσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάγνωσης καὶ τοῦ δικοῦ του χεριοῦ. Μὰ ἐπειδὴ κάπως ντρεπόταν νὰ παρουσιασθῇ μόνος του, διέσχισε τὸ δωμάτιο καί, πλησιάζοντας τῇ λαίδη Οὐίντερμυρ, τῇ ρώτησε, μὲ μιὰ χαριτωμένη δειλία, ἂν ὁ κύριος Πότζερς θὰ εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ δῇ καὶ τὸ δικό του χέρι.

— Μὰ καὶ βέβαια, εἶπε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ ἄλλωστε γι' αὐτὸ βρίσκεται ἐδῶ. Ὅμως, πρέπει νὰ σὰς προειδοποιήσω πὼς θὰ τὰ πῶ ὅλα στὴν Σύμπιλ. Θὰ φάμε μαζί αὔριο, καὶ ἂν ὁ κύριος Πότζερς ἀνακαλύψῃ πὼς ἔχετε ἄσχημο ταμπεραμέντο ἢ κάποια τάση στὰ ἀρθριτικά, ἢ καμιὰ κρυφὴ σύζυγο στὸ Μπαϊήζγουότερ, νὰ εἴσθε βέβαιοι πὼς δὲν θὰ τῆς κρύψω τίποτα.

Ὁ λόρδος χαμογέλασε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

— Ἡ Σύμπιλ μὲ ξέρει τόσο καλά, ὅσο τὴν ξέρω κι ἐγώ, ἀπάντησε.

— Λυπᾶμαι λίγο, πού ἀκούω νὰ τὸ λέτε αὐτό. Ἡ καλύτερη βάση ἐνὸς γάμου εἶναι ἡ ἀμοιβαία παρανόησις. Ὁχι, δὲν εἶμαι κυνικὴ, μιλῶ ἀπὸ πείρα, πού εἶναι καὶ τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Κύριε Πότζερς, ὁ λόρδος Ἄρθουρ Σάβιλ θάθελε πάρα πολὺ νὰ δῆτε τὸ χέρι του. Μὴν τοῦ πῆτε πὼς εἶναι ἀρραβωνιασμένος μ' ἓνα ἀπὸ τὰ πῖθ ὁμορφα κορίτσια τοῦ Λονδίνου, γιὰτὶ αὐτὸ δημοσιεύτηκε στὴ «Μόρνινγκ Στάρ» ἐδῶ κι ἓνα μῆνα.

Ὅταν ὁ κύριος Πότζερς εἶδε τὸ χέρι τοῦ σὲρ Ἄρθουρ, χλώμιασε ξαφνικὰ καὶ σώπασε. Κάτι σὰν ἀνατριχίλα φάνηκε νὰ διαπερνᾷ τὸ κορμί του καὶ τὰ μεγάλα, πυκνὰ φρύδια του ζάρωσαν σπασμωδικὰ μ' ἓναν τρόπο παράξενο, πρᾶγμα πού συνέβαινε μόνο ὅταν βρισκόταν σὲ ἀμηχανία. Τὴν ἴδια στιγμὴ μεγάλες σταγόνες ἰδρώτα φάνηκαν στὸ μέτωπό του καὶ τὰ παχειὰ δάχτυλά του ἔγιναν ὑγρά καὶ κρύα.

Ὁ λόρδος Ἄρθουρ δὲν ἄργησε νὰ παρατηρήσῃ τὴν παράξενη ταραχὴ τοῦ κυρίου Πότζερς καὶ γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του αἰ-

σθάνθηκε φόβο. Θὰ ἤθελε νὰ φύγη τρέχοντας ἀπ' τὸ δωμάτιο, μὰ συγκρατήθηκε. Ἦταν καλύτερα νὰ μάθῃ τὸ χειρότερο, ὅ,τι καὶ νά-
ταν, παρὰ νὰ μείνῃ σ' αὐτὴ τὴν τρομερὴ ἀβεβαιότητα.

—Περιμένω, κύριε Πότζερς, εἶπε.

—Ὅλοι μας περιμένουμε, φώναξε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ μὲ ἀνυπομονησία, ὁ χειρομάντης ὅμως δὲν ἀπάντησε.

Ξαφνικὰ ὁ κύριος Πότζερς ἄφησε τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ λόρδου Ἄρθουρ καὶ πῆρε τὸ ἀριστερό του, σκύβοντας πάνω σ' αὐτὸ τόσο χαμηλά, ποὺ ὁ χρυσὸς σκελετὸς τῶν γυαλιῶν του σχεδὸν ἀκούμπησε στὴν παλάμη τοῦ χεριοῦ, ποὺ κρατοῦσε. Γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο τὸ πρόσωπό του ἔγινε μιὰ μάσκα γεμάτη τρόμο, ὅμως συνῆλθε γρήγορα καί, κοιτώντας πρὸς τὸ μέρος τῆς λαίδης Οὐίντερμυρ, εἶπε μ' ἓνα διασμένο χαμόγελο:

—Εἶναι τὸ, χέρι ἐνὸς γοητευτικοῦ νέου.

—Μὰ καὶ βέβαια εἶναι, ἀπάντησε ἡ λαίδη, ὅμως θὰ γίνῃ καὶ ἓνας γοητευτικὸς σύζυγος; Αὐτὸ θέλω νὰ μάθω.

—Ὅλοι οἱ γοητευτικοὶ νέοι γίνονται καὶ χαριτωμένοι σύζυγοι, λαίδη, ἀπάντησε ὁ κύριος Πότζερς.

—Δὲν νομίζω πὼς εἶναι καλὸ ἓνας σύζυγος νὰ εἶναι γοητευτικός, εἶπε ἡ λαίδη Τζέντμπορ σκεπτικὰ. Τὸ βρίσκω πολὺ ἐπικίνδυνο.

—Ἀγαπητό μου παιδί, οἱ σύζυγοι ποτέ τους δὲν εἶναι πολὺ γοητευτικοί, εἶπε δυνατὰ ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ. Αὐτὸ ποὺ θέλω εἶναι οἱ λεπτομέρειες. Εἶναι τὸ μόνο ποὺ ἐνδιαφέρει. Τί θὰ συμβῇ στὸ λόρδο Ἄρθουρ;

—Λοιπὸν, σὲ λίγους μῆνες θὰ κάνῃ ἓνα ταξίδι...

—Φυσικά, τὸ ταξίδι τοῦ γάμου.

—Καὶ θὰ χάσῃ ἓνα συγγενικὸ πρόσωπο.

—Ἐλπίζω νὰ μὴν εἶναι ἡ ἀδελφή του, εἶπε συμπονετικὰ ἡ λαίδη Τζέντμπορ.

—Ἀσφαλῶς ὄχι ἡ ἀδελφή του, εἶπε ὁ κύριος Πότζερς, κάνοντας μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ. Ἀπλῶς, ἓνας μακρινὸς συγγενής.

—Ἐ, λοιπὸν εἶμαι τρομερὰ ἀπογοητευμένη, εἶπε ἡ λαίδη Οὐίντερμυρ. Δὲν θάχω τίποτα τὸ ἐνδιαφέρον νὰ πῶ αὐριο στὴ Σύμπιλ. Σήμερα κανεὶς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ μακρινοὺς συγγενεῖς. Πάνε χρόνια ποὺ πάψανε νὰ εἶναι πιὰ τῆς μόδας. Καὶ τώρα, ὡς πάμε νὰ φάμε. Ἀσφαλῶς δὲν θὰ βροῦμε τίποτα, ἴσως μόνο λίγη ζεστὴ σούπα. Δούκισσα, φοβᾶμαι πὼς εἴσθε κουρασμένη.

—Καθόλου, ἀγαπητή μου Γκλάντυς, ἀπάντησε ἡ δούκισσα, περπατώντας μὲ μικρὰ βήματα πρὸς τὴν πόρτα. Διασκέδασα πάρα πολὺ, καὶ ὁ χειρομάντης σου ἦταν πολὺ ἐνδιαφέρων. Φλόρα, ποὺ εἶναι ἡ θεντάλια μου; Ὡ, σὰς εὐχαριστῶ, σὲρ Τόμας. Καὶ τὸ σάλι μου, Φλόρα; Σὰς εὐχαριστῶ, σὲρ Τόμας, καὶ πάλι.

Καὶ τὸ ἀξιόλογο αὐτὸ πλᾶσμα κατάφερε τελικὰ νὰ κατεβῇ τὶς σκάλες χωρὶς νὰ ρίξῃ κάτω τὸ μπουκαλάκι μὲ τὸ ἄρωμα ποὺ κρατοῦσε περισσότερο ἀπὸ δύο φορές.

Ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ λόρδος Σάβιλ στεκόταν κοντὰ στὸ τζάκι γεμάτος ἀπὸ τὸ ἴδιο συναίσθημα τοῦ τρόμου, ποὺ εἶχε καὶ πρίν, μὲ μιὰ ἄρρωστημένη συναίσθηση κάποιας ἐπικείμενης συμφορᾶς. Χαιροῦσε θλιμμένα στὴν ἀδελφή του, ποὺ τὸν προσπέρασε κρατώντας τὸ μπράτσο τοῦ λόρδου Πλύμντέιλ καὶ μόλις ποὺ ἄκουσε τὴν λαίδη Οὐίντερμυρ ποὺ τὸν φώναξε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Σκεπτόταν τὴν Σύμπιλ Μέρτον καὶ ἡ ἰδέα πὼς κάτι θὰ μπορούσε νὰ μπῇ ἀνάμεσά τους τοῦ ἔφερνε δάκρυα στὰ μάτια.

Φαινόταν σὰν ἀπολιθωμένος ἐκεῖ ποὺ στεκόταν καὶ τὸ μελαγχολικὸ του πρόσωπο ἔμοιαζε σὰν ἄγαλμα. Εἶχε ζήσει τὴ ντελικάτη καὶ πολυτελὴ ζωὴ ἐνὸς νέου ποὺ εἶχε γεννηθῇ πλούσιος, μιὰ ζωὴ τέλεια, ἐλεύθερη ἀπὸ κάθε ποταπὴ ἔγνοια, καὶ τώρα, γιὰ πρώτη φορά στὴ ζωὴ του, γνώριζε τὸ τρομερὸ μυστήριο τῆς μοίρας, τὴν ἀπαίσια σημασία τῆς καταστροφῆς.

Ἦταν δυνατό νάταν γραμμένο πάνω στὸ χέρι του, μὲ στοιχεῖα ποὺ αὐτὸς δὲν μπορούσε νὰ διαβάσῃ, μὰ ποὺ κάποιος ἄλλος μπορούσε κάλλιστα νὰ ξεδιαλύνῃ, τὸ τρομερὸ μυστικὸ μιάς ἀρατίας, τὰ αἰματοβαμμένα σημάδια ἐνὸς ἐγκλήματος; Δὲν ἦταν ἀραγε δυνατὴ ἡ φυγὴ; Τὸ λογικὸ του ἐπαναστατοῦσε, ἐν τούτοις αἰσθανόταν πὼς κάποια τραγωδία τὸν παραμόνευε, καὶ πὼς ξαφνικὰ εἶχε κληθῇ νὰ σηκώσῃ ἓνα ἀβάσταχτο βάρος.

Ξαφνικὰ ὁ κύριος Πότζερς μπήκε στὸ δωμάτιο. Σὰν εἶδε τὸν λόρδο Ἄρθουρ βρέθηκε σὲ ἀμηχανία καὶ τὸ τραχύ, παχουλὸ του πρόσωπο πῆρε ἓν πρασινοκίτρινο χρῶμα. Τὰ μάτια τους συναντήθηκαν καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἔμειναν καὶ οἱ δύο σιωπηλοί.

—Ἡ δούκισσα ἄφησε τὸ ἓνα γάντι τῆς ἐδῶ, λόρδε Σάβιλ, καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ τῆς τὸ πᾶω, εἶπε τέλος ὁ κύριος Πότζερς.

—Ἄ, νάτο, ἐπάνω στὸν καναπέ. Καληνύχτα σας.

—Κύριε Πότζερς, ἐπιμένω καὶ θέλω μιὰ εἰλικρινὴ ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση ποὺ θὰ σὰς κάνω.

—Ἄλλη φορά, λόρδε Ἄρθουρ ἡ δούκισσα θ' ἀνησυχῇ. Πρέπει νὰ πηγαίνω.

—Ὅχι δὲν θὰ φύγετε. Ἡ δούκισσα δὲν βιάζεται.

—Δὲν θάπρεπε ν' ἀφήσουμε τίς κυρίες νὰ περιμένουν, λόρδε Ἄρθουρ, εἶπε ὁ κ. Πότζερς μὲ ἓνα ψευτοχαμόγελο. «Τὸ ἀδύνατο φύλο εἶναι τόσο ἀνυπόμονο».

Τὰ γραμμένα χεῖλη τοῦ λόρδου Ἄρθουρ ζάρωσαν περιφρονητικά.

Ἡ φτωχὴ δούκισσα εἶχε πολὺ λίγη σημασία γι' αὐτὸν ἐκείνη τὴ στιγμή.

Διέσχισε τὸ δωμάτιο καὶ πλησιάζοντας τὸν κύριο Πότζερς ἀπλώσε τὸ χέρι του.

—Πέστε μου τί εἶδατε ἐδῶ, εἶπε. Πέστε μου τὴν ἀλήθεια. Πρέπει νὰ ξέρω, δὲν εἶμαι παιδί.

Ὁ κύριος Πότζερς ἀνοιγόκλεισε τὰ μάτια του πίσω ἀπὸ τὰ

χρυσά γυαλιά κι έκανε μια ανήσυχη κίνηση, ενώ τὰ δάχτυλά του έπαιζαν νευρικά με τή φανταχτερή άλυσίδα του ρολογιού του.

—Τί σάς κάνει νά νομίζετε πώς κάτι είδα στο χέρι σας, λόρδε Άρθουρ, κάτι περισσότερο άπ' αυτό που σάς είπα;

—Ξέρω πώς είδατε κάτι περισσότερο, και επιμένω νά μου τὸ πῆτε. Θά σάς πληρώσω. Θά σάς δώσω ένα τσέκ για 100 λίρες.

Τὰ πράσινα μάτια του Πότζερς έλαμψαν για ένα λεπτό, και ύστερα έγιναν πάλι ανέκφραστα.

—Σέ γκινέες; ρώτησε με χαμηλή φωνή.

—Άσφαλώς. Θά σάς στείλω ένα τσέκ αύριο. Ποιά είναι ή λέξη σας;

—Δέν έχω λέσχη, πρὸς τὸ παρόν. Ἡ διεύθυνσή μου είναι ... όμως επιτρέψτε μου νά σάς δώσω τήν κάρτα μου, και βγάζοντας από τήν τσέπη του γιλέκου του ένα χαρτονάκι με χρυσὸ περιθώριο γύρω - γύρω, ὁ κύριος Πότζερς τὸ έδωσε με βαθειά υπόκλιση στὸν λόρδο Άρθουρ, που διάβασε:

Κύριος Σέπτιμους Πότζερς — Έπαγγελματίας χειρομάντης 1030 ὁδὸς Γουέστ Μούν.

—Δέχομαι από τίς 10 μέχρι τίς 4, μορμούρισε μηχανικά, και για οίκογένειες κάνω έκπτωση.

—Έλάτε, νάστε σύντομος, είπε κάτωχρος ὁ λόρδος Άρθουρ, ενώ άπλωνε τὸ χέρι του.

Θά καθυστερήσουμε για λίγο, λόρδε Άρθουρ, καλύτερα νά καθήσετε.

—Κάνετε γρήγορα, φώναξε ὁ λόρδος Σάβιλ, χτυπώντας θυμωμένα τὸ πόδι του στο παρκέ.

Ὁ κύριος Πότζερς χαμογέλασε και έβγαλε από τή τσέπη του ένα μικρὸ φακό.

—Είμαι έτοιμος, είπε.

Δέκα λεπτά αργότερα, με πρόσωπο άσπρο από τρόμο και μάτια γεμάτα από άπελπισία, ὁ λόρδος Σάβιλ ὤρμουσε έξω από τὸ Μπέντικτ Χάουζ, έξαλλος, περνώντας μέσα από έναν ὄμιλο ὑπηρετών, που βρίσκονταν γύρω άπ' τὸ μεγάλο έξώστη. Ήταν ένας άνθρωπος που οὔτε άκουε, οὔτε έβλεπε. Ἡ νύχτα ήταν παγερή και τὰ φανάρια του γκαζιού στην πλατεία λαμπύριζαν και τρεμόσβυναν στο δυνατό άνεμο. Τὰ χέρια του καίγανε και τὸ μέτωπό του ήταν φωτιά. Προχωρούσε, ὅλο προχωρούσε σαν μεθυσμένος. Ένας αστυφύλακας τὸν κοίταξε περίεργα καθώς πέρασε, κι ένας ζητιάνος, που πρόβαλε κουβαριασμένος από μια κάμαρα ζητώντας έλεημοσύνη, φοβήθηκε βλέποντας στο πέρασμά του δυστυχία μεγαλύτερη από τή δική του. Κάποια στιγμή, στάθηκε κάτω από ένα φανάρι και κοίταξε τὰ χέρια του. Του φάνηκε πώς έβλεπε κιόλας κηλίδες από αίμα πάνω τους και μια άδύνατη κραυγή βγήκε από τὰ τρεμάμενα χείλη του.

Φονικό! νά τι είχε δῆ εκεί ὁ χειρομάντης. Φονικό!

Κι αὐτή ακόμα ή νύχτα του φάνηκε πώς τῶς τῶς, και πώς ὁ αέρας τὸ φώναζε οὐρλιάζοντας μέσα στ' αὐτιά του. Οἱ σκοτεινές γωνιές του δρόμου ήταν γεμάτες άπ' αὐτό.

Στὴν άρχή πήγε στο πάρκο. Έγυρε κουρασμένος πάνω στο κάγκελο και άφησε τὸ μέτωπό του νά δροσιστή πάνω στο ὑγρὸ μέταλλο, ενώ άκουγε τὴν τρεμουλιαστή σιωπή τῶν δένδρων.

Φονικό! φονικό! έπαναλάμβανε, σάμπως ή επανάληψη αὐτή μπορούσε νά μετριάσει κάπως τὴν τρομερή σημασία τῆς λέξης. Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς του τὸν έκανε νά τρέμη κι ὡστόσο εύχόταν σχεδὸν νά τὸν άκουγε ή ἡχὼ και νά ξυπνοῦσε τὴν κοιμισμένη πολιτεία μέσα άπ' τὰ ὄνειρά της. Αισθανόταν μια τρελλή επιθυμία νά σταματήσει ὅποιον περαστικό τύχαινε και νά του τὰ πῇ ὅλα.

Έπειτα περιπλανήθηκε στην Όξφορντ Στρήτ, μέσα σε ὑποπτα σκοτεινά δρομάκια. Δυὸ γυναίκες με θαμμένο πρόσωπο τὸν πείραξαν καθώς πέρασε.

Από μια σκοτεινή αὐλή άκουσε κάτι θλαστήμιες και κατάρες και φωνές και είδε τὴ φτώχεια και τὴν ἀθλιότητα. Μια παράξενη λύπη τὸν κυρίεψε. Ήταν άραγε τῆς μοίρας τους ὅλων αὐτῶν τῶν παιδιῶν τῆς άμαρτίας νά γίνουν ἔτσι, ὅπως ήταν κι αὐτουνού; Ήταν κι εκείνα ὅπως κι αὐτὸς μαριονέττες κάποιου τερατώδους θεάματος;

Πόσο άσυνάρτητα ήταν ὅλα! Πόση άπόσταση από τὴν αἰσιοδοξία τῆς ἡμέρας ὡς τὴν πραγματική ἀλήθεια τῆς ζωῆς! Ήταν ἀκόμη πολὺ νέος.

Ύστερα από αρκετὴ ὥρα βρέθηκε μπροστὰ στην ἐκκλησία του Μέρυλμπον. Ὁ σιωπηλὸς δρόμος ἔμοιαζε σαν μακρὰ κορδέλα από λαμπερὸ ἀσήμι, που κηλιδώνονταν ἐδῶ κι ἐκεῖ από τὰ σκοτεινά ἀραβουργήματα τῶν σκιῶν που σάλευαν. Πέρα μακρὰ έβλεπες τὴν καμπύλη γραμμὴ τῶν φαναριῶν του γκαζιού που τρεμόσβυναν μέσα στη νύχτα. Ένα μοναχικὸ άμάξι βρισκόταν σταματημένο με τὸν άμαξά κοιμισμένο μέσα του. Άρχισε νά περπατᾶ διαστικὰ πρὸς τὴν πλατεία Πόρτλαντ και κάθε τόσο κοιτοῦσε πίσω του σαν νά φοβόταν πώς κάποιος τὸν ακολουθοῦσε. Στὴ γωνιά τῆς Ρίτς Στρήτ δυὸ ἄνθρωποι διάβαζαν ένα μικρὸ έντυπο που βρισκόταν κολλημένο σε μια πινακίδα. Μια παράξενη περιέργεια τὸν κατέλαβε και διασχίζοντας τὸ δρόμο πλησίασε. Όταν πήγε κοντά, τὰ μάτια του έπεσαν σε μια λέξη που ήταν τυπωμένη με μαῦρα μεγάλα γράμματα, στη λέξη ΦΟΝΟΣ. Ξαφνιάστηκε: έγινε κατακόκκινος. Ήταν μια προκήρυξη που πρόσφερε ἀμοιβή σε ὅποιον ἔδινε πληροφορίες για τὴ σύλληψη ενός ἀνθρώπου μετρίου ἀναστήματος, γύρω στα 30—40, που φορούσε καπέλλο, μαῦρο παλτό, ριγέ πανταλόνι και είχε μια οὐλή στο δεξιὸ του μάγουλο. Τὴ διάβασε πολλές φορές κι ἀναρωτήθηκε ἂν θά έπιαναν αὐτὸ τὸν ἐλεεινὸ και από πού άραγε νά είχε αὐτὴν τὴν οὐλή στο πρόσωπο. Ίσως μιὰ μέρα και τὸ δικό του ὄνομα νά βρισκόταν κολλημένο στους τοίχους του Λονδίνου.

Κάποια μέρα ίσως και για το δικό του κεφάλι νάβαζαν κάποια τιμή.

Η σκέψη αυτή τον γέμισε τρόμο. Γύρισε απότομα και χάθηκε στη νύχτα. Πού πήγε, δύσκολα θα μπορούσε να πη. Είχε μια πολύ άμυδρη εικόνα από περιπλανήσεις του ανάμεσα σε σπίτια φτωχικά και βρώμικα. Είχε πιά ξημερώσει για καλά όταν βρέθηκε στο Πικαντίλλυ.

Όταν τέλος έφτασε σπίτι του στην πλατεία Μπέλγκρέιβ, ο ουρανός είχε ένα άπαλο γαλάζιο χρώμα και τα πουλιά είχαν αρχίσει να τιτιβίζουν χαρούμενα μέσα στους κήπους.

Όταν ο λόρδος Άρθουρ ξύπνησε, ήταν πιά δώδεκα και ο ήλιος έμπαινε μέσα από τις μεταξωτές κουρτίνες του δωματίου του. Σηκώθηκε και κοίταξε έξω. Μια έλαφριά ζεστή καταχνιά άπλωνόταν πάνω απ' τη μεγάλη πόλη και οι στέγες των σπιτιών έμοιαζαν άσημένιες. Στην πρασινάδα της πλατείας μερικά παιδιά χοροπηδούσαν σαν πολύχρωμες πεταλούδες και το πεζοδρόμιο ήταν γεμάτο κόσμο που πήγαινε στο Πάρκο. Ποτέ η ζωή δεν του φάνηκε τόσο γλυκειά, ποτέ τα έργα του σατανά δεν του φάνηκαν τόσο ξέμακρα, τόσο ξένα.

Σε λίγο ο καμαριέρης του του έφερε ένα φλυτζάνι σοκολάτα. Όταν το ήπιε τράβηξε τις βαρειές κουρτίνες και μπήκε στο μπάνιο του.

Αφού πήρε το πρωινό του ξαπλώθηκε σ' ένα ντιβάνι κι άναψε ένα τσιγάρο. Πάνω στο ράφι του τζακιού μια μεγάλη φωτογραφία της Σύμπιλ Μέρτον, παισιωμένη από όμορφο παλιό χρυσοποίκιλτο ύφασμα, την έδειχνε όπως την είχε πρωτοσυναντήσει στο χορό της λαίδης Νόελ. Το μικρό καλοκαωμένο πρόσωπό της έγερνε άπαλά στη μια μεριά λές κι ο λυγερός λαιμός δύσκολα θα μπορούσε να βαστάξει το βάρος μιας τέτοιας όμορφιάς. Τα χείλη ήταν έλαφρά ανοιχτά, κι όλη η κοριτσίστικη αγνότητά της έλαμπε στα δυο όνειρεμένα μάτια της που κοίταζαν θαυμαστικά. Με το απαλόχρωμο έφαρμοστο φόρεμά της και τη μεγάλη βεντάλια της, πούχε το σχήμα φύλλου, έμοιαζε με κείνες τις ντελικάτες αγαλμάτινες σιλουέτες που συναντά κανείς στους ελαιώνες κοντά στην Τανάγρα.

Είχε πάνω της κάτι απ' την ελληνική χάρη. Κι ωστόσο, δεν ήταν μικροκαωμένη. Είχε τέλειες αναλογίες, πράγμα σπάνιο σε μια έποχή που τόσες γυναίκες είναι ή πολύ μεγαλόσωμες ή τελείως ασήμαντες. Καθώς την κοιτούσε ο λόρδος Άρθουρ ένοιωσε μια άνεπιπλη λύπη. Καταλάβαινε πως αν την παντρευόταν τώρα, ενώ ακόμη ή άπειλη ενός έγκληματος κρεμόταν πάνω απ' το κεφάλι του, θάταν μια προδοσία σαν του Ιούδα, θάταν έγκλημα πιο μεγάλο απ' όσα μηχανεύτηκε ποτέ της κι αυτή η Βοργία. Τί ευτυχία θα μπορούσαν να βρουν όταν κάθε λεπτό θάπρεπε ναταν έτοιμος για να εκτελέσει την τρομαχτική προφητεία που βρισκόταν γραμμένη πάνω στο χέρι του; Τί ζωή θάπρεπε να περιμένουν όταν το πεπρω-

μένο κρατούσε γι' αυτούς μια τόσο άπαίσια τύχη; Ο γάμος έπρεπε ν' αναβληθή πάση θυσία. Τόχε πιά αποφασίσει. "Αν και αγαπούσε πάρα πολύ αυτό το κορίτσι, αισθανόταν πως δεν είχε το δικαίωμα να το παντρευτή πριν κάνει το έγκλημά του. "Αμα γινόταν αυτό θα μπορούσε να σταθή μπροστά στο θωμό και θα έμπιστευόταν τη ζωή του στα χέρια της Σύμπιλ χωρίς να φοβάται πως έκανε κάτι κακό. Θα μπορούσε να την πάρη στην αγκαλιά του με τη βεβαιότητα πως αυτή δεν θα κοκκίνιζε ποτέ της γι' αυτόν, ούτε θα κατέβαζε ντροπιασμένη το κεφάλι για χάρη του. "Ομως αυτό έπρεπε να γίνη πρώτα. Και όσο γρηγορότερα τόσο το καλύτερο και για τους δυό.

Πολλοί άνδρες στη θέση του θα προτιμούσαν το ανθισμένο κι εύκολο μονοπάτι της νωθρής απόλαυσης από τα ανηφορικά ύψη του καθήκοντος. "Ομως ο λόρδος Σάβιλ ήταν πολύ εύσυνείδητος και ποτέ του δεν θα προέτασσε την ευχαρίστηση απ' το καθήκον, γιατί στην αγάπη του για τη Σύμπιλ δεν υπήρχε μόνον πόθος. "Η Σύμπιλ συμβόλιζε γι' αυτόν ό,τι καλό κι εύγενικό. Για ένα λεπτό αίσθανθηκε μέσα του μια φυσική αποστροφή για ό,τι αναγκαζότανε να κάνει, όμως γρήγορα συνήλθε. "Η καρδιά του του έλεγε πως αυτό που έπρόκειτο να κάνει δεν ήταν αμάρτημα, αλλά μια θυσία. "Η λογική του δεν έβρισκε άλλη λύση από τούτη.

Τα παράφορα, ταραγμένα συναισθήματα της προηγούμενης βραδυάς είχαν πιά ξεχαστή κι αισθανόταν σχεδόν ντροπή όταν σκεπτόταν τις τρελλές περιπλανήσεις του μέσα στους δρόμους και τη μεγάλη άπελπισία που τον κατείχε. Αναρωτιόταν πως μπορούσε να είναι τόσο άνοητος ώστε να παραλογίζεται τόσο για κάτι που ήταν αναπόφευκτο. Μόνον ένα πράγμα τον απασχολούσε: ποιόν θα σκότωνε. Γιατί έβλεπε καθαρά πως το έγκλημα, όπως οι θρησκείες του ειδωλολατρικού κόσμου, έχει ανάγκη από ένα θύμα κι από ένα θύτη. "Επειδή δεν ήταν της παρούσης στιγμής ή ικανοποίηση μιας προσωπικής έχθρας ή αντιπάθειας, γιατί ή αποστολή που είχε αναλάβει ήταν επίσημη και σοβαρή. "Ετσι λοιπόν έκαμε ένα κατάλογο από φίλους και συγγενείς πάνω σ' ένα κομμάτι χαρτί κι αφού σκέφτηκε πολλή ώρα αποφάσισε να διαλέξη για θύμα του τη λαίδη Κλεμεντίνα Μπόσαμπ, μια αγαθή, ηλικιωμένη κυρία που ζούσε στην οδό Κώρζον, δεύτερη εξαδέλφη του από τη μητέρα του. Αγαπούσε πολύ τη λαίδη Κλέμ, όπως την φώναζαν όλοι, όμως για το θάνατό της δεν θα είχε το ταπεινό κίνητρο του χρήματος, αφού αυτός ο ίδιος ήταν πολύ πλούσιος, κληρονόμος μετά την ενηλικίωσή του της περιουσίας του λόρδου Ράγκμπυ. "Αλήθεια, όσο πιο πολύ σκεπτόταν αυτό το θέμα εύρισκε πως ή λαίδη Κλεμεντίνα ήταν ακριβώς το κατάλληλο πρόσωπο. Και νοιώθοντας πως κάθε άργοπορία θα ήταν εις βάρος της Σύμπιλ αποφάσισε να το τακτοποιήση άμέσως.

Τὸ πρῶτο πράγμα πὺ θὰ ἔκανε φυσικὰ ἦταν νὰ κανονίσῃ τοὺς λογαριασμοὺς του μὲ τὸν χειρομάντη. Κάθησε σ' ἕνα μικρὸ γραφεῖο πὺ βρισκόταν κοντὰ στὸ παράθυρο κι ἔγραψε ἕνα τσέκ γιὰ 105 λίρες πληρωτέες εἰς τὸν κύριο Σέπτιμους Πότζερς. Ἀφοῦ τὸ ἔκλεισε σ' ἕνα φάκελλο τὸ ἔστειλε μὲ τὸν ὑπηρετὴ του στὴν ὁδὸ Γουέστ Μούν. Ἐπειτα ζήτησε τὸ ἀμάξι του καὶ ντύθηκε γιὰ νὰ βγῇ. Ὁταν ἦταν ἑτοιμος νὰ φύγῃ ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ πορτραῖτο τῆς Σύμπιλ κι ὠρκίστηκε πὺς ὁ,τιδήποτε κι ἂν τοῦ συνέβαινε ποτὲ δὲν θὰ τῆς μαρτυροῦσε πὺς τόκανε γιὰ χατήρι τῆς. Θὰ κρατοῦσε τὸ μυστικὸ τῆς αὐτοθυσίας του κρυμμένο βαθειὰ μέσα στὴν καρδιά του. Στὸ δρόμο πρὸς τὸ Μπάκινγκχαμ στάθηκε σ' ἕνα ἀνθοπωλεῖο κι ἔστειλε τῆς Σύμπιλ ἕνα πολὺ ὁμορφο καλάθι μὲ ναρκίσσους. Μόλις ἔφθασε στὴ λέσχη του πῆγε κατευθεῖαν στὴ βιβλιοθήκη, χτύπησε τὸ κουδούνι καὶ ζήτησε νὰ τοῦ φέρουν μιὰ λεμονάδα μὲ σόδα καὶ ἕνα βιβλίον τοξικολογίας. Εἶχε αποφασίσει πὺς καλύτερα θὰ ἦταν νὰ χρησιμοποίησῃ δηλητήριον. Κάθε προσωπικὴ βίαιη πράξη τοῦ προκαλοῦσε ἀπέχθεια καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ σκοτώσῃ τὴ λαΐδη Κλεμεντίνα μὲ τρόπο πὺ μποροῦσε νὰ προκαλέσῃ τὴν κοινὴ προσοχή. Δὲν τοῦ ἄρεσε νὰ γίνεται ἀντικείμενο κουτσομπολιοῦ καὶ σιχαινόταν νὰ βλέπῃ τ' ὄνομά του νὰ φιγουράρῃ στὶς στήλες τῶν χυδαίων κοσμικῶν ἐφημερίδων.

Ἐπρεπε ἀκόμα νὰ σκεφθῇ τοὺς γονεῖς τῆς Σύμπιλ πὺ ἦταν ἄνθρωποι μὲ παλιὰς ἀντιλήψεις κι ἴσως νὰ ἔφερναν ἐμπόδιο στὸ γάμο ἂν ξεσποῦσε κανένα σκάνδαλο, ἂν καὶ ἦταν βέβαιος πὺς ἂν τοὺς μιλοῦσε καθαρὰ θὰ δικαιολογοῦσαν ἀπόλυτα τὸ κίνητρο πὺ τὸν ἀνάγκασε νὰ κάνῃ κάτι τέτοιο. Ναί, εἶχε δίκην πὺ εἶχε αποφασίσει νὰ χρησιμοποίησῃ δηλητήριον. Ἦταν ἀκίνδυνον γι' αὐτόν, σίγουρον, ἀθόρυβο καὶ θ' ἀπέφευγε τὶς ὀδυνηρὲς σκηνὲς πὺ γι' αὐτὲς αἰσθανόταν ἀποτροπιασμό, ὅπως οἱ περισσότεροί "Αγγλοι.

Γιὰ τὰ δηλητήρια ὅμως δὲν ἤξερε ἀπολύτως τίποτα. Κι ὅταν ὁ ὑπηρετὴς δὲν κατάρθωσε νὰ τοῦ βρῇ τίποτα, ἄρχισε νὰ ψάχνῃ τὰ ράφια μόνος του. Τέλος βρῆκε μιὰ θαυμάσια ἔκδοση τῆς Φαρμακολογίας κι ἕνα ἀντίτυπο τῆς Τοξικολογίας τοῦ Ἐρσκιν, πὺ εἶχε ἔκδοθῇ ἀπὸ τὸν σὲρ Μάθιου Ράιντ, Πρόεδρον τοῦ Βασιλικοῦ Κολλεγίου Ἰατρικῆς, πὺ εἶχε ἐκλεγεί κατὰ λάθος, ἀντὶ γιὰ κάποιον ἄλλον.

Ὁ λόρδος Σάβιλ στὴν ἀρχὴ τᾶχασε λίγο μὲ τοὺς τεχνικοὺς ὄρους πὺ ὑπῆρχαν καὶ στὰ δύο βιβλία καὶ μετάνοισε πὺ δὲν εἶχε προσέξῃ καλύτερα τοὺς κλασικοὺς ὅταν σπούδαζε στὴν Ὁξφόρδῃ, ὅταν ξαφνικὰ στὸ δεύτερον τόμο τοῦ Ἐρσκιν βρῆκε μιὰ ὁλοκληρωμένη καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἀφήγησι τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀκονιτίνης, γραμμμένη σὲ ἀπλή, καθαρὴ ἀγγλικὴ γλῶσσα. Συλλογίστηκε πὺς ἦταν ἀκριβῶς τὸ φάρμακο πὺ χρειαζόταν. Ἦταν γρήγορον — ἐνεργοῦσε ἄμεσα — δὲν προκαλοῦσε πόνους καὶ μέσα στὴ

ζελατίνα του, ὅπως τὸ συνιστοῦσε ὁ σὲρ Μάθιου, ἦταν ἀρκετὰ εὐγευστο.

Κατόπιν σημείωσε στὸ μανικέτι του τὴν ποσότητα πὺ χρειαζόταν, ἔβαλε τὰ βιβλία στὴ θέση τους καὶ περπάτησε μέχρι τὴν ὁδὸ Σαϊντ Τζέιμς, στοὺς φαρμακοποιοὺς Πέστλ καὶ Χάμπεϋ. Ὁ κύριος Πέστλ, πὺ πάντοτε ἐξυπηρετοῦσε ὁ ἴδιος τὴν ἀριστοκρατία, ξαφνιάστηκε λίγο σὰν εἶδε τὴ συνταγὴ καὶ μὲ πολὺ σεβασμὸ μουρμούρισε, πὺς χρειαζόταν βεβαίωση γιαιτροῦ. Ὡστόσο ὁ λόρδος Σάβιλ τοῦ ἐξήγησε πὺς τὸ δηλητήριον τὸ χρειαζόταν γιὰ ἕνα μεγάλο σκυλὶ Νορβηγίας πὺ εἶχε, καὶ πὺ ἤθελε νὰ τὸ ξεφορτωθῇ γιὰτὶ ἔδειχνε σημάδια λύσσας· εἶχε μάλιστα δαγκώσῃ τὸν ἀμαξά δὺο φορές. Τότε ὁ κύριος Πέστλ ἔμεινε ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος, συνεχάρη τὸν λόρδο Σάβιλ γιὰ τὶς ἐξαιρετεὲς τοξικολογικὲς του γνώσεις κι ἐτοίμασε ἀμέσως τὴ συνταγὴ.

Ὁ λόρδος Σάβιλ ἔβαλε τὴν κάψουλα μέσα σὲ μιὰ ὁμορφὴ ἀσημένια μπομπονιέρα πὺ τὴ βρῆκε σὲ κάποια διτρίνα τῆς Μπόντ Στρήτ, πέταξε τὸ ἄχαρο κουτὶ τοῦ φαρμακείου καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ σπίτι τῆς λαίδης Κλεμεντίνας.

—Ἐλα, λοιπὸν παλιόπαιδο, τοῦ εἶπε δυνατὰ ἡ ἡλικιωμένη κυρία ὅταν τὸν εἶδε νὰ μπαίνει στὸ δωμάτιο. Γιατὶ δὲν ἦρθες καθόλου νὰ μὲ δῆς;

—Ἀγαπητὴ μου λαΐδη Κλέμ, δὲν ἔχω οὔτε στιγμὴ διαθέσιμη, εἶπε χαμογελώντας ὁ λόρδος Ἄρθουρ.

—Καταλαβαίνω. Θὰ γυρίζῃς ὅλη τὴν ἡμέρα μὲ τὴ Σύμπιλ Μέρτον ψωνίζοντας καὶ κουβεντιάζοντας ἀνοησίες. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιὰτὶ ὁ κόσμος κάνει τόση ἀναμπουμπούλα γιὰ νὰ παντρευτῇ. Στὸν καιρὸ μου ποτὲ δὲν ἐρωτοτροποῦσαμε δημοσίᾳ, καλὰ - καλὰ οὔτε κρυφά.

—Σὰς βεβαιῶνω, πὺς ἔχω νὰ δῶ τὴ Σύμπιλ 24 ὥρες κι ἀπ' ὅ,τι ξέρω τουλάχιστον, ἀνήκει ἐντελῶς στὶς μοδίστρες τῆς.

—Μὰ φυσικὰ, αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος λόγος πὺ ἦρθες νὰ δῆς μιὰ ἄσχημη γρηὰ σὰν κι ἐμένα. Κάποτε ἔκαναν τρέλλες γιὰ μένα, ὅμως νᾶμαι, ἕνα ρευματικὸ πλάσμα μὲ ψεύτικα δόντια καὶ κακὴ διάθεσι. Ἄν δὲν εἶχα καὶ τὴν ἀγαπητὴ μου τὴ λαΐδη Γιάνσεν νὰ μοῦ στέλνῃ τὶς χειρότερες γαλλικὲς νουβέλλες πὺ μπορεῖ νὰ βρῇ, κι ἐγὼ δὲν ξέρω πὺς θὰ κατὰφερνα νὰ περάσω τὴν ἡμέρα μου. Οἱ γιαιτροὶ δὲν χρησιμεύουν σὲ τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνον γιὰ νὰ παίρνουν δίζιτες. Οὔτε τὴν καρδιακὴ μου πάθησι μποροῦν νὰ μοῦ θεραπεύσουν.

—Σὰς ἔφερα ἕνα φάρμακο γι' αὐτὴν, λαΐδη Κλέμ, εἶπε σοβαρὰ ὁ λόρδος Σάβιλ. Εἶναι ἐκπληκτικόν. Τὸ ἀνακάλυψε κάποιος Ἀμερικανός.

—Δὲν μ' ἀρέσουν καθόλου, μὰ καθόλου οἱ ἀμερικανικὲς ἐφευρέσεις. Διάβασα κάτι ἀμερικανικὲς νουβέλλες τώρα τελευταῖα καὶ εἶναι ὅλες σαχλές.

—Μὰ αὐτὸ εἶναι θαυμάσιο, λαΐδη Κλέμ, σὰς βεβαιώνω. Πρέπει νὰ μοῦ ὑποσχεθῇτε πὼς θὰ τὸ πάρετε. Καὶ ὁ λόρδος Σάβιλ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ τὸ μικρὸ κουτάκι καὶ τῆς τὸ ἔδωσε.

—“Α, τί ὁμορφο κουτάκι. Εἶναι πραγματικά δῶρο; Τί εὐγενικὸ ἐκ μέρους σου. Καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ θαυμάσιο φάρμακο; Σὰν καραμέλα φαίνεται. Θὰ τὸ πάρω ἀμέσως.

—“Ὅχι πρὸς Θεοῦ λαΐδη Κλεμεντίνα φώναξε δυνατὰ ὁ λόρδος Σάβιλ πιάνοντας τὸ χέρι τῆς, δὲν πρέπει νὰ τὸ πάρετε. Εἶναι ἕνα φάρμακο ὁμοιοπαθητικὸ, κι ἂν δὲν τὸ πάρετε ὅταν ἔχετε κρίση μπορεῖ νὰ σὰς δημιουργήσῃ ἱστορίες. Περιμένετε πρῶτα νὰ σὰς ἔρθῃ ἡ κρίση καὶ τότε θὰ μείνετε κατάπληκτη ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα.

—Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ τὸ πάρω τώρα, εἶπε ἡ λαΐδη Κλέμ, κρατώντας τὴ μικρὴ διάφανη κάψουλα στὸ φῶς. Εἶμαι βεβαία πὼς θὰ εἶναι ὑπέροχο. Τί νὰ σὰς πῶ, μόλο ποὺ σιχαίνομαι τοὺς γιατροὺς ἐν τούτοις ἀγαπῶ πολὺ τὰ γιατρικά. “Ας εἶναι θὰ τὸ κρατήσω γιὰ τὴν ἐπόμενη κρίση.

—Καὶ πότε ὑπολογίζετε; ρώτησε ἀνυπόμονα ὁ λόρδος “Αρθουρ.

—“Ελπίζω ὄχι πρὶν ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα. Εἶχα μιὰ πολὺ ἄσχημη κρίση χθὲς τὸ πρωῒ. “Ὁμως κανεὶς δὲν ξέρει.

—Εἶσθε βεβαία πὼς θὰ ἔχετε κρίση πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ μηνός, δὲν εἶναι ἔτσι λαΐδη Κλέμ;

—Φοβάμαι πὼς ἔτσι εἶναι. Μὰ τί συμπαθητικὸς ποὺ εἶσαι σήμερα “Αρθουρ! “Ἡ Σύμπιλ σὲ ὠφέλησε πολὺ καθὼς φαίνεται. “Ὁμως πρέπει νὰ φύγῃς. Πρόκειται νὰ δειπνήσω μὲ κάτι πολὺ βαρετοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν κουτσομπολεύουν ποτέ τους, κι ἂν δὲν πάρω ἕναν ὑπνάκο τώρα, ἀσφαλῶς δὲν θὰ μπορέσω νὰ κρατήσω τὰ μάτια μου ἀνοιχτὰ στὸ τραπέζι. “Αντίο “Αρθουρ, δώσε τὴν ἀγάπη μου στὴ Σύμπιλ καὶ σ’ εὐχαριστῶ γιὰ τὸ φάρμακο.

—Δὲν θὰ ξεχάσετε νὰ τὸ πάρετέ, δὲν εἶναι ἔτσι λαΐδη Κλέμ; ρώτησε ὁ λόρδος ἐνῶ σηκώνονταν.

—Μὰ καὶ βέβαια ὄχι, ἀνόητο παιδί. Πόσο εὐγενικὸ ἐκ μέρους σου νὰ μὲ σκέπτεσαι. Θὰ σοῦ γράψω ἂν χρειαστῶ περισσότερο.

“Ὁ λόρδος ἔφυγε μὲ πολὺ καλὴ διάθεση ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ μ’ ἕνα αἶσθημα ἀνακουφίσεως. “Εκεῖνο τὸ βράδυ εἶχε ραντεβὸ μὲ τὴ Σύμπιλ Μέρτον. Τῆς εἶπε πὼς ξαφνικὰ εἶχε βρεθεῖ σὲ μιὰ τόσο τρομερὰ δύσκολη θέση ποὺ οὔτε ἡ τιμὴ, οὔτε τὸ καθήκον δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ὑποχωρήσῃ. Τῆς ζήτησε ν’ ἀναβάλουν τὸ γάμο τους ἐπὶ τοῦ παρόντος ὥσπου νὰ τακτοποιήσῃ ὅλες αὐτὲς τὶς φοβερὲς μπερδεψιὲς του. Τὴν ἰκέτεψε νὰ τοῦ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη καὶ νὰ μὴν ἀμφιβάλῃ γιὰ τὸ μέλλον. “Ὅλα θὰ πηγαιναν καλὰ, ὅμως χρειαζόταν ὑπομονή. “Ὅλη αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἔγινε στὸ θερμὸ κήπιο τοῦ σπιτιοῦ τῶν Μέρτον, στὸ Πάρκ Λέϊν, ὅπου ὁ λόρδος Σάβιλ γευμάτιζε συνήθως. “Ἡ Σύμπιλ ἐκεῖνο τὸ βράδυ φαινόταν τόσο εὐτυχισμένη ποὺ γιὰ μιὰ στι-

γμὴ τοῦ ἦρθε ὁ πειρασμὸς νὰ παίξῃ τὸ ρόλο τοῦ ἀνανδρου, νὰ τὰ σταματήσῃ ὅλα, νὰ γράψῃ στὴ λαΐδη Κλέμ γιὰ τὸ χάπι καὶ ν’ ἀφήσῃ τὸ γάμο τους νὰ πάρῃ τὸ δρόμο του σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε στὸν κόσμος ὁ κύριος Πότζερς.

“Ὁμως ὁ καλύτερος ἐαυτὸς του νίκησε. Κι ἀκόμα, ὅταν ἡ Σύμπιλ ρίχτηκε μὲ κλάματα στὴν ἀγκαλιά του, αὐτὸς δὲν ἐκάμφθηκε.

“Εμεινε μαζί τῆς σχεδὸν μέχρι τὰ μεσάνυχτα, προσπαθώντας νὰ τὴν παρηγορήσῃ καὶ νὰ παρηγορηθῇ καὶ τὴν ἐπομένη νωρὶς τὸ πρωῒ ἔφυγε γιὰ τὴ Βενετία, ἀφοῦ πρῶτα ἔγραψε ἕνα ἀποφασιστικὸ, γεμάτο ἀνδροπρέπεια γράμμα στὸν κύριο Μέρτον, πληροφορώντας τον γιὰ τὴν ἀναγκαία ἀναβολὴ τοῦ γάμου.

Στὴ Βενετία συναντήθηκε μὲ τὸν ἀδελφὸ του, τὸν λόρδο Σάρμπιτον, ποὺ εἶχε ἔρθῃ μὲ τὸ γιῶτ του ἀπὸ τὴν Κέρκυρα. Οἱ δύο τοὺς πέρασαν ἕνα θαυμάσιο δεκαπενθήμερο μαζί. Τὰ πρωινὰ πηγαιναν στὸ Λίντο, ἢ γλυστρουσαν ἀνάλαφρα στὸ πράσινο κανάλι μέσα στὴ μακρυὰ μαύρη γόνδολα. Τὰ ἀπογεύματα συνήθως δεχόντουσαν ἐπισκέψεις στὸ γιῶτ, τὰ βράδια δειπνοῦσαν στοῦ Φλοριάν καὶ κάπνιζαν ἀμέτρητα τσιγάρα στὴν Πιάτσα. “Ὅστόσο ὁ λόρδος Σάβιλ δὲν ἦταν εὐτυχισμένος. Κάθε μέρα κοίταζε τὴ νεκρῶσιμη στήλη τῶν Τάϊμς ἀνυπομονώντας νὰ δῇ τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τῆς λαΐδη Κλέμ, μὰ κάθε μέρα ἀπογοητευόταν. Εἶχε ἀρχίσει νὰ φοβάται πὼς κάτι τῆς εἶχε συμβῇ καὶ συχνὰ μετάνιωινε ποὺ τὴν εἶχε ἐμποδίσει νὰ πάρῃ τὴν ἀκονιτίνη ὅταν αὐτὴ τόσο ἐπίμονα τὸ ζητοῦσε. Τὰ γράμματα τῆς Σύμπιλ ἦταν γεμάτα ἀγάπη, ἐμπιστοσύνη καὶ τρυφερότητα, ὅμως συχνὰ ἔκλειναν μέσα τους κάποια θλίψη, καὶ πότε-πότε εἶχε τὴν ἐντύπωση πὼς εἶχαν χωριστῇ γιὰ πάντα.

“Επειτα ἀπὸ 15 μέρες ὁ λόρδος Σάρμπιτον βαρέθηκε τὴ Βενετία καὶ σκέφτηκε νὰ πεταχτῇ μέχρι τὴν παραλία τῆς Ραβέννας. Εἶχε ἀκούσει πὼς στὸ Πινέτο ὑπῆρχε κυνήγι. Στὴν ἀρχὴ ὁ λόρδος “Αρθουρ ἀρνήθηκε κατηγορηματικὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, μὰ τελικὰ ὁ Σάρμπιτον, ποὺ τοῦ ἦταν ἐξαιρετικὰ ἀγαπητὸς, τὸν ἔπεισε λέγοντάς του πὼς ἂν ἔμενε μόνος του στοῦ Ντανιέλι θὰ ἐπληττε ἀφόρητα. “Εἶσι τὸ πρωῒ τῆς 15ης ξεκίνησαν μ’ ἕνα δυνατὸ βορειοανατολικὸ ἄνεμο καὶ μὲ μιὰ μᾶλλον ταραγμένη θάλασσα. Τὸ κυνήγι πῆγε περίφημα καὶ ἡ ἐλευθερὴ ἐξοχικὴ ζωὴ ἔκανε πολὺ καλὸ στὸν λόρδο Σάβιλ. “Ὁμως στὶς 22 ἄρχισε ν’ ἀνησυχῇ γιὰ τὴ λαΐδη Κλέμ καὶ παρὰ τῆς διαμαρτυρίας τοῦ Σάρμπιτον ξαναγύρισε μὲ τὸ τραῖνο στὴ Βενετία.

Καθὼς ἔβγαине ἀπὸ τὴ γόνδολα στὰ σκαλιὰ τοῦ ξενοδοχείου, ὁ ξενοδόχος τὸν πλησίασε καὶ τοῦ ἔδωσε ἕνα μάτσο τηλεγραφήματα.

“Ὁ λόρδος “Αρθουρ τ’ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ τὰ ἀνοίξε διαστικὰ. “Ὅλα εἶχαν πετύχει. “Ἡ λαΐδη Κλεμεντίνα εἶχε πεθάνει ξαφνικὰ τὴ νύχτα τῆς 17ης!

Ἡ πρώτη του σκέψη πέταξε στὴ Σύμπιλ καὶ τῆς τηλεγράφησε ἀμέσως ὅτι ἔφθανε στὸ Λονδίνο. Ἐπειτα διέταξε τὸν καμαριέρη του νὰ ἐτοιμάσῃ τὶς ἀποσκευές του. Πλήρωσε στοὺς γονδολιέρηδες σχεδὸν τὰ πενταπλάσια ἀπὸ ὅσα ἔπρεπε κανονικὰ νὰ πάρουν, καὶ μὲ καρδιά πού πετοῦσε καὶ βῆμα ἐλαφρὸ ἀνέβηκε στὸ σαλόνι. Ἐκεῖ τὸν περίμεναν τρία γράμματα. Τὸ ἓνα ἦταν τῆς Σύμπιλ γεμάτο ἀπὸ λόγια συμπάθειας. Τὰ ἄλλα ἦταν ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ ἀπὸ τὸν Συμβολαιογράφο τῆς λαίδης Κλέμ. Ἐκεῖνο τὸ δράδυ φαίνεται πὼς ἡ λαίδη εἶχε δειπνήσει μὲ τὴ δούκισσα κι εἶχε γοητεῦσει ὅλους μὲ τὸ χιούμορ της καὶ τὴν ἐξυπνάδα της, ὅμως εἶχε ἐπιστρέψῃ νωρὶς στὸ σπῖτι της, παραπονούμενη γιὰ τὴν καρδιά της.

Τὸ πρωὶ τὴν βρῆκαν νεκρὴ στὸ κρεβάτι της, κι ἦταν φανερό πὼς δὲν εἶχε ὑποφέρει καθόλου. Ὁ σὲρ Μάθιου Ράιντ εἶχε φυσικὰ κληθῇ, ὅμως τίποτα δὲν μπορούσε πιά νὰ γίνῃ κι ἀποφασίστηκε νὰ τὴν θάψουν στὶς 22.

Λίγες μέρες πρὶν εἶχε κάνει τὴ διαθήκη της κι ἄφηνε στὸ λόρδο Ἄρθουρ τὸ μικρὸ σπιτάκι τῆς ὁδοῦ Κῶρζον μὲ ὅλα τὰ ἔπιπλα, τὰ προσωπικὰ πράγματά της, τοὺς ζωγραφικοὺς πίνακες, μὲ μόνη ἐξαίρεση τὶς μινιατούρες της πού προωρίζονταν γιὰ τὴν ἀδελφή της, τὴ λαίδη Μάργκαρετ καὶ τὸ κολλιέ της ἀπὸ ἀμέθυστους πού τὸ ἄφηνε στὴ Σύμπιλ.

Ἡ περιουσία δὲν εἶχε μεγάλη ἀξία. Ὡστόσο, ὁ κύριος Μάνσλεϋ παρακαλοῦσε τὸ λόρδο Σάβιλ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως γιατί ὑπῆρχαν χρεὴ ἀπλήρωτα καὶ ἡ λαίδη Κλέμ δὲν κρατοῦσε ποτέ της τακτικούς λογαριασμούς.

Ὁ λόρδος συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν τόσο εὐγενικὴ χειρονομία τῆς λαίδης καὶ σκέφτηκε πὼς μεγάλη εὐθύνη θάπρεπε νὰ βαραίνῃ τὸν κύριο Πότζερς. Ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴ Σύμπιλ ὑπερνίκησε κάθε ἄλλο συναίσθημα. Αἰσθανόταν πὼς εἶχε κάνει τὸ καθήκον του, κι αὐτὴ ἡ σκέψη τὸν γέμιζε γαλήνη. Ὅταν ἔφτασε στὸ Τσάριγκ Κρός ἔνοιωθε πιὸ εὐτυχής.

Οἱ Μέρτον τὸν δέχτηκαν μὲ πολὺ καλωσύνη. Ἡ Σύμπιλ τὸν ἔβαλε νὰ τῆς ὑποσχεθῇ πὼς τίποτα πιά δὲν θὰ τοὺς χώριζε καὶ ὁ γάμος ὠρίστηκε γιὰ τὶς 7 τοῦ Ἰουνίου. Ἡ ζωὴ τοῦ χαμογελοῦσε καὶ πάλι.

Μιά μέρα ὥστόσο, καθὼς τριγύριζε στὸ σπῖτι τῆς λαίδης Κλέμ, στὴν Κῶρζον Στρήτ μαζί μὲ τὴ Σύμπιλ καὶ τὸν συμβολαιογράφο καίγοντας ὁλόκληρα πακέτα ἀπὸ παλιὰ γράμματα καὶ ξεκαθαρίζοντας συρτάρια γεμάτα παλιοπράγματα, ἡ Σύμπιλ ἔβγαλε μιὰ χαρούμενη φωνή.

—Τί βρήκες Σύμπιλ; ρώτησε σηκώνοντας τὰ μάτια του καὶ χαμογελώντας.

—Κοίτα αὐτὴ τὴν ὁμορφὴ ἀσημένια μπομπονιέρα, Ἄρθουρ! Δὲν εἶναι περίφημη; Χάρισέ τη μου. Ξέρω πὼς οἱ ἀμέθυστοι δὲν θὰ μοῦ πᾶνε παρὰ μόνον ὅταν περάσω τὰ 80.

Ἦταν τὸ κουτάκι πού μέσα του βρισκόταν ἡ ἀκονιτίνη.

Ὁ λόρδος Ἄρθουρ ξαφνιάστηκε κι ἓνα ἐλαφρὸ κόκκινο χρῶμα ἔβασε τὰ μάγουλά του. Εἶχε σχεδὸν ξεχάσει τί εἶχε κάνει, κι ἦταν μιὰ πολὺ περίεργη σύμπτωση αὐτὴ νὰ τοῦ τὸ θυμίσῃ πρώτη ἡ Σύμπιλ, πού γιὰ χάρη της εἶχε περάσει αὐτὴ τὴν τρομαχτικὴ ἀγωνία.

—Μὰ καὶ βέβαια νὰ τὸ κρατήσης Σύμπιλ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ ἔδωσα στὴ φτωχὴ λαίδη Κλέμ.

—Ὡ, σ' εὐχαριστῶ Ἄρθουρ, καὶ μπορῶ νὰ πάρω καὶ τὴν καραμέλα; Δὲν ἤξερα πὼς ἡ λαίδη Κλέμ ἀγαποῦσε τὰ γλυκά. Εἶχα τὴν ἐντύπωση πὼς ἦταν τύπος πολὺ διανοουμένης γιὰ νὰ ἔχῃ τέτοια γούστα.

Ὁ λόρδος Ἄρθουρ ἔγινε κατάχλωμος καὶ μιὰ φριχτὴ ἰδέα πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό του.

—Ποιά καραμέλα, Σύμπιλ; Τί ἐννοεῖς; εἶπε μὲ ἀργὴ βραχνὴ φωνή.

—Νά, ὑπάρχει μιὰ ἐδῶ μέσα, μιὰ ὅλο κι ὅλο. Φαίνεται παλιά καὶ σκονισμένη καὶ δὲν ἔχω καμιὰ διάθεση νὰ τὴ φάω. Μὰ τί συμβαίνει Ἄρθουρ; Γιατί ἔγινες ἔτσι χλωμός;

Ὁ λόρδος Σάβιλ ὤρμησε πρὸς τὸ μέρος της κι ἄρπαξε τὸ κουτί. Μέσα σ' αὐτὸ βρισκόταν ἡ κεχριμπαρένια κάψουλα μὲ τὸ δηλητήριο. Ἡ λαίδη Κλεμεντίνα εἶχε λοιπὸν πεθάνει ἀπὸ φυσικὸ θάνατο!

Ὁ κλονισμὸς ἀπὸ τούτῃ τὴν ἀνακάλυψη ἦταν πολὺ δυνατός. Πέταξε τὴν κάψουλα στὴ φωτιά κι ἔπεσε στὸν καναπέ μὲ ἓνα ἀναστεναγμὸ ἀπελπισίας.

Ὁ κύριος Μέρτον στενοχωρήθηκε πολὺ μὲ τὴ δευτέρῃ ἀναβολὴ τοῦ γάμου· καὶ ἡ λαίδη Τζούλια πού εἶχε ἤδη παραγγείλει τὴν τουαλέτα της γιὰ τὴν τελετὴ ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ νὰ πείσῃ τὴ Σύμπιλ νὰ διαλύσῃ τὸν ἑρραβῶνα. Ὡστόσο, ἂν καὶ τὴν ἀγαποῦσε πολὺ τὴ μητέρα της ἡ Σύμπιλ, εἶχε ἐμπιστευθῇ ὁλόκληρῃ τὴ ζωὴ της στὰ χέρια τοῦ λόρδου Σάβιλ καὶ τίποτα ἀπὸ ἐκεῖνα πού τῆς ἔλεγε ἡ λαίδη Τζούλια δὲν στάθηκαν ἱκανὰ νὰ κλονίσουν τὴν πίστη της σ' αὐτόν. Ὅμως κι ὁ λόρδος Σάβιλ χρειάστηκε μέρες γιὰ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν τρομαχτικὴ ἀπογοήτευση πού πῆρε καὶ γιὰ κάμποσο καιρὸ τὸ νεύρα του ἦταν ἄνω κάτω. Ὡστόσο ἡ τετραγωνικὴ λογικὴ του πολὺ γρήγορα κυριάρχησε καὶ τὸ γερὸ πρακτικὸ μυαλό του δὲν τὸν ἄφησε γιὰ πολὺ ν' ἀμφιβάλῃ γιὰ τὸ τί θὰ μπορούσε νὰ κάνῃ.

Ἄν τὸ δηλητήριο εἶχε ἀποδειχθῇ μιὰ τέλεια ἀποτυχία ὁ δυναμίτης ἢ κάποια ἄλλη ἐκρηκτικὴ ὕλη θὰ μπορούσαν πολὺ καλὰ νὰ δοκιμαστοῦν.

Ξανακοίταξε τὸν κατάλογο τῶν συγγενῶν καὶ φίλων του, κι ἄφου μελέτησε μὲ προσοχὴ τὸ ζήτημα ἀποφάσισε νὰ ἀνατινάξῃ τὸ θεῖο του, τὸν Ἀρχιμανδρίτη τοῦ Τσίτσεστερ. Ὁ θεῖος, ἄνθρωπος μὲ μεγάλη μόρφωση καὶ καλλιέργεια πνευματικὴ, εἶχε ἀδυναμία στὰ

ρολόγια, και είχε μια θαυμάσια συλλογή από έκκρεμη που άρχιζαν από τον 15 αιώνα και έφταναν ως τη σύγχρονη εποχή. Έτσι ο λόρδος Σάβιλ σκέφτηκε πώς αυτή η μανία του καλού ιερωμένου του προσέφερε μια θαυμάσια ευκαιρία για την εκτέλεση του σχεδίου του. Πού θάβρισκε έκρηκτικό μηχανήμα, αυτό φυσικά ήταν άλλη υπόθεση. Ο Τηλεφωνικός Όδηγός του Λονδίνου δεν τον φώτισε και σκέφτηκε πώς δεν θα ώφελούσε σε τίποτα αν ζητούσε πληροφορίες από τη Σκώτλαντ Γυάρντ, γιατί αυτοί ποτέ δεν φαίνονταν να ξέρουν τίποτα σχετικό με τις κινήσεις του συναφιού των δυναμιστών ως τη στιγμή που γινόταν κάποια έκρηξη, αλλά και τότε ακόμα όχι πολλά πράγματα.

Ξαφνικά σκέφτηκε τον φίλο του Ρουβάλωφ, ένα νεαρό Ρώσο με επαναστατικές ιδέες που τον είχε γνωρίσει το χειμώνα στην λαϊκής Ουίντερμπερ.

Ο κόμης Ρουβάλωφ έγραφε, καθώς λέγανε, τη βιογραφία του Μεγάλου Πέτρου και γι' αυτό ακριβώς είχε έρθει στην Αγγλία, για να μελετήσει τα έγγραφα τα σχετικά με τη διαμονή του Τσάρου σ' αυτή τη χώρα την εποχή που δούλευε εκεί μαραγκός στα καράβια. Όσο πιο γενικά όλοι τον υποπτεύονταν για πράκτορα των Μηδενιστών και η ρωσική πρεσβεία δεν έβλεπε με καλό μάτι την παρουσία του στο Λονδίνο. Ο λόρδος συλλογίστηκε πώς ήταν ακριβώς ο άνθρωπος που χρειαζόταν, κι ένα πρωί πήγε με το άμαξι του στο Μπλούμσμπερυ για να ζητήσει τη βοήθειά του.

— Όστε αποφασίσατε ν' ανακατευθίτε στην πολιτική σοβαρά, του είπε ο κόμης, όταν ο λόρδος Σάβιλ του εξήγησε το σκοπό της επισκέψέως του. Όσο πιο, ο λόρδος "Αρθουρ σιχαινόταν τις μεγάλαυχίες κι αίσθάνθηκε την ανάγκη να όμολογήσει πώς δεν είχε το παραμικρό ενδιαφέρον για τα κοινωνικά ζητήματα και πώς απλώς ήθελε το έκρηκτικό μηχανήμα για μια καθαρώς οικογενειακή υπόθεση, που δεν άφορούσε κανέναν άλλο εκτός απ' αυτόν τον ίδιο.

Ο κόμης Ρουβάλωφ τον κοίταξε για λίγο ξαφνιασμένος, βλέποντας όμως πώς μιλούσε σοβαρά έγραψε μια διεύθυνση πάνω σ' ένα κομμάτι χαρτί το μονόγραψε και του το έδωσε.

— Η Σκώτλαντ Γυάρντ θάδινε πολλά για να μάθει αυτή τη διεύθυνση αγαπητέ μου.

— Δεν πρόκειται να πέση στα χέρια τους, φώναξε γελώντας ο λόρδος και σφίγγοντας θερμά το χέρι του νεαρού Ρώσου κατέθηκε γρήγορα τις σκάλες. Κοίταξε το χαρτί και είπε στον άμαξά να πάη στην πλατεία Σόχο.

Εκεί τον έδιωξε και κατέβηκε με βήμα αργό στην Γκρήκ Στρήτ όπου έφτασε σε ένα μέρος που λέγεται Μπέηλς - Κόρτ. Πέρασε την καμάρα και βρέθηκε σ' ένα περίεργο αδιέξοδο, που φαινόταν σαν πλυντήριο γιατί ένα ολόκληρο δίκτυο από σκοινιά με ρούχα άπλωνόταν από σπίτι σε σπίτι και άσπρα σεντόνια ανέμιζαν στον πρωινό άνεμο. Πήγε μέχρι το τέλος του δρόμου και χτύπησε

σ' ένα πράσινο σπιτάκι. Ένώ περίμενε, κάθε παράθυρο γινόταν μια σκοτεινή μορφή που τον κοιτούσε εξεταστικά και σε λίγο ή πόρτα άνοιξε και κάποιος που φαινόταν ξένος, με τραχύ παρουσιαστικό τον ρώτησε σε πολύ κακά αγγλικά τί ήθελε. Ο λόρδος Σάβιλ του έτεινε το χαρτί που του είχε δώσει ο κόμης Ρουβάλωφ. Εκείνος μόλις το είδε υποκλίθηκε και κάλεσε τον λόρδο να περάση μέσα σ' ένα πολύ φτωχικό σαλόνι. Λίγο αργότερα ο κύριος Ουίνκελκοφ, όπως λεγόταν στην Αγγλία, μπήκε διαστικά στο δωμάτιο με μια πετσέτα γεμάτη λεκέδες από κρασί γύρω στο λαιμό του και μ' ένα πηρούνι στο άριστερό του χέρι.

Ο κόμης Ρουβάλωφ μου έδωσε ένα συστατικό γράμμα για σάς και διάζομαι να μιλήσω μαζί σας για ένα ζήτημα που μ' ενδιαφέρει. Ονομάζομαι Σμίθ, Ρόμπερτ Σμίθ, και θάθελα να μου προμηθεύετε ένα ρολόι με έκρηκτικό μηχανήμα.

Είμαι ευτυχής που σάς γνωρίζω, λόρδε Σάβιλ, είπε γελώντας ο καλόκαρδος μικροκαμωμένος Γερμανός. Μην ταράζεσθε, είναι η δουλειά μου να γνωρίζω όλο τον κόσμο, θυμάμαι που σάς είδα ένα βράδυ στης λαϊκής Ουίντερμπερ. Ελπίζω να είναι καλά η ευγένειά της. Σας πειράζει να καθίσετε για λίγο μαζί μου όπου να τελειώσω το πρωινό μου; Το πατέ είναι περίφημο και οι φίλοι μου έχουν την καλωσύνη να εκθειάζουν το δικό μου κρασί του Ρήνου πιο πολύ κι απ' αυτό που πίνουν στη Γερμανική Πρεσβεία. Και πριν καλά-καλά προλάβη ο λόρδος Σάβιλ να συνέλθω από την έκπληξή του που αναγνωρίστηκε, βρέθηκε καθισμένος στο πίσω δωμάτιο πίνοντας το γευστικώτερο Μαρκμπέρνερ από ένα κρυστάλλινο ποτήρι με το Αυτοκρατορικό μονόγραμμα και κουβεντιάζοντας σε πολύ φιλικό τόνο με τον διάσημο συνωμότη.

— Τα έκρηκτικά ρολόγια δεν είναι πράγματα κατάλληλα για εξαγωγή είπε ο Χέρ Ουίνκελκοφ, γιατί, και αν ακόμα κατορθώσουν να περάσουν το Τελωνείο, τα δρομολόγια είναι τόσο ακατάστατα, ώστε έκρηγνυνται πριν ακόμα φθάσουν στον προορισμό τους. Μπορώ να ρωτήσω για ποιο σκοπό το θέλετε; "Αν προορίζεται για την αστυνομία, ή για κάποιον που σχετίζεται με την Σκώτλαντ Γυάρντ φοβάμαι πώς δεν θα μπορέσω να σας εξυπηρετήσω. Οι Άγγλοι αστυνομικοί είναι οι καλύτεροι φίλοι μας και έχω διαπιστώσει ότι όσο βασίζομαστε στην ηλιθιότητά τους μπορούμε θαυμάσια να κάνουμε ό,τι θέλουμε. Δεν θα ήθελα να χαθή κανείς τους.

— Σας δεβαιώνω, είπε ο λόρδος "Αρθουρ, πώς αυτή η υπόθεση δεν έχει καμιά σχέση με την αστυνομία. Για να είμαι ειλικρινής το ρολόι προορίζεται για τον Αρχιμανδρίτη του Τσίτσεστερ.

— Θεέ μου ποτέ δεν φανταζόμουν πώς ενδιαφέρεστε τόσο για τη θρησκεία, λόρδε "Αρθουρ. Πολύ λίγοι νέοι στην εποχή μας ενδιαφέρονται γι' αυτήν.

— Φοβάμαι πώς με υπερτιμάτε Χέρ Ουίνκελκοφ, είπε κοκκι-

νίζοντας ο λόρδος Σάβιλ. Για να πω την αλήθεια δεν ξέρω τίποτα από θεολογία.

—Τότε λοιπόν πρόκειται για μια έντελως προσωπική υπόθεση;

—Έντελως προσωπική.

Ο Χέρ Ούνγκελκοφ, σήκωσε τους ώμους δείχνοντας πως παραδεχόταν τα λόγια του λόρδου Σάβιλ, βγήκε απ' το δωμάτιο και ξαναγύρισε σε λίγα λεπτά με μια στρογγυλή πλάκα από δυναμίτη, μεγάλη σαν νόμισμα της μιάς πέννας, κι ένα πολύ κομψό γαλλικό ρολογάκι με ένα μπρούτζινο αγαλματάκι της Έλευθερίας στην κορυφή που ποδοπατούσε το τέρας του δεσποτισμού. Το πρόσωπο του λόρδου Σάβιλ φωτίστηκε όταν το είδε.

—Ακριβώς κάτι τέτοιο χρειάζομαι, φώναξε. Και τώρα πείτε μου πώς γίνεται η έκρηξη.

—Ε, αυτό πιά είναι το μυστικό μου, απάντησε ο Χέρ Ούνγκελκοφ καμαρώνοντας με δικαιολογημένη υπερηφάνεια την εφεύρεσή του. Πείτε μου όμως πότε θέλετε να έκραγεί κι εγώ θα κανονίσω το μηχανήμα έτσι ώστε να γίνη η έκρηξη ακριβώς την ώρα που πρέπει.

—Νά σήμερα είναι Τρίτη· αν μπορούσατε να το στείλετε άμεσα...

—Αυτό δεν γίνεται, έχω κάτι πολύ σπουδαίες δουλειές για κάτι φίλους από τη Μόσχα. Άς είναι· θα μπορούσα να το στείλω αύριο.

—Ω, έχουμε αρκετό καιρό, είπε ευγενικά ο λόρδος. Άς παραδοθή αύριο βράδυ ή την Πέμπτη το πρωί. Όσο για τη στιγμή που θα γίνη η έκρηξη άς ορίσουμε την Παρασκευή το μεσημέρι ακριβώς. Ο αρχιμανδρίτης είναι πάντα εκείνη την ώρα στο σπίτι του.

—Παρασκευή μεσημέρι, επανέλαβε ο Χέρ Ούνγκελκοφ και κράτησε σημείωση σ' ένα μεγάλο κατάστιχο που βρισκόταν πάνω σ' ένα γραφείο κοντά στο τζάκι.

—Και τώρα, είπε ο λόρδος Σάβιλ, πείτε μου παρακαλώ τί σας όφειλω.

—Ω, μά είναι άσημαντο το ποσόν, δεν αξίζει αλήθεια τον κόπο, λόρδε Άρθουρ, να σας χρεώσω. Ο δυναμίτης στοιχίζει έφτάμισυ σελίνια, το ρολόι τρείς λίρες και μισή και τα μεταφορικά γύρω στα πέντε σελίνια. Είμαι πολύ εύτυχής που μπορώ να εξυπηρετήσω τους φίλους του κόμητα Ρουβάλωφ.

—Αλλά ο κόπος σας Χέρ Ούνγκελκοφ;

—Αυτό δεν είναι τίποτα. Εργάζομαι αποκλειστικά για εύχαρίστησή μου. Ζω μόνον για την τέχνη μου.

Ο λόρδος άφησε πάνω στο τραπέζι 4 λίρες, 2 σελίνια κι έξη πέννες, εύχαρίστησε το μικρόσωμο Γερμανό για την καλωσύνη του και άφου κατάφερε ν' αποφύγη μια πρόσκληση σε τσαί για να γνω-

ρίση κάποιους άναρχικούς το επόμενο Σάββατο, έφυγε και πήγε στο Πάρκο.

Τις επόμενες δυο μέρες αισθανόταν μεγάλη νευρικότητα και την Παρασκευή στις 12 το μεσημέρι πήγε με το άμάξι στο Μπάκινγχαμ να περιμένη νέα. Όλο το απόγευμα ο χονδροκέφαλος θυρωρός δεν έπαυε να παίρνη τηλεγραφήματα από τα διάφορα μέρη της χώρας που έδιναν αποτελέσματα ίπποδρομιών, αποφάσεις διαζυγίων, το μετεωρολογικό δελτίο και τα παρόμοια, ενώ το τηλεγραφικό μηχανήμα χτυπούσε βαρετές λεπτομέρειες από μια όλονύχτια συνεδρίαση της Βουλής των Κοινοτήτων σχετικά με ένα μικρό πανικό που δημιουργήθηκε στο Χρηματιστήριο.

Στις 4 έφθασαν οι βραδυνές έφημερίδες και ο λόρδος εξαφανίστηκε στη βιβλιοθήκη με την Pall Mall την Saint James την Globe και την Echo. Όστόσο καμιά απ' αυτές δεν έκανε τον παραμικρό υπαινιγμό για τον Τσίτσεστερ και ο λόρδος κατάλαβε πως η απόπειρα είχε αποτύχει. Ήταν τρομερό το κτύπημα γι' αυτόν και για αρκετή ώρα αισθάνθηκε εξουθενωμένος. Όταν την άλλη μέρα πήγε να δη τον Χέρ Ούνγκελκοφ εκείνος τον δέχτηκε και με πολλή μαστοριά, του ζήτησε συγνώμη κι ακόμα προσφέρθηκε να του προμηθέψη ένα άλλο ρολόι έντελως δωρεάν ή ένα κιβώτιο βόμβες νιτρογλυκερίνης, στο κόστος τους. Όστόσο ο λόρδος Άρθουρ είχε χάσει έντελως την εμπιστοσύνη του στις έκρηκτικές ύλες άφου και ο Χέρ Ούνγκελκοφ παραδέχθηκε πως στη σημερινή εποχή όλα τα πράγματα είναι νοθευμένα και πως δύσκολα μπορεί κανείς να βρή δυναμίτη καθαρό. Έν τούτοις ο μικρόσωμος Γερμανός, αν και παραδεχόταν πως κάτι θα πήγε στραβά με το μηχανήμα, ωστόσο δεν έπαψε να ελπίζει πως το ρολόι θα μπορούσε να έκραγεί, κι έφερε για παράδειγμα την περίπτωση ενός βαρόμετρου που είχε κάποτε στείλει στον Στρατιωτικό Διοικητή της Όδησου και που, αν και ήταν κανονισμένο να έκραγεί σε δέκα μέρες, εν τούτοις χρειάστηκε 3 μήνες.

Ο λόρδος παρηγορήθηκε λίγο μ' αυτή τη σκέψη μα και σ' αυτό το ακόμα στάθηκε άτυχος κι άπογορευτική, γιατί δυο μέρες αργότερα ενώ ανέβαινε τα σκαλιά του σπιτιού του, τον φώναξε η δούκισσα στο μπουντουάρ της και του έδειξε ένα γράμμα που μόλις είχε λάβει από την κόρη του έφημέριου.

—Η Τζέην γράφει πολύ γουστόζικα, είπε η δούκισσα, πρέπει αλήθεια να διαβάσης το τελευταίο της γράμμα. Είναι τόσο καλό όσο και τα μυθιστορήματα που μάς στέλνει ο Μούντι.

Ο Άρθουρ άρπαξε το γράμμα από το χέρι της. Το γράμμα έλεγε:

Αγαπημένη μου θεία,

«Σ' εύχαριστώ πάρα πολύ για τη φανέλλα που έστειλες για το Σύλλογο «Δορκάς» και για τον αλατζά. Συμφωνώ κι εγώ απόλυτα

μαζί σου πώς είναι άνοησία να θέλουν να ντυθούν με κομψά φουστάνια, όμως σήμερα όλοι τους είναι ριζοσπάστες και άδρησκοι και είναι δύσκολο να τούς κάνης να καταλάβουν πώς δεν θάπρεπε να ντύνονται όπως οι ανώτερες τάξεις. Ούτε κι εγώ ξέρω πού θα μās βγάλουν όλα αυτά. Όπως συχνά λέει ο μπαμπάς στα κηρύγματά του, ζούμε σε μιὰ εποχή άπιστη. Διασκεδάσαμε πολύ μ' ένα ρολόι που έστειλε στον πατέρα ένας άγνωστος θανμαστής του. Μās ήρθε απ' τὸ Δονδῖνο μέσα σ' ένα ξύλινο κουτί και με τὰ μεταφορικά πληρωμένα. Ο πατέρας νομίζει πώς θα πρέπει να τῷστειλε κάποιος που θα διάβασε ένα σπουδαῖο του κήρυγμα με τὸν τίτλο «Έλευθερία θα πῆ ἀκολασία», γιατί στήν κορυφή τοῦ ρολογιού δῆρχε ἡ σιλουέττα μιās γυναίκας που στο κεφάλι της φορούσε, όπως μās είπε ο πατέρας, τὸ σκούφο τῆς ἐλευθερίας. Προσωπικά δεν νομίζω πώς ο σκούφος αὐτός τῆς πάει, όμως ο πατέρας λέει πώς είναι ιστορικός. Ο Πάρκερ ἔβγαλε τὸ ρολόι απ' τὸ κουτί και ο μπαμπάς τὸ ἔβαλε πάνω στο τζάκι, στή βιβλιοθήκη. Καθόμασταν όλοι ἐκεῖ τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωί, όταν, μόλις τὸ ρολόι χτύπησε 12 ἀκριβῶς, ἀκούσαμε ἕνα θόρυβο σὰν σβούρα κι ἕνα συννεφάκι καπνοῦ βγήκε ἀπὸ τὸ βάντρο τοῦ ἀγάλματος και ἡ θεὰ τῆς Έλευθερίας ἔπεσε ἀπὸ ἐκεῖ που βρισκόταν κι ἔσπασε τὴ μύτη της πάνω στον προφυλακτήρα τοῦ τζακιού. Ἡ Μαρία ταράχτηκε πολύ, όμως τὸ πρᾶγμα ἦταν τόσο κωμικό που ο Τζέιμς κι ἐγὼ ξεσπάσαμε σὲ γέλια ἀκράτητα. Ἀκόμα κι ο πατέρας τὸ βόηκε πολύ ἀστείο. «Όταν τὸ ἔξετάσαμε προσεχικὰ βρήκαμε πώς ἦταν κάτω σὰν ξυπνητήρι και πώς ἂν τὸ ἔβαζες σὲ μιὰ ὠρισμένη ὥρα, μαζί με λίγο μπαρούτι κι ἕνα καπούλι κάτω ἀπὸ ἕνα σφυράκι μπορούσε νὰ ἐκραγῇ όταν ἤθελες. Ο πατέρας εἶπε πώς δεν ἦταν σωστὸ νὰ τὸ ἀφήσουμε στή βιβλιοθήκη, γιατί ἔκανε πολὺ θόρυβο και γι' αὐτὸ τὸ λόγο ο Ρέιτς τὸ πήγε στο δωμάτιο μελέτης τῶν παιδιῶν κι ἀπὸ τότε ὅλο ἐκρήξεις ἔχουμε. Τί λέτε, θα ἄρесе τοῦ Ἀρθουρ κάτω τέτοιο γιὰ γαμήλιο δῶρο; Νομίζω πώς είναι πολὺ τῆς μόδας στο Δονδῖνο. Ο πατέρας λέει πώς θα ἦταν πολὺ ὠφέλιμο γιατί δείχνει πώς ἡ ἐλευθερία δεν μπορεί νὰ διαρκέσει και πώς ἀναγκαστικὰ πέφτει. Ο πατέρας λέει πώς ἡ ἐλευθερία ἐφευρέθηκε τὸν καιρὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Τί τρομερὸ ἀλήθεια!

Θὰ πρέπει τώρα νὰ πάω στο Σύλλογο ἡ «Δορκὰς» και νὰ τοὺς διαβάσω τὸ τόσο διδακτικὸ γράμμα σας. Πόσο δίκιο ἔχετε, θεία μου, όταν λέτε πώς σύμφωνα με τὴ σειρά τους δεν θάπρεπε νὰ φοροῦν πράγματα που δεν τοὺς ταιριάζουν. Τί παράλογη που είναι αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία τους γιὰ τὸ ντύσιμο, ἐνῶ ὑπάρχουν τόσα ἄλλα πὺδ σπουδαῖα πράγματα στον κόσμο αὐτὸ και στον ἄλλο. Πολὺ χάρηκα που ἡ ποπλίνα σας βγήκε τόσο καλὴ και ἡ δαντέλλα σας δεν σκίστηκε. Θὰ φορέσω τὸ κίτρινο σατέν μου τὴν Τετάρτη στή δεξίωση τοῦ Ἐπισκόπου και ἐλπίζω νὰ μοῦ πηγαῖνη καλά. Τί θα λέγατε γιὰ φιδόγκους; Ἡ Τζένιγκς λέει πώς όλες φοροῦν τώρα

φιδόγκους, κι ἀκόμα πώς στο μεσοφύρι πρέπει νὰ βάλουμε φρίλι. Ο Ρέιτς μόλις τώρα εἶχε ἄλλη μιὰ ἐκρηξη και ο πατέρας διέταξε νὰ βάλουν τὸ ρολόι στο σταῦλο. Μοῦ φαίνεται πώς ο πατέρας δεν τὸ συμπαθεῖ όπως στήν ἀρχή, ὅσοιόσο κολακεύεται στή σκέψη πώς κάποιος τοῦ ἔστειλε ἕνα τόσο ὁμορφο κι ἔξυπνο παιχνίδι. Αὐτὸ δείχνει πώς οἱ ἄνθρωποι διαβάζουν τὰ κηρύγματά του και ὠφελοῦνται πολὺ απ' αὐτά. Ἔχετε πολλοὺς χαιρετισμούς ἀπὸ τὸν μπαμπά, τὸν Τζέιμς, τὸν Ρέιτς και τὴ Μαρία. Ἐλπίζω πώς ο θεὸς Σέσιλ θα πηγαῖνη καλύτερα με τὴν ἀρθροίτιδά του. Μένω πάντοτε ἡ ἀγαπημένη σας ἀνηψιά.

TZE·IN ΠΕΡΣΥ

Υ. Γ'. Γράψτε μου σχετικὰ με τοὺς φιδόγκους. Ἡ Τζένιγκς ἐπιμένει πώς είναι πολὺ τῆς μόδας.

Ο λόρδος Ἀρθουρ διαβάζοντας αὐτὸ τὸ γράμμα ἔγινε τόσο σοβαρὸς και κακόκεφος που ἡ δούκισσα ξέσπασε σὲ γέλια.

— Ἀγαπητέ μου Ἀρθουρ, φώναξε, ποτὲ πιά δεν θα σοῦ δείξω τὸ γράμμα μιās νεαρῆς κοπέλλας. Μὰ τί νὰ πῶ γιὰ τὸ ρολόι; Μοῦ φαίνεται περίφημη ἐφεύρεση και θάθελα κι ἐγὼ νὰ εἶχα ἕνα δικό μου.

— Τί νὰ σὰς πῶ... ἐγὼ δεν τὰ ἔχω και σὲ μεγάλη ὑπόληψη, εἶπε μελαγχολικὰ ο λόρδος Σάβιλ, κι ἀφοῦ φίλησε τὴ μητέρα του βγήκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Όταν ἀνέβηκε ἐπάνω ἔπεσε σ' ἕνα καναπέ και τὰ μάτια του γέμισαν δάκρυα. Εἶχε κάνει ὅ,τι μπορούσε γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα, όμως και στίς δύο περιπτώσεις εἶχε τελείως ἀποτύχει, κι ὄχι ἀπὸ δικό του λάθος. Εἶχε καταβάλει κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ κάνῃ τὸ καθήκον του κι ὅμως φαίνόταν πώς τὸ ἴδιο του τὸ πεπρωμένο τὸν εἶχε προδώσει. Ἰσως τὸ καλύτερο πρᾶγμα θα ἦταν νὰ ματαίωνε ὀριστικὰ τὸ γάμο. Ἡ Σύμπιλ είναι ἀλήθεια θα ὑπέφερε πολὺ, όμως ο πόνος δεν θα μπορούσε πραγματικὰ ν' ἀλλοιώσει μιὰ φύση τόσο εὐγενική σὰν τὴ δική της. Ὅσο γι' αὐτόν, τί τὸν ἐμελλε; Ὑπάρχει πάντοτε κάποιος πόλεμος που ἕνας ἄνδρας μπορεί κάλλιστα νὰ πεθάνῃ, κάποια ἰδέα που ἕνας ἄνδρας μπορούσε νὰ δώσῃ τὴ ζωὴ του. Κι ἀφοῦ ἡ ζωὴ δεν ἔκρυβε γι' αὐτόν καμιὰ εὐχαρίστηση, οὔτε κι ο θάνατος μπορούσε νὰ τὸν τρομάξῃ. Ἀς γινόταν ὅ,τι ἦταν γραφτὸ ἀπὸ τὴ μοῖρα. Τίποτα δεν θάκανε ἐκείνος γιὰ νὰ τὴ βοηθήσει.

Στίς ἑπτὰ και μισὴ ντύθηκε και πήγε στή Λέσχη του. Ἐκεῖ βρῆκε τὸν Σάρμπιτον με μιὰ παρέα κι ἀναγκάστηκε νὰ δειπνήσῃ μαζί τους. Οἱ βαρετὲς κουβέντες τους και τὰ ἄχαρὰ ἀστεῖα τους τὸν ἄφηναν ἀδιάφορο. Ἐτοί, μόλις ἔφεραν τὸν καφέ ἐκείνος τοὺς ἄφησε με κάποια δικαιολογία κι ἔφυγε. Ὅπως ἔβγαίνει ἀπὸ τὴ λέσχη του ο θυρωρὸς τοῦ ἔδωσε ἕνα γράμμα. Ἦταν ἀπὸ τὸν Χερ

Ούινκελκοπφ καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπομένη γιὰ νὰ δῇ μιὰ ὀμπρέλλα ποὺ ἐκρηγνυόταν μόλις τὴν ἀνοίγε κανεὶς. Ἦταν λέει ἡ τελευταία ἐφεύρεση καὶ μόλις εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Γε-νεύη.

Ὁ λόρδος Σάβιλ ἔσχισε τὸ γράμμα αὐτὸ μικρὰ κομματάκια. Εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὴν κάνη ἄλλα πειράματα. Ἐπειτα κατέθηκε στὴν ἀποβάθρα τοῦ Τάμεση καὶ κάθησε ὦρες κοντὰ στὸ ποτάμι.

Κατὰ τὶς δύο σηκώθηκε καὶ περπάτησε μὲ σιγανὸ δῆμα πρὸς τὸ Μπλακφράϊαρς. Πόσο ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ φαίνονταν ὅλα αὐτά! Πόσο μοιάζανε μὲ παράξενο ὄνειρο! Τὰ σπίτια στὴν ἄλλη ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ἔλεγες πὼς ἦταν φτιαγμένα ἀπὸ σκοτάδι. Θαρροῦσες πὼς τὸ ἀσήμι καὶ οἱ σκιές, φτιάξανε ἓνα κόσμον καινούργιον.

Καθὼς πλησίαζε τὸν Ὁβελίσκο τῆς Κλεοπάτρας, εἶδε ἓναν ἄνδρα νὰ σκύβῃ πάνω στὸ παραπέτασμα τοῦ ποταμοῦ καὶ καθὼς πλησίασε, ὁ ἄνθρωπος σήκωσε τὰ μάτια καὶ τὸ φῶς τοῦ γκαζιοῦ φώτισε τὸ πρόσωπό του.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν ὁ κύριος Πότζερς, ὁ χειρομάντης!

Δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ κάνη λάθος. Τὸ παχὺ, πλαδαρὸ πρόσωπό του, τὰ χρυσοδεμένα γυαλιά του, τὸ ἰσχνὸ χαμόγελό του, τὸ αἰσθησιακὸ στόμα του! Ὁ λόρδος σταμάτησε ἀπότομα. Μιὰ φαεινὴ ἰδέα πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό του καὶ τὸν πλησίασε κλεφτὰ ἀπὸ πίσω. Σ' ἓνα δευτερόλεπτο ἄρπαξε τὸν κύριον Πότζερς ἀπ' τὰ πόδια καὶ τὸν πέταξε στὸν ποταμό. Ἀκούστηκε μιὰ χοντρή θρυσία κι ἔνας παφλασμός κι ἔπειτα ὅλα γαλήνεψαν γύρω. Ὁ λόρδος κοίταξε μὲ ἀγωνία κάτω, ἀπὸ τὸν χειρομάντη ὅμως δὲν ἔβλεπε τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνον ἓνα ψηλὸ καπέλλο ποὺ στριφογύριζε μέσα στὴ δίνη τοῦ νεροῦ. Σὲ λίγο βούλιαξε κι αὐτὸ καὶ κανένα ἴχνος ἀπὸ τὸν κύριον Πότζερς δὲν φαίνονταν πούθενά. Κάποια στιγμή ποὺ φάνηκε πὼς ἄρπαξε τὸ μάτι του τὸ χοντροκαμωμένο, δύσμορφο σῶμα ποὺ πολεμοῦσε νὰ φτάσῃ τὰ σκαλιὰ κοντὰ στὴ γέφυρα, ἓνα τρομαχτικὸ συναίσθημα ἀποτυχίας τὸν κατέλαβε. Ὅμως αὐτὸ ποὺ εἶδε ἦταν ἀπλῶς ἓνας ἀντικατοπτρισμός κι ὅταν τὸ φεγγάρι βγήκε πίσω ἀπὸ ἓνα σύννεφο κι ἔλαμψε πάλι, ἡ ὀπτασία αὐτὴ ἔσβησε. Ἀναστένανε μὲ ἀνακούφιση καὶ στὰ χεῖλη του ἀνέβηκε τὸ ὄνομα τῆς Σύμπιλ.

—Σὰς ἔπεσε τίποτα κύριε, εἶπε μιὰ φωνὴ ξαφνικὰ πίσω του.

Γύρισε καὶ εἶδε ἓναν ἀστυφύλακα ποὺ κρατοῦσε ἓνα φανάρι.

—Ὅχι, τίποτα σπουδαῖο κύριε ἀστυφύλακα, ἀπάντησε χαμογελώντας. Σταμάτησε ἓνα ἀμάξι ποὺ περνοῦσε, πήδησε μέσα καὶ εἶπε στὸν ἀμαξά νὰ τὸν πᾶν στὴν πλατεία Μπέλγκρεϊδ.

Τὶς ἐπόμενες μέρες ἡ ζωὴ του κύλησε ἀνάμεσα στὸ φόβο καὶ στὴν ἐλπίδα. Συχνὰ περίμενε σχεδὸν νὰ δῇ τὸν κύριον Πότζερς νὰ μπαίνει στὸ δωμάτιο, ὅμως ἄλλες ὥρες ἐνοιοθε πὼς ἡ μοῖρα δὲν

θὰ μπορούσε νὰ ναι τόσο ἄδικη μαζί του. Δυὸ φορὲς πήγε στὸ σπίτι τοῦ χειρομάντη στὴ Γουέστ Στρήτ, ὅμως δὲν θάρρος νὰ κτυπήσῃ τὸ κουδούνι. Ἦθελε νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια καὶ συνάμα τὴν φοβόταν.

Τέλος ἦρθε μόνη της. Ἦταν καθισμένος στὸ καπνιστήριον τῆς Λέσχης καὶ ἔπαιρνε τὸ τσαί του ἀκούγοντας κάπως βαρετὰ τὸν Σάρμπιτον νὰ μιλά γιὰ τὸ τελευταῖο κωμικὸ τραγούδι ποὺ εἶχε ἀκούσει, ὅταν μπῆκε ὁ ὑπρέτης κι ἔφερε τρεῖς βραδυνὲς ἐφημερίδες. Πῆρε τὴν Saint James καὶ ἀφηρημένα γύριζε τὰ φύλλα, ὅταν τὸ μάτι του ἔπεσε σ' αὐτὴ τὴν παράξενη εἰδηση:

Χθὲς περὶ τὴν 7ην πρωϊνὴν, εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Γκρήνουιτς καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου Σίπ, ἐξεβράσθη τὸ πτώμα τοῦ κυρίου Σ. Πότζερς, τοῦ διαπρεποῦς χειρομάντεως. Ὁ ἀτυχὴς τζέντλεμαν εἶχεν ἐξαφανιστῇ ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας καὶ σημαντικὴ ἀνησυχία εἶχεν ἐκδηλωθῇ μεταξὺ τῶν χειρομαντικῶν κύκλων. Εἶναι πρόδηλον ὅτι προέβη εἰς αὐτοκτονίαν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν παροδικῆς διανοητικῆς διαταραχῆς, ποὺ προεκλήθη ἀπὸ ὑπερκόπωση καὶ τοιοῦτον πόρισμα ἐξέδωκε σήμερον ἡ ἰατροδικαστικὴ ἐπιτροπὴ. Ὁ κύριος Πότζερς εἶχε περατώσει τελευταίως περισπούδαστον πραγματεῖαν «Περὶ τῆς Ἀνθρωπίνης χειρός», ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ συντόμως καὶ ἡ ὁποία θὰ προκαλέσῃ μεγάλην κατάπληξιν. Ὁ ἀποθανὼν ἦτο ἡλικίας 65 ἐτῶν καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἀφήκε συγγενεῖς.

Ὁ λόρδος ὤρμησε ἔξω ἀπὸ τὴν λέσχη μὲ τὴν ἐφημερίδα ἀκόμα στὰ χεῖρα πρὸς μεγάλη ἐκπληξὴ τοῦ θυρώρου ποὺ μάταια προσπάθησε νὰ τὸν σταματήσῃ καὶ πήγε μὲ ἀμάξι στὸ Πάρκ Λέιν. Ἡ Σύμπιλ τὸν εἶδε ἀπὸ τὸ παράθυρό καὶ κατὰ τῆς εἶπε μέσα της πὼς ὁ Ἄρθουρ ἔφερε καλὲς εἰδήσεις. Κατέβηκε γρήγορα τὰ σκαλιὰ καὶ μόλις εἶδε τὸ πρόσωπό του κατὰλαβε πὼς ὅλα θὰ πῆγαιναν καλά.

—Ἀγαπημένη μου Σύμπιλ, φώναξε, ἄς παντρευτοῦμε αὐριο κιόλας!

—Ἀνόητε, μὰ ἐμεῖς ἀκόμα οὔτε τὸ κέικ δὲν παραγγείλαμε, τοῦ εἶπε ἐκείνη ἀνάμεσα στὰ δάκρυά της.

Ὅταν τρεῖς ἐβδομάδες ἀργότερα γινόταν ὁ γάμος, ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Πέτρου γέμισε ἀπὸ καλὸ κόσμον. Τὴν ἀκολουθία τὴν διάβασε μὲ πολὺ ἐπιβλητικότητά ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Τσίτσεστερ, καὶ ὅλοι συμφώνησαν πὼς δὲν εἶχαν ξαναδῇ πιδὸ ὁμορφὸ ζευγάρι. Ἦταν κατὰ παραπάνω ἀπὸ ὁμορφοί — ἦταν πολὺ εὐτυχισμένοι! Οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή ὁ λόρδος Ἄρθουρ δὲν μετάνιωσε γιὰ ὅ,τι πέρασε γιὰ χατήρι τῆς Σύμπιλ, ἐνῶ ἐκείνη στὸ πλευρὸ τοῦ τοῦ πρόσφερε τὰ πιδὸ ὁμορφα πράγματα ποὺ μπορεῖ μιὰ γυναίκα νὰ δώσῃ σ' ἓναν ἄνδρα, θαυμασμό, τρυφερότητα καὶ ἀγάπη.

Λίγα χρόνια αργότερα, όταν είχαν αποκτήσει δυο πολύ όμορφα παιδάκια, η λαίδη Ούντερμυρ πήγε να τους δει στο "Άλτον Πράιор", ένα όμορφο παλιό κτήμα, γαμήλιο δώρο του δούκα στο γυιό του. Κι ένα απόγευμα, ενώ καθόταν με τη λαίδη Άρθουρ κάτω από μια φυλλύρα και καμάρωναν τα μικρά που έτρεχαν πάνω-κάτω σαν ήλιαχτίδες, η λαίδη Ούντερμυρ πήρε στα χέρια της τα χέρια της οίκοδέσποινας και την ρώτησε:

—Είσαι ευτυχισμένη Σύμπιλ;

—Μα και βέβαια αγαπητή μου! είμαι πολύ ευτυχισμένη. Έσεις δεν είσθε;

—Έγώ δεν έχω ποτέ μου τον καιρό να ευτυχίσω. Μου άρέσει πάντα το τελευταίο πρόσωπο που γνωρίζω. Μα κατά κανόνα βαριέμαι τους ανθρώπους μόλις τους γνωρίσω.

—Θυμάσαι εκείνον τον άπαίσιο κύριο Πότζερς; Ήταν ένας μεγάλος άπατεώνας. Φυσικά αυτό δεν μ' ενδιαφέρει. Ακόμα και όταν μου ζητούσε δανεικά τον συγχωρούσα. Εκείνο που δεν μπορούσα να υποφέρω ήταν πώς ήθελε να μου κάνει έρωτα. Μ' έκανε να μιλήσω τη χειρομαντεία. Τώρα άρχισα να καταγίνομαι με την τηλεπάθεια. Είναι πολύ πιο διασκεδαστική.

—Σ' αυτό το σπίτι, λαίδη Ούντερμυρ, απαγορεύεται να μιλάτε άσχημα για την χειρομαντεία. Είναι το μόνο θέμα στο οποίο ο Άρθουρ δεν θέλει να άστειεύονται. Σας βεβαιώ πώς το έχει πάρει πολύ στα σοβαρά.

—Μη μου πείτε πώς πιστεύει στη χειρομαντεία, Σύμπιλ;

—Νά, εδώ είναι και ρωτήστε τον. Και ο λόρδος Σάβιλ ήρθε από τον κήπο μ' ένα μεγάλο μπουκέτο από κίτρινα τριαντάφυλλα στο χέρι ενώ τα δυο του παιδιά χοροπηδούσαν γύρω του.

—Λόρδε Άρθουρ!

—Μάλιστα λαίδη!

—Μη μου πείτε πώς πιστεύετε στη χειρομαντεία!

—Μα και βέβαια πιστεύω, είπε εκείνος χαμογελώντας.

—Και ποιος είναι ο λόγος;

—Σ' αυτήν χρωστώ την ευτυχία μου, μουρμούρισε και κάθισε.

—Αγαπητέ μου λόρδε τί είναι αυτό που χρωστάτε στη χειρομαντεία.

—Την Σύμπιλ, απάντησε ο λόρδος Άρθουρ ενώ έδινε τα τριαντάφυλλα στη γυναίκα του κοιτάζοντάς την στα μενεξεδιά της μάτια.

—Τί άνοησία! φώναξε η λαίδη Ούντερμυρ. Ποτέ μου δεν άκουσα τέτοια άνοησία στη ζωή μου!

ΤΑ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Μία κατατοπιστική εικόνα της πνευματικής ζωής ενός τόπου δίνουν ασφαλώς τα βιβλία που κυκλοφορούν. Για τους φίλους λοιπόν των Γραμμάτων ή «Έκλογη» αφιερώνει λίγο χώρο, ώστε να τους ενημερώσει γύρω από τις νέες εκδόσεις. Κάθε μήνα στις σελίδες αυτές αναφέρονται τα αξιολογότερα καινούργια βιβλία, τα ελληνικά και τα ξένα, τα μεταφρασμένα στη γλώσσα μας.

Όσοι από τους συγγραφείς και τους εκδότες επιθυμούν ν' αναφέρονται τα νέα βιβλία τους στη στήλη αυτή, ως στέλνουν ένα αντίτυπο στην «Έκλογη» (Σωκράτους 57).

Βασίλη Μοσχόβη: «Η αλήθεια της μητέρας». Ένα βιβλίο γεμάτο τρυφερότητα, αγάπη, συγκίνηση. Ο συγγραφέας του, δοκιμος πεζογράφος πιά, διατηρεί μέσα του ένα χαμένο παράδεισο, που μπορεί ακόμη να τον ξεσπάσει στις μέρες της δοκιμίας και της θλίψης του. Τον παράδεισο της μητέρας. Μια συλλογή διηγημάτων είναι το καινούργιο βιβλίο του Μοσχόβη, μια συλλογή διηγημάτων χαμηλού τόνου, που δεν έντυπαισάζει, αλλά υποβάλλει τον αναγνώστη. Πολύ πιο ώριμος από κάθε προηγούμενή του εμφάνιση στα Γράμματά μας, χωρίς την κάποια ήτλημένη άοριστιά που χαρακτήριζε τα προηγούμενα βιβλία του, ο Μοσχόβης έχει βρει το σωστό δρόμο που οδηγεί στην ανθρώπινη καρδιά. Ο ίδιος το λέει πολύ χαρακτηριστικά στον πρόλογό του, καθώς αφιερώνει τις άπλες ιστορίες του στη μητέρα του.

«Διηγώ σου αυτές τις ιστορίες έτσι

καθώς πλέκεις την νταντέλα σου. Κάθε σελίδα και μια πεταλούδα, κάθε ιστορία κι ένα λουλούδι μέσα στη γλάστρα του. Πέες τες, για να τις άφουγκραστούν όλοι οι άπλοι κι οι ταπεινοί, τραγουδήσέ τες, για να τις νιώσουν όλοι οι βασανισμένοι. Έξένα θα σ' άκουσουν, γιατί ξέρεις τη γλώσσα τους, γιατί κατέχεις την τέχνη να ζωντανεύεις ό,τι λές. Έλα, άς άρχίσουμε τα καθημερινά παραινύδια της ζωής μας, τα παραινύδια του μικρού σου κόσμου, που τον κυβερνά ο νόμος της αγάπης και της συμπόνιας. Ω, αν ήταν δολερό ο μικρός σου κόσμος ν' άπλωθη παντού! Πόσο καλοί θα γίνονταν οι άνθρωποι!»

Κώστα Σούκας: «Θάλασσα». Ένα βιβλίο — σταθμός στη νεότερη λογοτεχνία μας. Η πρώτη του έκδοση, πριν από αρκετά χρόνια, μās είχε άποκαλύψει ένα έξαιρετικά ώριμο ταλέντο πεζογράφου και παράλ-

ληλα ἐμπλούτισε τὴ λογοτεχνία μας μ' ἓνα βιβλίο δυνατὸ, πρωτότυπο, ἀκέραιο.

Ξαναδιάβασα τὴ «Θάλασσα» μὲ τὴν ἴδια συγκίνηση πού εἶχα νοιώσει ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἔγριρα στίς σελίδες τῆς, τῆς γεμάτης θαλασσινῆ ἀρμυρῆς καὶ ἀδρῆς ποιήσεως. Ὡστόσο, τώρα, ὅποτε ἀπὸ τῆς δοκιμασίας τῶν τελευταίων ἐτῶν, ὅπου ἡ ἠθικὴ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου βρέθηκε ἀντιμέτωπη μὲ λογῆς-λογῆς προβλήματα, ἐνοιώσα ἀκέραιο τὸ μήνυμα αὐτοῦ τοῦ βιβλίου καὶ εἶδα στὴν περιπέτεια τῶν ἡρώων τῆς «Θάλασσας» τὴ γενικώτερη περιπέτεια τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι κοῖμα πού ἡ «Θάλασσα» δὲν μεταφράσθηκε σὲ καμιὰ ξένη γλῶσσα. Μπορεῖ ἄφοβα νὰ σταθῇ πλάι στὰ καλύτερα βιβλία τοῦ Κόνραντ καὶ νὰ δώσῃ ἓνα ὑψηλὸ δείγμα τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας στὸ ξένο κοινόν. Ἐπὶ τέλους, ἂς γίνῃ μιὰ ἐντιμὴ ἐπιλογή τῶν Νεοελληνικῶν βιβλίων πού μεταφράζονται στίς ξένες γλῶσσες καὶ ἂς μὴν εἶναι τὸ μόνον κριτήριον οἱ γνωριμίες τῶν συγγραφέων τους ἢ τὰ οικονομικὰ μέσα πού διαθέτουν γιὰ ν' ἀκριβοπληρώσουν τὴν παρουσίαν τους στὸ ἔξωτερικόν.

Π. Παναγιωτοῦνη : «Θαλασσινὰ τραγούδια». Ἐπὶκαιρα μαζί μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Σούκα ἔφθασε καὶ ἡ λιγροσέλιδη πλακέττα τοῦ Παναγιωτοῦνη «Θαλασσινὰ Τραγούδια». Ἐδῶ ὅμως δὲν ὑπάρχει τὸ ἀδρό, τὸ ἀντρίκιον, τὸ ἀνελήτο, τὸ σκληρὸ μερικὲς φορές, κλίμα τῆς «Θάλασσας». Ὁ Παναγιωτοῦνης εἶναι ἓνας λυρικὸς τοῦ ἀδρό καὶ χαμηλοῦ τόνου καὶ ἡ ποιητικὴ φωνὴ του κυμαίνεται στίς χαμηλόφωνες νότες.

Λίγα τὰ ποιήματα αὐτῆς τῆς πλακέττας. Εἶναι ὅμως ἀρκετὰ γιὰ νὰ

μᾶς βεβαιώσουν γιὰ τῆς ποιητικῆς ἀρετῆς πού εἶχαμε διακρίνει ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας συλλογὴ τοῦ νέου λυρικοῦ, τὴ «Μπαλλάντα τῆς ἀγάτης».

Ὁ Παναγιωτοῦνης χάραξε ἓνα δρόμο καὶ τὸν ἀκολουθεῖ σταθερά, χωρὶς παρεκκλίσεις. Ἀξίζει νὰ σταθοῦμε καὶ ν' ἀκούσουμε προσεκτικὰ τὴ φωνή του. Εἶναι μιὰ φωνὴ εἰλικρινῆς, πού πηγάζει «ἐξ ὧν» καὶ πού ὁ λυρισμὸς τῆς ἔχει καὶ γνησιότητα καὶ ἐσωτερικὴ ἀρμονία.

Δημήτρης Γιάκος : «Δυὸ Δοκίμια». Ἀπὸ τοὺς ἀξιολογώτερος πεζογράφους τῆς νέας γενιᾶς, ὁ Δ. Γιάκος μᾶς παρουσιάζει τώρα δύο ἀξιοπρόσεκτα δοκίμια, ἀφιερωμένα στὸν κριτικὸ τῆς Θεσσαλονίκης Πέτρο Σπανδωνίδη καὶ στὸ λυρικὸ τῆς Ρούμελης καὶ πρωτοεργάτη τοῦ δημοτικισμοῦ Ρήγα Γκόλφη. Τὰ σύντομα δοκίμιά του δὲν καλύπτουν ὅλο τὸ χῶρο πού καταλαμβάνουν στὴν πνευματικὴ μας ζωὴ οἱ δύο συγγραφεῖς στοὺς ὁποίους εἶναι ἀφιερωμένα, μᾶς δίνουν ὅμως μιὰ ικανοποιητικὴ ἰδέα τῆς γενικώτερης προσφορᾶς τους.

Καὶ παλαιότερα μᾶς εἶχε δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκτιμήσουμε τῆς κριτικῆς ικανότητες τοῦ Γιάκου, πού δὲν πηγάζουν μόνον ἀπὸ ἓνα καλλιεργημένο νοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μιὰ γνήσια ἀνθρωπινὴ καρδιά, ἀπαραίτητη καὶ δεύτερη προϋπόθεση γιὰ μιὰ σωστὴ κρίση.

Σκέτσα θὰ μπορούσαμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὰ δύο σύντομα αὐτὰ δοκίμια. Σκέτσα ὅμως καμωμένα ἀπὸ ἐπιδέξια χέρια πού ἔχουν τὴν ικανότητα καὶ μ' ἐλάχιστες ἀκόμη γραμμὲς νὰ χαρακτηρίζουν ἓνα πρόσωπον. Τὰ δεχόμαστε μὲ ἀγάπη καὶ περιμένουμε ἀπὸ τὸν Γιάκο τὸ συνθετικώτερον

ἔργο πού ἐτοιμάζει τώρα γιὰ τοὺς «Λυρικοὺς τῆς Ρούμελης».

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "NEON ΑΘΗΝΑΙΟΝ,"

Ἐκυκλοφόρησε τὸ τεῦχος 1—2 τοῦ Β' τόμου τοῦ περιοδικοῦ συγγραμματος «Νέον Ἀθήναιον», τὸ ὁποῖον ἐκδίδει ὁμᾶς νέων φιλολόγων καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων. Τὰ ἄρθρα του, ἂν καὶ

ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων, παρουσιάζουν γενικώτερον ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν μορφωμένο ἀναγνώστη. Ἀξιόλογες εἶναι οἱ μελέτες τῶν κ. κ. Ἰωάν. Κουμανοῦδη, Μίνας Ἀσιώτη-Μάλη, Εὐθ. Μαστροκόστα, Στέφ. Κουμανοῦδη, Ἀντ. Ζώη, Ἀναστ. Λιγνάδη, Νικ. Οἰκονομίδου, Ἀρ. Δημοπούλου καὶ Φωτ. Κατζούρου.

P. PRÉVÉLAKIS

LE CRÉTOIS

Roman

PRÉFACE

de

JACQUES DE LACRETELLE

De l'Académie Française

PARIS 1957

Βιβλιοπωλεῖον Κόουφμαν

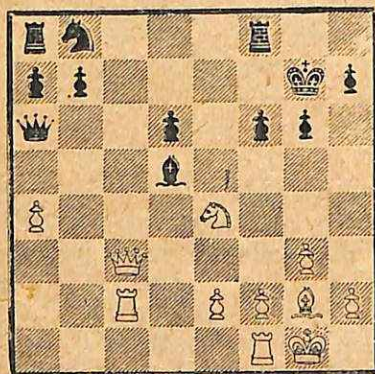

ΣΚΑΚΙ

*Ασκήσις άρ. 785
(ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ)
ΜΑΥΡΑ

ΛΕΥΚΑ

Λευκά (11): Ρη1. Βγ3. Πγ2. ζ1. Αη2. Ιε4. Σα4. ε2. ζ2. η3. θ2.

Μαύρα (12): Ρηζ. Βα6. Πα8. ζ8. Αδ5. Ιβ8. Σα7. β7. δ6. β6. η6. θ7.

Είς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίξουν.

Ποῖος εἶναι ἐδῶ ὁ καλύτερος τρόπος διεισδύσεως εἰς τὴν πτέρυγα τοῦ μαύρου Βασιλέως πού δίδει καὶ τὴς περισσότερες πιθανότητες μιᾶς ἐξησφαλισμένης νίκης;

Μὲ σωστό παίξιμο πρέπει σὲ 8 κινήσεις νὰ κερδίσουν τὰ Λευκά.

*Ασκήσις άρ. 786
(ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ)

Λευκά (7): Ρθ1. Βε1. Πε2. Αδ4. Σζ4. η2. θ3.

Μαύρα (8): Ρθ7. Βη6. Πε8. Αγ6. Σβ7. ζ6. η7. θ5.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίξουν.

Ἡ καλύτερα κίνησις ἐδῶ εἶναι 1) Βδ2'. Τὰ Λευκά ἐν τούτοις ἐπαιζάν σ' αὐτὴν τὴν παρτίδα 1)

Βζ2; Διατί εἶναι ἐσφαλμένη ἡ κίνησις αὐτὴ καὶ πῶς μποροῦν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ Μαύρα ἀμέσως τὸ λάθος αὐτὸ διὰ νὰ κερδίσουν τὴν παρτίδα.

*Ασκήσις άρ. 787

(ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ)

Λευκά (14): Ρη1. Βδ3. Πε1. ζ1. Αη5. Ιγ3. η3. Σα2. β2. γ2. δ4. ζ2. η2. θ2.

Μαύρα (14): Ρη8. Βδ8. Πα8. ζ8. Αγ8. ε7. Ιζ6. Σα7. β7. γ6. δ5. ζ7. η6. θ7.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίξουν.

Ἡ μαύρη κίνησις η7-η6 ἔχει ἐξασθενήσει τὴν θέσιν τῆς πτέρυγος τοῦ μαύρου βασιλέως διότι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐστερήθησαν ἐδῶ τὰ Μαύρα τῆς καλύτερας υποστηρίξεως τοῦ ἵππου ζ6. Ἐτσι τὰ Μαύρα πρέπει συντόμως νὰ περιέλθουν εἰς δύσκολον θέσιν ἔάν τὰ Λευκά συνεχίσουν ὁρθῶς.

Μὲ ποῖας κινήσεις τώρα ἐξασφαλίζεται ἡ νίκη τῶν Λευκῶν;

*Ασκήσις άρ. 788

(ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ)

Λευκά (8): Ρζ2. Βε3. Πζ6. η7. Ιε2. Σδ4. ε5. θ3.

Μαύρα (9): Ργ8. Βα2. Πγ7. ζ8. Αα6. Σδ5. ε6. ζ7. θ4.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἦτο ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίξουν.

Τὰ Λευκά ἐπαιζάν 1) Πη1! Τὰ Μαύρα ἀπήντησαν ἀπερίσκεπτος 1) ... Α×ε2, 2) Β×ε2, Πγ2 μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ κερδίσουν ἔτσι τὴν λευκὴν βασιλίσαν. Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἦτο λανθασμένη.

Διατί; Πῶς πρέπει ν' ἀπαντήσουν τὰ Λευκά διὰ νὰ ἐξαναγκάσουν τὰ Μαύρα νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν παρτίδα; Ἡ πονηρὰ κίνησις Πη1! προέβλεπε τὴν πα-

γίδα εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιπτον προφανῶς τὰ Μαύρα!

*Ασκήσις άρ. 789

(ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ)

Λευκά (12): Ρθ2, Βζ3. Πγ1. ζ2. Αβ2. Ιδ2. Σα2. β3. δ4. δ5. ζ4. η3.

Μαύρα (11): Ρθ8. Βδ6. Πη6. η8. Αζ5. θ6. Ια7. β7. ε7. ζ7. θ7.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά τῶν Μαύρων νὰ παίξουν.

*Ἀμεσον 1)... Πη6-η3 θὰ εἴχε τὸ 2) Β×η3 ὡς ἀπάντησιν, δι' αὐτὸν τὸν λόγον θὰ πρέπει νὰ προηγηθῇ κάποια ἄλλη κίνησις τῶν Μαύρων μὲ τὸν ἀπώτερον αὐτὸν σκοπόν. Ποιὰ λοιπὸν εἶναι ἡ κίνησις αὐτὴ, ἡ ὁποία καὶ ἐξασφαλίζει τὴν νίκην εἰς τὰ Μαύρα;

*Ασκήσις άρ. 790 Πρόβλημα Ο WÜRZBURG.

Λευκά (6): Ρη1. Βη8. Πζ8. Αε6. Ιδ4. θ2.

Μαύρα (8): Ρη3. Πη6. Ιγ3. Σε7. ζ4. η2. θ4. θ7.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 791. Πρόβλημα C. MANSFIELD.

Λευκά (10): Ργ6. Βγ3. Πα5. θ3. Αε5. θ7. Ια2. ε6. Σε2. ζ5.

Μαύρα (11): Ρε4. Βα1. Π, γ2. θ6. Αε7. ζ1. Ιβ2. δ2. Σδ3. ε3. η5.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 792. Πρόβλημα K. FLATT.

Λευκά (10): Ρδ1. Βθ8. Πζ3. η5. Αα7. β5. Ια4. ε8. Ση2. η3.

Μαύρα (10): Ρε4. Πγ8. ζ7. Αα2. α3. Ιγ2. ε1. Σδ6. η6. θ5.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 793. Πρόβλημα F. MATZINGER.

Λευκά (8): Ρβ2. Βε8. Πθ7. Αα7. Ιγ5. ζ5. Αθ3. Σδ3.

Μαύρα (6): Ρδ5. Πη6. Αη2. Ιβ3. θ2. Σδ6.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 794. Πρόβλημα I. A. Χατζηαργύρη.

Λευκά (10): Ρη3. Πδε. δ5. Αα2. γ5. Ιδ7. Σα4. β4. ζ5. η5.

Μαύρα (7): Ρε4. Πε6. Ιη2. Σα5. γ6. η4. η6. Τὰ λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 795. Πρόβλημα C. VAUGHAN.

Λευκά (12): Ρα6. Βα8. Πα4. Αγ7. θ7. Ιβ6. ε6. Σγ3. δ5. ε2. η3. η4.

Μαύρα (9): Ρε4. Πη6. η5. Αα2. β4. Ιγ4. ζ5. Σγ5. ε3.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.

ΠΑΡΤΙΔΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ

ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ

(20ῃ Παρτίδα Λευκά: Μποτβίννικ)

Λευκά: Botvinnik — Μαύρα: Smyslov.

1. γ4, γ5. 2. Ιζ3, ζ5, 3. δ4, γ×δ4, 4. Ι×δ4, η6, 5. η3, Αη7. 6. Αη2, Ιγ6. 7. Ιβ5, Ιζ6. 8. Ιβ5, γ3, 0 0. 9. 0 0, β6. 10. β3, Αβ7. 11. Αβ2, Πζ7. 12. Βδ2, Βζ8. 13. Ια3, Πδ8. 14. Πα-δ1, Ια5. 15. Α×Αβ7, Ι×Α. 16. Ιβ5, α6. 17. Ιδ4, Αθ6. 18. Βγ2, ζ4. 19. Ιζ3, δ6. 20. Ιδ4, Πα8. 21. Ιδ5, Ι×Ιδ5. 22. γ×Ι, Πγ8. 23. Ββ1, Βε8. 24. Αα3. Ιδ8. 25. Βε4, Βδ7. 26. Ρη2, Βη4. 27. ζ3, Βθ5. 28. Ιε6, Βζ5. 29. Ιδ4, Β×Βε4. 30. ζ×Β, ζ×η3. 31. Π×Πζ7. Ρ×Π. 32. θ×η3, Αη7. 33. Αβ2, β5. 34. Πδ2, Ρε8. 35. Ρζ2, Ρδ7. 36. Ιζ3, Α×Αβ2. 37. Π×Α. Ιζ7. 38. Ρε3, Πγ3+. 39. Ρδ2, β4. 40. Πβ1, θ5. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἡ παρτίδα διεκόπη καὶ 7 κινήσεις μετὰ τὴν ἐπανάληψιν ὁ Μποτβίννικ ἐπέτυχε λαμπρῶς νὰ τὴν κἀν Νούλα: 41. α3, α5. 42. α×β4, α×β4. 43. Πα1, Ιθ6. 44. Πα7+, Ρε8. 45. Πα8+, Ρζ7. 46. ε5, δ×ε5. 47. Ιη5+, Ρη7. 48. Ιε6+, Ρθ7 Νούλα.

(21 Παρτίδα Λευκά: Σμύσλωφ).

1. ε4, γ5. 2. Ιζ3, Ιγ6. 3. δ4, γ×δ4, 4. Ι×δ4, Ιζ6. 5. Ιγ3, η6. 6. Ι×γ6, δ×Ι. 7. Β×δ8+, Ρ×Β, 8. Αγ4. Ρε8. 9. α4, ε5. 10. ζ4, Αε6. 11. Α×Α, ζ×Α. 12. Πζ1, Αθ6. 13. ζ5, Α×γ1. 14. Π×Α, Ρε7. 15. Πδ1, η×ζ5. 16. ε×ζ5, Πα-δ8. 17. Π×δ8. Π×Π. 18. β3, Πη8. 19. η3, θ5. 20. ζ×ε6. Ρ×ε6. 21. Πζ2, θ4. 22. η×θ4, Πθ8. 23. Ιδ1 Νούλα.

(Λύσεις στὴ σελίδα 143)

Γράμματα

τῶν ἀναγνωστῶν μας

Ζητῶ ἀλληλογραφία

Με νέους και νέες για διάφορα πνευματικά θέματα.

Πῶλ Μπίλιαν, Ἀμφικτύονος 6
Θησέων—Ἀθήναι

Με νέους και νέες:

Ἀντώνης Χαντζάρας
Πλαταιῶν 10—Ἀθήναι

Με νέους και νέες:

Χατζηγιάννου Λίτσα
Βασ. Γεωργίου Β' 26
Ἀλεξανδρούπολις

Με νέους και νέες από ὅλο τὸν κόσμο στὴν Ἑλληνική ἢ Πορτογαλική γλῶσσα.

Λάκης Παππάς

Περίπτερον Διον. Ἀρεοπαγίτου 1
Ἀθήναι

Με νέους και νέες γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τῆς ζωγραφικῆς, ποίησης και λογοτεχνίας.

Πισκαρέφ, Ἀγρας 17—Ἀθήναι (5)

Με σοβαροὺς συλλέκτας ἐσωτερικοῦ και ἐξωτερικοῦ με σκοπὸ τὴν ἀνταλλαγή γραμματοσήμεων.

Σταῦρος Χανιώτης

Παιανίας 5, Ζωγράφου—Ἀθήναι

I would very much like to have some Pen-Friends in Greece. I am 40 years of age, cultured, and have many interests, including travel, music, theatre, art, sculpture, etc. I would be especially interested in hearing from anyone who may be visiting London at some future date.

Mr Vernon R. Crowley
82 Eaton Square (The Irish Club)
London S. W. 1.
England

Ζητῶ ἐργασία

Εἰμαι 20 ἐτῶν, ἔχω τελειώσει τὸ Γυμνάσιο, μιῶ τὴν Γαλλική και εἶμαι πρωτοετής σὲ τμήμα Ραδιοτεχνίας τῆς Σιδικανιδείου Σχολῆς. Διαθέτω τὶς πρωινὲς ὥρες.

Γεώργιος Πετρόπουλος
Καλλιθορίου 32, Ἀθήναι

Παραδίδω μαθήματα, ἀγγλικῆς στενογραφίας και ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας.

Ρ. Σαρίνκη, Ἀντήνορος 24
Τηλ. 70565, 8-10 π.μ. και 2-3 μ.μ.

Ἀποφοίτησα τὸ Γυμνάσιο και τελειώνω τὶς σπουδές μου στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα και ἑλληνικὴ στενογραφία. Ἐέρω γραφομηχανὴ ἀγγλικὴ και ἑλληνικὴ.

Ἀμαλία Καραγγέλου, Ἰλίου 28,
Ἀγιοι Ἀνάρχουροι Ἀττικῆς

Ἐχω τελειώσει τὸ Γυμνάσιο και ζητῶ οἰανδήποτε ἐργασία. Εἰμαι 19 ἐτῶν.

Ἰωάννης Ν. Συλαῖος,
Δεδόλου 1, Ἀθήναι

Ἐχω τελειώσει τὸ δημοτικὸ και θέλω νὰ ἐργασθῶ. Εἰδικότης πλασιέ. Ὁρες διαθέσιμες 8 π.μ.—2 μ.μ.

Εὐδόκιμος Μουγκός, Μανωλιάς 11 6,
Καίσαριανή, Ἀθήναι

Τελείωσα τὸ Γυμνάσιο, γνωρίζω γραφομηχανὴ και θέλω νὰ ἐργασθῶ σὲ γραφεῖο ἢ κατάστημα. Διαθέτω τὶς πρωινὲς και ἀπογευματινὲς ὥρες. Εἰμαι 19 ἐτῶν.

Ἰωάννης Πολίτης,
Γούναρη 25, Πάτρα

Εἰμαι 26 ἐτῶν, ἀπόφοιτος τοῦ Γυμνασίου.

Γεώργιος Μπουγάς,
Ἀρύτης 4, Παγκράτι

ΛΥΣΕΙΣ

«ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ» ἀπὸ σελίδα 7.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1) ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ. 2) ΠΑΡΑΒΑΝ—ΔΕ. 3) ΡΟΨ—ΣΑΝΙΣ—ΚΑΡ. 4) Κ.Υ.Τ. (Κέντρον Ὑπόδοξης Τεχνιτῶν) ΣΟΝ—ΤΑΣΟ. 5) ΕΤΑΜ—ΣΕΜ. 6) ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΚΑ. 7) ΑΠΙΑ—ΚΕΝΟΥ. 8) ΡΙΣ—ΡΟΝ—ΤΡΙΑ. 9) ΙΑ—ΕΚΤΩΝ—ΙΝΑ. 10) ΤΡΟΥΜΑΝ—ΟΚ. 11) ΜΠΕΝ—ΠΑΤΟΣ. 12) ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΕΩΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1) ΠΑΡΚΕΤΑΡΙΣΜΑ. 2) ΟΥΤΟΠΙΑ—ΠΝ (Ποινή). 3) ΩΠΨ—ΤΑΞΙΣ—ΤΕΤ. 4) ΤΑΣ—ΜΙΑ—ΕΡΝΑ. 5) ΟΡΑΝ—ΟΚΡ. 6) ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟ. 7) ΟΒΙΣ—ΔΑΜΩΝ. 8) ΡΑΣ—ΣΟΚ—ΝΑΤΟ. 9) ΙΝ—ΤΕΓΕΑ—ΣΟΝ. 10) ΚΑΜΙΝΙΑ—ΣΕ. 11) ΔΑΣ—ΚΟΡΝΟ. 12) ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗΣ.

ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΑΣ;

Ἀπαντήσεις: ἀπὸ σελίδα 64.

1) Πολὺ συχνὸ λάθος ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ στέκομαι, πού ἔχει μόνο του τὴν ἐννοία ὅτι εἶμαι ὀρθιος.

2) Ἐδῶ ἔχομε δύο λάθη: στὴ ρηματικὴ αὐξηση, πού πρέπει νὰ πάη μετὰ τὶς ἀρχικὲς προθέσεις ἀπὸ και κατὰ, και στὴν κατάληξη τοῦ ἀορίστου πού εἶναι—σαμεν: ἀποκατεστήσαμεν λοιπὸν τὸ σωστό.

3) Τὰ γεγονότα, πού σημαίνουν κάτι πού ἔχει γίνει (σὺν μετοχῇ παρακειμένου τοῦ γιγνομαι) δὲν μπορεῖ νὰ τὰ περιμένουμε καὶ συμβοῦν σὲ μέλλον... Τελευταία ἐπεκράτησε νὰ λέγονται ἐξελίξεις, αὐτὰ πού περιμένουμε νὰ συμβοῦν.

4) Ἡ κατάληξη -θεν τοῦ μακρόθεν ἔχει τὴν ἐννοία τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τὴν ὁποία βλέπομε κλπ. Ἐπομένως οἱ λέξεις ἐκ τοῦ περισσεύουν.

5) Κανονικά, τὸ κυκλοφορῶ ἔχει μεταβατικὴ σημασία: Κυκλοφορῶ ἕνα βιβλίο, ἀλλὰ τὸ βιβλίο κυκλοφορεῖται. 6) Ἡ πολυτελής αὐτὴ φραστικὴ διατύπωση εἶναι ἀνόητη ἀντὶ τῶν ἀπλουστῶν ἐπειδὴ ἡ διότι.

7) Ἡ σύγχυση τοῦ παρατατικοῦ ἐγένετο (κατὰ παράταξη, διάρκεια ἢ κατ' ἐπανάληψη) μετὸν ἀόριστο ἐγένετο (μιά φορά) εἶναι πολὺ συνηθισμένη καὶ σὲ ἀρκετὰ ἐγγράμματος ἀκόμη. Ὡστε: κάθε χρόνο ἐγίνετο, ἀλλὰ ἐφέτος ἐγένετο...

8) Ὁ κινηματογράφος μετὸν πολυσυλλαβία του ἀνέβασε γιὰ εὐκολία τὸν τόνο κι ἀπὸ ἀρσενικὸς ἐγίνε οὐδέτερος ἀπὸ τὸ συνώνυμο σινεμά. Ἐτσι κι ἄλλως, τὸ πρῶτο εἶναι ἢ πλήρης λέξις ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται τὸ δεύτερο: cinématographe—και εἶναι, παρὰ τὴν ἑλληνοφάνειά της, γαλλικὴ λέξη μετὸν ἑλληνικὰ στοιχεῖα.

9) Ἡ παντὶ τρόπῳ ἢ παντοιοτρόπως ἢ διὰ πάντος τρόπου ἢ μετὰ κάθε τρόπο, τὰ σωστά. Ὑστερα ἀπὸ τόσα συνώνυμα, εἶναι δύσκολο νὰ φτείσωμε τὸ λανθασμένο κοκταίηλ.

10) Ἐδῶ ἔχομε μιὰ σωρεῖα ἐναντιωματικῶν λέξεων: μολονότι, ἐν τούτοις, ὁμολονότι ἔκαμα ὅτι μποροῦσα, δὲν κατάρθωσα...

11) Ὅπως λέμε ἐξοχή—ἐξοχικός, μποροῦμε κάλλιστα νὰ ποῦμε καὶ ἐποχή—ἐποχικός, ἀντὶ τοῦ καθιερωθέντος ἐποχιακός.

12) Ἀντὶ τοῦ σωστοῦ διὰ βα-

ρειών φράσεων, μιὰ πού τὸ οὐσιαστικὸ φράσεων εἶναι γένους θηλυκοῦ.

13) Τὸ δὲ δὲν χρειάζεται, καὶ ἴσως τὸ ὀφείλει στὸ χαλύβδι-
νος ἢ στὸν μόλυβδο. Χα-
λυβουργεῖα λοιπόν.

14) Ἐδιάβασα κι αὐτὴ τὴν
περίεργη λέξη σ' ἐφημερίδα, ἀντὶ
τοῦ ὀρθοῦ μὴ πολιτικὴ ἢ
στερουμένη πολιτικό-
τητος.

Ο ΚΕΙΤΟΥΚΕΙΤΟΣ

« ΣΚΑΚΙ » ἀπὸ σελίδα 140.

Ἀρ. 785. 1) Ιη5! $A \times \eta 2$ 2) Βγ7+
Ρθ6. 3) $B \times \theta 7 + P \times \eta 5$ 4) ζ4+
Ρζ5. 5) ε4+, Ρε6 (ἐὰν $A \times \epsilon 4$
6/Βθ3+ μάτ) 6) ζ5+, η×ζ5. 7)
 $B \times \zeta 5+$, Ρζ7 8) Πγ7+ μὲ ἀναπό-
τρεπτον μάτ.

Ἀρ. 786. 1)... $B \times \eta 2 + !$ 2)
 $B \times B$, $P \times \epsilon 2$ καὶ τὰ Μαῦρα κερ-
δίζουν.

Ἀρ. 787. 1) $P \times \epsilon 7$ $B \times \epsilon 7$ 2)
Βζ3, Ρη7. 3) Ιγε4! $\delta \times \epsilon 4$ 4) $I \times \epsilon 4$,
Βε6 5) $A \times \zeta 6 +$, Ρη8 6) Βζ4 καὶ
τὰ Μαῦρα ἐγκαταλείπουν.

Ἀρ. 788. 3) Πγ1! καὶ τὰ Μαῦρα
ἀναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείψουν.

Ἀρ. 789. 1)... $A \times \zeta 4 + !$ 2) $B \times$
ζ4, Πη3 καὶ τὰ Λευκὰ ἐγκατα-
λείπουν.

Ἀρ. 790. 1) Πζ8 — α8! Ἐξανα-
γκασμὸς κινήσεως.

Ἀρ. 791. 1) Αε5 — θ2! Ἀπειλὴ
2) Πα5 — ε5+ μάτ.

Ἀρ. 792. 1) Βθ8 — ζ6! Ἀπειλὴ
2) Πζ3 — ζ4+ μάτ.

Ἀρ. 793. 1) Ιγ5 — δ7! Ἀπειλὴ
2) Ιζ5 — ε7+ μάτ.

Ἀρ. 794. 1) Πδ3 — β3! Ἐξανα-
γκασμὸς κινήσεως.

Ἀρ. 795. 1) Ιβ6 — δ7! Ἀπειλὴ
2) δ5 — δ6+ μάτ.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΕΩΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

— Βοηθῆστε ὅλοι γιὰ μιὰ ἀσφαλῆ, ὁμαλή, πειθα-
ρημένη ὁδικὴ κυκλοφορία!

— Βαδίζετε μόνο στὰ πεζοδρόμια. Καὶ πάντα πρὸς
τὰ δεξιὰ γιὰ νὰ ἀποφεύγετε τὸν συνωστισμό καὶ νὰ
κυκλοφορῆτε εὐχερέστερα, ἰδίως στὰ σημεῖα πού
ὑπάρχει πυκνὴ κίνησις!

— Μὴ παρεμποδίζετε τὴν κίνηση τῶν ἄλλων. Μὴ
διαβάξετε ἐφημερίδα, μὴ πιάνετε συζήτηση στὴ μέση
τοῦ δρόμου ἢ στὰ πολυσύχναστα πεζοδρόμια!

— Ὁ ὁμαλὸς ρυθμὸς τῆς κυκλοφορίας στοὺς δρό-
μους μιᾶς πρωτευούσης, εἶναι ἓνα δείγμα τοῦ βα-
θμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ κάθε τόπου.